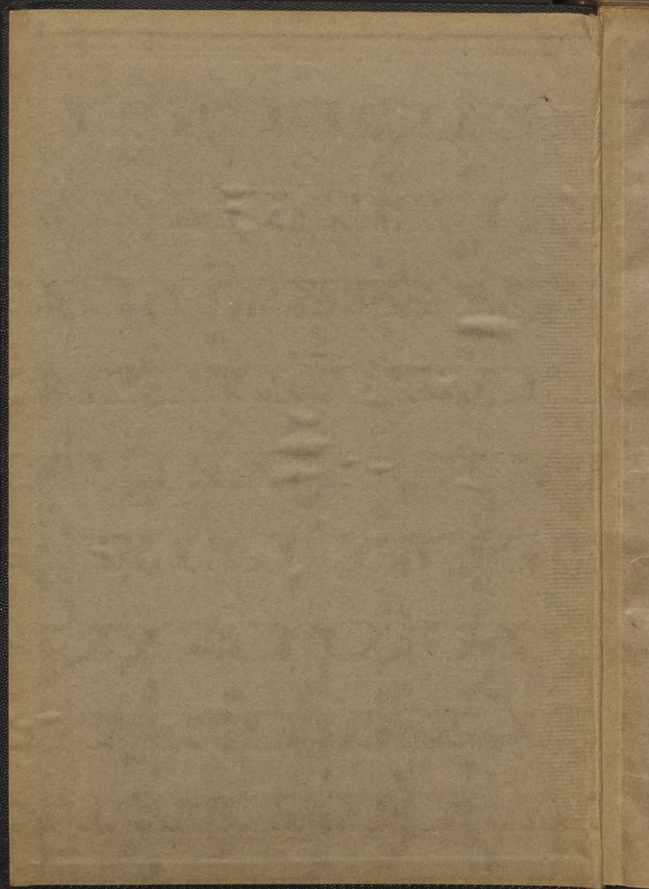

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

108736

Menični zakon
in
čekovni zakon
z dne 29. novembra 1928.

Z opazkami opremil
univerzitetni profesor
dr. Milan Škerlj.

108736

108736

FLC 1941 / 1951

Vsebina.

	Stran
Uvod	V
Kratice	IX

I. Menični zakon.

Prvi del. Trasirana menica §§ 1—102:	
I. poglavje. Izdaja in oblika trasirane menice §§ 1—9	3
II. poglavje. Indosament §§ 10—19	22
III. poglavje. Akceptiranje §§ 20—28	44
IV. poglavje. Aval §§ 29—31	59
V. poglavje. Dospelost §§ 32—36	63
VI. poglavje. Plačilo §§ 37—41	71
VII. poglavje. Regres zbog neakceptiranja in zbog neplačila §§ 42—53	80
VIII. poglavje. Intervencija § 54	110
1. Akceptiranje za čast §§ 55—57	112
2. Plačilo za čast §§ 58—62	117
IX. poglavje. Razmnoževanje in prepisi §§ 63—67:	
I. Razmnoževanje §§ 63—65	126
II. Prepisi §§ 66, 67	133
X. poglavje. Nepristne in predrugačene menice §§ 68, 69	136
XI. poglavje. Protest §§ 70—77	139
XII. poglavje. Zastaranje §§ 78—84	157
XIII. poglavje. Neopravičena obogatitev. Zastavna in pridržbena pravica §§ 85—89	168
XIV. poglavje. Amortizacija menice §§ 90—93	180
XV. poglavje. Nasprotja med zakoni §§ 94—96	190
XVI. poglavje. Obče odredbe §§ 97—102	195

	Stran
Drugi del. Lastna menica §§ 103—106	206
Tretji del. Prehodne in končne odredbe §§ 107—115	213

II. Čekovni zakon.

Izdaja in oblika čeka §§ 1—6	225
Indosament §§ 7, 8	236
Odgovornost in plačilo §§ 9—18	239
Regres zbog neplačila § 19	255
Razmnoževanje § 20	257
Zastaranje § 21	258
Tožba iz osnovnega posla § 22	260
Predpisi meničnega zakona, ki veljajo za ček, § 23	262
Kazenski predpisi in predpisi o sodnem postopanju §§ 24—27	271
Prehodne in končne odredbe §§ 28—31	278

III. Primerjalni razpredelnici 281

IV. Stvarno kazalo 286

V. Dodatek: Izvršilne uredbe k meničnemu zakonu in čekovnemu zakonu.

Uredba o protestnih registrih in o nagradah za izvršitev protesta	306
Uredba o nadomestitvi protesta z vročitvijo prepisa menice (čeka)	319
Uredba o praznikih v zmislu meničnega zakona in čekovnega zakona	320

Uvod.

Razlike med šestimi meničnimi zakoni, ki so veljali v naši kraljevini od prevrata, so postale občutne, ko se je gospodarsko življenje jelo vračati v normalni tir in so se zopet v večjem številu pojavile menice. Čekovna zakona smo imeli sicer samo dva, ali, če štejemo Hrvatsko in Vojvodino vsako posebe, tri, in razlike vobče niso bile prevelike, toda v večjem delu države čekovno pravo sploh ni bilo kodificirano. Dasi torej ne iz povsem istih vzrokov, se je vendar kmalu po ujedinjenju pokazala nujna potreba enotnih zakonov o menici in čeku. Tako je jeseni leta 1925. ministrstvo pravde posebni komisiji v okviru tedanjega stalnega zakonodajnega sveta poverilo sestavo osnutkov za nova enotna zakona o menici in čeku; pri sestavi naj bi se komisija držala meničnega reda, katerega je sprejela leta 1912. mednarodna konferenca za izenačenje meničnega prava v Haagu, in resolucij iste konference o izenačenju čekovnega prava. Komisija se je strogo ravnala po tem navodilu; §§ 1 do 69, 78, 83, 94 do 96, 100, 101, 103 do 106 meničnega zakona so vobče dosloven prevod členov 1 do 80 haškega meničnega reda, stvarne izpremembe, boljše dopolnitve, so samo v §§ 8, 16, 47, 48, 53, 67, 95, manjša pojasnila v §§ 12, 32, 37, 39, 41, 42, 46, 54, 65, 78, 83, 100, 105. Tudi od haških resolucij o čeku je komisija odstopila samo

tam, kjer je morala, dasi te resolucije niso bile formulirane naravnost v obliki zakona. Komisija je morala dodati določbe o protestu, prekinitvi in ustavitvi zastaranja, neopravičeni obogatitvi, amortizaciji in menični sposobnosti, ker jih haški menični red ne vsebuje. Pomagala si je zlasti za ta del z avstrijskim načrtom novega meničnega zakona iz leta 1913., italijanskim načrtom novega trgovinskega zakonika, ogrskim novim meničnim zakonom in poljskim meničnim in čekovnim zakonom iz leta 1924., seveda tudi z našimi dosedanjimi meničnimi in čekovnimi zakoni, zlasti je prevzela iz hrvatsko-ogrskega meničnega zakona določbe o zastavni in retencijski pravici za menične terjatve.

Spomladi leta 1926. sta bila osnutka gotova, ministrstvo pravde ju je poslalo višjim sodiščem, trgovinskim, advokatskim in notarskim komoram, pa tudi raznim drugim, gospodarskim, napravam in organizacijam v izjavo. Številna mnenja so služila za podstavo delu v končnem zasedanju komisije jeseni leta 1926. Leto pozneje sta bila osnutka predložena narodni skupščini, ki ju je sprejela meseca oktobra 1928. Zakona sta bila nato še isto leto, in sicer dne 29. novembra sankcionirana in dne 19. decembra objavljena, dne 19. decembra 1929. pa dobila obvezno moč.

Kot član omenjene komisije sem smatral za svojo dolžnost, da naše najbolj prizadete kroge, praktične pravnike, denarne zavode, trgovce in obrtnike seznanim z novima zakonoma, ne v obliki obširnega, znanstveno zasnovanega sistema ali komentarja, temveč z izdajo zakonskega besedila,

opremljenega s kratkimi, na zakonsko besedilo navezanimi tekočimi opazkami, ki naj naglašajo razlike od sedanjih zakonov, tolmačijo pomen poedinih zakonskih določb in izrazov ter opozarjajo na zvezo poedinih določb z drugimi določbami meničnega in čekovnega zakona in ostalih še veljavnih ali vsaj že objavljenih zakonov, ki se tičejo meničnega in čekovnega prava.

Drugo, še nujnejše, delo in bolezen sta povzročili, da sem se zakasnil. Stvari sami ta zakesnitev, mislim, ni škodila. Dasi sem namreč, zasledujoč kot cilj samo prvo informacijo, opustil navajanje literature o naših dosedanjih zakonih — uporabo te literature bosta olajševali obe primerjalni razpredelnici —, mi je zakesnitev dala priliko, zavzeti svoje stališče napram komentarjem in sistemom, ki so doslej izšli o novih zakonih v srbskohrvatskem jeziku. Pri tem se nisem mogel baviti s podrobnostmi, ki ne spadajo v okvir mojega dela, tudi nisem navajal soglasnih mnenj drugih piscev, pač pa sem se potrudil naglasiti različnost mnenj v vseh važnejših vprašanjih, ker mislim, da se tako praksi olajša razčiščevanje spornih točk. Med deli, ki jih omenjam, daleko prednjači Stražnickega Tumač zakona o mjenici, dočim zasledujeta komentarja Čimića in Bartoša približno iste cilje kakor moje delce. Vrbañićeva sistema meničnega in čekovnega prava sta predvsem učbenika, tudi praksi pa bodo dobro služili zlasti njegovi menični obrazci in dodatek o razlikah med novim in dosedanjim hrvatskim meničnim zakonom. Nisem se skliceval na svoj sistem meničnega prava iz leta 1922., dasi sem se v njem precej obširno bavil s haškimi meničnimi redom,

torej z največjim delom našega novega meničnega zakona, prav tako ne na svoje sistematične članke o novih zakonih, ki so s prevodi zakonov samih izšli v «Zeitschrift für Ostrecht» leta 1928. v št. 12. in leta 1929. v št. 5.

Varala me je nada, da mi bo zakesnitev omogočila priobčitev in obdelavo uredb, ki naj izpopolnijo menični zakon in čekovni zakon, na mestih, kjer so omenjene v samem zakonu. Natisnjene so, kolikor jih je doslej izšlo, v dodatku, v knjigi pa je bilo samo še na nekoliko mestih mogoče opozoriti nanje.

V Ljubljani, meseca oktobra 1929.

Dr. Milan Škerlj.

Kratice in znaki.

- ačz. = čekovni zakon 3. aprila 1906, drž. zak. 84.
Bart. = Dr. Milan Bartoš, Menični zakon i čekovni zakon, Beograd 1929.
ces. nar. = cesarska naredba.
ces. pat. = cesarski patent.
cpr. = civilni pravdni red, zakon 1. avgusta 1895, drž. zak. 113.
Čim. = Dr. Ernest Čimić, Mjenični zakon, Zagreb 1929.
čl. = člen.
čz. = čekovni zakon 29. novembra 1928, Sl. Nov. 295/XCIV/464, Ur. l. 136/1929.
drž. = državljanski, državljansko.
i. sl. = in slično.
jn. = jurisdikijska norma, zakon 1. avgusta 1895, drž. zak. 111.
kr. = konkurzni red, ces. nar. 10. decembra 1914, drž. zak. 337.
Lapajne = Dr. Stanko Lapajne, Mednarodno in medpokrajinsko pravo kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, Ljubljana 1929.
min. = ministrski, ministrska.
mr. = obči menični red, ces. pat. 25. januarja 1850, drž. zak. 51.
mz. = menični zakon 29. novembra 1928, Sl. Nov. 295/XCIV/463, Ur. l. 135/1929.
nar. = naredba.
nepr. = zakonik o sodnem postopanju v civilnih pravnih 13. julija 1929, Sl. Nov. 179/LXXV/396 (novi civilni pravdni red).
nesp. pat. = ces. pat. o sodnem postopanju v nespornih pravnih stvareh 9. avgusta 1854, drž. zak. 208.
notr. = notarski red, zakon 15. julija 1871, drž. zak. 75.
odst. = odstavek.

- odz. = obči državljanski zakonik, ces. pat. 1. junija 1811, zbirka pravosodnih zakonov 946.
- op. = opazka.
- posl. = poslovnik za sodišča prve in druge stopnje, min. nar. 5. maja 1897, drž. zak. 112.
- prekl. = preklicni red, ces. nar. 28. junija 1916, drž. zak. 207.
- sl. = in sledeči (§§, čl.).
- Sl. Nov. = «Službene Novine kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca».
- Straž. = Dr. Milorad Stražnický, Tumač zakona o mjenici, Zagreb 1929.
- št. = številka.
- trg. = trgovinski, trgovinsko.
- tz. = obči trgovinski zakonik 17. decembra 1862, drž. zak. 1/1863.
- Ur. l. = «Uradni list ljubljanske in mariborske oblasti».
- uv. zak. = uvodni zakon.
- Vrb. Č. = Dr. Juraj Vrbanić, Čekovno pravo, Zagreb 1929.
- Vrb. M. = Dr. Juraj Vrbanić, Mjenično pravo, Zagreb 1929.
- z., zak. = zakon.
- (¹), (²) itd. = odstavki paragrafov (členov) v zakonih.
- (a), (b) itd. = pododstavki paragrafov (členov) v zakonih.
- ¹), ²) itd. = opazke k besedilu meničnega zakona in čekovnega zakona.
-

I.

Menični zakon.

(Razglašen v «Službenih Novinah kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca» 19. decembra 1928., št. 295/XCIV/463, in v «Uradnem listu ljubljanske in mariborske oblasti» 9. aprila 1929., št. 135.)

Menični zakon.

Prvi del.

Trasirana menica.

I. poglavje.

Izdaja in oblika trasirane menice.

§ 1.

Trasirana menica obseza:

1.) označbo, da je menica, napisano v samem besedilu listine¹⁾ 2) in v jeziku, v katerem je menica sestavljena;³⁾

2.) nepogojno nakazilo,⁴⁾ da se plačaj določena vsota denarja;⁵⁾

3.) ime onega, ki naj plača (trasat);⁶⁾

4.) označbo dospelosti;⁷⁾

5.) kraj, kjer je treba plačati;⁸⁾

6.) ime onega, kateremu ali po čigar naredbi je treba plačati (remitent);⁹⁾

7.) označbo dne in kraja izdaje menice;¹⁰⁾

8.) podpis onega, ki je izdal menico (trasant).¹¹⁾ 12)

Mr. 4 označuje v njem navedene sestavine trate za b i s t v e n e, § 1 pa se je zaradi določb § 2 (2) do (4) ognil besedi «bistvene». V resnici so tudi po § 1 krajevne določbe bistvene, ker morajo biti vsaj posredno navedene v menici, § 2 (3) (4); glede časa dospelka to ne velja, njega ni treba naznačiti, § 2 (2), gl. § 32.

Razlike v poedinih sestavinah gl. spodaj.

1) Menica je listina, torej mora biti njeno besedilo napisano (tudi s strojem), natisnjeno, litografirano i. sl. na snovi, na kakršno se v prometu redno pišejo listine. Ker je menica redno namenjena kroženju, morajo biti sestavine § 1 št. 1 do 8 — temeljna menica — na isti strani (lice menice).

2) Ni razlike. V besedilu, torej ne izven besedila, zgoraj, spodaj, ob strani; namesto «menica» zadostuje tudi npr. «menično pismo», «menična obveznica», «menična zadolžnica», ne pa «po meničnem pravu», «po meničnem zakonu», «prima», «sola», «trata».

3) Ni razlike. Temeljna menica je lahko napisana v kateremkoli živem jeziku, prav tako druge menične izjave (akcept, indosament, aval, akcept za čast). Vsaka izjava je lahko napisana v drugem jeziku, v kraljevini domačem ali ne. Dvomljivo je, ali sme biti napisana v mrtvem ali umetnem (esperanto!) jeziku ali s pismenkami (znaki) mrtvega jezika ali stenografski. — Hebrejščino bo danes smatrati za živ jezik, hebrejske črke pa z ozirom na § 98 (1) pač nišo dovoljene (Straž. 67 dovoljuje hebrejščino — tako tudi Vrb. M. 20 — esperanto, stenografijo).

4) a) Te sestavine mr. ne navaja izrečno, razumela se je tudi doslej. Nakazilo, poziv drugi osebi, da plačaj menično vsoto, je bistveno za trasirano menico, gl. § 103 št. 2: «obljuba». Menica je z besedo «nakazilo» označena kot nakaznica, vendar veljajo zanjo samo one določbe odz. ali tz. o nakaznicah, ki niso v nasprotju niti z besedilom mz. niti z bistvom menice, tako npr. ne bo mogel trasant na osnovi § 1401 odz. zahtevati od trasata, da sprejme menico, kajti

menična zaveza bo redno strožja kot je zaveza iz kritvenega razmerja. Nakazilo se izraža redno z besedo «plačajte», zadostuje pa kakorkoli izražen poziv, da se plačaj.

b) Mr. ne govori o nepogojnosti, razumela se je tudi doslej. Pogojno izraženo nakazilo vzame listini veljavnost kot menici. Vseeno je, kakšne vrste bi bil pogoj, zamenjavati pa se ne sme pogoj z omenitvijo pravnega temelja (causa debendi) za izdajo menice, ki se lahko navede, pa ni da bi se moral (abstraktna zaveza). Veljavna je torej menica: «plačajte g. X. 6000 Din kot kupnino za prodanega mi konja», neveljavna: «plačajte g. X. 6000 Din, če Vam izroči prodanega mi konja».

5) Razlike od mr. ni, razen glede obresti, gl. na kraju te opazke. Menica se mora glasiti na določeno vsoto in vrsto denarja. Listina, ki bi v obliki menice nalagala drugačno kot denarno dajatev, ni menica, sicer je lahko veljavna. Denarna vsota je lahko izražena z domačo ali tujo, tudi z zgolj računsko valuto, vendar pa tako, da je vsaj točno preračunljiva. Menica z nedoločeno («do 5000 Din») ali alternativno določeno menično vsoto («100 lir ali 100 fr. frankov») je neveljavna, ne velja pa za alternativno določitev primer, kjer je ena vrsta valute le preračunjena v drugo («1000 jsl. kron ali 250 Din»), ali naj se ena vrsta preračuni v drugo («100 šilingov ali kurz»).

Menična vsota ni da bi morala biti navedena v besedilu menice: kriti pa jo mora trašantov podpis.

K menični vsoti spadajo tudi obresti, določene v menici po § 5.

Gl. §§ 6, 40, 47 op. 7) 13) 16).

⁶⁾ Glede označitve trasata ni razlike od mr.; § 1 št. 3 govori sicer samo o imenu, ne tudi o firmi, toda iz §§ 72 št. 2, 98 se vidi, da se trasat lahko označi tudi s firmo. — Sam priimek zadostuje — rodbinsko ime po čl. 32 zak. o osebnih imenih 19. februarja 1929 (Sl. Nov. 47/XXI/104, Ur. l. 110) — tudi psevdonim, če ni ustvarjen ad hoc (Straž. 49, § 43 odz., gl. pa čl. 34, 35 cit. zak. o imenih). Trgovec naj menice, izdane v izvrševanju trg. obrta, podpisuje s firmo, toda menica ni neveljavna, če jo podpiše s svojim rodbinskim imenom (prim. Vrb. M. 22). Prebivališča ni treba označiti; gl. § 2 (³).

Trasat mora biti imenovan, tudi v trasirani lastni menici, če ni, trata ni veljavna; ni pa treba, da res obstoja oseba s tem imenom, taka firma, dovolj je, da sta ime ali firma mogoči kot ime ali firma trasata. Trata lahko poziva več trasatov, § 46 (¹), tudi z različnimi prebivališči, toda le, da plačaj vsak od njih celo vsoto v istem kraju (§§ 20, 46), zato je neveljavna menica, kjer bi se pozivali dve ali več oseb, da plačaj ali ena ali druga ali da plačaj vsaka le del menične vsote.

⁷⁾ Razliki napram mr. sta: a) da so sejemske menice poslej odpravljene, § 32, b) da izrečna določitev dospelka v menici ni bistvena, § 2 (²). — Če je dospeltek izrečno določen v menici, pa mora tudi biti določen točno, torej ne niti alternativno niti — po delih vsote — kumulativno. Gl. §§ 2 (²), 16 (²), 32 do 36.

⁸⁾ Razlike od mr. ni. — Plačilni kraj mora biti iz menice točno razviden, ni pa treba, da je izrečno kot tak označen, § 2 (³). Biti mora enoten za celo menično vsoto in za vse trasate

(akceptante). Kumulativna ali alternativna določitev ni dopuščena (Vrb. M. 27 meni, da velja prvoimenovani kraj za plačilnega). Označen mora biti kraj v upravnem smislu, ne pa baš z uradnim — upravnim — imenom; dovolj je, da je naziv udomačen. Menica s plačilnim krajem, ki ga sploh ni ali je človeku nedosegljiv («na luni»), je neveljavna. Ne zadostuje naziv okolice («v Bohinju», «na Igu», dvomljivo «na Bledu»), ni pa potrebno, da je izmed več krajev istega imena pravi označen točno (Jesenice, Črešnjice, Sv. Jurij, Šmartno). Imetnik bo iskal plačilo v tistem istoimenskem kraju, kjer pač misli, da ga bo dobil, vendar mu posebne skrbnosti ne gre nalagati; ako bi ga pa iskal nalašč tam, kjer ve, da ga ne bo dobil, bi ravnal zvijačno, prezentacija ne bi bila pravilna. (Čim. 11, drugače Straž. 199, ki priznava prezentacijo in protest za veljavna, daje pa zoper nepoštenega imetnika osebni prigovor in odškodninski zahtevek.)

⁹⁾ Brez razlike od mr. Remitent se mora imenovati, in sicer z imenom in priimkom ali samo s priimkom ali s firmo; potrebno pa za veljavnost menice ni, da oseba s tem priimkom ali taka firma res obstoja. Neveljavna je menica «na prinosnika» — «na imetnika», prim. § 11 (³) — in menica, ki bi se glasila na ime ali na prinosnika («g. J. J. ali prinosniku», Straž. 55 jo smatra za veljavno, češ, da je s prinosnikom mišljen indosatar). Remitentov je lahko imenovanih več, § 46 (¹), kumulativno ali alternativno; v prvem primeru morejo menične pravice izvrševati samo vsi skupaj, v drugem vsak posebe v celoti.

Menica se lahko glasi «po naredbi», ni pa da bi se morala — §§ 3 (1), 10 (1), ne more se glasiti samo «po naredbi», brez pristavka po čigavi.

¹⁰⁾ Razlika: Mr. 4 št. 6 zahteva dan, mesec in leto izdaje, mz. pa samo (določen) dan, tako da ni potreben, dasi je navaden, koledarski, nego zadostuje tudi cerkven ali drugačen datum, npr. «o sv. Juriju», «na veliki Šmaren», «na praznik ujedinjenja», ne «o sv. Janezu» (več cerkvenih godov tega imena). Dan izdaje mora biti mogoč (ne «29. februarja 1929»). Nadaljnja razlika je v tem, da izrečna navedba kraja izdaje ni bistveno potrebna, gl. §§ 2 (4), 16 (2).

Kakor čas, mora biti tudi kraj izdaje naveden točno (kraj v upravnem smislu).

Dan in kraj izdaje morata biti mogoča, ni pa za veljavnost menice potrebno, da sta istinita. To velja brez dvoma za poštenega imetnika menice, t. j. za onega, ki v trenutku, ko pridobi menico, ne ve za neistinitost datuma, formalno pa tudi za onega, ki je vedel za neistinitost (za: Straž. 58, proti: Čim. 12), ker zakon baš ne zahteva istinitega datuma. Vendar je treba pomniti, da ne pride v menično zavezo podpisnik, ki je z neistinitim datiranjem hotel zakriti svojo pasivno menično nesposobnost, to pa ne zbog krivega datiranja, nego zbog tega, ker je nesposoben za prevzem menične zaveze; za ta del je celo vseeno, ali je upravičenec menico pridobil v dobri veri glede istinitosti datiranja ali ne. Ako pa je bil namen krivega datiranja npr. ta, da se komu dá boljši položaj v konkurzu, potem ni vseeno, ali je upravičenec menico pridobil v dobri veri ali ne.

Ako menica sploh ni datirana ali ako je datirana večkrat in različno, je neveljavna, razen če je isti dan izdaje označen večkrat po raznih koledarjih.

Gl. §§ 2 (⁴), 36.

¹¹⁾ Ni razlike od mr. — a) Trasant je kakor trasat ali remitent lahko fizična ali pravna oseba ali trgovinska družba (pridobitna in gospodarska zadruga). Ako nima pasivne menične sposobnosti, ni menično zavezan, menica pa zato ni neveljavna. Trasantov je lahko več, zavezani so solidarno, § 46 (¹), vsak nerazdelno za celo menično vsoto; ako bi se videlo, da hočejo biti zavezani alternativno, ali eden ali drugi, bi bila menica neveljavna.

b) Trasant mora menico pod p i s a t i. Torej mora biti v njegovi označbi vsaj priimek ene fizične osebe napisan z roko, ni pa izključeno, da je npr. besedilo firme odtisnjeno s stam-piljko ali napisano s strojem in da je z roko napisan samo priimek nosilca firme, pri pravnih osebah in družbah ime ali imena oseb, ki so po zakonu ali pogodbi (pravilih) upravičene, da zastopajo pravno osebo ali družbo (podpisujejo firmo). Ker gre za p o d p i s, mora biti postavljen pod že napisano besedilo menice, podpis in blanko na tako mesto, da bo pod besedilom, ki naj se napiše. (Drugega mnenja Straž. 59, 60.) Ni pa bistveno, da je podpis baš na desni spodnji strani lica.

c) Dasi zakon ne govori o i m e n u (prim. § 1 št. 3 in 6) onega, ki je menico izdal, nego o podpisu, z ozirom na §§ 68, 69 ni dvoma, da je formalno veljavna tudi menica, na kateri je trasantov podpis ponarejen ali predrugačen.

Gl. §§ 2, 7, 8, 68, 69, o načinu podpisovanja §§ 98, 99.

12) Razen v op. 1), 2), 11 b) omenjenih pravil za obliko temeljne menice ni bistveno, kje na licu in v kakem vrstnem redu so napisane posamezne sestavine, vendar morajo biti med seboj v taki zvezi, da se vidi namen, izdati *m e n i c o*, in da si med seboj ne nasprotujejo (perpleksna, nerazumljiva menica).

§ 2.

(1) Listina, v kateri ne bi bilo katerekoli izmed sestavin, naštetih v prednjem paragrafu, se ne smatra za trasirano menico. Od tega se izvzemajo primeri, ki so določeni v naslednjih odstavkih.¹⁾

(2) Trasirana menica, v kateri ni označena dospelost, se smatra za menico ob vpogledu.²⁾

(3) Če ni posebne označbe, se smatra kraj, ki je naznačen poleg trasatovega imena, za plačilni kraj in obenem za trasatovo prebivališče.³⁾

(4) Trasirana menica, na kateri ni naznačen kraj izdaje, se smatra za izdano v kraju, ki je označen poleg trasantovega podpisa.^{4) 5)}

Razlika od mr. 7 in 4 št. 4 in 6 je v odst. (2) in (4): doslej je bila menica brez izrečno določenega dospelka in kraja izdaje neveljavna. V odst. (1) in (3) ni razlike od mr. 7 in 4 št. 8, dasi se mr. 4 št. 8 glasi nekoliko drugače.

1) Gl. § 16 (2).

2) Ne smatra se za menico vpoglednico, nego neveljavna je taka menica, v kateri je dospeltek naznačen izrečno, toda na nezakonit način; gl. § 32.

³⁾ Ločiti je treba: a) če je plačilni kraj imenovan izrečno kot tak, je — za določbo plačilnega kraja — vseeno, ali je poleg trasatovega imena naveden kak kraj ali ne; — b) če plačilni kraj ni imenovan izrečno kot tak, velja za plačilni kraj oni, ki je naveden poleg trasatovega imena, če pa ni niti poleg trasatovega imena naveden kraj — zakon ne zahteva, da bi bil sploh imenovan tak kraj —, je menica neveljavna; — c) poleg trasatovega imena navedeni kraj velja za trasatovo prebivališče, brez razlike, ali je kraj obenem plačilni kraj ali ne; gl. §§ 20 op.⁸⁾, 1 op.⁸⁾, 16 (2).

«Poleg trasatovega imena» pomeni v taki zvezi s trasatovim imenom, da ni dvoma, da spada krajevna označba k imenu.

⁴⁾ Tudi tu zakon ne zahteva, da bi bil sploh imenovan kak kraj poleg trasantovega podpisa; toda če ni in tudi ni naravnost označen kraj izdaje, je menica neveljavna; gl. op.³⁾ odstavek 2, §§ 1 op.¹⁰⁾, 16 (2).

⁵⁾ Dasi navadne, niso bistvene ali potrebne sestavine nastopne pripombe v menici:

a) valutna klavzula, ki označuje pravno razmerje med trasatom in remitentom, ali in kaj je ali naj bi remitent trasantu ali indosatar indosantu dal za menico, ki jo je od njega prejel. Iz tega razmerja more redno samo trasant (indosant) izvajati prigovore zoper remitenta (svojega neposrednega indosatarja), toda ti prigovori so mu dani, tudi če v menici ni valutne klavzule, zato valutna klavzula nima meničnopravnega pomena;

b) kritvena klavzula, ki označuje pravno razmerje med trasantom in trasatom, na čigar osnovi naj trasat plača menico. Glede

prigovorov akceptanta zoper trasanta iz tega razmerja velja po smislu isto, kar je rečeno pod a), gl. § 27 op. ⁶), za komisijsko trato tudi § 3 op. ⁴);

c) klavzula o poročilu (avizo) naj opozori trasata, ali naj glede sprejema in plačila menice pričakuje posebnih, iz menice ne razvidnih navodil ali ne. Važna je za pravno razmerje med trasantom in trasatom, za druge po menici prizadete osebe je kakor kritvena klavzula brez pomena.

§ 3.

(¹) **Trasirana menica se lahko glasi po naredbi trasanta samega.**¹⁾

(²) **Trasat je lahko trasant sam.**^{2) 3)}

(³) **Menica se lahko trasira na račun tretje osebe.**⁴⁾

Razlika od mr. 6 (²): *distantia loci* ni več potrebna za trasirano lastno menico.

¹) «Menica na lastni ukaz.» Remitenta ni treba izrečno imenovati, njegovo ime se vidi iz trasantovega podpisa, če je trasantov več, iz njihovih podpisov (§ 1 op. ⁹). Navzlic besedam «po naredbi trasanta samega» je menica veljavna in z indosamentom prenosna, tudi če se glasi samo «meni» ali «meni samemu», brez določavka «po naredbi» (brez ordrske klavzule, gl. § 10 op. ¹), veljavna pa je menica na lastni ukaz, tudi če se sploh ne indosira.

²) **Trasirana lastna menica je veljavna, tudi če kraj izdaje ni različen od plačilnega kraja; te krajevne razlike (*distantia loci*) ni treba.**

Istovetnost trasanta in trasata mora biti iz menice razločno vidna; sama enakost imen ne ustvarja domneve za istovetnost oseb, pač pa govori enakost firm v istem kraju za istovetnost trasanta in trasata, čl. 20 tz. V prvem primeru bo torej imetnik menico prezentiral katerikoli istoimenski osebi in trasantova stvar bo dokaz, da je imetnik ravnal v zli veri, vedoč, da je trasant obenem trasat (tako Vrb. M. 12, drugače Straž. 70, nejasno Čim. 15, krivo Bart. 16, da se trasirana lastna menica s samim izdanjem smatra za akceptirano: kdor ni podpisal kot akceptant, ni zavezan kot akceptant).

3) Izključeno ni, da so trasant, remitent in trasat ista oseba, praktičen pomen dobi taka menica šele z indosamentom.

4) **K o m i s i j s k a t r a t a**; mr. je ne omejnja, poznalo pa jo je tudi dosedanje pravo. Ni treba, da se iz menice sploh vidi, da ni izdana na trasantov račun, nego na račun koga drugega, trasat se lahko izven menice obvesti, da naj išče kritje pri kom drugem kot pri trasantu. Trasant komisijske trate pride v menično zavezo, zato mora imeti pasivno menično sposobnost on, ne tudi komitent; prav tako ima trasant, ne komitent, menične pravice zoper akceptanta, nima jih pa zoper komitenta. Z eno besedo, razmerji med trasantom in komitentom in med trasatom in komitentom se presojata po občem državljanskem ali trgovinskem pravu, meničnopravnega pomena odst. (3) nima.

§ 4.

Trasirana menica je lahko plačljiva pri tretji osebi, bodisi v trasatovem prebivališču, bodisi v drugem kraju (domicilirana trasirana menica).¹⁾

Razlika od m.r. 24, po katerem se smatra za domicilirano samo tista trata, v kateri je plačilni kraj različen od trasatovega prebivališča, kakor je razvidno iz menice.

1) a) Poslej je domicilirana menica tista, za katero naj se plačilo po trasantovi odredbi — § 26 (1) — išče pri kom drugem kot pri trasatu, vseeno pa je, ali naj se išče v kraju, ki ga je po vsebini menice treba smatrati za trasatovo prebivališče (doslej plačilno mesto, gl. § 23 (2)), ali v drugem kraju (tudi doslej domicil). Pojem domicila je torej poslej širši, domicilirana je tudi menica, ki bi se glasila: «G. X. v Ljubljani, plača se pri g. Y. (v Ljubljani)».

b) Domicilirati sme menico samo trasant, če je on ni domiciliral, pomeni domiciliranje, izvršeno brez njegovega dovoljenja, in, če so po menici zavezane tudi druge osebe, brez dovoljenja teh oseb, predrugačitev menice; isto velja tudi, če trasant sam brez dovoljenja drugih podpisnikov naknadno domicilira menico (§ 69, za menico in blanko gl. § 16 op. 5) do 8). Po smislu isto velja za poznejše črtanje ali izpremembo domicila. Dokazno breme zadeva onega, ki trdi nepravilno domiciliranje (črtanje, izpremembo).

c) Ako naj se menica plača v drugem kraju, ne pa v trasatovem (meničnem) prebivališču, sme domiciliata imenovati trasant, če ga on ne imenuje, trasat v svojem akceptu. Ako trasat to opusti, se smatra, da se je zavezal sam plačati na domicilu, § 26 (1). Če pa naj bo menica plačljiva v trasatovem (meničnem) prebivališču, gre za domicil le, ako trasant določi od trasata različno osebo, pri kateri naj

se išče plačilo; ako jo določi trasat, gre za plačilno mesto po § 23 (2).

č) Domiciliata je treba označiti z imenom ali firmo, lahko je fizična ali pravna oseba ali družba (gl. § 1 op. ¹¹), lahko je podpisnik ali naravnost imenovani imetnik menice ali kdorkoli, ne more pa biti trasat (krivo Bart. 17, da trasant ali remitent ne more biti domiciliat). V menični zavezi domiciliat kot tak ni, pasivne menične sposobnosti mu torej ni treba; njegovo razmerje napram trasatu in trasantu ni meničnopravno.

§ 4 velja za lastno menico, gl. § 105 op. ¹⁴).

§ 5.

(1) V menici, plačljivi ob vpogledu ali na določen čas po vpogledu,¹⁾ sme trasant odrediti,²⁾ da nosi vsota, označena v njej, obresti.³⁾ V vsaki drugi menici se smatra ta odreditev obresti za nezapisano.⁴⁾

(2) Obrestno mero je treba v menici označiti; če se to ne stori, se plačajo šestodstotne obresti.⁵⁾

(3) Obresti teko od dne izdaje, če ni označeno drugače.⁶⁾

Obrestna menica je bila doslej po min. nar. 2. novembra 1858, drž. zak. 197 (mr. 7), neveljavna.

1) §§ 32 do 34.

2) Samo trasant.

3) Važno zlasti v prekomorski trgovini, kjer se često ne ve točno, kdaj utegne blago priti v roke naslovljenčeve.

4) Menica ostane veljavna. Kakor odreditev obresti, tako je treba, tudi v vpoglednicah in

povpoglednicah, smatrati za nezapisane določbe o proviziji, konvencionalni kazni in sl. Za nezapisane bo dalje smatrati v v s a k i menici obljube glede obresti in drugih postranskih dajatev, ki bi jih dali drugi menični zavezanci (npr. akceptant, indosant), nasprotno Straž. 78, s pozivom na besede «ta odreditev», po mojem mnenju je s tem le rečeno, da se izven menice lahko obljubijo obresti za menično vsoto (in druge postranske dajatve), seveda ne kot meničnopravni zahtevki.

Z izrazom «nezapisano» je rečeno, da se obresti in druge postranske dajatve ne morejo terjati niti v redni pravdi, razen če so določene (tudi) izven menice. (Nasprotno Straž. 79.)

5) Obresti v regresu — §§ 47 (1) št. 2 in 48 (1) št. 2 — se računijo tudi od teh obresti, gl. na cit. mestu.

6) § 1 op.¹⁰⁾.

§ 5 velja za lastno menico, gl. § 105 op.¹⁵⁾.

§ 6.

(1) Če je napisana menična vsota s črkami in s številkami, in sicer različno, velja vsota, zapisana s črkami.¹⁾

(2) Če je napisana menična vsota večkrat s črkami ali večkrat s številkami, velja najmanjša vsota.^{2) 3)}

Isto velja po mr. 5.

1) Tudi, če je vsota večkrat zapisana s številkami.

2) Najmanjša s črkami zapisana vsota velja tudi, če je vsota poleg tega enkrat ali večkrat zapisana s številkami.

Če se menična vsota ne strinja z vsoto, ki izhaja iz temeljnega pravnega posla, na katerem sloni izdaja menice, velja za menični dolg in terjatev v menici zapisana vsota.

Gl. § 1 op. 5).

³⁾ Ista načela bodo veljala, ako bi se (menična) vsota izrazila v akceptu ali avalu po večkrat in različno; ni je pa sploh treba izražati.

§ 6 velja za lastno menico in za ček.

§ 7.

Če so na menici podpisi oseb, ki so nesposobne za zavezovanje,¹⁾ nima to nikakršnega vpliva na zaveze ostalih podpisnikov.²⁾

Isto velja po mr. 3.

¹⁾ Vseeno, ali sploh ali samo za menično zavezovanje. O pasivni menični sposobnosti gl. §§ 94, 97, 108, 111.

²⁾ Menična zaveza nastane s podpisom po vsebini in obliki pravilne temeljne menice ali nanjo naslanjajoče se menične izjave, §§ 94, 95. Vsaka menična zaveza je samostojna v tem smislu, da je moral podpisnik v trenutku podpisa biti sposoben za prevzem menične zaveze, vseeno pa je za veljavnost njegove menične zaveze, ali so bili za menično zavezo sposobni ali ne drugi podpisniki.

§ 7 velja za lastno menico in za ček.

§ 8.

(¹⁾ Kdor se podpiše na menici kot zastopnik drugega,¹⁾ ²⁾ pa ni imel pravice za to,³⁾ je po njej menično zavezan.⁴⁾

(2) Prav to velja tudi za zastopnika, ki je prekoračil meje svoje pravice.⁵⁾ Vendar pa je tudi zastopana oseba⁶⁾ menično zavezana za vsoto, za katero je imel zastopnik pravico zastopanja.*⁷⁾ ⁸⁾

Bistvene razlike od mr. 95 ni, razen da drugi stavek drugega odstavka rešuje vprašanje, katerega mr. ni načel.

1) Zastopanje pri meničnih izjavah je mogoče, pasivna menična sposobnost zastopniku ni potrebna. Zastopnik ne pride v nikakršno zavezo, če je zastopno razmerje v redu, gl. op. ⁶⁾.

2) Velja za vse vrste zastopstva, zakonsko, statutarno in pogodbeno.

3) Vseeno, ali je vedel ali bi bil moral ali ni mogel vedeti, da ni (več) zastopnik, ali je ravnal v dobri veri ali ne, da je (še) zastopnik (falsus procurator, namišljen zastopnik, Bart. 21 govori le o prevari in nemarnosti).

4) Menično zavezan je, če je menico podpisal vsaj s svojim priimkom (firmo) in če je sposoben za menično zavezo, vseeno je za njegovo zavezo, ali je za menično zavezo sposobna zastopana oseba; če namišljeni zastopnik ni sposoben za menično zavezo, ni menično zavezan, najsi bi tudi bila sposobna zastopana oseba (nasprotno Čim. 18). Prav tako ni v menični zavezi, če se ni podpisal (samo ime ali firmo zastopane osebe), njegova odgovornost se presoja po odz. ali tz., kakor njegovo razmerje z zastopano osebo sploh.

* Drugi stavek tega odstavka je priobčen po popravku v «Službenih Novinah kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca» z dne 21. decembra 1928., št. 297/XCVI/489.

S temi pogoji je namišljeni zastopnik zavezan v onem svojstvu, v katerem je menico podpisal, kot akceptant, trasant, indosant, avalist ali akceptant za čast, in sicer osebno. Zato nima prigovorov, ki bi jih imela «zastopana» oseba, meničnemu upravičencu se ni treba obračati najprej do «zastopane» osebe. Dovolj pa je, da se čini menične skrbnosti in opreznosti izvrše napram «zastopani» osebi.

5) V kateremkoli oziru, ne samo glede višine menične vsote, nego tudi glede časa dospetka (npr. namesto na tri mesece je menico izdal kot vpoglednico), glede plačilnega kraja (domiciliranja zoper pooblastilo), glede svojstva zaveze (npr. kot trasant namesto kot avalist, kot trasantov avalist namesto kot indosantov).

6) Seveda le, če je iz menice vidno, da gre za zastopstvo in kdo je zastopana oseba, sicer je menično odgovoren samo namišljeni zastopnik.

7) a) Izjema od načela, da za menico nima pomena, kar se iz nje ne vidi, kajti omejitev na manjšo vsoto se iz menice ne vidi. Do zneska, za katerega je bil zastopnik ovlaščen, sta torej upravičencu odgovorna zastopnik in zastopana oseba, in sicer vsak za celo vsoto (dvomljivo Straž. 87), preko tega zneska samo zastopnik; upravičenec bo lahko v menični pravdi tožil zastopnika za celo, zastopano osebo za oni del menične vsote, za katerega je bil zastopnik ovlaščen.

b) Rešeno ni vprašanje zaveze zastopane osebe, če je zastopnik pooblastilo prekoračil v drugem oziru kakor glede menične vsote (op. 5). To je treba presojati različno: če je zastopnik

za zastopano osebo prevzel zavezo v drugačnem svojstvu kot bi bil smel, ni dvoma, da je tudi zastopana oseba menično zavezana, kajti vsi podpisniki menice so zavezani vsak za celo vsoto, ne glede na to, v kakšnem svojstvu so prevzeli menično zavezo. V ostalih primerih (dospetek, plačilni kraj) bo vobče veljalo načelo, da zastopana oseba ni menično zavezana, izjeme pa so mogoče.

c) Razmerje med zastopano osebo in zastopnikom ni meničnoppravno, zato nima zastopnik zoper zastopano osebo meničnega regresa niti za oni del menične vsote, ki ga je smel podpisati.

8) D o k a z n o b r e m e glede pomanjkanja ali prekoračitve zastopne pravice v zakonu ni urejeno. Izhodišče mora biti, da je treba ščititi poštenega pridobilca in s tem promet z menicami. Tožena «zastopana» oseba bo torej morala dokazati, da «zastopnik» ni bil upravičen, zastopati jo ali da je pooblastilo prekoračil, in toženi zastopnik, da je bil zastopnik ali da ni prekoračil pooblastila (nekoliko nejasno Straž. 86).

Imetnik, kateremu je, ko je menico dobil, bilo znano (ne: moralo biti znano), da «zastopnik» ni zastopnik, ali da je zastopnik prekoračil pooblastilo, nima meničnih pravic zoper zastopnika — prim. čl. 55 (2) tz., drugače Bart. 21 —, znanje pa mora dokazati toženi zastopnik.

Gl. §§ 98, 110.

§ 8 velja za lastno menico in za ček, gl. § 23 op. 4) čz.

§ 9.

(1) **Trasant odgovarja za akcept in plačilo menice.¹⁾**

(2) Izključiti sme svojo odgovornost za akcept.²⁾ Nasprotno pa se smatra vsaka pripomba, s katero bi izključeval odgovornost za plačilo, za nezapisano.³⁾

Razliki od m. r. 8: a) Trasant sme izključiti svojo odgovornost za akcept, b) trasantova opazka, ki bi izključevala odgovornost za plačilo, se smatra za nezapisano, menica ostane veljavna.

1) Trasantova zaveza je menična regresna zaveza; plačati mora trasant r e g r e s n o vsoto, v regresu p r e d d o s p e t k o m, § 42 (3), in v regresu o d o s p e t k u, §§ 42 (2), 47, 48, najsi je dal kritje in ni prejel valute (§ 2 op. 5). Več trasantov odgovarja meničnemu upravičencu solidarno, §§ 46 (1), 1 op. 11 a), med njimi ni meničnopravnega razmerja.

Zaveza za neopravičeno obogatitev § 85.

2) Opazka (klavzula) se navadno glasi: «brez zaveze», «brez regresa», «brez obligo». Zapisana mora biti na menici, če ni, velja dogovor o izključitvi odgovornosti samo med dogovornikoma (med tema tudi dogovor o izključitvi odgovornosti za plačilo). Če pa je trasant naravnost predpisal predložitev v akcept, § 21 (1), bo treba njegovo klavzulo «brez zaveze» smatrati za nezapisano.

Izključitev odgovornosti za akcept ima sama po sebi zgolj meničnopraven učinek: trasant ne odgovarja v regresu pred d o s p e t k o m zaradi odbitega sprejema; ali odgovarja sicer, se presoja po občem drž. pravu. — Trasantova opazka ne pomeni oprostitve odgovornosti za one indosante, ki opazke niso ponovili; § 14 (1) je sicer nejasen, gl. pa §§ 10 (2), 14 (2). Straž. 91 nasprotno z nezadostnimi razlogi.

II. poglavje.

Indosament.

§ 10.

(¹) Vsaka menica se lahko prenese z indosamentom, tudi če ni izrečno trasirana po naredbi.¹⁾

(²) Če zapiše trasant v menici besede: «ne po naredbi» ali drug izraz, ki pomeni isto, je listina prenosna samo v obliki in z učinki navadnega odstopa.²⁾

(³) Menica se lahko indosira tudi trasatu samemu, najsi jo je akceptiral ali ne, trasantu ali kateremukoli drugemu zavezancu. Te osebe jo lahko iznova indosirajo.^{3) 4)}

Razlika od mr. 10 je v tem, da § 10 (²) naglašča, da je menico s privezno klavzulo moči prenesti samo v obliki in z učinki navadnega odstopa (cesije); mr. ne označuje civilnopravnega značaja prenosa meničnih pravic, ki se ne izvrši z indosamentom (npr. asignacija).

¹⁾ Terminologija: Trasant je prednik, remitent naslednik, v istem razmerju sta indosant in njegov indosatar; predniki so pa tudi vsi menični regresni zavezanci napram vsakokratnemu meničnemu upravičencu, nasledniki napram določenemu zavezancu vse osebe, ki so ali so bile in lahko zopet postanejo menični upravičenci napram njemu. Akceptant prav za prav ni prednik, vendar se često tudi on razume z besedo «predniki», gl. §§ 42 (¹), 27 (²), 46.

²⁾ **R e k t a - m e n i c a.** Ako hoče trasant doseči, da se menica ne bi mogla prenašati z indosamentom, mora to izrečno prepovedati v menici (privezna, rekta-klavzula). Izraz ni predpisan, dvomljiv izraz bi pa menici ne vzel

značaja indosabilne listine, zlasti ne zadostuje prečrtati v uradnih meničnih golicah nahajajočih se besed «po naredbi», ker sta za indosabilnost nepotrebni.

Indosament na menici s privezno klavzulo nima meničnopravnega učinka, ne daje pridobitelju izvirnih (originarnih) meničnih pravic, neodvisnih od prigovorov, ki bi jih menični zavezanci imeli zoper indosanta, gl. § 13 op. 2). Pravice iz menice s trasantovo privezno klavzulo pa se dado prenesti z odstopom po občem državljskem pravu (§§ 1392 sl. odz.). Odstop se lahko posvedoči z zapisom na menici sami, mogoč pa je tudi brez takega zapisa, pismen ali usten; v vsakem primeru je treba cesionarju izročiti tudi menico samo, kajti brez nje ne more dobiti plačila, § 38 (1), in v nevarnosti je, da jo cedent z rednim indosamentom prenese komu drugemu, ki jo potem vnovči. Ali more cesionar pravice iz menice uveljaviti v posebnem meničnem postopanju, je sporno; vprašanje bi se dalo potrditi, če se odstop dokaže z listino, kakršno zahteva § 549 cpr. (§ 642 ncpr.) za mandatno postopanje.

Cesionar menice ne more prenesti z rednim indosamentom, lahko pa svoje pravice odstopi komu drugemu po načelih in z učinki občega drž. prava (o cesiji gl. Straž. 94, 95, 98, 99; izvajanja Čim. 20, 21 in Vrb. M. 61, 62 z novim mz. niso povsem v skladu).

3) P o v r a t n i i n d o s a m e n t. Zakon ne dela razlike med osebami, ki so že v menični zavezi, in osebami, ki (še) niso, npr. trasat. Tudi prve postanejo menični upravičenci, dasi so tudi menični dölžniki, menična terjatev do dospelka ne ugasne s spojitvijo v isti osebi

(confusio), zato lahko menico indosirajo naprej. Končni učinek se pokaže šele o dospelku: če indosatar, ki je obenem akceptant, menico obdrži do dospelka, ugasne menična terjatev povsem, če je indosatar obenem regresni zavezanec, ne more kot indosatar uveljavljati meničnih pravic zoper one zavezance, katerim je bil sam zavezan, nego samo zoper akceptanta, svoje regresne prednike in njihove avaliste, akceptant za čast zoper honorata in njegove prednike (pomotno Straž. 96: zoper honoratove naslednike, tem je sam zavezan, § 57 ⁽¹⁾), avalist zoper zavezanca, za katerega je prevzel poroštvo, in njegove prednike. Ako je menični zavezanec kot (povratni) indosatar menico pred dospelkom indosiral naprej, pride v novo menično zavezo, ki pa ima praktičen pomen le, če je povratni indosatar vsled svojega indosamenta dobil nove upnike, ki bi jih ne bil imel kot prejšnji zavezanec. Tratat, ki menice ne sprejme, odgovarja samo kot indosant in samo svojim naslednikom; če jo obdrži do dospelka, menična terjatev ne ugasne, ker kot tak ni v menični zavezi; ako hoče izvrševati menične pravice, mora dati napraviti protest; isto velja za domiciliata in adresata.

⁴⁾ Prenos z indosamentom je redni način prenosa meničnih pravic, vsak drug prehod meničnih pravic je izreden (a n o m a l n a s u k c e s i j a), mogoč je tudi pri menici brez privezne klavzule. O singularni sukcesiji gl. op. ²⁾. Mogoča pa je tudi univerzalna sukcesija po dednem pravu in s fuzijo delniških družb in družb z omejeno zavezo. Tu ima dedič ali ona družba, s katero se spoji druga ali v katero se spojita dve ali več družb, pravni položaj za-

pustnika (prejšnje družbe) in izvršuje njegove pravice, lahko tudi indosira menico, česar cesionar kot tak ne more. Volilojemniku bi moral menico indosirati dedič, ki predstavlja zapustnika; dedičeva zaveza je enaka zapustnikovi, če se dedno razmerje vidi iz menice, kar je važno tudi zaradi vrste indosamentov, § 15 (1).

§ 11.

(1) Indosament mora biti nepogojen.¹⁾ Vsak pogoj, od katerega bi bil zavisen, se smatra za nezapisanega.²⁾

(2) Delni indosament je ničen.³⁾

(3) Prav tako je ničen indosament «na prinosnika».⁴⁾

Mr. določb § 11. ne vsebuje izrečno, po mojem mnenju pa je razlika napram pravilnemu dosedanjemu nauku samo v tem, da je pogojen indosament doslej bil neveljaven, kar je bilo važno za presojo vrste indosamentov (mr. 36), poslej se smatra pogoj za nezapisan.

1) Gl. § 1 op. 4 b), 14 op. 2).

2) Pogojna temeljna menica je neveljavna, pogojni indosament je veljaven, pogoj se smatra za napisanega.

3) Ker mora biti menična vsota enotna, prim. § 1 op. 5). Ničen indosament se ne vpoštevava pri presoji vrste indosamentov, § 15 (1). Ne gre pa za delni indosament, če se po plačilu dela menične vsote menica indosira za ves še neplačani del in je delno plačilo razvidno iz menice, gl. §§ 38, 50.

4) Prim. § 1 op. 9). Tak indosament torej ne velja niti kot indosament in blanko.

§ 11 velja za lastno menico.

§ 12.

(1) Indosament je treba napisati¹⁾ na menico²⁾ ali na list, ki je zvezan z njo (alonža).³⁾ Podpisati ga mora indosant.⁴⁾

(2) Indosament velja tudi takrat, kadar v njem ni označen novi indosatar⁵⁾ ali kadar se indosant samo podpiše na hrbtu menice ali alonže (indosament in blanko).⁶⁾

Razlike od mr. 11, 12 ni.

1) Prim. § 1 op. 1), ustnega indosamenta ni.

2) Duplikat § 63, kopijo § 66 (3). Redno se postavi indosament na hrbet menice, gl. op. 6).

3) Menica, na kateri ni (več) prostora za nadaljnje zapise, se lahko podaljša na ta način, da se z njo mehaniški spoji (zlepi, sešije) list, na katerega se pišejo novi zapisi, prvi iz previdnosti redno tako, da se del zapisa postavi še na prvotno menico. Na alonži se redno tudi zapiše vsebina temeljne menice same.

4) P o d p i s mora biti, to je bistveno, prim. § 1 op. 11), zlasti lit. b), zastopanje je mogoče, § 8.

5) Gl. § 1 op. 9).

6) a) Če je indosatar naznačen v indosamentu, govorimo o izpolnjenem indosamentu, sicer o praznem, slepem ali indosamentu in blanko. Ta je mogoč ali samo z indosantovim podpisom ali pa tudi še z drugo vsebino, ki izraža voljo indosanta, prenesti menico, ne označuje pa indosatarja. Izpolnjen indosament in indosament in blanko, ki ni dan s samim indosantovim podpisom, stojita lahko tudi na licu menice (kopije, alonže), indosament in blanko s samim podpisom je kot tak

veljaven samo na hrbtu menice (kopije, alonže), na licu bi pomenil aval, § 30 (3).

b) Potrebni nista v indosamentu valutna klavzula — § 2 op. 5 a), ordrska klavzula — § 10 (1), potrebno tudi ni datiranje, dasi je lahko prav važno (menična sposobnost, notifikacija, konkurz).

§ 12 velja za lastno menico in za ček, vendar pri čeku kopija ne pride v poštev, ker v § 23 čz. ni citiran § 66, gl. pa § 23 op. 13) čz.

§ 13.

(1) Z indosamentom se prenašajo vse pravice, ki izvirajo iz menice.^{1) 2)}

(2) Če indosament ni izpolnjen (blanko), sme imetnik: ³⁾

1.) izpolniti indosament in blanko bodisi s svojim imenom, bodisi z imenom druge osebe; ⁴⁾

2.) menico dalje indosirati blanko ali na ime druge osebe; ⁵⁾

3.) kar predati menico tretji osebi, ne da bi izpolnil indosament in blanko in ne da bi postavil nov indosament.⁶⁾

Bistvene razlike od mr. 10, 13 ni.

¹⁾ Indosament ima lahko tri funkcije: transportno (§ 13), garancijsko (§ 14) in legitimacijsko (§ 15); ako ima vse te tri funkcije, je popoln indosament, ki je lahko izpolnjen ali indosament in blanko (§ 12); če nima vseh treh funkcij, je nepopoln indosament, gl. §§ 17 do 19. Vprašanje, ali ima prenos listine z indosamentom tudi stvarnopraven učinek glede pridobitve lastninske pravice do listine, se presoja po občem drž. pravu, vendar gl. § 15 (2).

2) Pravice iz menice, t. j. obligacijske pravice. Te so zlasti: menico dati in dosirati (§ 10), zahtevati akcept (§ 20), duplikat (§ 63), izročitev duplikata (§ 65) ali izvornika (§ 67), plačilo (§ 37), regres (§§ 42 sl.). Z indosamentom dobi dobroverni (§§ 15, 16) pridobitelj pravice iz menice v celotnem obsegu originarno, t. j. ne glede na to, ali jih je imel tudi njegov prednik. Pravice, ki ne izvirajo po zakonu iz menice, nego bi jih indosant imel zoper katerega izmed prednikov na osnovi posebnega, izvenmeničnega pravnega naslova, bi dobil indosatar le s posebnim odstopom; to velja zlasti tudi o pravici do povračila kritja, ki jo ima trasant zoper trasata, kateri je dobil kritje, pa ni akceptiral ali plačal.

3) Imetnik je tu oni, ki je legitimiran po menici (§§ 15, 17, 18, 19) in njegov univerzalni naslednik (§ 10 op. 4).

4) Ne samo oni indosament, s katerim je imetnik sam dobil menico, nego tudi prejšnje indosamente in blanko; vedno mora paziti, da z izpolnitvijo ne prekine vrste indosamentov, § 15 (1). Če izpolni zadnji indosament in blanko s svojim imenom, primer št. 3 ne pride v poštev, nego samo še primer št. 2, če ga izpolni z imenom druge osebe, je menica s tem že indosirana, on sam pa ne pride v menično zavezo, ker je videti tako, kakor bi bil njegov indosant menico naravnost indosiral njegovemu nasledniku.

Pri izpolnitvi indosamenta in blanko imetnik brez dogovora ne sme otežiti pravnega položaja indosantovega, npr. z opazko «brez protesta», olajšati ga sme, npr. s klavzulo «brez zaveze».

5) Indosamentu in blanko lahko sledi nov indosament in blanko ali izpolnjen indosament.

6) Menične pravice se na temelju indosamenta in blanko lahko prenašajo brez novega zapisa po meničnem pravu, t. j. pridobilec dobi originalne pravice. Vendar menica s tem ne postane listina na imetnika, ker mora do indosamenta in blanko biti ustvarjena zveza po § 15 (1). Odgovornost imetnika, ki je menico prenesel na osnovi starega indosamenta in blanko, je civilnopravna. Mogoča je tudi cesija menice, ki je indosirana in blanko.

Ne sme se brez soglasja prizadetih zavezanecv izpolnjeni indosament izpremeniti v indosament in blanko na ta način, da bi se v njem črtalo ime indosatarja, to bi bila predrugačitev menice (§ 69).

§ 13 velja za lastno menico in za ček.

§ 14.

(1) Indosant odgovarja za akcept in plačilo,¹⁾ razen če ni pripomnjeno drugače.²⁾

(2) Prepovedati sme, da bi se menica iznova indosirala; v tem primeru ne odgovarja osebam, ki se jim menica pozneje indosira.³⁾

Ni razlike od mr. 14, 15.

1) Garancijska funkcija indosamenta. Indosant odgovarja kakor trasant, torej kot regresni zavezanec, ne glede na to, ali je prejel od svojega indosatarja valuto ali ne.

2) Klavzula «brez zaveze». Dočim more trasant izključiti samo odgovornost za akcept, indosant lahko izključi tudi odgovornost za plačilo; ker lahko izključi vso odgovornost, jo sme tudi omejiti po svoji volji, toda ne s po-

gojem, § 11 (1). Z izključitvijo ali omejitvijo meniĉnopravne zaveze sama po sebi ni izkljuĉena ali omejena tudi odgovornost po obĉem drŹ. (trg.) pravu, kajti zakon ureja samo odgovornost za akcept in (meniĉno) plaĉilo. Klavzula «brez zaveze» opraaŹa meniĉne zaveze samo onega indosanta, ki jo je pristavil, indosament pa obdrŹi transportno (§ 13) in legitimacijsko funkcijo (§ 15).

Gl. §§ 64, 42, 47, 48, 49.

3) Indosaments privezno (rekta-) klavzulo. Gl. § 10 op. 2). Trasantova privezna klavzula sploh izkljuĉi meniĉnopravno prenaŹanje menice, indosantova izkljuĉi samo indosantovo meniĉnopravno odgovornost napram naslednikom njegovega indosatarja, temu samemu je indosant zavezan po meniĉnem pravu. Indosatar pa lahko indosira menico dalje in pride sam v redno meniĉno zavezo, v njej ostanejo tudi indosantovi predniki, ki niso pristavili privezne klavzule. Rekta-indosatar lahko tudi po obĉem drŹ. pravu odstopi svoje pravice zoper rekta-indosanta.

Da imata klavzula brez zaveze in privezna klavzula meniĉnopraven uĉinek, morata biti pooĉiteni v menici tako, da se vidi, kdo ju je dal.

§ 14 velja za lastno menico in za ĉek, pri tem indosant seveda ne odgovarja za akcept, § 9 ĉz.

§ 15.

(1) Kdor drŹi menico v rokah,¹⁾ se smatra za njenega zakonitega imetnika,²⁾ ĉe izpriĉa svojo pravico z nepretrgano vrsto indosamentov, najsi je poslednji indosament blanko.³⁾ ĉe pride za indosamentom in blanko drug indosament, se smatra,

da je pridobil podpisnik menico z indosamentom in blanko.⁴⁾ Prečrtani indosamenti se smatrajo, kakor da jih ni.⁵⁾

(2) Če je komu po kakršnemkoli dogodku prešla⁶⁾ menica, jo mora predati imetnik,⁷⁾ ki izpriča svoje pravico tako, kakor je označeno v predhodnem odstavku, samo, ako jo je pridobil zlomiseln ali z veliko nemarnostjo.⁸⁾

Stvarnih razlik od mr. 36, 74 ni.

1) Detentor; izraz «imetnik» se ni mogel porabiti, ker zakon z izrazom «imetnik» sicer redno misli ali po § 15 formalno legitimiranega detentorja ali tega in izven menice (npr. po cesiji, sodnem preodkazu, kot dediča) materialno upravičenega detentorja. So pa izjeme, tako da treba v vsakem primeru določiti, kdo je «imetnik» v §§ 13, 16 do 18, 20, 23, 24, 27, 28, 37 do 39, 41 do 47, 50 do 53, 55, 57, 59, 60, 62, 63, 65 do 67, 71, 76 do 78, 85, 88; često zakon ne rabi besede «imetnik», nego se izraža nedoločno: «se sme», «se mora», «je treba» i. sl.; gl. «upnik» v §§ 87, 89, «prosilec» v §§ 90 sl.

2) Zakoniti imetnik v smislu mz. je ravno oni, ki je legitimiran po § 15 (1), t. j. zadnji indosatar; zanj se domneva, da je upravičen izvrševati menične pravice, da je menični upnik: legitimacijska funkcija indosamenta, formalna legitimacija. Formalno pa je po menici legitimiran kot upnik tudi remitent (§ 1 št. 6), trasant, indosant in avalist, če je menico plačal v regresu (§§ 48, 49), plačnik po § 57 (2), plačnik za čast (§ 62).

Formalna se imenuje legitimacija zato, ker se presoja zgolj po videzu menice, ne glede na notranja — materialna — pravna razmerja med

osebami, ki jih menica kaže kot zavezance in upravičence. Kdor je formalno legitimiran, mu ni treba odkrivati, na kakšen pravni način je dobil menico v roke, nego oni, ki osporava pravni način pridobitve, mora to trditev dokazati.

3) Nepretrgana je vrsta indosamentov, če je prvi podpisan z remitentovim, pri trati na lastni ukaz torej s trasantovim imenom, vsak nadaljnji pa z imenom one osebe, ki je v prejšnjem indosamentu imenovana kot indosatar. Zakon sicer ne določa tega izrečno, kakor mr. 36, toda mišljeno je isto, kajti formalno je vrsta indosamentov nepretrgana, če iz nje izhajajo prenosi menice od prvega upravičenca na drugega itd., po drugi strani pa za formalno legitimacijo ni treba, da bi bil remitent ali dosedanji indosatar res podpisal menico — § 39 (3) v zvezi s § 68. Če je zadnji indosament dan in blanko, mora sezati zveza indosamentov do njega, če sledi drug (izpolnjen ali blanko-) indosament, je vrsta prav za prav pretrgana, ker podpisnik sledečega indosamenta ni indosatar v prejšnjem baš neizpolnjenem indosamentu: tu velja po zakonu, da je nadaljnji podpisnik menico pridobil na osnovi indosamenta in blanko. Ponarejen indosament in prav tako indosament, ki bi — pomotno ali nalašč — navajal nemogoč čas ali kraj, ne prekinja vrste, če sicer ustreza gorenjemu pravilu, pač pa po zakonu ničen indosament (§ 11), gl. tudi §§ 98 op. 6), 99 op. 5).

4) Če je zveza prekinjena, indosatarji po prekinitvi nimajo formalne legitimacije napram zavezancem pred prekinitvijo; tudi ne zoper akceptanta, pa tudi ne med seboj, ti indosa-

menti nimajo meničnopravnega pomena. Tudi če zadnji indosatar pred prekinitvijo ali njegov prednik dobi menico s povratnim indosamentom po prekinitvi zopet v roke, s tem zveza ni vzpostavljena.

⁵⁾ S tem ni rečeno, da se smejo indosamenti svobodno brisati, razen v primeru § 49 (²⁾), nego le, da se kakorkoli, s prečrtanjem, kemično, z radiranjem in iz kateregakoli razloga, tudi pomotno, izbrisani indosamenti pri presoji formalne legitimacije ne vpoštevajo; če je prečrtani indosament prekinil vrsto indosamentov, se vrsta z brisanjem vzpostavi, če jo je tvoril, se prekine. Drugo je vprašanje, ki se pa ne tiče formalne legitimacije, ali je v poedinem primeru bilo črtanje dovoljeno; če je bilo, je stvar tudi materialnopravno v redu, sicer gre za predrugačitev (§ 69). Gl. § 39 (³⁾).

⁶⁾ T. j.: izgubil je detencijo brez svoje volje; izgubljena, ukradena, z zvijačo izvabljena, poneverjena, ne pa, čeprav pomotno, izročena menica, v zadnjem primeru odz. §§ 871 sl. Gl. tudi § 28.

⁷⁾ Lahko je formalno legitimiran po § 15 (¹⁾) ali tudi ne, drugega primera mz. ne ureja, presoja se po odz., v poedinem primeru tudi po tz. Pomniti pa je treba, da oni, ki je menico pridobil na osnovi indosamenta in blanko, pravilno zvezanega z remitentom, vsekakor lahko uveljavlja formalno legitimacijo, če se iz menice ne vidi kaj drugega (npr. cesija).

⁸⁾ a) «Zlomiselno» ne pomeni samo, da je pridobilec menico sam pridobil s silo, tatvino, prevaro, poneverjenjem, da jo je našel itd., temveč tudi, da je v trenutku, ko je menico pri-

dobil, vedel, da oni, od kogar jo pridobiva, materialno ni upravičen razpolagati z njo s popolnim indosamentom, npr. fiduciarni indosatar (gl. § 17 op. ⁶), ni treba, pa tudi ne bo vedno opravičevalo, da je vedel, ali je oni, ki mu menico izroča, lastnik menice ali ne. Tožba bo torej sicer redno lastninska tožba (rei vindicatio), ni pa da bi morala biti (nekoliko preozko Straž. 118 št. 4 prvi stavek, drugi stavek pravilno; Čim. 25).

b) «Velika nemarnost» pomeni opustitev v prometu z menicami navadne skrbnosti pri presoji vprašanja, ali je odsvojilec materialno upravičen z menico razpolagati na način, omenjen gori v a). Mala nemarnost se ne vpoštevata, tudi ne, če je posel, kateremu je predmet prenos menice, trgovinski posel.

Kdor je menico pridobil zломiselno ali z veliko nemarnostjo, nima materialne legitimacije. Njemu sicer ni treba dokazovati, da je materialno upravičen, toda vsak menični zavezanec mu sme prigovarjati, da ni in da zato ne more uveljavljati meničnih pravic (gl. § 16 op. ²) ⁴).

§ 15 velja za lastno menico in za ček.

§ 16.

(1) Osebe, zoper katere je vložena menična tožba, ne morejo uveljaviti zoper imetnika ¹) prigovorov, ki so osnovani v njih osebnih odnosjih s trasantom ali s kakšnim prejšnjim imetnikom, ²) razen če ni izšel prenos ³) iz sporazuma, zasnovanega na lokavstvu. ⁴)

(2) Prigovor, da ni bilo na trasirani menici ob času, ko se je postavila nanjo kakšna menična izjava, kakšne menične sestavine, ⁵) ni dopusten ⁶)

zoper poštenega⁷⁾ imetnika; zoper koga drugega pa samo takrat, kadar prigovornik dokaže, da je bila menica naknadno izpolnjena zoper storjeni sporazum.⁸⁾ Isto velja, če so bila v trasirani menici mesta, ki so ostala prazna (§ 2., drugi, tretji in četrti odstavek), naknadno izpolnjena s posebno označbo dospelosti, kraja izdaje ali plačilnega kraja.⁹⁾

O d s t a v e k (1). Mr. 82 navaja pozitivno — toda dokaj ponesrečeno — kakšni prigovori so mogoči zoper menični zahtevak, § 16 (1) pa samo negativno določa, kakšni prigovori niso mogoči. Stvarna razlika ni nameravana, znanstvene delitve prigovorov v absolutne (objektivne) in relativne (osebne) ali v take, ki so osnovani v vsebini in obliki menice, in take, ki so osnovani v osebнем pravnem razmerju med tožiteljem in tožencem itd., ostanejo uporabne tudi poslej. Tudi dosedanja judikatura bo lahko naprej služila kot smernica, kolikor niso podstave zanjo, druge določbe mz. same, izpremenjene.

1) Po § 15 (1) formalno legitimiranega.

2) Pozitivno bi se reklo, da je načelno mogoč samo tak prigovor, ki gre tudi ravno temu tožencu (tudi) vprav zoper tega tožitelja, ne more pa toženec uveljavljati zoper tožitelja prigovorov, ki bi jih on imel zoper kakega drugega tožitelja, niti ne takih prigovorov, ki bi jih drug zavezanec imel zoper tega tožitelja. Vseeno pa je, ali bi šel prigovor tudi vsakemu drugemu zavezancu zoper ravno tega tožitelja ali vprav temu tožencu tudi zoper vsakega drugega tožitelja. Izjema v op. 4).

3) Mišljen je popolni prenos po izpolnjenem ali po indosamentu in blanko, za druge indo-

samente gl. §§ 17 do 19. Pri prenosu, ki se ne ravna po meničnem pravu, zlasti pri cesiji, veljajo načela občega drž. (trg.) prava tudi glede prigovorov.

⁴⁾ Izjema od načela, izraženega v prvem delu odst. (1) (op. ²⁾); toženec sme uveljavljati zoper tožitelja tudi take prigovore, ki bi jih imel zoper njegovega prednika, ako je prenos od tega prednika na tožitelja izšel iz sporazuma, ki je zasnovan na lokavstvu. Za lokavstvo gre, če je tožitelj menico pridobil: a) v e d o č, da njegov prednik menične terjatve ne bi mogel uveljaviti, ker bi se mu zavezanec lahko uspešno branil s kakršnimkoli prigovorom, in b) z n a m e n o m, zavezancu — na osnovi načela, izraženega v prvem delu odst. (1) — preprečiti uspešno uporabo prigovora. Samo «vedeti morati» ne zadostuje, treba vednosti, ni pa treba še posebnega zlega namena ali posebne zvijačnosti. Da pa more toženec upotrebiti prigovore, ki bi jih imel zoper tožiteljevega prednika, je treba še c) s p o r a z u m a, t. j. tudi prednik je moral znati, da naslednik ravna lokavo. Če predniku ni znano, da naslednik ve za prigovore, ki predniku ogražajo uspešno uveljavljanje menice, in da hoče te prigovore s prenosom obrezuspešiti, ni sporazuma, zasnovanega na lokavstvu, prav tako ga ni, če prednik ve, da se s prenosom obrezuspešijo prigovori zoper njega samega, in če vprav zato hiti menico spečati, ne ve pa tega naslednik. Z eno besedo: med prednikom in naslednikom je treba k o l u z i j e. Zakon na ta način jako zožuje prigovore iz razmerja med tožencem in tožiteljevim prednikom v prid cirkulacijski sposobnosti menice, obenem rešuje mnogo doslej spornih vprašanj.

Sporazum je moral biti lokav v trenutku prenosa: mala fides superveniens non nocet. Tožitelju tudi ne more škoditi, če je menica kdaj prej bila prenesena na osnovi lokavega sporazuma, njemu škodi le, če je bil lokav njegov sporazum z neposrednim prednikom.

Po besedilu zakona bi toženec zoper tožitelja imel baš tisti prigovor, ki bi ga imel zoper prednika, npr. prigovor pobotanja, odloga i. sl. Doslovno to pač ne bo veljalo, ker tožitelj ne nastopa v imenu prednika, niti ni da bi moral nastopati za njegov račun, šlo bo za prigovor zvijačnosti, učinek je praktično isti.

Poleg prigovorov, ki bi jih imel toženec zoper prednika, lahko uveljavlja tudi prigovore, ki mu gredo neposredno zoper tožitelja.

Gl. § 17 op. ⁶).

Odstavek (2) (menica in blanko) ustreza vobče min. nar. 6. oktobra 1853, drž. zak. 200, dasi je drugače stiliziran; naredba namreč sicer tudi govori o poštem imetniku, nadaljuje pa, da je prigovor menice in blanko mogoč zoper one, ki so bili udeleženi pri naknadni izpolnitvi, če se je neizpolnjena listina protipravno uporabila z neovlaščeno ali obstoječemu dogovoru nasprotujočo izpolnitvijo. Misliti se je torej dalo, da je nepošten samo oni, ki je bil udeležen pri naknadni izpolnitvi, ne pa tudi tisti, ki je vedel, da se je menica krivo izpolnila, po drugi strani, da je menica protipravno izpolnjena tudi takrat, kadar je sicer izpolnjena z dogovorjeno vsebino, toda po osebi, ki ni bila upravičena, jo izpolniti.

Zadnji stavek odst. (2) je dosedanjemu pravu neznan, dasi bi bil glede plačilnega kraja tudi doslej praktičen.

⁵⁾ Ločiti je treba: § 2 (¹) ima v mislih primer, da se listina, ki nima vseh bistvenih sestavin menice, hote ali nehote spravi v promet kot popolna menica, dasi ni, § 16 (²) pa v prvi vrsti primer, da se je v listini hote izpustila katera izmed bistvenih sestavin menice, z namenom, da naj se pozneje popolni in listina uveljavi kot popolna menica. V prvem primeru je po smislu izključen sporazum o naknadni popolnitvi, zato tudi ni izpolnitelj v to ovlaščen, temveč gre za predrugačitev (§ 69), vendar se bodo tudi v tem primeru po smislu dala uporabljati načela § 16 (²), kolikor so v skladu s § 69.

⁶⁾ T. j.: nima uspeha.

⁷⁾ «Pošten» ni isto kakor «ne lokav» v odst. (¹). Pošten je tisti, ki v trenutku, ko je že izpolnjeno menico pridobil, sploh ni vedel, da menica v trenutku, ko se je nanjo postavila toženčeva menična izjava, ni vsebovala vseh bistvenih sestavin, nego da se je šele pozneje popolnila; pošten je pa tudi tisti, ki je to sicer vedel, vendar ni vedel, da se je listina izpolnila krivo ali po neovlaščeni osebi. Nepošten je dosledno a) tisti, ki je vedel, da je listina, katero je dobil izpolnjeno, krivo ali po neovlaščeni osebi izpolnjena, b) pa tudi tisti, ki je listino sam izpolnil, dasi za to ni bil ovlaščen ali jo je, dasi ovlaščen za izpolnitev, izpolnil krivo ali je vedoma sicer sodeloval pri krivi izpolnitvi ali izpolnitvi po neovlaščeni osebi. V primeru b) bo za nepoštenost zadostovala celo velika nemarnost, ki jo je treba videti zlasti v tem, da se tožitelj ni zanimal, ali ni morda kakega sporazuma glede osebe, ki naj menico izpolni, ali glede načina, kako naj se izpolni; splošno (primer a) pa te dolžnosti ne gre nalagati.

⁸⁾ Sporazum se lahko tiče osebe, ki naj menico izpolni, ali načina izpolnitve (kraj izdaje, plačilni kraj, dospetek, menična vsota, svojstvo podpisnika, privezna klavzula, klavzula «brez protesta» itd.). Če ni sporazuma v enem ali drugem pogledu, je treba misliti, da sme listino izpolniti, kdor jo na zakonit način dobi v roke, in tako, kakor ustreza običajem v prometu z menicami, kajti misliti je treba, da so stranke hotele običajno izpolnitev, sicer bi bile izrečno dogovorile kaj drugega. To velja zlasti tudi glede domiciliranja.

⁹⁾ V teh primerih ne gre za izpolnitev menice in blanko, menica, v kateri so kraj izdaje, kraj plačila ali dospetek določeni v smislu § 2 (2) do (4), je povsem izpolnjena. Kdor vanjo izrečno zapiše kraj izdaje, kraj plačila ali dospetek, ne da bi bil za to ovlaščen, ali drugače, nego je ovlaščen, zagreši predrugačitev (§ 69), položaj tožitelja glede prigovorov pa se presoja po gori navedenih načelih. Zlasti ne bo mogel toženec poštenemu tožitelju prigovarjati, da menica v trenutku, ko jo je on podpisal, ni bila domicilirana, s čimer je rešeno sedaj dokaj sporno vprašanje (krajevna pravilnost protesta!). Zaščita bo v tem, da se prečrtajo na golici natisnjene besede, ki kažejo na možnost domiciliranja.

§ 16 velja v celoti za lastno menico, gl. § 105 op. 2), za ček pa samo odst. (1), gl. § 23 št. 4 čz.

§ 17.

(1) Če se postavi v indosamentu pripomba: «vrednost za izterjavo», «za inkaso», «kot pooblastilo» ali kakršnakoli druga pripomba, ki označuje navadno pooblastilo,¹⁾ sme izvrševati imetnik vse

pravice, ki izvirajo iz menice,²⁾ toda indosirati more menico samo v pooblastilo.³⁾

(2) Zavezanci smejo uveljaviti v takem primeru zoper imetnika samo one prigovore, ki bi bili možni zoper indosanta.⁴⁾ ⁵⁾ ⁶⁾

V bistvu enak je mr. 17.

1) Prokurni indosament, izpolnjen ali in blanko. Postavi se lahko tudi na rekta-menico. Beseda «navadno» je za naše pravno področje nepotrebna.

2) Ne samo pravice, ki se uveljavljajo v meničnem (sodnem) postopku. Torej npr. prezentacija, protest, notifikacija, plačilo, tožba (tudi zaradi neopravičene obogatitve), izvršba, amortizacija. Imetnik = prokurni indosatar.

3) Ne s popolnim indosamentom (§ 13 op. 1). Po obliki popoln indosament prokurnega indosatarja se smatra sam po sebi za prokurni indosament, prim. § 18 (1). Prokurni indosatar tudi ne more odstopiti menice, to ni pravica iz menice.

4) Prirodno, ker prokurni indosatar nastopa v indosantovem imenu.

5) Pravno razmerje med prokurnim indosantom in prokurnim indosatarjem se presoja po občem drž. ali trg. pravu.

6) Zakon ne ureja fiduciarnega (navideznega) in žira za inkaso, t. j. indosamenta, ki ima videz popolnega indosamenta, pa naj ima po volji strank samo učinke prokurnega indosamenta. Med strankama, ki sta udeleženi pri takem žiru, velja dogovor, napram tretjim osebam odloča videz. Če fiduciarni indosatar menico indosira dalje, pridobi naslednik samostojne menične pravice v okviru zakona (§ 15),

zavezanec more fiduciarnemu žiratarju prigovarjati prigovore, ki bi jih imel zoper fiduciarnega indosanta, le v okviru § 16 (1), doslej jako sporno.

§ 17 velja za lastno menico in za ček.

§ 18.

(1) Če je v indosamentu pripomba: «vrednost za varnost», «vrednost za zastavo» ali kakršnakoli druga pripomba, ki označuje zastavitev,¹⁾ sme izvrševati imetnik vse pravice, ki izvirajo iz menice,²⁾ toda njegov indosament velja samo kot indosament za pooblastilo.³⁾

(2) Zavezanci⁴⁾ ne morejo uveljaviti zoper imetnika prigovorov, ki so osnovani v njih osebnih odnošajih z indosantom,⁵⁾ razen če ni izšel indosament iz kakšnega sporazuma, zasnovanega na lokavstvu.⁶⁾

V mr. ni določb o indosamentu za zastavo; ali je bil še veljaven dvorni dekret 13. julija 1789, zb. pravos. zakonov št. 1033, o zastavljenih menicah, je dvomljivo (§ 113 št. 1).

¹⁾ Drugačna zastavitev menice (menične vsote) po odz. ali tz. ni izključena, toda zastavni upnik ne more izvrševati meničnih pravic, če ni po menici legitimiran; po videzu popoln indosament pa daje indosatarju več pravic, kakor stranki nameravata, zlasti možnost nadaljnjega popolnega indosamenta (§ 17 op. 6).

²⁾ Gl. § 17 op. 2). Te pravice izvršuje imetnik (= zastavni indosatar) napram zavezancem v svojem imenu in na svoj račun, zlasti sme — in mora — zahtevati plačilo cele menične vsote, tudi če je njegova terjatev, za katero mu je menica zastavljena, manjša od menične

terjatve; obračun ima z zastavnim indosantom, njemu izroči presežek.

3) Vseeno, ali je njegov indosament popoln ali zastaven: vedno ima samo učinek prokur-nega indosamenta (§ 17).

4) Zastavni indosant ni menični zavezanec zastavnega indosatarja, on dá menico — svojo menično terjatev — kot zastavo za svoj, ne na tej menici osnovani dolg.

5) Z zastavnim indosantom, prim. § 16 op.²⁾.

6) Gl. § 16 op.⁴⁾.

§ 18 velja za lastno menico.

§ 19.

Indosament, napisan po dospelosti, ima iste učinke kakor indosament pred dospelostjo.¹⁾ Vendar pa ima indosament, postavljen po protestu zaradi neplačila ali po preteku roka, določenega za vzdig tega protesta,²⁾ samo učinek navadnega odstopa.³⁾

Razlika od mr. 16 je v tem, da osebe, ki indosirajo prejudicirano menico, ne pridejo v menično zavezo (krivo Straž. 149, ki trdi, da je § 19 enak mr. 16).

1) Odločilna za učinek indosamenta torej nista dan dospelka niti ne brezuspešna prezentacija v plačilo, če se še ni napravil protest ali ni pretekel rok zanj. Učinki §§ 13, 14, 15 se izpremene šele, če se indosament podpiše po tem trenutku (drugi stavek).

2) a) § 43 (2); nepravilen protest (§ 70 sl.) ni protest, menica je prejudicirana.

b) Vprašanje, ali se more protestirana ali prejudicirana menica prenesti na osnovi pred

protestom ali nastopom prejudica podpisane indosamenta in blanko, velja zanikati; iz menice se v takem primeru ne vidi, kdo je po navedenem trenutku menico prenesel, prejšnjega indosanta in blanko pa tudi ni moči smatrati za tega prenositelja (drugega mnenja Straž. 148).

c) Zakon ne omenja primera, da se je menica protestirala zbog odbitega sprejema ali da je prejudicirana, ker je pretekel rok za predložitev v sprejem in za protest zbog odbitega sprejema, §§ 43⁽³⁾, 52. Reči bo treba, da je poznejši indosament v prvem primeru načelno smatrati za indosament po protestu, ker ni potrebna prezentacija v plačilo in protest zbog neplačila, § 43⁽⁴⁾, izjema, če se je pripustil akcept za čast, § 55. Vendar je stvar dokaj dvomljiva. Drugi primer pa ni praktičen, kajti če menica ni akceptirana, so vsled prejudica oslobojeni regresni zavezanci (izjema po § 52⁽²⁾), če pa je akceptirana ali ostane v zavezi trasant, § 52⁽²⁾, je treba menico prezentirati v plačilo.

³⁾ Razlika od § 10⁽²⁾ je v tem, da se tu ne zahteva oblika «navadnega» odstopa, indosament, tudi in blanko, pomeni odstop; legitimacijska funkcija indosamenta je neokrnjena (prim. § 10 op. ²). Učinek cesije pa je različen: a) če je menica bila protestirana, ostanejo v zavezi akceptant in vsi regresni zavezanci, b) če je menica prejudicirana, ostane v zavezi samo akceptant (njegov avalist), če menica ni bila akceptirana, ni sploh nič odstopljenega. Vsi pa (a in b) so novemu indosatarju zavezani samo tako, kakor so bili zavezani prvemu indosantu po protestu ali prejudicu, torej lahko

prigovarjajo indosatarju vse, kar bi bili lahko prigovarjali prvemu indosantu po protestu ali prejudicu. Ker tudi nadaljnji indosamenti nimajo popolnega meniĉnopravnega uĉinka, prigovarjajo vsakemu nadaljnjemu indosatarju lahko tudi vse, kar bi bili lahko prigovarjali njegovim prednikom po protestu ali prejudicu.

Ĉe je bil protest odpušĉen in se res ni napravil (§ 45), je treba reĉi, da je indosament po preteku protestnega roka, ako je protest odpustil trasant, po uĉinkih enak indosamentu protestirane menice, ako pa so protest odpustili samo poedini indosanti, ostanejo samo ti v zavezi, za druge velja, da je menica indosirana po prejudicu.

§ 19 velja za lastno menico.

III. poglavje.

Akceptiranje.

§ 20.

Imetnik, pa tudi oni, ki samo drži menico v rokah,¹⁾ sme²⁾ predloŹiti³⁾ trasatu⁴⁾ trasirano menico⁵⁾ prav do dospelosti⁶⁾ zaradi akceptiranja⁷⁾ v njegovem prebivališĉu.⁸⁾

Bistvene razlike od mr. 18 tu (gl. § 23) ni, jasno pa je povedano, kje in doklej naj se trata predloŹi v akcept.

1) §§ 15, zlasti op. 1) in 2), 17, 18, tudi pooblašĉenec, sploh pa ni treba niti formalne legitimacije niti pooblastitve, gola detencija zadostuje.

2) Naĉelno «sme», vĉasih «ne sme», § 21 (2), vĉasih «mora», §§ 21 (1), 22.

3) Prezentacija, gl. § 102.

4) § 1 št. 3. Če je več trasatov, ni mogoč regres zbog nesprejema, dokler ni menica brez-uspešno prezentirana vsem. (Vrb. M. 70 daje imetniku na voljo, ali hoče menico prezentirati samo enemu ali večim izmed trasatov, za vprašanje regresa gotovo krivo.)

5) Vsako trasirano menico, izjema § 21 (2), tudi vpoglednico, dasi se to redno ne dela.

6) To se pravi še poslednji delavnik pred dospelkom (§§ 1 št. 4, 32 do 36), ne več na dan dospelka, ko se že lahko zahteva plačilo. Zato tu ne bo prišla v poštev določba § 100 (2) glede podaljšanja roka, izjema v §§ 43 (3), 22. Trasat pa sme sprejeti menico tudi pozneje, toda po prejudicu ne na trasatov račun.

7) §§ 24, 25, 27.

8) Kakor se vidi iz menice, prim. § 2 (3); razen prebivališča po § 2 (3) ne more biti naznačen še poseben kraj za prezentacijo v sprejem, vsaj gotovo ne, če je kraj poleg trasatovega imena obenem plačilni kraj, določbo § 2 (3) je treba smatrati za fikcijo, ne za domnevo. Pa tudi, če poleg trasatovega prebivališča navedeni kraj ni plačilni kraj — domicilirana menica —, bo veljalo isto, kajti nima pravega smisla navajati poleg trasatovega imena kraj in razen tega še drug kraj: trasata je treba iskati največ dvakrat: za akcept (datiranje) in za plačilo, torej je treba, če naj se oba čina ne izvršita v istem kraju, največ dveh krajevskih označb, tretja samo moti (drugače Straž. 52 in 151); ni pa menica neveljavna, če je razen kraja pri trasatovem imenu označen še drug kraj za prezentacijo v akcept, ta se smatra za nezapisanega, kar se tiče dejanj menične skrbnosti in opreznosti.

§ 21.

(1) V vsaki ¹⁾ trasirani menici lahko trasant ²⁾ odredi, da se mora ³⁾ predložiti zaradi akceptiranja, in za to naznači rok ali ne.⁴⁾

(2) Lahko prepove ⁵⁾ v trasirani menici,⁶⁾ da se predloži v akceptiranje, razen če ni to domicilirana menica ⁷⁾ ali če se ne glasi na določen čas po vpogledu.⁸⁾

(3) Tudi lahko odredi,⁹⁾ da se trasirana menica ne predloži zaradi akceptiranja pred določenim dnem.

(4) Če ni že trasant v menici prepovedal, da bi se predložila zaradi akceptiranja,¹⁰⁾ lahko odredi vsak indosant,¹¹⁾ da se trasirana menica mora predložiti zaradi akceptiranja, ter naznači rok ali ne.¹²⁾ ¹³⁾

Mr. ne pozna določb § 21, on odreja — min. nar. 2. novembra 1858, drž. zak. 197 — v čl. 18 le, da dogovor, ki bi prepovedoval predložitev v akcept, nima meničnopravnega učinka.

1) Preširoko: ne v vpoglednici, ker ta ob prezentaciji redno dospe v plačilo, dvojna prezentacija se po smislu ne more n a l o ž i t i, pristavek bi se smatral za nezapisanega. Vendar je akcept na vpoglednici mogoč, saj je lahko dan, preden menica pride v cirkulacijo, gl. tudi § 20 op. ⁵⁾ — izvenmeničen dogovor velja samo med strankama. Za povpoglednico velja § 22.

2) Indosant le, če trasant ni prepovedal predložitve, odst. (2) in (4).

3) Izjema od § 20 («sme»).

4) Doklej, ali odklej, ali odklej in doklej. Če rok ni naznačen, od izdaje do dospetka, § 20. V primeru odst. (1) se podaljša rok do slede-

čega delavnika, § 100 (2), razen če bi prešel v dan plačila, gl. § 20 op. 6).

5) Samo trasant, ne tudi indosant. Tudi za določen rok, odst. (3). Akcepta za čast pri nesprejemljivi trati ni, § 55 (1), reden akcept se ne more zahtevati, če se dá, velja.

6) Tudi v vpoglednici, dasi praktično nepotrebno.

7) §§ 4, 26 (1), prim. mr. 19. Trasat naj zve, kje mu bo treba plačati, dobi naj priliko, da označi domiciliata, če ga ni označil trasant, § 26 (1). Pomen zlasti za ukoriščanje kredita na osnovi otvorjenih knjižnih terjatev zoper plačevite dolžnike, ki pa ne prevzemajo radi menične zaveze z akceptom.

8) §§ 22, 32, 34, prim. mr. 19.

9) Samo trasant, on mora skrbeti za pokritje in ve, kdaj ga bo trasat imel; ne zamenjati z rokom «odklej» (op. 4), kajti v primeru odst. (1) se menica mora predložiti v danem roku, v primeru odst. (3) se ne sme predložiti do določenega dne, ni pa s tem samim rečeno, da bi se potem morala.

10) Odst. (2).

11) Pač tudi indosant «brez zaveze» § 14 (1).

12) Samo rok v smislu odst. (1), ne dan v smislu odst. (3). Dvomljivo je, ali sme indosant podaljšati po trasantu dani rok ali ga samo skrajšati; Straž. 154 v poslednjem smislu, opiraje se na § 22 (3), toda razlog je v § 22 (3) ta, da bi postalo negotovo, doklej naj vpoglednica ali povpoglednica dospe, te negotovosti pa v primerih § 21 ni, ker se ne tičejo vpoglednice in povpoglednice, težave bi lahko nastale kvečjemu pri regresu pred dospelkom.

¹³⁾ Zamuda roka, določenega po odst. (1) ali (4), provzroči prejudic po § 52 (1) (b), (2) (3); to velja tudi v primeru, da se je prezentacija predpisala brez izrečnega roka, zakonski rok za prezentacijo po §§ 20, 22 (1).

Gl. § 53.

§ 22.

(1) Menica na določen čas po vpogledu ¹⁾ se mora ²⁾ predložiti zaradi akceptiranja v šestih mesecih od dne izdaje.³⁾

(2) Trasant lahko ta poslednji rok skrajša ali pa odredi daljšega.⁴⁾

(3) Te roke ⁵⁾ smejo indosanti skrajšati.⁶⁾ ⁷⁾

Razlike od mr. 19: a) zakonski rok je od dveh let skrajšan na šest mesecev, b) sporno vprašanje, ali smejo indosanti zakonski ali po trasantu določeni rok podaljšati, je rešeno nikalno.

¹⁾ Povpoglednica §§ 32, 34, 35 (1) do (3) (5) (6).

²⁾ Kdor drži menico v rokah, § 20.

³⁾ § 101 (1), tu velja § 100 (2). Dan izdaje § 1 št. 7. — Več trasatom se mora menica predložiti isti dan, sicer bi se dospelček ne dal določiti enotno.

⁴⁾ Neomejeno; v menici, sicer velja samo med strankama. Indosante veže trasantov rok, če sami ne postavijo krajših, odst. (3). Več trasantov ne more postaviti različnih rokov, ker bi se dospelček ne dal določiti enotno. Krivo Bart. 39, 51, 52, da trasant ne more določiti daljšega nego triletnega roka, ker bi sicer prej nastopilo zastaranje: to začne z d o s p e t k o m šele teči.

5) Zakonski ali po trasantu odrejeni rok.

6) V menici; ne podaljšati.

7) Posledice kršitve določb § 22 gl. § 52. Če akceptant sprejme pozneje, je zavezan, ne more pa zahtevati kritja od trasanta, čigar zaveza je že bila prejudicirana. Ako je povpoglednica akceptirana prišla v promet, pa akcept ni datiran, veljajo določbe § 22 za datiranje, gl. §§ 34, 105 op. 2), 106.

Gl. § 53.

§ 23.

(1) Imetnik ¹⁾ ni dolžan, pustiti ²⁾ trasirane menice, predložene zaradi akceptiranja, v trasatovih rokah.

(2) Trasat lahko zahteva, da se mu predloži menica še enkrat naslednji dan ³⁾ po prvi predložitvi. ⁴⁾ Na to, da se tej zahtevi ni ugodilo, se morejo sklicevati prizadete osebe ⁵⁾ samo, če je ta zahteva zabeležena v protestu. ⁶⁾

Glede odst. (1) ni razlike od mr. Odst. (2) odpravlja promptni akcept mr. 18.

1) Kdor drži menico v rokah, § 20.

2) Dovolj je, da se trasatu dá prilika, menico pregledati in zapisati sprejem, ne da bi prezentant menico sploh izpustil iz rok.

3) Prav: delavnik § 100. Koledarski dan, ne: po preteku 24 ur od prve prezentacije; tekom poslovnega časa, § 102. V okviru prezentacijskega roka (§§ 20 do 22) prezentant prezentacijo lahko ponovi tudi še pozneje. Če se prva prezentacija izvrši zadnji dan roka, §§ 20 op. 6), 22 op. 3), se po § 23 ponovi lahko še prvi delavnik po preteku roka, §§ 43 (3), 72 (3); datiranje § 24 (2).

4) Da se trasat prepriča, ali je res pozvan in kaj naj stori, § 2 op. 5 b) c).

5) Menični zavezanci, pa tudi trasat, ki je odbil akcept, naslovljenec za silo.

6) Gl. §§ 43 (3), 72 (3). Prezentant lahko dá veljavno napraviti protest takoj pri prvi prezentaciji, ne da bi jo ponovil, vendar bo odgovoren za škodo, ki bi nastala vsled tega (ne v menični pravdi), lahko pa protest tudi sploh opusti, potem nima regresa pred dospelkom zbog odbitega akcepta, nejasno Vrb. M. 154. Trasat bo (ne v menični pravdi) odgovoren za škodo, ki bi nastala npr. trasantu vsled tega, ker navzlic nejasnosti položaja sploh ni zahteval ponovne predložitve ali ni dal v protestu posvedočiti, da jo je brezuspešno zahteval; ne bo odgovoren na osnovi § 23 (2), če se je trata dejanski predložila ponovno, pa se to ni posvedočilo v protestu.

§ 24.

(1) Akcept se piše na trasirano menico *sámo*.¹⁾ Izraža se z besedo: «primljena», «prihvačena», «sprejeta» ali z drugo besedo, ki pomeni isto; ²⁾ akcept podpiše trasat.³⁾ Tudi sam trasatov podpis na licu menice velja za akcept.⁴⁾

(2) Če je trasirana menica plačljiva na določen čas po vpogledu ⁵⁾ ali če jo je treba predložiti na podstavi posebne odredbe zaradi akceptiranja v določenem roku,⁶⁾ mora biti akcept datiran z dnem, ko se je dal,⁷⁾ razen če ne bi imetnik ⁸⁾ zahteval, da se datiraj z dnem, ko se je trasirana menica predložila.⁹⁾ Če se dan ne naznači, mora dati imetnik, da bi obdržal svoje regresne pravice ¹⁰⁾ zoper indosante in zoper trasanta, to opustitev ugotoviti s pravočasno ¹¹⁾ vzdignjenim protestom.¹²⁾

Razlika od mr. 21 (2) je tu v tem, da dvomljiv izraz ne pomeni neomejenega akcepta. Novo je, v zvezi s § 21, datiranje v primerih, kjer je prezentacija v določenem roku predpisana po trasantu ali indosantu, dalje datiranje z drugim dnem kakor z onim, ko se je akcept res dal.

1) Tudi na duplikat (§§ 64, 65), ne na kopijo ali alonžo.

2) Treba je torej pozitivnega izraza, razen v primeru drugega stavka; gl. § 6 op. 3).

3) Bistven je svojeročni podpis, prim. § 1 op. 11); ostalo besedilo akcepta je lahko napisano po komerkoli, tudi stampiljirano. Usten sprejem ali sprejem na drugi listini kakor na menici sprejemnika ne veže po meničnem pravu in ne nadomestuje akcepta.

Samo trasat more dati akcept; sprejemna izjava koga drugega ni akcept, lahko pa ima drugačen meničnopравни pomen, zlasti aval, prim. § 30 (3).

4) Izpolnjen akcept se zapiše lahko na licu ali na hrbtu menice.

5) Povpoglednica, §§ 22, 32, 34.

6) § 21 (1) (4); sem pa ne spada primer § 21 (3), ker tu ni predpisano, da se menica sploh mora prezentirati v akcept. Gl. § 52 (2) (3).

7) T. j. podpisal; v drugih primerih datiranje ni predpisano.

8) Kdor drži menico v rokah, § 20.

9) Primer § 23 (2).

10) §§ 42 sl. akceptant ostane v zavezi.

11) §§ 43 (3), 34.

12) Protest zbog nedatiranja, prim. § 22 op. 7).

Gl. § 53.

§ 25.

(1) Akcept mora biti nepogojen; ¹⁾ toda sme se omejiti na del vsote.²⁾

(2) Vsak drugi odstop od meničnih sestavin,³⁾ obsežen v akceptu,⁴⁾ je enak odklonitvi akcepta.⁵⁾ Vendar pa je akceptant zavezan po vsebini svojega akcepta.⁶⁾ ⁷⁾

Ni razlike od mr. 22, razen da drugi stavek odst. (2) ne naglašja zaveze iz modificiranega akcepta kot menične, gl. op. ⁶⁾.

¹⁾ Pogojen akcept (pogoj v tehničnem pravnem smislu) ni modificiran, nego je neveljaven (tako Straž. 167 in Bart. 42, ta s pristavkom, da ustvarja civilnopravno zavezo, Čim. 32 nejasno). Gl. odst. (2) in razliko med § 1 št. 2 in § 11 (1). Bartoševa opazka o civilnopravni zavezi je lahko pravilna, ni pa da bi morala biti, *quaestio facti*, konverzija?

²⁾ Omejen, limitiran akcept, meničnopравни pomen ima omejitev le, če je napisana na menici. Regres je v tem primeru mogoč le za nesprejeti del vsote, § 50, krivo Bart. 42, ki daje regres pred dospelkom za celo menično vsoto s pozivom na § 42 odst. (1) (3) št. 1; gl. tam.

³⁾ Kraj in čas plačila, rekta-akcept itd. Če je akcept dan za več kakor menično vsoto, velja za presežek kot nezapisan (tako tudi Straž. 170, jako sporno).

⁴⁾ Torej napisan na menici.

⁵⁾ Posledica regres pred dospelkom, § 42 (1) (3) št. 1.

⁶⁾ Po meničnem pravu; zakon pravi, da je akceptant po vsebini svojega akcepta

zavezan, krivo Bart. 42, 43, ki priznava samo civilnopravno zavezo, kakor pri pogojnem akceptu.

7) Ker akceptant ne more veljavno izpremeniti v temeljni menici določenega plačilnega kraja in časa, mora imetnik, če opusti protest zbog odbitega sprejema, menico prezentirati in protestirati v kraju in v času, kakor sta določena v temeljni menici, sicer izgubi regresne pravice zoper trasanta in indosante. Od akceptanta pa lahko zahteva plačilo v kraju in v času, ki je določen v akceptu.

§ 26.

(1) Če je označil trasant v menici za plačilni kraj drug kraj, različen od trasatovega prebivališča,¹⁾ ne da bi bil imenoval domiciliata,²⁾ je treba označiti v akceptu³⁾ osebo, ki naj izvrši plačilo.⁴⁾ Če te označbe ni, se smatra, da se je akceptant zavezal, sam plačati v plačilnem kraju.⁵⁾

(2) Če je trasirana menica plačljiva v trasatovem prebivališču (§ 2., tretji odstavek),⁶⁾ lahko označi trasat v akceptu plačilno mesto v istem kraju.⁷⁾

Odst. (1) je enak mr. 24 (1), odst. (2) je nov, za mr. 24 (2) gl. op.⁴⁾

1) Kakor je razvidno iz menice, domicilirana menica, prim. § 2 (3).

2) Mora ga imenovati, če domicilira menico v trasatovem prebivališču, gl. § 4 op.^{1 c)}.

3) Torej ne pozneje.

4) Zato se ne sme prepovedati prezentacija domicilirane menice v akcept, § 21 (2), mora pa se trasatu dati prilika, da imenuje domiciliata, le, če to odredi trasant ali indosant po

§ 21 ⁽¹⁾ ⁽⁴⁾. Ako trasant sploh ni odredil predložitve v akcept, je sankcija zoper njega v tem, da bo imetnik, če trasata ne najde v plačilnem kraju, napravil protest v zrak in zahteval regres (krivo Čim. 32, da se domicilirana trata mora predložiti v akcept, če trasant ni imenoval domiciliata; krivo tudi Bart. 43, 17, ki se zdi, da domiciliata načelno smatra za imetnikovega zaupnika, kateremu plača trasat, namesto da bi imetnik iskal plačilo pri trasatu; to ni izključeno, toda načelno mora pač imetnik k domiciliatu po plačilo).

⁵⁾ Če se ne najde, je zavezan za regresno vsoto, § 27 ⁽²⁾.

⁶⁾ Torej po zakonski fikciji; pač tudi, če je trasatovo (menično) prebivališče izrečno označeno za plačilni kraj, pa trasant ni imenoval domiciliata. Gl. § 4 op. ^{1 c)}.

⁷⁾ Če ni trasant sam označil koga drugega kot osebo, pri kateri naj se išče plačilo, v tem primeru gre po § 4 op. ^{1 c)} za pravi domicil.

Trasat lahko označi osebo ali prostor, kjer naj se išče plačilo, § 102 ⁽²⁾. Razmerje med trasatom in to osebo ni meničnopravno.

§ 26 velja za lastno menico, gl. §§ 104 op. ³⁾, 105 op. ¹⁴⁾.

§ 27.

(1) Z akceptom ¹⁾ se trasat ²⁾ zaveže, ³⁾ plačati menico ⁴⁾ ob dospelosti. ⁵⁾ ⁶⁾

(2) Če se menica ne plača, ⁷⁾ je imetnik, ⁸⁾ najsi bi bil to trasant sam, na podstavi menice ⁹⁾ upravičen za neposredno ¹⁰⁾ tožbo zoper akceptanta za vse, kar se sme zahtevati po §§ 47. in 48. ¹¹⁾

Razlika od mr. 23 ni bistvena; tudi po pravilnem nauku in praksi na osnovi mr. 81 ⁽²⁾

se sme v regresu od akceptanta zahtevati regresna vsota, tudi po mz. trasat nima meničnih pravic zoper trasanta.

1) § 24.

2) § 24 op. 3).

3) Po meničnem pravu; zaveza se uveljavlja v meničnem postopanju; solidarnost § 46.

4) Menično vsoto z obrestmi po § 5 vred. — Delno vsoto v primeru § 25 (1).

5) Pred dospelkom po §§ 42 (3) št. 2, 43 (5).

6) Akceptant je glavni dolžnik trate, če on plača, ugasne menični dolg povsem, on nima meničnih pravic zoper nikogar. S tem ni rečeno nič glede kritja, katero sme redno — če ni plačal za dar — zahtevati od trasanta, pri komisijski trati od komitenta, po njihovem izvenmeničnem pravnem razmerju; to razmerje mora on dokazati v pravdi, menica sama bo redno le dokaz, da je menično vsoto res plačal (jako sporno). — Zaveza za neopravičeno obogatitev § 85.

7) O dospelku ali pred dospelkom.

8) Po §§ 15 (1), 17 do 19 legitimirani imetnik, dalje oni, ki je menico izkupil kot regresni zavezanec ali kot intervenient, pa tudi izvenmenice legitimirani menični upravičenec (anomalni naslednik).

9) To se pravi: akceptirana menica sama je osnova za tožbo, ni treba dokaza, da je akceptant dobil kritje; da ga ni dobil, bi lahko prigovarjal tožitelju-trasantu.

10) Nepotrebna beseda, gl. § 46 (1) do (3), razen če se je hotelo naglasiti, da to ni regresna tožba, op. 11), § 42 op. 2).

¹¹⁾ Zahtevati sme oni, ki je menični upravičenec o dospetku, regresno vsoto po § 47, oni, ki je menico plačal v regresu, po § 48. Dvomljivo je, ali se sme regresna vsota zahtevati, ne da bi bili izpolnjeni pogoji za regres. To bi se dalo sklepati iz besed «na podstavi menice», prezentacija in protest nista omenjena. Vendar je brez dvoma potrebna prezentacija, razen če je bila izrečno odpuščena ali iskalni dolg s posebno klavzulo izpremenjen v prinosnega. Drugače je s protestom, tega za ohranitev meničnih pravic zoper akceptanta ni treba, izjema § 59 (²), ne pa, kakor bi hotel Vrb. M. 105, 106, 154, primer mr. 43, 99, ki nista prevzeta v mz., tako da se dá trditi, da se vsota, izračunjena po § 47 ali § 48 lahko zahteva brez protesta. Istega mnenja, brez utemeljevanja Bart. 45, Čim. 33, nasprotnega Straž. 173, ki brez protesta priznava samo zamudne obresti, in Vrb. M. 114. Razlika je glede provizije in eventualno glede obrestne mere in meničnega tečaja po § 51, kajti če se ni napravil protest, se tudi po § 47 ne smejo zahtevati stroški zanj. Primer § 48 si je brez protesta moči zamisliti samo pri akceptantovem avalistu, ki ostane zavezan brez protesta in ima sam regres.

Gl. § 53 op. ¹⁶⁾.

§ 28.

Smatra se, da je trasat odklonil akceptiranje trasirane menice,¹⁾ če je napisani²⁾ akcept prečrtal,³⁾ preden je dal listino iz roke;⁴⁾ vendar pa je zavezan po vsebini danega akcepta,⁵⁾ če ga je prečrtal šele potem, ko je pismeno⁶⁾ obvestil imetnika⁷⁾ ali kateregakoli podpisnika,⁸⁾ da je trasirano menico akceptiral.⁹⁾

Vprav nasprotno določa mr. 21 (4), da se dan, t. j. podpisan akcept ne more več opozvati.

1) Posledica regres po § 42 (3) št. 1.

2) Beseda «napisani» je odveč, § 24 (1) pozna samo pismen akcept.

3) Ali izradiral ali kemijski odstranil ali s pristavkom v besedilu opozval (npr. pred «sprejmem» se zapiše «ne»), vsekakor mora biti opoziv viden na menici. Samo trasat ali po njem ovlašćena oseba more opozvati akcept.

4) Zadosti je, da pride z njegovo voljo iz njegove oblasti. — Iz besedila bi se dalo sklepati, da zakon osvaja teorijo, po kateri akceptant ne pride v zavezo že z enostranskim skripturnim aktom, nego šele s podpisom in hoteno izgubo oblasti nad listino. Praktični pomen je velik: akceptant, kateremu je menica prešla (§ 15 op. 6), sme, ako jo zopet — kakorkoli — dobi v roke, akcept brez dvoma veljavno prečrtati napram onemu, ki je menico pridobil ziomiselno ali z veliko nemarnostjo, § 15 (2), in ni v zavezi napram vsem, ki jo pridobe z opozvanim (prečrtanim) akceptom, v zavezi pa bo vendar napram onim, ki so jo v dobri veri pridobili s še neopozvanim akceptom, kajti splošno načelo zaščite dobrovernega pridobitelja mora imeti prednost (slično, pa ne povsem enako Straž. 178). Vsekakor opoziv ni učinkovit, če se izvrši potem, ko je trasat menico d a l iz rok.

5) Ista dikcija kakor v § 25 drugem stavku odst. (2).

6) Ni pa treba posebnega pismenega obvestila ad hoc. Vsako pismo, tudi brzojavno,

naznanilo, da se je akcept dal — ne, da se bo dal —, zadostuje, tudi zadostuje, da je trasat obvestilo odposlal ali dal poslati, ni treba, da ga je naslovljenec dobil. Ne zadostuje ustno obvestilo, niti ne, da je trasat vpričo imetnika podpisal akcept.

7) Ne prezentanta, ki je menico samo «držal v rokah»; tako zaradi nadaljevanja: «ali kate-regakoli podpisnika» (vendar dvomljivo).

8) Soakceptanta, trasanta, indosanta, avalista, tudi akceptanta za čast.

9) Regres pred dospelkom je mogoč tudi, če se je akcept prečrtal šele po pismenem obvestilu, pa preden se je menica dala iz rok. Dikcija zakona je povsem ista, kakor za modificiran akcept (§ 25) in ratio legis tu še nujneje zahteva regres pred dospelkom, kajti menica s črtanim akceptom je še manj sposobna za cirkulacijo. — Ne bo pa, kljub temu razlogu, mogoč regres pred dospelkom, če je trasat prečrtal akcept potem, ko je menico dal iz rok, kajti tu sploh ni veljavnega opoziva. Ker se iz menice redno ne bo videlo niti, ali je opoziv veljaven ali ne, niti, ali je bil kdo pismeno obveščen o akceptu, pomeni vsa določba § 28 znatno oškodovanje cirkulacijske sposobnosti: menice s prečrtanim akceptom ne bo moči spečati. § 28 je tem manj smotren, ker daje § 23 trasatu priliko za premislek in poizvedbe. V primeru pismene obvestitve o akceptu je akceptant zavezan ne samo obveščeni osebi in njenim naslednikom, nego vsem osebam, ki bi v kateremkoli svojstvu mogle imeti zoper njega menične pravice.

IV. poglavje.

Aval.

§ 29.

(1) Plačilo¹⁾ menice se dá zavarovati z avalom.²⁾

(2) To zavarovanje dá lahko tretja oseba,³⁾ pa tudi oseba, ki je menico že podpisala.⁴⁾

Mr. ne ureja avala, po nauku, ki se je razvil na osnovi mr. o avalu, pa ní razlike od § 29.

1) Posredno je zavarovano tudi akceptiranje, ker avalist odgovarja tudi v regresu pred dospetkom zbog odbitega akcepta, §§ 42, 46.

2) Odkrito menično poroštvo, skrito tiči lahko v drugačnem podpisu menice.

3) Ki še ni v menični zavezi, pa ima pasivno menično sposobnost, §§ 94, 97, 108, 111.

4) V kakršnemkoli svojstvu. Praktičen pomen bo pa imel aval podpisnika le, če se s tem poveča krog oseb, katerim je zavezan (indosant dá aval za prednika), ali vsebina zaveze (regresni zavezanec dá aval za akceptanta). Lahko se dá tudi več avalov za istega zavezanca.

§ 29 velja za lastno menico.

§ 30.

(1) Aval se daje na menici¹⁾ ali na alonži.²⁾

(2) Izraža se z besedama: «per aval», «kot porok» ali s katerimkoli drugim izrazom, ki pomeni isto; avalist ga mora podpisati.³⁾

(3) Sam podpis na licu menice se smatra za aval,⁴⁾ razen če ne gre za trasatov ali trasantov podpis.⁵⁾

(4) V avalu je treba označiti, za koga je dan.⁶⁾ Če se to ne stori, se smatra, da je dan za trasanta.⁷⁾

Mr. nima teh določb, učilo pa se je vobče že doslej isto, kar vsebuje § 30.

1) Seveda tudi na duplikatu.

2) Gl. § 12 op. 3). — Tudi na kopiji, § 66. — Poroštvo, ki ni dano na menici itd., nego ustno ali na posebni listini, ni aval.

3) Gl. § 24 op. 3) prvi odstavek.

4) Izjema od odst. (2), podpis brez izjave, da se hoče podpisnik zavezati kot menični porok.

5) Tudi trasat je lahko avalist, toda to mora izrečno izraziti, sicer velja njegov podpis na licu menice za akcept, § 24 (1), nasproten dokaz ni mogoč («velja» — «vredi»). Drugače je pri trasantu, nanj menica ne kaže tako jasno kakor na akceptanta. Ako je torej na menici eden ali več podpisov, od katerih nobeden ni trasatov in v nobenem tudi ni naravnost označeno, da je trasantov («kot trasant», «kot izdatelj»), nastane dvom, ali so to podpisi trasanta ali sotrasanta ali avalistov. Po besedilu zakona smemo sklepati, v zvezi s § 1 št. 8 (op. 11 b), da bo smatrati oni podpis ali one podpise, ki stoje na mestu, kjer se navadno podpisuje trasant — na desni spodaj — za podpise trasanta ali sotrasantov, vendar bo nasproten dokaz tem podpisom nikom dovoljen. Če se ta dokaz posreči, je seveda menica lahko neveljavna, ker nima trasantovega podpisa. Ne bo namreč mogoče iti tako daleč, da bi se neopredeljen podpis, ki pa ni trasatov, moral smatrati za trasantov podpis; tako daleč favor cambii pač ne seza. Stvar je važna ne samo zaradi veljavnosti menice, nego tudi zato, ker je pravni položaj avalista dokaj drugačen od pravnega položaja (so)trasanta; ta nima re-

gresa zoper sotrasanta, avalist ga ima zoper trasanta. Odst. (3) glede trasanta brez dvoma ni dovolj jasen.

6) Ne zadostuje samo zveza po mestu na menici, treba pa tudi ni baš imena («za akceptanta», «za trasanta», «za remitentna»).

7) Tudi v akceptirani trati, to celo, če trasant še ni podpisal, prav tako tudi v primeru § 3. — Sporno, ali gre samo za domnevo (Straž. 183) ali za fikcijo (Bart. 47: praesumptio iuris et de jure), za imetnika je to precej vseeno — vendar § 31 (1) op. 1), gl. tudi zadnji stavek te opazke —, ni pa vseeno za avalista, če npr. trasant in akceptant ne moreta plačati, in vseeno tudi ni za prednike onega zavezanca, komur hoče avalist, da je pristopil kot avalist, kajti ti morda ne bi mogli držati avalista, če sme dokazati, da ni trasantov avalist. Zdi se torej v interesu meničnega prometa, da je primernejše strožje mnenje, kriv si je avalist sam, ki ni naznačil, za koga daje aval.

§ 30 velja za lastno menico, gl. § 105 op. 3), in za ček, gl. § 23 št. 5 čz.

§ 31.

(1) Avalist je zavezan prav tako kakor oni, za katerega je dal aval.¹⁾

(2) Njegova zaveza velja tudi, če je zaveza, za katero je dal aval, nična iz kateregakoli drugega razloga,²⁾ razen zbog formalnega nedostatka.³⁾

(3) Če plača menico, ima pravico regresa zoper onega, za katerega je dal aval,⁴⁾ in zoper vse one, ki so temu odgovorni.⁵⁾ 6)

Mr. nima določb, odst. (1) in (2) pa sta v skladu z našim dosēdanjim naukom o avalu,

odst. (3) je v nasprotju z njim, menične regresne pravice se avalistu doslej niso priznavale.

1) a) To velja za kakovost obveze (kot akceptant, regresni zavezanec, akceptant za čast), zlasti glede pogojev za uveljavljanje zaveze (prezentacija, protest, notifikacija) in glede zastaralnega roka. Akceptantov avalist je torej zavezan brez protesta (§ 27 op.¹¹), prezentacija pri akceptantu — domiciliatu — je potrebna, ne pa pri avalistu, kakor se zdi, da hočeta Straž. 99, Vrb. M. 51, 88, 123), avalist regresnega zavezanca le, če se je menica protestirala; avalist pa ne more zahtevati, da bi se čini menične skrbnosti in opreznosti izvršili zoper njega osebno, toda plačati mora le, če se menica in priznanica in protest izroče njemu. Avalistova zaveza je solidarna (§ 46), ni pa zoper akceptantovega avalista obogatitvenega zahtevka po § 85.

b) Načelo odst. (1) ne velja glede obsega in vsebine zaveze, v avalu so mogoče omejitve, zlasti glede vsote. Prav dvomljivo je, ali je dopuščen pogoj, zakon ga ne prepoveduje izrečno, kakor v §§ 1 št. 2, 11, 25.

2) Npr. pomanjkanje pasivne menične sposobnosti, zastaranje v prid zavezancu, kateremu je avalist pristopil (če ni nastopilo tudi v prid avalistu, § 83), ponarejen podpis «glavnega» zavezanca: avalistova zaveza je za ta del samostojna. Vendar pa sledi iz odst. (1) in iz splošnih načel o poroštvu, da avalist lahko uporablja druge prigovore, ki bi jih imel «glavni zavezanec», npr. odpust ali odgoditev dolga, kompenzacijo.

3) Razlogov «ničnosti», ki niso formalni, iz menice redno ni videti, formalni se redno vidijo: akcept s samim trasatovim podpisom na hrbtu, indosament s samim indosantovim podpisom na licu menice, neoverjen ročni znak podpisnikov.

4) Ne glede na to, da bi bil ta «glavni zavezanec» zoper imetnika ali drugega naslednika morda imel uspešne prigovore. «Dal» gl. tudi § 30 (3) (4).

5) Tu op. 4) ne velja: prednik, tudi akceptant, ki ni odgovoren «glavnemu» zavezancu, ni odgovoren niti avalistu, t. j. zoper njega ima tudi prigovore, ki bi jih imel zoper «glavnega» zavezanca.

6) Razmerje več avalistov istega «glavnega» zavezanca se presoja po občem drž. (trg.) pravu. Če plača eden, nima meničnega regresa zoper druge.

§ 31 velja za lastno menico in za ček.

V. poglavje.

Dospelost.

§ 32.

(1) Menica se lahko izda: 1)
na določen dan; 2)
na določen čas po izdaji; 3)
na vpogled; 4)
na določen čas po vpogledu.⁵⁾

(2) Nične so menice, v katerih je dospelost drugače naznačena,⁶⁾ kakor tudi menice z več dospelki.^{7) 8)}

Razlika od mr. 4 št. 4, ki pozna tudi sejemsko menico. Glede odst. (2) gl. mr. 7.

1) Gl. §§ 1 št. 4, 2 (2), 16 (2), 36.

2) Menica dnevni^{ca}. Dan je določen po koledarju, tudi po cerkvenem, če je tako določen točno in kot en dan (ne: o božiču, o veliki noči, na sv. Janeza dan), z državnim praznikom, z izrazi, ki jih navaja § 35 (4) ali sicer točno: «prihodnjo sredo», «pojutrišnjem», «tri dni po velikem Šmarnu leta 1929». Letnica ni bistvena; če ni navedena, velja prvi označeni dan, ki sledi v tekočem, če je v tem minil, v prihodnjem letu. Pri cerkvenih praznikih velja vpoštevati, da se katoliški in pravoslavni cerkveni koledar ne strinjata, § 36 op. 3).

3) Menica oddnevni^{ca}; dan izdaje se ne šteje v rok, ki naj poteče do dospelka, § 101 (1). — Glede računanja gl. § 35 (1) do (3) (5) (6). Čuvati se je treba izrazov, ki bi pomenili za dospeltek namesto določenega dne (več) dneven rok, npr. «v treh dneh», «tekom enega tedna», prav: «čez tri dni», «čez en teden».

4) Menica vpogledni^{ca}; izrazi so npr. «ob vpogledu», «ob pokazu», pač tudi «kadar koli», «po volji» imetnikovi; ako bi se dalo razumeti, da po trasantovi ali trasatovi volji, bi bila menica neveljavna. Gl. §§ 2 (2), 22, 33.

5) Menica povpogledni^{ca}; dospeltek je določen s kombinacijo vpoglednice z oddnevni^{co}; gl. §§ 22, 34, 35 (1) do (3) (5) (6).

6) Zlasti sejemske menice in običajni^{ce} (usomenice), toda gl. § 95. Glede menice «na odpoved» je dvomljivo, ali ni vpoglednica (tako Straž. 63, proti Čim. 37); odločilno bo, kako se

izraz razume v prometu, če znači isto, kar «na pokaz», bo menica veljavna.

7) Z več dospelki za celo menično vsoto ali z več dospelki za dele menične vsote (obročna menica). Menica, v kateri dospetek sploh ni določen, velja za menico vpoglednico, § 2 (2).

8) Prolongacija. a) S sporazumom med zavezanci in imetnikom se lahko izpremeni sam dospetek ali pa se le odgodi plačilo. Ako se ne izda o sporazumu nova menica ali ako se sporazum ne poočiti na menici, velja samo med strankami.

b) Ako se izda nova (prolongacijska) menica, so zavezani po njej samo oni, ki jo podpišejo, dospetek, zastaranje, čini menične skrbnosti in opreznosti se ravnaajo zanje le po njeni vsebini. Če stara menica po meničnem zakonu, zlasti z indosamentom, pride v roke dobrovernega pridobilca, so mu oni, ki so jo podpisali, zavezani po njeni vsebini, torej so zavezani dvakrat, ako so podpisali tudi novo menico.

c) Ako pa se ne izda nova menica, nego se prolongacija samo poočiti na dosedanji (prolongirana menica), je treba razlikovati zlasti nastopne tri primere: α) Jasno se vidi iz menice, da je preložen sam dospetek. Zavezanci, ki so pristopili k sporazumu, odgovarjajo po novi vsebini menice, ostali po stari (§ 69); pri izvrševanju činov menične skrbnosti lahko nastanejo velike težave. — β) Jasno se vidi, da je odgodeno samo plačilo; to se sicer ne more zahtevati, dokler ne preteče odgoditveni rok, toda ker dospetek ni izpremenjen, se je treba pri izvrševanju činov menične skrbnosti in opreznosti ravnati po dospetku, ne po odgode-

nem plačilnem dnevu (prejudic, zastaranje — ne brez izjem). — γ) Če prolongacija ni jasno izražena v smislu točk α) ali β), velja domneva, da je mišljena samo odgoditev plačilnega dne (primer β). — V podrobnostih je mnogo spornega.

Gl. § 53.

§ 32 velja za lastno menico.

§ 33.

Menica po vpogledu¹⁾ je plačljiva, čim se predloži.²⁾ Predložiti jo je treba v plačilo v zakonskih rokih ali v rokih, odrejenih za to, da se predlože zaradi akceptiranja menice, plačljive na določen čas po vpogledu (§ 22.).³⁾

V bistvu isto, kar določa mr. 31, samo da je del določb čl. 31 prenesen v § 22 (šestmesečni zakonski rok za prezentacijo namesto dvoletnega) in v § 52 (posledice prejudica).

¹⁾ § 32.

²⁾ T. j. prezentira v plačilo; izključeno ni, da se najprej prezentira samo v akcept ali samo v opozorilo trasatu, da bo treba plačati.

³⁾ Gl. § 22. Več trasatom je treba vpoglednico predložiti v plačilo isti dan, sicer bi bil dan dospelost nedoločen. — Posledica zamude § 52. Zastaranje akceptantove zaveze, gl. § 78 op. ⁵⁾.

Gl. § 53.

§ 33 velja za lastno menico.

§ 34.

(1) Dospelost menice na določen čas po vpogledu¹⁾ se izračuni po dnevu akcepta²⁾ ali po dnevu protesta.³⁾

(2) Če protest ni vzdignjen,⁴⁾ se smatra glede akceptanta,⁵⁾ da je postavljen nedatirani akcept na poslednji dan zakonskega⁶⁾ ali odrejenega⁷⁾ roka za predložitev.⁸⁾

Ni razlike od mr. 20, razen da je v odst. (2) rešeno sporno vprašanje, ali se povpogledni rok pri nedatiranem akceptu računi vedno od preteka zakonskega vpoglednega roka ali od roka, določenega v menici: eno ali drugo, gl. op. 7) 8). Del določb čl. 20 je prevzet v § 24 (2).

1) § 32. — Presentacija v akcept § 22. — Izračunavanje povpoglednega roka § 35 (1) do (3) (5) (6).

2) § 22.

3) Zbog odklonitve akcepta ali zbog nedatiranja, §§ 24 (2), 43 (3), prejudic § 52.

4) Pravilno po času, kraju, obliki in vsebini, §§ 43 (3), 20, 70 sl.

5) Regresni zavezanci so prosti, gl. § 52, niso pa prosti akceptantovi avalisti.

6) § 22 (1).

7) § 22 (2).

8) Zakonski šestmesečni rok pride v poštev le, če trasant ni odredil drugačnega roka. Po indosantu odrejeni rok za izračunavanje dospetka sploh ne pride v poštev, pač pa za vzdržanje indosantove zaveze, § 52 (3) v zvezi s § 22 (3).

Gl. § 53.

§ 34 velja za lastno menico, gl. §§ 105 op. 4), 106 (2).

§ 35.

(1) Menica, ki se glasi na en mesec ali na več mesecev po dnevni izdaje¹⁾ ali po dnevni vpo-

gleda,²⁾ dospe na ustrežni dan³⁾ onega meseca, v katerem se mora izvršiti plačilo.⁴⁾

(²⁾ Če v tem mesecu ni tega dne, dospe menica na poslednji dan tega meseca.⁵⁾

(³⁾ Če se glasi menica na eden ali na več celih mesecev in pol meseca od dne izdaje ali po vpogledu, se računijo najprej celi meseci.⁶⁾

(⁴⁾ Če je dospelost odrejena na začetek, na polovico ali na konec meseca, je treba razumeti s tem izrazom prvi, petnajsti ali poslednji dan meseca.⁷⁾

(⁵⁾ Izraza: «osem dni» ali: «petnajst dni» ne pomenita enega ali dveh tednov, nego celih osem dni ali petnajst dni.

(⁶⁾ Izraz: «pol meseca» pomeni petnajst dni.⁷⁾

Razlike od mr. 30 (²⁾, 32 so: a) § 35 ne omenja leta, pol leta, četrť leta; b) § 35 ne omenja rokov po tednih; po analogiji izračunavanja rokov po mesecih je treba reči, da menica oddnevnicā ali povpoglednicā dospe na istoimenski tedenski dan po preteku določenega števila tednov (razdobij po 7 dni); c) odst. (⁵⁾ je nov; v našem jeziku bi ne bil potreben, v nemški vsakdanji govorici pa bi «osem dni» pomenilo en teden in v francoski «petnajst dni» dva tedna; č) da se dan, ki je odločilen za začetek toka, ne računī v rok, je rečeno v § 101 (¹), § 100 (²) drugi stavek pa pojasnjuje, da se prazniki v toku roka štejejo pri izračunavanju roka.

1) § 1 št. 7.

2) § 34 (¹).

3) Po datumu, dvomljivo Straž. 194, ki trdi, da menica, izdana 29. februarja 1 mesec a dato, dospe 28. marca (zakaj ne 29. marca?). Krivo

Bart. 52, 53, ki zahteva, da preteče ves dan istega števila ali istega imena, tako da bi menica, izdana 2. januarja 2 meseca a dato, dospela 3. marca, menica izdana v ponedeljek na 14 dni pa tretji torek.

4) Po tem pravilu se računijo tudi leta, četrletja, poluletja.

5) V prestopnem letu torej eventualno 29. februarja.

6) Po odst. (1).

7) Vseeno, ali ima mesec 28, 29, 30 ali 31 dni.

§ 35 velja za lastno menico.

§ 36.

(1) Če je menica plačljiva¹⁾ na določen²⁾ dan v takem kraju, kjer ne velja isti koledar,³⁾ ki velja v kraju izdaje,⁴⁾ se smatra,⁵⁾ da je dospelost odrejena po koledarju, ki velja v plačilnem kraju.⁶⁾

(2) Če se trasira menica, plačljiva na določen čas* od izdaje,⁷⁾ med dvema krajema, katerih koledarja sta različna, se preračuni dan izdaje na dan, ki mu ustreza v koledarju plačilnega kraja, in po tem se določi dospelost.⁸⁾

(3) Roki za predložitev menic⁹⁾ se računijo po predpisih prednjega odstavka.

(4) Ti predpisi se ne uporabljajo, če je razvidna iz pripomb¹⁰⁾ ali kar iz vsebine menice¹¹⁾ namera, da je usvojeno¹²⁾ kaj drugega.

§ 36 je mnogo popolnejši nego mr. 34, ki izrečno ureja samo primer, da je oddnevnica izdana v deželi, kjer velja julijanski koledar,

* V izvorniku: «vreme»; v «Uradnem listu...» napačno prevedeno z besedo: «dan», nato pa 8. avgusta 1929 pod št. 332 popravljeno.

in plačljiva v območju mr. — Nov in važen je zlasti odst. (4).

1) §§ 1 št. 5, 2 (3), 4.

2) § 32, dnevnic.

3) Ne gre samo za razliko med gregorijanskim in julijanskim koledarjem, nego sploh za razlike med koledarji. Važna je stvar tudi še v naši državi sami, dasi je z zakonom 10. januarja 1919 (Sl. Nov. 1), državni koledar izenačen po novem koledarju, ker se čas izdaje in dospetka lahko določata s cerkvenimi prazniki, težko bo pa reči, v katerem kraju «velja» eden ali drugi cerkveni koledar ali oba. To bo morala rešiti praksa.

4) §§ 1 št. 7, 2 (4).

5) Prosta domneva, gl. odst. (4).

6) Menica, izdana 1. januarja v kraju s starim koledarjem za 1. april in plačljiva v Ljubljani, dospe 1. aprila po novem koledarju, dasi je po starem to šele 19. marec.

7) § 32, oddnevnic, gl. § 35.

8) Npr. menica, izdana v kraju s starim koledarjem dne 1. januarja 1 mesec a dato, bo dospela v Ljubljani 14. februarja.

9) Vpoglednic in povpoglednic; zakonski rok in po trasantu ali indosantu določeni roki, npr. menica povpoglednica, izdana v kraju s starim koledarjem dne 1. januarja s povpoglednim rokom enega tedna, se mora trasatu v Ljubljani predložiti najkasneje 14. julija in dospe najkasneje 21. julija. — Isto velja po smislu, če gre za roke prezentacije v akcept po § 21, dasi tu ne bo odločilen koledar plačilnega kraja, nego koledar v trasatovem prebivališču; dejanskih razlik zato ne bo, npr. menica, izdana

v kraju s starim koledarjem 1. januarja in plačljiva v Ljubljani 1. maja, ima trasata A v kraju s starim koledarjem in trasata B v kraju z novim koledarjem, obema je treba po trasantovi odredbi menico predložiti v akcept tekom drugega meseca po izdaji. Če se računi po koledarju v trasatovem prebivališču, je treba menico predložiti A-ju od 1. do 28. februarja po starem, B-ju od 14. februarja do 13. marca po novem koledarju, dejanski so to isti dnevi; plačati je treba v Ljubljani 14. maja. — Gl. § 53.

¹⁰⁾ V kraju s starim koledarjem je npr. v datumu izdaje izrečno rečeno, da gre za novi koledar, ali: menica naj dospe p r v i dan kato-liške velike noči določenega leta.

¹¹⁾ Menica, izdana 1. aprila v kraju s starim koledarjem, naj se plača v Ljubljani 7. aprila. Po odst. ⁽¹⁾ bi se morala plačati 7. aprila po novem, torej prej, kot je izdana: jasno, da je izdatelj mislil na 20. april po novem.

¹²⁾ Ni treba, da gre za dogovor, usvoji si trasant, indosant lahko enostranski.

§ 36 velja za lastno menico.

VI. poglavje.

Plačilo.

§ 37.

(1) Imetnik ¹⁾ mora predložiti menico ²⁾ v plačilo ³⁾ ali na sam plačilni dan ⁴⁾ ali pa na eden dveh delavnikov, ki prideta takoj za njim. ⁵⁾ ⁶⁾ ⁷⁾

(2) Tudi če se predloži menica zavodu za obračunavanje, ⁸⁾ se smatra za predloženo v plačilo.

(3) Minister za trgovino in industrijo odredi z uredbo take zavode za obračunavanje. ⁹⁾

Odst. (1) se strinja z naukom na osnovi mr. 41, nima pa mr. izrečne določbe; odst. (2) in (3) sta nova.

1) Legitimiran po §§ 15, 18 ali anomalni naslednik (npr. dedič, imetnikov cesionar, sodni organ ali zahtevajoči upnik, komur se je menica preodkazala v izvršbi), tudi z indosamentom (§ 17) ali drugače pooblaščen oseba, ne, kdor menico samo drži v rokah.

2) Duplikat §§ 64, 65.

3) Trasatu, akceptantu, domiciliatu (§§ 4, 26), adresatu v sili, akceptantu za čast (§ 59), ne avalistu (§ 31 op. 1), trasantu, indosantu. Predložiti mora menico in zahtevati plačilo, po menični dolg je treba iti, če ni v menici izraženo drugače.

4) Dan dospetka, če je delavnik, sicer prvi sledeči delavnik (§ 100), gl. § 102.

5) Imetnik ima torej tri sledeče delavnike na razpolago za prezentacijo.

6) Prezentirati je treba na plačilnem kraju §§ 1 št. 5, 2 (3), 4. Če je več krajev tega imena, izbere dobroverni imetnik svobodno, imetnik, ki bi vedoma prezentiral na nepravem kraju, pa ne prezentira pravilno (sporno, nasprotnega mnenja Straž. 199). Gl. §§ 1 op. 8), 102.

7) Posledica nepravilne prezentacije ali opustitve prezentacije je napram regresnim zavezancem prejudic (§ 52), za akceptanta pravica sodnega pologa (§ 41).

8) Seveda, če je oni, od kogar se sme plačilo zahtevati, član obračunavališča ali vsaj pri njem zastopan, prim. § 12 čz. (krivo Bart. 191, ki to zahteva samo za ček), ni treba, da je obračunavališče baš v plačilnem kraju, gl. § 12

v nasprotju s § 18 čz. (dvomljivo). Vsekakor je treba tudi zavodu za obračunavanje prezentirati tekom roka, določenega v odst. (1).

⁹⁾ Uredba še ni objavljena.

Gl. § 53.

§ 37 velja za lastno menico, gl. § 105 op. ⁵⁾, za ček samo odst. (3).

§ 38.

(1) Ko trasat ¹⁾ plača ²⁾ menico, sme zahtevati, ³⁾ naj se mu preda s potrdilom na njej, ⁴⁾ da je plačana.

(2) Imetnik ⁵⁾ ne sme odkloniti delnega plačila.

(3) Ob delnem ⁶⁾ plačilu sme trasat zahtevati, da se to plačilo zabeleži na menici ⁷⁾ in da se mu izdaj o njem priznanica. ⁸⁾

Odst. (1) je enak mr. 39 (1), odst. (2) mr. 38, odst. (3) se razlikuje od mr. 39 (2) v tem, da ob delnem plačilu ne daje pravice do pobotnice na kopiji.

¹⁾ Ali akceptant, tudi v regresu (§ 27) intervenient (§ 61).

²⁾ Tudi z datio in solutum (dogovorno), kompenzacija i. sl.

³⁾ Brez predaje pobotane menice vsoto lahko položi pri sodišču po § 1425 odz. takoj ali po § 41.

⁴⁾ Na licu ali na hrbtu, pač tudi na alonži. Izrazi niso predpisani, bistven je podpis prejemnikov. Prejemnik ni dolžan dati drugačne priznanice, plačniku ni treba zadovoljiti se z drugačno, vendar sploh ni zavezan, zahtevati pobotane menice («sme»).

⁵⁾ Gl. § 37 op. ¹⁾.

6) Vseeno, ali je bila akceptirana cela menična vsota ali ne. Ni treba sprejeti delnega plačila po protestu, ako pa se ne sprejme pred protestom, se izgubi regres za ta del plačila, plačnik lahko položi delno plačilo pri sodišču.

7) Gl. op. 4) prvi stavek. Menica sama je potrebna za protest in regres.

8) § 1426 odz.

Prim. §§ 49 (1), 50, 57, 61, 74 (2) (3), 75.

§ 38 velja za lastno menico.

§ 39.

(1) Imetnik¹⁾ menice se ne more prisiliti²⁾ da bi sprejel plačilo pred dospelostjo.³⁾

(2) Če plača trasat⁴⁾ menico pred dospelostjo, jo plača na lastno nevarnost.⁵⁾

(3) Kdor⁶⁾ plača menico ob dospelosti,⁷⁾ je polnoveljavno osvobojen,⁸⁾ razen če ni pri tem na njegovi strani⁹⁾ zle namere¹⁰⁾ ali velike nemarnosti. Preizkusiti mora, ali je vrsta indosamentov pravilna,¹¹⁾ ne pa tudi, ali so podpisi indosantov pristni.¹²⁾

§ 39 je v skladu z naukom, kakor se je razvil na temelju mr., ki pa naravnost vsebuje v čl. 36 (1) (3) samo določbo drugega stavka odst. (3).

1) § 37 op. 1).

2) § 1413 odz. Torej bi se polog pri sodišču izvršil ob plačnikovih stroških in na njegovo nevarnost.

3) Imetniku ni zabranjeno, da sprejme plačilo pred dospetkom, vendar mu ni treba trpeti, da bi se mu odbil diskont.

4) Tudi akceptant ali domiciliat. To velja tudi za intervenienta in «regresnega zavezanca», dasi iz drugih razlogov.

5) Nevarnost je zlasti v tem, da plača materialno ne legitimiranemu imetniku in da za to plačilo ne more zahtevati kritja, pač pa mora morda plačati še enkrat, § 15 (2). Tudi mora plačnik pred dospelkom dokazati veljavnost plačila, ne nasprotnik neveljavnosti.

6) «Kdor» — akceptant, ki je osvobojen iz kritvenega razmerja, domiciliat, ki osvobodi trasata ali akceptanta.

7) Trasat po dospelku redno ne more plačati na trasantov račun, če se ni napravil protest (§ 45), domiciliat ne na trasatov. Gl. § 41 op. 3).

8) Gl. drugi stavek tega odstavka.

9) Vseeno, ali prejemnik plačila ravna v dobri veri ali zlonamerno ali z veliko nemarnostjo; za sporazum, osnovan na lokavstvu, §§ 16 (1), 18 (2), tu ne gre.

10) Ni treba zle namere v smislu, da name-rava plačnik oškodovati onega, ki je materialno upravičen zahtevati plačilo, zadostuje vednost, da formalno legitimirani imetnik ni stvarno upravičen iz menice, saj zadostuje celo velika nemarnost («vedeti morati»). Zadostuje torej npr. vednost, da je zadnji indosament ponarejen.

11) «Velika nemarnost» je pomanjkanje v prometu z menicami običajne opreznosti, gl. § 15 (2) op. 8 b).

Ne nalaga pa zakon dolžnosti, preizkusiti materialno legitimacijo, če je imetnik formalno legitimiran po menici, niti ne upravičuje v tako preizkušnjo v tem smislu, da bi formalno

legitimirani imetnik moral dokazati svojo materialno legitimacijo, § 15 (1). Stališče plačnika je torej tako: on mora preizkusiti formalno legitimacijo in plača veljavno, če glede materialne legitimacije ne ravna zlonamerno ali z veliko nemarnostjo. Če pa odreče po menici formalno legitimiranemu imetniku plačilo vsled pomanjkanja materialne legitimacije, mora sam dokazati, da je ni, gl. op. pri §§ 15, 16 (1), dočim mora anomalni naslednik dokazati tudi svojo materialno legitimacijo.

Pravilnost vrste indosamentov §§ 15 (1), 17 do 19. Če ne preizkusi in plača napačni osebi, ne more zahtevati kritja in ni osvobojen, plačati mora še enkrat.

¹²⁾ T. j.: ali so se res podpisale tiste osebe kot indosanti, katerih imena so zapisana kot imena indosantov. — Istovetnost prezentanta z ono osebo, ki je po menici upravičena zahtevati plačilo, mora plačnik preizkusiti, razen če je imetnik legitimiran po indosamentu in blanko. Če plačnik pri preizkušnji ravna zlonamerno ali z veliko nemarnostjo, ni osvobojen; ne sme pa svoje pravice izvrševati šikanozno.

§ 39 velja za lastno menico, gl. § 105 op. ⁵⁾, glede čeka § 23 op. ⁷⁾ čz.

§ 40.

(1) Če se glasi menica na denar,¹⁾ ki v plačilnem kraju ²⁾ ni v tečaju,³⁾ se sme ⁴⁾ plačati menična vsota z denarjem, ki je tu v tečaju, in sicer po vrednosti,⁵⁾ ki jo ima na dan, ko se more ⁶⁾ plačilo zahtevati, razen če ni odredil trasant v menici ⁷⁾ plačila vprav z denarjem, ki je označen v njej (pripomba dejanskega izplačila s tujim denarjem).⁸⁾ Vrednost tujega denarja se določi po

uzanceh plačilnega kraja.⁹⁾ Vendar pa trasant¹⁰⁾ lahko odredi, da se računi vsota, ki jo je treba plačati, po tečaju, odrejenem v menici, ali po tečaju, ki ga je odredil eden izmed indosantov; v tem primeru se mora plačati ta vsota z domačim denarjem.¹¹⁾

(²⁾ Če je označena menična vsota v denarju, ki ima isti naziv, toda različno vrednost v deželi, kjer je bila menica izdana, in v oni, kjer naj se plača, se smatra, da je mišljen denar plačilnega kraja.¹²⁾

Mr. 37 molči o načinu izračunavanja tujega denarja (gl. pa čl. 50, 51). — § 40 (²) je nov.

1) §§ 1 št. 2, 6.

2) §§ 1 št. 5, 2 (³), 4, gre le za plačilni kraj v naši državi.

3) Ni zakonito plačilno sredstvo.

4) Izbera ima plačnik, ne prejemnik plačila.

5) Tečajni (kurzni) vrednosti, gl. op. ⁹⁾.

6) Važno: a) ne, ko se zahteva, nego ko se more zahtevati, torej na plačilni dan, če ni enak dnevu dospelka, § 37 (¹). Tudi akceptant, ki brez protesta ostane v zavezi tri leta po dospelku (§ 78), ni dolžan plačati po drugem kurzu, bodisi tudi, da se mu menica prezentira v plačilo šele koncem tretjega leta; po tem kurzu pa mora plačati, nevarnosti porasta kurza se reši s pologom pri sodišču, § 41.

b) V regresu pred dospelkom je stvar prav dvomljiva, vobče bo odločal dan, ko se sme zahtevati ta regres, t. j. ko so izpolnjeni pogoji zanj (§§ 42, 43), imetnik ni dolžan čakati dneva dospelka, če ga čaka, ne sme tega storiti na strošek regresnih zavezancev, ki morajo imeti denar za plačilo pripravljen, čim so izpolnjeni

pogoji za regres. Drugače bo, če imetnik pri-
pusti akcept za čast, s tem se odreče regresu
pred dospelkom, § 55 (3), drugače tudi, ako bi
mogel dokazati, da je trasat odrekel akcept in
izzval regres pred dospelkom prav zato, da bi
se rešil njemu neprijetne kurzne tendence.
Gl. § 47 op. 16) do 19).

7) Dogovor, ki ni poočiten z «efektivno»
klavzulo, velja samo med strankama.

8) Navzlic klavzuli bo treba sprejeti pla-
čilo z domačim denarjem (bančnicami), če ima
prisilni tečaj v tem smislu, da se z (dotičnim)
tujim denarjem sploh ne sme plačevati.

9) Če ni posebne uzance, pač po uradnem
tečaju najbližje ali one borze, katere tečaji so
za plačilni kraj odločilni.

10) Samo trasant lahko izključi uporabo na-
čela (uzance plačilnega kraja); če jo izključi,
lahko sam določi tečaj v menici, ali pa prepusti
kateremu izmed indosantov, da ga določi ta.

11) V plačilnem kraju, tudi če je menična
vsota izražena v — tam — tuji valuti. Važno v
prekomorskem prometu.

12) Če ni iz menice vidno kaj drugega. Npr.
švicarski in francoski franki.

§ 40 velja za lastno menico (§ 105 op. 5) in
za ček (§ 23 št. 6 čz.).

§ 41.

Če se ne predloži menica v plačilo v roku, ki
je označen v § 37.,¹⁾ sme²⁾ položiti vsak dolžnik³⁾
menično vsoto⁴⁾ pri sodišču plačilnega kraja⁵⁾ ob
imetnikovih stroških in na njegovo nevarnost.⁶⁾

Razliki od mr. 40 sta, da ta govori samo o akceptantu, ne o vsakem dolžniku, in da § 41 nima izrečne določbe mr. 40 (2).

1) Le če se prezentacija v plačilo po § 37 ni izvršila. — Če je bila odpuščena — prinosni dolg —, velja § 1425 odz.

2) Ne: «mora», lahko tudi čaka prezentacije.

3) Vsak dolžnik: gotovo ne trasant ali indosant ali njun avalist, ti so dolžniki šele, če so izpolnjeni pogoji za regres, prezentacija in protest. — Torej v prvi vrsti akceptant, pač tudi njegov avalist. Trasat, ki ni akceptiral, ni dolžnik, on torej vobče ni upravičen za polog, razen ako bi navzlic opustitvi prezentacije in protesta še mogel plačati na trasantov račun; isto velja za domiciliata napram akceptantu § 39 op. 7). Izkupna pravica regresnega zavezanca § 49.

4) Golo menično, ne regresno vsoto, pač pa obresti po § 5.

5) Samo pri tem zanesljivo ob imetnikovih stroških in na njegovo nevarnost, ali sicer, bi se odločalo po § 1425 odz. — Gl. čl. XVIII. uv. zak. k jn.

6) Ali je v drugih primerih mogoč sodni polog, ki učinkuje osvobodilno, se presoja po § 1425 odz.; gl. tudi §§ 49, 91 (2). — Vprašanja obvestitve upnika, ki jo zahteva § 1425 odz., § 41 ne ureja. Redno ne bo mogoča, ker upnik iz cirkulacijske listine dolžniku sploh ni znan; celo pri rekta-menici mu bo znan le, če se mu je naznanil s poročilom ali če se je menica akceptirala, ko je bil remitent, pri menici na lastni ukaz prvi indosatar, že napisan (ne, če

se je sprejela za ta del in blanko), v tem primeru bo obvestilo potrebno, sicer pač ne.

§ 41 velja za lastno menico, gl. § 105 op. 5).

VII. poglavje.

Regres zbog neakceptiranja in zbog neplačila.

§ 42.

(1) Imetnik¹⁾ sme vršiti regres zoper indosante, trasanta in ostale zavezance:²⁾

(2) ob dospelosti:³⁾

če ni menica plačana;⁴⁾

(3) in pred dospelostjo:³⁾

1.) če je bil akcept deloma ali popolnoma odklonjen;⁵⁾

2.) če je otvorjen o trasatovi imovini konkurz, bodisi da je trasat akceptiral menico, bodisi da je ni akceptiral,⁶⁾ ali če ustavi plačila,⁷⁾ najsi ta ustavitev ni ugotovljena s sodno odločbo;⁸⁾ ali če je ostala izvršba iz njegove imovine brezuspešna;⁹⁾ ¹⁰⁾

3.) če je otvorjen konkurz o imovini trasanta take menice, ki se ne sme predložiti v akceptiranje.¹¹⁾

Bistvena razlika od mr. je ta, da mz. ne pozna regresa za varnost; v vseh primerih, v katerih mr. daje regres za varnost, daje mz. regres za plačilo pred dospelkom — čl. 25 = § 42 (3) št. 1, čl. 29 = § 42 (3) št. 2 — dalje pa, z ozirom na § 21 (2), tudi v primeru § 42 (3) št. 3. Namen zakona je, da naj ne leže gospodarske vrednote več ali manj mrtve od časa, ko se dá varnost, pa do dospelka in še dalje (mr. 28, 29), dasi je že postalo jako ver-

jetno, da se menica sploh ne bo redno plačala; gospodarski je boljše, pravno pa manj zamotano, če se sme takoj zahtevati plačilo.

1) § 15 (1), anomalni naslednik, tudi če je legitimiran po § 19, le tako, kakor njegov po § 15 (1) legitimirani prednik. Gl. tudi §§ 17, 18.

2) T. j.: uveljavljati sme zavezo, katero so prevzeli za primer, da trasat ne stori pravilno, za kar je po menici pozvan, ali akceptant ne, za kar se je zavezal. «Ostali zavezanci» so avalisti in akceptant za čast; akceptant sam bi po besedilu zakona tudi spadal med nje (prim. § 46), vendar ga zakon v § 27 (2) prav za prav formalno izvzema izmed regresnih zavezancev, dasi mu obenem po obsegu in vsebini nalaga regresno zavezo. Obseg in vsebina regresne terjatve §§ 25, 47, 48, 50, 51, 57.

3) §§ 1 št. 4, 2 (2), 16 (2), 32 do 36.

4) §§ 37 do 40, nadaljnji pogoj redna prezentacija in protest, §§ 37, 43, 70 sl.

5) §§ 25, 28. Če je akcept deloma odklonjen, samo za odklonjeni del menične vsote, gl. tudi § 50.

6) Po konkurznem redu, §§ 68 sl. kr.; isto velja za primera §§ 25, 28. Sklep o otvoritvi konkurza mora biti pravnomočen.

7) Ustavitev plačil ni da bi morala imeti vedno za posledico otvoritev konkurza, prim. § 73 kr. — Iz besed «ustavi plačila» sledi, da mora biti ustavitev splošna.

8) Redno ne bo, izjemno morda, če se navzlic ustavitvi plačil (neplačevitosti), ugotovljeni po sodišču, ne otvori konkurz, § 73 kr. — Sicer bo moral oni, ki zahteva regres pred dospetkom iz tega razloga, dokazati ustavitev

plačil na kakršenkoli način. Sam protest po § 43 (5) v to ne bo zadostoval, pogoj tej prezentaciji in temu protestu je baš ustavitev plačil. Če menica še ni akceptirana, bo krajša, pa ne povsem zanesljiva, pot ta, da bo imetnik predložil menico v akcept; ako trasat ne sprejme, bo mogoč regres pred dospelkom iz tega vzroka.

9) Izvršba za denarno terjatev, gl. § 87 (2); ne zadostuje izvršba po §§ 346 do 369 izvrš. r. Delna brezuspešnost zadostuje.

10) Vseeno je, ali so razlogi § 42 (3) št. 2 nastopili pred izdajo menice ali vsaj prej, kot je imetnik menico pridobil, ali pozneje (mr. 29 je ločil primera konkurza in ustavitve plačil od primera brezuspešne izvršbe). Stvar vsakega regresnega zavezanca je, da se prepriča, ali je trasat (akceptant) v konkurzu itd., s svojim podpisom prevzema zavezo baš za to, da bo plačal, če trasat ali akceptant ne plača. Vprav zaradi protesta, ki ga zahteva § 43 (5), pa tudi ni nevarno, da bi se morda šikanozno izkoriščala kaka davno prej brez uspeha poizkušena izvršba. (Drugega mnenja Straž. 218.)

11) § 21 (2). Bart. 60 meni, da velja to tudi za primer § 21 (3), vendar nima prav, če je rok, do katerega se menica ne sme predložiti v akcept, že pretekel. Ako pa rok ni pretekel, se dá to mnenje zastopati, kajti ni verjetno, da bi trasat hotel sprejeti menico, če je trasant v konkurzu. Straž. 218 in Čim. 46 citirata samo § 21, brez razlike. — Tudi v primeru št. 3 bo vseeno, kedaj se je nad trasantovo imovino otvoril konkurz, pomniti pa je treba, da tu ne zadostuje ustavitev plačil ali brezuspešna izvršba iz trasantove imovine.

Gl. § 53.

§ 42 velja za lastno menico, gl. pa § 105 op. 6).

§ 43.

(1) Odklonitev¹⁾ akcepta²⁾ ali plačila³⁾ se mora⁴⁾ ugotoviti z javno listino⁵⁾ (protest zbog neakceptiranja ali zbog neplačila).

(2) Protest zbog neplačila je treba vzdigniti ali na plačilni dan menice ali pa na eden dveh delavnikov, ki prideta takoj za njim.⁶⁾

(3) Protest zbog neakceptiranja je treba vzdigniti v rokih, odrejenih za predložitev zaradi akceptiranja.⁷⁾ Če je bila v primeru, navedenem v drugem odstavku § 23., menica predložena prvič na poslednji dan roka, se lahko vzdigne protest tudi še na prihodnji dan.⁸⁾

(4) Če se vzdigne protest zbog neakceptiranja, ni treba predlagati menice v plačilo in tudi ne vzdigniti protesta zbog neplačila.⁹⁾

(5) V primerih, navedenih v § 42. pod 2.), more vršiti imetnik¹⁰⁾ regres šele potem, ko je predložil trasatu menico v plačilo in ko se je protest vzdignil.¹¹⁾

(6) V primerih,¹²⁾ navedenih v § 42. pod 3.), more vršiti imetnik regres, ko je predložil sodni odlok, s katerim je otvorjen konkurz o trasantovi imovini.¹³⁾

Novote napram mr. so: drugi stavek odst. (3) in odst. (4) do (6); posledica so dejstva, da je odpravljen promptni akcept in da je odpravljen regres za varnost. Vendar pa ima protest po odst. (5) izvestno sličnost s protestom po čl. 29.

1) Popolna ali delna.

2) §§ 25, 28.

3) §§ 37, 38 (2), 59, prim. § 91 (1).

4) Če se hoče obdržati regres, gl. pa § 45, prim. tudi § 91 (1).

5) Gl. §§ 70 sl., nadomestni protest po § 77 (1) je javna listina vsaj toliko, ker se mora vpisati v protestni register.

6) Torej tekom plačilnega roka, § 37. Dnevni čas § 102.

7) Mišljeni so tako roki, ki so odrejeni v §§ 21 (1) do (3), 22, 33 — rok § 21 (3) bo prišel samo toliko v poštev, da protest, napravljen pred početkom roka za prezentacijo, časovno ne bi bil pravilen —, kakor tudi splošni rok za prezentacijo v sprejem po § 20. Protest zbog neakceptiranja, napravljen izven teh rokov, je nepravilen in ne daje pravice do regresa pred dospelkom. Gl. §§ 20 op. 6), 21 op. 4), 22 (1), 33 op. 3), 102.

8) Izjema od načela prejšnjega stavka, op. 7). Ni prav umljiv Bart. 63 op. 4), ki daje trasatu, kateremu se menica ne predloži še enkrat v akcept, nekak «kontraprottest»; tega ni treba: če trasat ne sprejme pri prvi predložitvi in se napravi takoj protest zbog neakceptiranja, dá lahko trasat v njem ugotoviti, da mu prezentant menice ni hotel še enkrat predložiti; če se ne napravi protest ta dan in sploh ne, je trasatu lahko vseeno; če pri predložitvi drugi dan — po preteku rednega roka — sprejme, je akcept veljaven, zahteva se pa lahko tudi takoj plačilo, ako ne sprejme, ima v prvi vrsti prezentant interes, da se v protestu ugotovi ponovna predložitev, § 24 (2).

9) Ni rečeno, da bi se prezentacija ne smela navzlic temu, da se je napravil protest zbog neakceptiranja, ponoviti o dospelku in napraviti protest zbog neplačila, ampak povračilo

stroškov tega protesta bi se ne moglo zahtevati niti od regresnih zavezancev niti od akceptanta, ker ni bil potreben.

¹⁰⁾ § 42 op. ¹⁾.

¹¹⁾ Ta prezentacija v plačilo se sme izvršiti takoj in takoj napraviti protest, ko je nastopil povod za regres pred dospelkom; ako bi bilo treba čakati do dospelka, bi regres baš ne bil več regres pred dospelkom, § 42 (3) št. 2. Ni pritrđiti Straž. 221, da sam ta protest dokazuje nezanesljivost trasata za plačilo, gl. § 42 op. ⁸⁾. Prav tako ni pritrđiti Bart. 61, 64, ko označuje kot pravno absurdno, da bi se menica morala predložiti v plačilo trasatu, ki je v konkurzu. Res, da bo ta prezentacija redno zgolj formalnost, toda nepotrebna ni vedno, saj trasat ni da bi moral plačati iz svoje imovine, ki je v konkurzu, dobil je kritje lahko po otvoritvi konkurza, npr. od komitenta, štiti pa regresne zavezance. Že celo nima Bart. prav, ko zahteva, naj imetnik prijavi svojo menično terjatev v «dolžnikovem» konkurzu, to bi še veljalo za akceptanta, nikakor pa ne za trasata, ki ni dolžnik. Tudi analogija s § 43 (6) — konkurz trasanta — ne velja, trasant je v tem primeru prepovedal menico predložiti v akcept, torej nosi njeno breme sam, pričakovati pa ne more kritja od nikogar.

¹²⁾ Prav: «v primeru» (en sam).

¹³⁾ Gl. § 42 op. ¹¹⁾ na kraju.

Gl. § 53.

§ 43 velja za lastno menico, izvzemši odst. (3) (4) (6), gl. § 105 op. ⁶⁾.

§ 44.

(1) O tem, da se menica ni akceptirala¹⁾ ali plačala,²⁾ mora obvestiti imetnik³⁾ svojega indosanta⁴⁾ in trasanta⁵⁾ v štirih delavnikih⁶⁾ po dnevu protesta⁷⁾ ali, če je na menici pripomba: «brez stroškov»,⁸⁾ po dnevu, ko se je menica predložila.⁹⁾ Če je protest nadomeščen po predpisu § 77., se računi rok od dne, ko se je protest vpisal v protestni register.¹⁰⁾ ¹¹⁾

(2) Vsak indosant¹²⁾ mora priobčiti svojemu indosantu¹³⁾ v dveh dneh¹⁴⁾ obvestilo, ki ga je prejel,¹⁵⁾ ter navesti imena in naslove onih, ki so dali prejšnja obvestila,¹⁶⁾ in tako dalje prav do trasanta.¹⁷⁾ Spredaj označeni rok teče od dne, ko je bilo predhodno obvestilo prejeto.¹⁸⁾

(3) Če kdo izmed indosantov ni označil svojega naslova ali ga je označil nečitno,¹⁹⁾ zadošča,²⁰⁾ da se obvesti indosant, ki stoji pred njim.²¹⁾

(4) To obvestilo se dá lahko v kakršnikoli obliki,²²⁾ pa tudi kar z vrnitvijo menice.²³⁾ Kdor dá obvestilo, mora dokazati, da je izvršil to v predpisanem roku.²⁴⁾

(5) Rok se smatra za izpolnjenega, če se odda priporočeno pismo,²⁵⁾ s katerim se daje obvestilo, na pošto v omenjenem roku.²⁶⁾

(6) Kdor ne dá obvestila v zgoraj označenem roku,²⁶⁾ ne izgubi zbog tega svojih meničnih pravic.²⁷⁾ Vendar pa je odgovoren za škodo, ki je nastopila zbog te njegove opustitve;²⁸⁾ samo da ne more biti povračilo te škode večje od menične vsote.²⁹⁾

Razlike od mr. so te-le: 1.) mr. 45: a) notificirati je treba tudi odklonitev akcepta; b) tudi neposredno trasantu; c) ne v dveh, nego v štirih delavnikih; č) v nadaljnjem obvestilu je

treba navesti imena in naslove vseh prejšnjih notifikantov; d) obvestilo ni da bi moralo biti pismeno; e) menične regresne pravice se zbog nepravilne (opuščene) notifikacije ne skrčijo na golo menično vsoto; f) odškodnina zbog nepravilne (opuščene) notifikacije ne more presezati menične vsote; 2.) mr. 46: a) ni domneve, da je pravočasno na pošto dano pismo vsebovalo notifikacijo; b) odst. (2) manjka; 3.) mr. 47: če indosantov naslov ni razviden, ni da bi se m o r a l obvestiti prejšnji prednik, zadostuje pa, če se obvesti.

1) Sploh ne ali deloma, §§ 25, 28, 42.

2) Sploh ne ali deloma, §§ 37, 38, 40, 42.

3) Dasi sme v akcept predložiti vsakdo (§ 20 op. 1), je z a v e z a n dati obvestilo samo oni, ki je po menici legitimiran kot imetnik, in njegov anomalni naslednik, z a d o s t u j e pa, da ga dá tudi kdo drugi, ki je menico prezentiral v akcept; glede prezentacije v plačilo gl. § 37 op. 1).

4) T. j.: načelno zadnjega indosanta, ki je (še) v regresni zavezi. — Prokurni indosatar pač neposrednjega prednika svojega (prokurnega) indosanta, zastavni indosatar pa zastavnega indosanta, ker vrši menične pravice tudi za svoj račun (dvomljivo, ker zoper njega nima regresa). — Ne bo treba obvestiti indosanta, ki je indosiral brez zaveze za plačilo; če je izključil samo zavezo za akcept, je prost regresa pred dospelkom zbog neakceptiranja in mu tega ni treba notificirati (dvomljivo). Če je imetnik dobil menico na osnovi indosamenta in blanko, mora obvestiti indosanta in blanko, obvestilo nepodpisanemu predniku ne bi zadostovalo.

5) Oba, važno zato, ker je trasantu tako omogočeno, da takoj plača in zmanjša regresne stroške.

6) Izjema od § 100 zadnjega stavka odst. (2).

7) § 43 (2) (3) op. 6) 7).

8) § 45.

9) §§ 20 do 22, 33, 37.

10) Mišljen je prav za prav le § 77 (1), kajti po § 77 (2) itak odpade posebna notifikacija.

11) Vsebina prve notifikacije je sporočilo, da se na to in to menico ni dobil(o) popoln akcept (popolno plačilo), in, če protest ni bil odpuščen, da se je napravil protest, sicer bi obvestilo po vsebini ne bilo pravilno.

12) Vsak obveščeni indosant, ali tudi indosant brez zaveze? Po smislu prav za prav ne, če ga ni treba obveščati (op. 4), po besedilu («vsak») dà.

13) Gl. op. 4) na koncu.

14) Tu niso delavniki, toda rok se podaljša tako, da je zadnji dan delavnik, § 100 (2).

15) Pač vsebino obvestila, pri ustnem drugače niti ni mogoče.

16) Zato, da vsak zavezanec zve vso vrsto svojih naslednikov, eventualnih upnikov.

17) Vštevši trasanta, gl. op. 16); trasant torej dobi dvojno obvestilo. Straž. 225 dopušča to notifikacijo (povračilo stroškov), smatra pa, da ni potrebna.

18) Ta dan se ne šteje, § 101 (1).

19) § 12 op. 6 b).

20) Ni pa neobhodno potrebno; če notifikant sicer ve za naslov svojega indosanta, lahko obvesti njega, za tega veljajo zopet predpisi o

notifikaciji. Bart. 67 celo nalaga dolžnost, obvestiti poslednjega indosanta, čigar naslov je notifikantu znan bodisi tudi le izven menice; z ozirom na besedilo zakona pač nepravilno. Prav tako nepravilno, da bi moral notifikant v obvestilu navesti, zakaj ni obvestil poznejšega indosanta, krivo pač tudi Straž. 224, ki zahteva vsekakor tudi obvestilo zadnjega indosanta, čigar naslov je iz menice razviden.

21) Torej ne bi zadoščalo, da bi se obvestil oni, od kogar je notifikant dobil menico brez njegovega podpisa na osnovi indosamenta in blanko.

22) Tudi ustno, po telefonu, z navadnim pismom. Bart. 67 zahteva pismeno obvestilo, zoper besedilo zakona.

23) Ne bo baš praktično, razen morda pri bankah, ki dobivajo menice v inkaso s popolnim indosamentom, ali pri prokurnih indosatarjih, ki sami ne tožijo za regres. — Menici bo treba priložiti protest, če ni bil odpuščen. Obveščeni (prokurni, fiduciarni) indosant bo črtal indosament — prokurnega niti ni treba črtati — in nastopil regresno pot.

24) Kakorkoli; dokazati mora, da je dal obvestilo (s kopijo), da ga je dal o pravem času in da je obvestil pravo osebo, zakon daje pravilo le za rok, odst. (5). Ni treba dokazati, da je naslovljenec pismeno obvestilo prejel, odst. (5).

25) Poštno potrdilo (recepis) dokazuje le, da se je pismo o pravem času predalo pošti, služilo bo lahko tudi za dokaz, da se je pismo poslalo pravi osebi, ne pa, da je bilo v pismu obvestilo (op. 24); Bart. 67 postavlja, zoper besedilo zakona, domnevo, da je v pravočasnem

pismu bilo obvestilo, tako tudi Čim. 49 in Vrb. M. 110, pravilno Straž. 226, ki pa govori o navadnem, t. j. nepriporočenem pismu, toda zakon zahteva priporočeno (osnutek mz. se je, v skladu s haškim reglemanom, zadovoljeval z navadnim pismom).

26) Odst. (1) (2).

27) Zlasti §§ 27, 46 do 48.

28) Za pravdo ne velja menično postopanje.

29) Gole menične, ne regresne (§§ 47, 48) vsote.

Notifikacija se pa lahko odpusti, prim. § 45 (2): «ta pripomba», mogoča je torej tudi pripomba, ki odpušča notifikacijo.

Gl. §§ 45, 53, 54.

§ 44 velja za lastno menico, gl. § 105 op. 6), in za ček, gl. § 23 št. 7.

§ 45.

(1) Trasant¹⁾ ali katerikoli²⁾ izmed indosantov lahko osvobodi s pripombo:³⁾ «brez stroškov», «brez protesta» ali s kakršnokoli pripombo, ki pomeni isto, imetnika,⁴⁾ da bi dal zaradi izvršitve regresa⁵⁾ napraviti protest zbog neakceptiranja⁶⁾ ali zbog neplačila.⁶⁾

(2) Ta pripomba ne razrešuje imetnika ne tega, da mora predložiti menico v predpisanih rokih,⁷⁾ ne tega, da mora obvestiti predhodnega indosanta in trasanta.⁸⁾ Da se roki⁹⁾ niso izpolnili, mora dokazati oni, ki se na to sklicuje zoper imetnika.

(3) Pripomba, ki izvira od trasanta, velja proti vsem podpisnikom.¹⁰⁾ Če dá napraviti imetnik zoper to¹¹⁾ pripombo protest, trpi stroške sam.¹²⁾ Če izvira ta pripomba od indosanta, se lahko iz-

terjajo stroški za protest — ako se vzdigne¹³⁾ — od vseh podpisnikov menice.¹⁴⁾

Razlike od mr. 42: a) klavzula «brez protesta» oprašča jasno tudi protesta zbog neakceptiranja, regres pred dospelkom § 42 (3); b) izrečno je rečeno, da — sama — ne oprašča prezentacije in notifikacije; c) trasantova klavzula velja za vso menico, indosantom klavzule ni treba ponavljati; č) če se navzlic temu (c) napravi protest, trpi stroške imetnik.

1) § 1 št. 8, tudi pri komisijski trati, § 3 (3).

2) Smisla nima klavzula indosanta «brez zaveze», pač pa akceptanta za čast in avalista, če ni dal klavzule oni zavezanec, za kogar je dal aval ali komur v čast je akceptiral.

3) V menici, izvenmeničen dogovor bi veljal le med strankama, § 16 (1). Pristaviti je treba pripombo pred protestom ali prejudicem.

4) § 42 op. 1).

5) §§ 42, 46 sl.

6) § 43, pač tudi protest po § 59, ne po §§ 24 (2), 65, 67. Ako je protest odpuščen brez pristavka, da veljaj odpustitev samo za eden ali drugi obeh primerov, velja, da je odpuščen za oba (dvojljivo Straž. 229, da pomeni sama odpustitev protesta zbog neplačila tudi odpustitev protesta zbog neakceptiranja).

7) §§ 20 do 22, 24 (2), 32, 33, 35 do 37 —, toda če je odpuščena prezentacija, je pač odpuščen tudi protest.

8) §§ 44.

9) Za prezentacijo in notifikacijo.

10) To se pravi, da ostanejo v zavezi, dasi se ni napravil (pravilen) protest.

11) Trasantovo.

12) Ne more jih zahtevati niti od regresnega zavezanca niti od akceptanta.

13) Če ni pristavil klavzule trasant ali če je niso pristavili vsi indosanti (op. 2), ostanejo v regresni zavezi le, ako se napravi protest (§ 52), torej je protest lahko potreben.

14) Tudi od onih indosantov, ki so protest odpustili; ti zahtevajo povračilo od svojih prednikov.

Gl. § 53.

§ 45 velja za lastno menico (§ 105 op. 6) in za ček.

§ 46.

(1) Vsi oni, ki so menico trasirali, akceptirali, indosirali ali avalirali,¹⁾ odgovarjajo imetniku²⁾ solidarno.³⁾

(2) Imetnik ima pravico, postopati⁴⁾ zoper vse te osebe posamezno ali zoper več izmed njih ali zoper vse skupaj; pri tem pa se ni dolžan držati reda, po katerem so se zavezali.⁵⁾

(3) Isto pravico⁶⁾ ima vsak podpisnik⁷⁾ menice, ki jo je izkupil.⁸⁾

(4) Uveljavljanje pri sodišču⁹⁾ zoper enega zavezanca ne brani, da se ne bi postopalo zoper ostale, najsi pridejo za onim, zoper katerega se je postopalo najprej.¹⁰⁾

Odst. (1) (2) določata isto, kar mr. 49, 81 (1), odst. (3) (4) sta v skladu z naukom po mr., prim. mr. 49 (2), 51 (1).

1) Na vsaki stopnji — trasant, akceptant, indosant, avalist — je lahko po več oseb: so-trasanti (§ 1 št. 8), soakceptanti (§ 1 št. 3), so-indosanti (§ 1 št. 6), soavalisti (§ 29 op. 4). Vse

so z ostalimi zavezanci vred zavezane solidarno. — Glede indosanta brez zaveze gl. § 14 (1).

2) §§ 15 (1), 18, 19 op.³ a), tudi anomalnemu nasledniku.

3) Učinki solidarne zaveze se presoajajo, kolikor niso urejeni v mz., napram upnikom po §§ 891, 893 odz., med zavezanci pa bo brez posebnega dogovora § 896 odz. veljal pač le v dvomu in le na isti stopnji (med sotrasanti itd.), kajti posebnost menične zaveze, po kateri vsi zavezanci, izvzemši akceptanta — trasanta nesprejete trate, lahko postanejo menični upravičenci, ne dopušča, da bi se § 896 odz. uporabljal za zavezance raznih stopenj; glede soavalistov gl. tudi § 1359 odz. Prigovori § 16.

4) V prvi vrsti s tožbo pri sodišču; izberna podsodnost §§ 89, 93 jn. (§§ 86, 90 nepr.).

5) Niti časovnega niti iz menice razvidnega povrstnega; regres «per saltum», preskočni regres.

6) Odst. (1) (2) (4).

7) Torej ne oni, ki je menico pridobil po indosamentu in blanko in jo je prenesel na osnovi takega indosamenta brez svojega podpisa.

8) Indosant, trasant, avalist, § 31 (3), in plačnik za čast, § 62 (1). Izkupil v regresu §§ 48 (1), 49 (1). Izkupil je menico tudi oni, ki jo je v izvrševanju regresa dobil kot rimeso, mz. sicer ne omenja tega primera (gl. mr. 51), pa ga tudi ne izključuje, saj regres ni da bi se moral vršiti baš s tožbo, gl. tudi § 51 mz. Dvomljivo, ali je izkupil menico oni regresni zavezanec, komur se je v toku regresa podarila; formalno se seveda lahko legitimira, če

dobi menico s protestom in povratnim računom. (Straž. 241 protiven.)

9) Tudi izvensodno uveljavljanje ne. Podarek je v besedi «pri sodišču», ker bi se sicer moglo misliti, da bi trasant, ki je kot toženec zmagal zoper imetnikovo tožbo, smel indosantu, ki je imetniku menico pozneje plačal v regresu, prigovarjati, da je stvar že razsojena.

10) Regres «cum iure variationis». To se pravi, vedno še lahko toži vse, glede katerih še ni izgubil pravde ali ni odstopil od zahtevka (§ 237 cpr., § 332 ncpr.), seveda kolikor ni morda med prejšnjimi pravnimi pretekeli zastaralni rok v prid ostalim (§§ 78 sl.). Tudi sodna poravnava za del regresne vsote ne brani tožbe za ostanek.

§ 46 velja za lastno menico (§ 105 op. 6) in za ček (§ 23 št. 7).

§ 47.

(1) Imetnik ¹⁾ lahko zahteva ²⁾ od onega, ³⁾ zoper katerega vrši regres: ⁴⁾

1.) neakceptirano ⁵⁾ ali neplačano ⁶⁾ menično vsoto z obrestmi vred, če so bile v menici odrejene; ⁷⁾

2.) šestodstotne ⁸⁾ obresti od dne dospelosti; ⁹⁾

3.) stroške protesta, ¹⁰⁾ obvestil, danih predhodnemu indosantu in trasantu, ¹¹⁾ in prav tako ostale stroške; ¹²⁾

4.) provizijo, ki znaša, če ni dogovorjeno drugače, šestino odstotka menične glavnice ¹³⁾ in ki ne sme nikoli prestopiti te mere. ¹⁴⁾

(2) Če bi se zahteval regres pred dospelostjo, ¹⁵⁾ se odbije od menične vsote eskont. ¹⁶⁾ Ta eskont se računi po imetnikovem izboru: ali po meri

uradnega eskonta (eskonta Narodne banke)¹⁷⁾ ali pa po tržni meri, kakršna je na dan regresa¹⁸⁾ v imetnikovem prebivališču.¹⁹⁾

(³⁾ Pri menici, ki je izdana²⁰⁾ ali plačljiva²¹⁾ v inozemstvu, je treba računati obresti, omenjene v točki 2.), prvem odstavku, tega paragrafa, po pet odstotkov, če je določena v dotični deželi za take obresti manjša mera nego šest odstotkov.²²⁾

Razlike od mr. 50: a) v regresno vsoto spadajo v menici odrejene obresti (§ 5), b) višina provizije je navzgor omejena na $\frac{1}{6}$ %, c) določbe odst. (2) so nove zbog regresa pred dospelkom, č) znižanje obrestne mere — ne provizije — po odst. (3), dočim pozna čl. 52 mr. le zvišanje obrestne mere in provizije, d) mz. nima predpisov mr. 50 (2) do (4), gl. pa tudi § 51 (3) in op. ²² b), e) § 47 (1) št. 3 omenja stroške notifikacije izrečno, stvarna razlika pa to ni.

1) Gl. § 46 op. 2), tudi anomalni naslednik, kolikor mu gre menični regres.

2) Tudi brez tožbe, prim. § 46, op. 8) 9).

3) Ali onih, če nastopa zoper več zavezanecv naenkrat.

4) Regresni zavezanci, prim. § 42 op. 2), in akceptant § 27 (2).

5) Gl. § 42 op. 5).

6) §§ 37 do 40.

7) § 5; ker te obresti tvorijo del menične vsote, je izraz «menično vsoto z obrestmi vred . . .» prav za prav pleonazem. Gl. op. ¹³) ¹⁶).

8) Vedno, če je menica izdana in plačljiva v naši državi, sicer te, če po odst. (3) ne velja kaj drugega.

⁹⁾ Po analogiji § 101 (1) n e za dan dospetka (nasprotno Straž. 236, dvomljivo). Pač pa obresti tudi od obresti, ki so določene v menici in so narastle do dospetka, vštévši ta dan.

¹⁰⁾ Ne stroškov prezentacije, pri kateri se ni napravil protest. Uredba po § 76 (3) je v dodatku. Gl. §§ 45 (3), 91 (1). Če je bilo potrebnih več protestiranj, stroški vseh (§§ 59, 65, več trasatov).

¹¹⁾ §§ 44, 45, 53, 54.

¹²⁾ Kolikor so bili potrebni ali vsaj ustrezajo običaju, prim. § 51 (2), n e stroškov prejšnjih meničnih pravn ali izvršb za izterjanje menične terjatve, krivo Čim. 51.

¹³⁾ Menična glav n i c a je enaka menični vsoti, brez obresti po § 5.

¹⁴⁾ Z dogovorom je moči provizijo samo znižati pod $\frac{1}{6}$ %.

¹⁵⁾ § 42 (3).

¹⁶⁾ Plača se toliko manj, kolikor bi menična vsota nesla od dne, ko se zahteva regres pred dospetkom, do dospetka. Pri obrestljivi menici (§ 5) se menični glavnici (op. ¹³⁾ prištejejo obresti do dospetka in od cele te vsote se odbije eskont (interusurium).

¹⁷⁾ Za menični eskont.

¹⁸⁾ Če gre za sodno uveljavljanje, na dan vložitve tožbe, sicer na dan, ko se izvensodno zahteva regres, prim. § 51 (3); velja tudi za uradni eskont; poznejše izpremembe eskontne mere se ne vpoštevajo. Ne sme se zamenjati eskontna mera s kurzom po § 40, gl. § 40 op. ⁶⁾.

¹⁹⁾ Plačilni kraj ne pride v poštev.

²⁰⁾ Gl. §§ 1 št. 7 in op. ¹⁰⁾, 2 (4).

21) Gl. §§ 1 št. 5, 2 (3), 4.

22) a) Vseeno je, ali je v inozemstvu obrestna mera manjša od 5 %, zahteva se lahko 5 %. b) Zakon omenja menični tečaj samo za dejanski izdano povratno menico, § 51 (3), s tem pa ne izključuje v mr. 50, 51 izraženega načela, da se pri izračunavanju vsote tudi brez izdaje povratne menice sme vpoštevati menični tečaj (sistem fingirane povratne menice). Tudi po mz. velja, da dôbi upravičenec v regresu toliko, kolikor bi bil dobil, ako bi se bila menica pravilno plačala, tečaj se torej sme vpoštevati; vpoštevati ga sme ne samo prvi, nego tudi vsak poznejši regresant, izključen potemtakem niti ni sistem kumuliranih povratnih računov (prim § 51). Ali in kako pa se vpošteva tečaj, bo odločalo običajno pravo ali tudi uzanca.

§ 47 velja za lastno menico, odst. (1) (3) tudi za ček.

§ 48.

(1) Kdor je menico izkupil,¹⁾ lahko zahteva od onih, ki odgovarjajo njemu: ²⁾

- 1.) popolno vsoto, ki jo je sam plačal; ³⁾
- 2.) šestodstotne obresti od te vsote od dne, ko je menico izkupil; ⁴⁾
- 3.) stroške, ki jih je imel; ⁵⁾
- 4.) provizijo od menične glavnice,⁶⁾ računjene tako, kakor je to določeno v § 47. pod točko 4.).

(2) Poslednji odstavek § 47. velja tudi tukaj.⁷⁾

Razlike od mr. 51 so razvidne iz uvodne opazke k § 47, nadaljnja je, da se provizija računi od menične glavnice, ne od regresne vsote.

1) §§ 46 op. ⁸⁾, 49 (1), 50; v regresu; če ni bil regresni zavezanec, se ne more opirati na § 48; vseeno, ali po tožbi ali brez tožbe, tudi kot rimeso. Vendar pa samo oni, ki je regresno vsoto — ni treba, da gre regres za celo menično vsoto, §§ 25 (1), 38 (2) — plačal povsem; ne le, da regresni upravičenec ni dolžan sprejeti delnega regresnega plačila, on tudi ni zavezan, izročiti menice in protesta, da bi regresnemu (delnemu) plačniku omogočil nadaljnji regres, arg. §§ 49, 50. (Če se sprejme delno plačilo, je treba plačilo potrditi na menici.)

2) Akceptant, predniki regresanta in njihovi avalisti, § 46.

3) § 47.

4) Za ta dan ne, gl. § 47 op. ⁹⁾. Če je za ta dan sam plačal obresti, so zaračunjene v št. 1.

5) Npr. njegova notifikacija, gl. § 47, op. ¹²⁾.

6) Gl. § 47 op. ⁷⁾ ¹³⁾.

7) § 47 op. ²⁰⁾ do ²²⁾. Ne velja § 47 (2), eskont je že poračunjen v imetnikovi regresni vsoti.

§ 48 velja za lastno menico in za ček.

§ 49.

(1) Vsak zavezanec,¹⁾ zoper katerega se vrši²⁾ ali zoper katerega se more³⁾ vršiti regres,⁴⁾ je upravičen, zahtevati, čim plača regresno vsoto,⁵⁾ da se mu predaj menica obenem s protestom⁶⁾ in računom, opremljenim s potrdilom o plačilu.⁷⁾

(2) Vsak indosant,⁸⁾ ki je menico izkupil,⁹⁾ lahko¹⁰⁾ prečrta¹¹⁾ svoj indosament in indosamente naslednjih indosantov.

Razlike od mr. 48, 54, 55 niso bistvene. Čl. 48 ne govori izrečno o regresni vsoti, nego omenja menično vsoto, obresti in stroške, misli pa tudi provizijo. Dalje čl. 48 ne daje onemu, ki menico izkupi tako, da sam ponudi plačilo regresne vsote, pravice, da bi zahteval povratni račun, mišljeno pa je tudi to, kakor se vidi iz čl. 54. — Priznanice na menici regresni zavezanec poslej ne more zahtevati.

1) § 46 (1).

2) S tožbo ali izvensodno.

3) §§ 42, 46, torej tudi, če se še ne vrši, zavezanec lahko prehitu upravičenca in sam ponudi plačilo (*i u s o f f e r e n d i*). — Toda ponuditi mora celo regresno vsoto, tudi provizijo (Straž. 247: provizije ne).

4) Pred dospelkom ali o dospelku.

5) §§ 47, 48.

6) Če je bilo več protestov, z vsemi.

7) a) Povratni račun, v njem mora biti izračunjena regresna vsota. Povratnih računov prejšnjih regredientov plačnik ne more zahtevati. Na menici more pobotnico zahtevati samo oni, s čigar plačilom menični dolg povsem ugasne, dalje plačnik za čast, gl. §§ 38, 61, prim. pa tudi § 75. Menica ne sme biti na tak način izpremenjena, da regresni plačnik ne bi mogel vršiti svojega regresa ali prijete akceptanta.

b) Ako upravičenec ne sprejme ponujene pravilne regresne vsote ali noče izročiti menice s protestom in pobotanim povratnim računom, bo smel zavezanec vsoto položiti pri sodišču po § 1425 odz., upravičenec pa ne izgubi regresa.

c) Če več zavezancev ponudi plačilo, ima prednost oni, ki osvobodi največ regresnih zavezancev, kdor se vrine, bo onim, ki ostanejo v zavezi, odgovoren za škodo. To velja ne le *ex bona fide*, nego ima oporo tudi v načelu, ki je izraženo v § 62 (3), toda ne s posledico, da bi vrinjeni plačnik izgubil regres zoper one, ki bi bili s sprejemom plačila od prejšnjega prednika osvobojeni. Škodo in vzročno zvezo bo moral dokazati oni zavezanec, ki uveljavlja odškodninski zahtevek, pravda ni menična.

8) Samo indosanti, ne drugi zavezanci.

9) Pojem gl. odst. (1), dalje §§ 46 op. 8), 48 op. 1).

10) Sme, ne mora; tudi če ne črta indosamentov, je legitimiran z *menico*, protestom in pobotanim računom.

11) Ne pa izpremeni, izvzemši izpolnitev indosamenta in blanko po § 13 (2) št. 1 (predaleč Straž. 249).

§ 49 velja za lastno *menico* in za ček.

§ 50.

Če se vrši regres¹⁾ zaradi delnega akcepta,²⁾ sme zahtevati oni, ki je plačal³⁾ vsoto, za katero *menica* ni bila akceptirana, da se to plačilo za-
beleži na *menici* in da se mu izdaj o tem priznava.⁴⁾ Razen tega mu mora izdati imetnik prepis *menice*⁵⁾ s svojim potrdilom, da se ujema z originalom,⁶⁾ pa tudi protest,⁷⁾ da more vršiti nadaljnje regrese.⁸⁾

Mr. ne pozna teh določb, ker ne pozna regresa pred dospetkom.

1) Regres pred dospetkom, § 42 (3) št. 1.

2) § 25.

3) Kot regresni zavezanec.

4) Zabeležko in priznanico mora podpisati prejemnik plačila, torej imetnik, ki ima pravico do regresa pred dospelkom, gl. § 42 op. 1).

5) Prepis po § 66 (1) (2).

6) Overitve ni treba.

7) Zbog delnega neakceptiranja.

8) Položaj je ta: Pri delnem akceptu je mogoč delen regres pred dospelkom. Kdor kot regresni zavezanec, bodisi vsled poziva ali tožbe, bodisi še pred pozivom (§ 49), plača nesprejeti del, temu je treba omogočiti za plačani del (§§ 47, 48) regres zoper njegove prednike (ne zoper akceptanta, ki tega dela ni sprejel in zanj ni zavezan). To se zgodi po § 50, za ta regres torej ni treba izvirne menice, katero obdrži imetnik, ki lahko indosira za sprejeti, neplačani del — gl. § 11 op. 3). — O dospelku se menica prezentira v plačilo, nadalje veljajo § 48 (1) ali §§ 42 (1) (2) sl.

§ 51.

(1) Vsakdo, ki ima pravico, vršiti regres,¹⁾ sme iskati, razen če ni dogovorjeno nasprotno,²⁾ poplačila z novo nedomicilirano³⁾ menico, trasirano na vpogled⁴⁾ na eno izmed oseb, ki so njemu odgovorne⁵⁾ (povratna menica).

(2) Povratna menica obseza poleg vsot, označenih v §§ 47. in 48., mešetarino⁶⁾ in takso za povratno menico.

(3) Če je trasiral povratno menico imetnik,¹⁾ se določi menična vsota⁷⁾ po tečaju, ki ga ima menica na vpogled, trasirana iz plačilnega kraja⁸⁾ prvotne⁹⁾ menice na prebivališče zavezanca,⁵⁾ na katerega je trasirana. Če pa je trasiral povratno menico indosant,¹⁰⁾ se določi menična vsota po

tečaju, ki ga ima menica na vpogled, trasirana iz prebivališča trasanta povratne menice na zavezančevo prebivališče.¹¹⁾

Razlike od mr.: a) mr. 53 ne omenja dogovora, ki bi izključeval regres s povratno menico, b) § 51 ne omenja, kakor mr. 50, 51, kako se računi tečaj, če ga ni s plačilnega kraja ali regresantovega prebivališča na regresatovo, niti ne, kako se tečaj posvedočuje.

1) Imetnik, § 42 op.¹⁾, ali kdor je menico izkupil v regresu, § 48 op.¹⁾: r e t r a s a n t.

2) Ne gre za dogovor v strogem smislu, tudi enostranska izjava zadostuje, toda če ta ali dogovor nista zabeležena v menici, velja dogovor le med strankama, § 16 (1).

3) § 4; torej isto, kar zahteva mr. 53 z izrazom «a drittura», plačilni kraj mora biti pravo prebivališče retrasata (op.⁵⁾.

4) §§ 32, 33.

5) R e t r a s a t: regresni zavezanci in vsi avalisti, teoretski tudi akceptant.

6) Za prodajo (eskontiranje) menice.

7) §§ 1 št. 2, 6, 40; določijo se lahko tudi obresti, § 5.

8) §§ 1 št. 5, 2 (3), 4.

9) One, ki je podstava za regres.

10) Regresni zavezanec, torej tudi akceptant za čast in katerikoli izmed avalistov, gl. odst. (1), ni da bi bil moral biti že retrasat v prejšnji povratni menici.

11) Ni bistveno, da se povratni menici p r i l o ž e prvotna menica, protest in povratni račun, iz katerega je — razen mešetarine in takse — razvidna menična vsota povratne me-

nice, lahko se v povratni menici tudi naznači, kje so te «priloge». S povratno menico pride retrasant do denarja, bodisi da jo vnovči pri retrasatu — kar ni praktično —, bodisi da jo proda (eskontira). Če je retrasat ne plača, se vrši regres iz povratne menice tudi zoper retrasanta. Ako jo ta plača, lahko vrši regres iz prvotne menice za vso vsoto, izračunjeno po odst. (2).

Kako se računi tečaj, zakon ne pove, zlasti ne daje one izbere po § 47 (2), odločilne bodo uzance v plačilnem kraju ali v retrasantovem prebivališču.

§ 51 velja za lastno menico.

§ 52.

(1) S pretekom rokov,¹⁾ ki so odrejeni:

(a) za predložitev menice na vpogled²⁾ ali na določen čas po vpogledu;³⁾

(b) za vzdig protesta zbog neakceptiranja⁴⁾ ali zbog neplačila;⁵⁾

(c) za predložitev menice s pripombo «brez stroškov» v plačilo;⁶⁾

izgubi imetnik svoje pravice⁷⁾ zoper indosante, zoper trasanta in zoper ostale zavezance,⁸⁾ izvzemši akceptanta.⁹⁾

(2) Če se ne predloži menica v akceptiranje v roku, ki ga je odredil trasant,¹⁰⁾ izgubi imetnik¹¹⁾ svoj regres tako zbog neplačila kakor zbog neakceptiranja,¹²⁾ razen če ne izhaja iz vsebine pripombe,¹³⁾ da se je hotel trasant osvoboditi samo odgovornosti za akcept.¹⁴⁾

(3) Če je rok za predložitev odrejen v indosamentu,¹⁵⁾ se lahko s tem okoristi samo indosant.¹⁶⁾

§ 52 je vobče v skladu z mr. in naukom, ki se je razvil na osnovi mr., in sicer ustrezajo § 52 (1 a) (3) mr. 19, 31, § 52 (1 b) mr. 18, 20 41, § 52 (1 c) mr. 42, nove so deloma določbe § 52 (1 b) (3), kar se tiče rokov za protest zbog neakceptiranja glede na § 21, in določbe § 52 (2) zaradi § 9. Ne velja pa mr. 43 (2), to se pravi, po mz. ostane akceptant v menični zavezi, dasi se je opustil protest zbog neplačila pri domiciliatu.

1) Rok poteče že s pretekom poslovnega časa zadnjega dne, gl. § 102, zlasti op. 4); podaljša se načelno za prvi sledeči delavnik, ako bi se končal s praznikom, § 100 (2), gl. tudi §§ 20 op. 6), 21 op. 4), 22 op. 3), 23, 24 (2), 33 do 37, 43, 45, 53, 59 (2), 60 (2), 62 (3), 91 (1).

2) § 33.

3) §§ 22, 23, 34.

4) §§ 20 do 23, 34, 43, 91 (1).

5) §§ 43, 59, 91 (1).

6) § 45.

7) Regresne pravice.

8) Avaliste, akceptante za čast.

9) Izvzeti so tudi akceptantovi avalisti, § 31 (1), gl. pa § 59 op. 11).

10) §§ 21 (1), 22 (2), 33.

11) Gl. §§ 42 op. 1), 46 op. 2).

12) § 42 (1) (2) (3) št. 1, če je zamujen rok za prezentacijo v akcept, je sploh nemogoče veljavno predložiti v plačilo «razen če ne izhaja...».

13) S katero je trasant odredil rok.

14) Torej ne zamenjati s pripombo, ki sploh izključuje zavezo za akcept po § 9 (2), seveda pa zadostuje tudi ta.

¹⁵⁾ §§ 21 (4), 22, 33.

¹⁶⁾ Ne zamenjati s klavzulo «brez zaveze» po § 14 (1), gl. op.¹⁴⁾. Samo oni indosant, ki je določil rok (krivo Bart. 75, ki trdi, da tudi njegovi nasledniki).

Gl. glede trasanta § 85.

§ 52 velja za lastno menico, gl. pa § 105 op.⁶⁾.

§ 53.

(1) Če se menica zbog nepremagljive zapreke (slučaj višje sile)¹⁾ ne more v opredeljenih rokih²⁾ predložiti ali protest ne vzdigniti, se ti roki podaljšajo.³⁾

(2) Imetnik⁴⁾ mora o slučaju višje sile nemudoma⁵⁾ obvestiti⁶⁾ svojega indosanta⁷⁾ in to obvestilo⁸⁾ zabeležiti na menici ali na alonži ter postaviti datum⁹⁾ in svoj podpis;¹⁰⁾ za ostalo veljajo predpisi § 44.¹¹⁾

(3) Ko višja sila prestane, mora imetnik menico nemudoma predložiti zaradi akceptiranja¹²⁾ ali zaradi plačila¹²⁾ in dati, če je treba,¹³⁾ napraviti protest.¹⁴⁾

(4) Če traja višja sila nad trideset dni po dospelosti,¹⁵⁾ se lahko izvrši regres¹⁶⁾ tudi, ne da bi se menica predložila in protest vzdignil.¹⁷⁾

(5) Pri menicah na vpogled¹⁸⁾ in na določen čas po vpogledu¹⁹⁾ teče tridesetdnevni rok od dne, ko je imetnik, tudi preden so pretekli roki za predložitev,²⁰⁾ obvestil svojega indosanta⁷⁾ o višji sili.²¹⁾

(6) Za slučaje višje sile se ne smatrajo činjenice,²²⁾ ki so zgolj osebne²³⁾ za imetnika ali za onega, ki mu je imetnik poveril, predložiti menico ali vzdigniti protest.

(7) Minister pravde sme odrediti z uredbo, ali in kako naj se uporablja ta paragraf, če izda ino-

zemska zakonodajno ali drugo oblastvo predpise, ki jim je namen preprečiti, da bi se pravočasno opravili čini, ki so potrebni, da se izvršujejo ali ohranijo pravice iz menice.²⁴⁾

Zakon 30. novembra 1912, drž. zak. 215, se strinja s § 53.

1) Slučaja višje sile zakon pozitivno ne očitava bliže, nego da mora biti zapreka, ki provzroči pravočasno prezentacijo ali protesta-cijo, nepremagljiva. Ali je ta zapreka posledica prirodnega dogodka ali izven volje imetnika menice stoječega dejanja ljudi — vojna, vstaja, nemiri i. sl. — je vseeno, dvomljivo je pa in jako sporno, ali mora biti nepremagljivost absolutna ali zadostuje relativna nepremagljivost; zadostovala bo relativna nepremagljivost. Omejitvev pojma višje sile gl. odst. (6).

2) Gl. § 52 op. 1) do 6).

3) Omejitve za ta del zakon ne daje, glede zastaranja prim. § 81. Pomniti pa je treba, da se rok podaljša samo, če višja sila traja v času, ko rok izteka. Če je menica izdana 1. januarja na šest tednov in bi torej dospela 12. februarja, pa bi višja sila trajala še 12. in 13. februarja, se rok za prezentacijo v plačilo ne podaljša, kajti prezentacija je mogoča po § 37 tudi še 14. februarja.

4) Gl. §§ 20, 37, 44 op. 3).

5) Roki § 44 ne pridejo v poštev, «nemudoma» (brez neopravičenega odlaganja, čimprej) bo redno značilo krajši rok, baš vsled višje sile — prestanek poštnega prometa — pa lahko tudi daljši. Pri tem je treba uvaževati, da ne bo vedno imelo smisla, takoj obvestiti prednika o nastopu višje sile, ako je namreč

pričakovati, da zapreka prestane pred pretekom roka za prezentacijo ali protest. «Nemudoma» bo torej tudi še takrat, kadar se izkaže, da pravočasna prezentacija ali protest res nista mogoča, to se pravi ob izteku roka.

6) § 44 (4).

7) § 44 op. 4), ne tudi trasanta.

8) Pač dejstvo, da je prednika obvestil o nastopu višje sile.

9) Kraj in čas.

10) Gl. § 1 op. 11). — Tudi na duplikatu, ne na kopiji.

11) Za obveščene prednike bo torej veljal dvodnevni rok, § 44 (2), ako bi tudi oni mogli uveljavljati višjo silo, potem «nemudoma», gl. §§ 44 op. 4) 12) do 22) 24) 25) 27) do 29).

Iz § 44 (6) je treba sklepati, da niti obvestilo niti zabeležba obvestila na menici nista bistvena — gl. pa op. 21) —, bistven je slučaj višje sile.

12) §§ 20 sl., če je že pretekel v menici določeni dan dospelka (§§ 32 do 37), se lahko takoj zahteva plačilo, lahko pa tudi istočasno akcept in plačilo.

Odst. (3) govori samo o akceptiranju in plačilu, isto pa bo moralo veljati za datiranje v primerih §§ 24 (2), 106 (2).

13) § 45.

14) §§ 43, 70 sl.

15) Odst. (4) pride v poštev samo pri menicah dnevnicah in oddnevnicah. Dan dospelka se ne šteje, § 101 (1). — Regres pred dospelkom je tu izključen. Višja sila mora trajati še v času, ko se začne vršiti regres, sicer velja odst. (3).

16) Ne samo regres v strogem smislu, nego tudi tožba zoper akceptanta po § 27 (2).

17) Izjema od §§ 37, 43; nove notifikacije ni treba.

18) §§ 32, 33.

19) §§ 22, 32, 34.

20) Zakonski ali po trasantu ali indosantu odrejeni, §§ 22, 33.

21) a) Tu je torej obvestitev, t. j. dejstvo, da se je obvestilo poslalo, bistvena, da se sproži tek 30dnevnega roka; ako se ni, bo pri povpoglednici, ki je akceptirana, glede akceptanta mogoče uporabiti § 34 (2) in odst. (4), pri povpoglednici ne. Vedno bo pa smel imetnik čakati, da prestane višja sila, in nato postopati po odst. (3), kajti odst. (4) (5) mu samo olajšujeta regres, ne silita ga pa, da se ravna po njiju («se l a h k o izvrši regres»). Vendar zaveza regresnih zavezancev, vštevši akceptanta, ne traja brez konca. Baš ker zakon omogoča regres brez prezentacije in protesta, je treba reči, da začne zastaranje teči za zavezanca, čim je tožba zoper njega mogoča po odst. (4) ali (5) (dvomljivo, Straž. 262 postavlja začetek roka zastaranja na dan dospelka sam); vpoštevati je treba tudi § 81, ki se pa ne sme zamenjavati s § 53, dasi je ta tam pozvan; po § 53 gre za primer, da je višja sila onemogočila pravočasno prezentacijo in protest, po § 81 za primer, da vsled višje sile, kakršno ima § 53 v misli, ni mogoča tožba zoper določenega zavezanca, gl. § 83.

b) Po odst. (5) se ni ozirati na povpogledni rok, ki je določen v menici, reči bi se moglo, da ga nadomestuje zakonski 30dnevni rok.

c) Pri povpoglednici je mogoč tudi primer, da višja sila prestane po notifikaciji, pa pred

potekom 30dnevnega roka. Tu je treba ločiti: 1.) prezentacijski rok je pretekel, ni pa pretekel povpogledni rok: menico je treba takoj prezentirati v akcept (datiranje), v povpogledni rok pa se šteje od prezentacijskega roka pretekli čas; 2.) prezentacijski rok in povpogledni rok sta pretekla: zahtevata se lahko akcept in plačilo; 3.) prezentacijski rok in povpogledni rok nista pretekla, treba je takoj prezentirati, v povpogledni rok se računi čas od notifikacije do prezentacije; 4.) prezentacijski rok ni pretekel, pač pa od notifikacije povpogledni rok: kakor 2.). (Vrb. M. 112 zahteva, da se po preteku 30 dni računi še povpogledni rok.)

č) Ni bistveno, da se je obvestilo zaznamevalo na menici, zaznamek samo olajšuje nadaljnjemu indosatarju dokaz, da so roki prezentacije vsled višje sile podaljšani. Opustitev zaznamka pa provzroči odgovornost za škodo.

22) Ki bi se same po sebi dale smatrati za slučaje višje sile.

23) Imetnik se ponesreči z avtomobilom, ko se pelje prezentirat, ker je naliv, kakršnega nihče ne pomni, poškodoval cesto; njegovega pooblaščenca, ki nese menico k notarju, da jo protestira, ali notarja na potu k protestiranju ubije strela itd. Reči se ne dá točno, kdaj bo govoriti o višji sili z ozirom na odst. (6), kajti po drugi strani zakon ne zahteva, da bi bila nezgoda splošna, da bi zadela vnaprej nedoločen krog oseb; za primer višje sile bi se npr. dala smatrati železniška nesreča v zgoraj omenjenem smislu, če ni bil pri njej poškodovan samo imetnik, ali pa tudi, če je bil slučajno poškodovan samo on.

²⁴⁾ Mišljeni so zlasti v inozemstvu odrejeni moratoriji.

§ 53 velja za lastno menico (gl. § 105 op. ⁶⁾ in za ček (§ 23 št. 8 čz.).

VIII. poglavje.

Intervencija.

§ 54.

(1) **Trasant**¹⁾ ali katerikoli izmed indosantov²⁾ sme naznačiti v menici³⁾ osebo,⁴⁾ ki naj po potrebi⁵⁾ akceptira⁶⁾ ali plača.⁶⁾

(2) **Intervenient**⁷⁾ sme menico ob spodaj navedenih pogojih⁸⁾ akceptirati ali plačati za kateregakoli zavezanca.⁹⁾

(3) **Intervenient** je lahko tretja oseba,¹⁰⁾ pa tudi trasat sam ali oseba, ki je po menici že zavezana,¹¹⁾ izvzemši akceptanta.¹²⁾

(4) **Intervenient** mora o svoji intervenciji¹³⁾ nemudoma¹⁴⁾ obvestiti onega,¹⁵⁾ za katerega je posredoval.¹⁶⁾

Razlike od mr. 56 do 58, 62: a) mr. ne navaja izrečno, kdo lahko označi naslov za silo; b) § 54 (2) določa naravnost, da more biti v s a k menični zavezanec honorat; c) § 54 (3) izrečno naglašča, kdo more in kdo ne more biti pozvan intervenient (naslovljenec za silo) ali nepozvan intervenient; č) § 54 (4) izrečno zahteva notifikacijo intervencije tudi pri plačilu, ne daje pa izrečnega roka za notifikacijo.

¹⁾ § 1 št. 8.

²⁾ §§ 10, 12, vendar ne indosant prejudicirane ali protestirane menice, § 19, ker naj intervencija prepreči protest in regres; dvom-

ljivo, ali indosant brez zaveze, ki nima interesa, da se menica (pravočasno) sprejme ali plača (Straž. 268 za), ne akceptant, tudi ne akceptant za čast, trasat, domiciliat, dvomljivo, ali avalist (Straž. 269 proti).

3) Dogovor brez zaznamka v menici bi veljal le med strankama, § 16 (1). Ni rečeno, da bi zaznamek moral biti podpisan, če ni in če tudi sicer ni jasno, kdo ga je podpisal (adresat), bo smatrati, da izvira od trasanta. Gl. § 56 (1).

4) Tudi juristično, ali firmo poedinca ali družbe: **n a s l o v l j e n e c, a d r e s a t z a s i l o.**

5) Če trasat ne sprejme ali ne sprejme točno po vsebini menice, ali če trasat ali domiciliat ne plača (cele vsote), pride menica v stisko, njena in čast podpisnikov, zlasti trasantova, trpi, ker so prevzeli zavezo za akcept in plačilo.

6) «V sili», «za čast». Lahko je na menici več adresatov v sili.

7) Intervenient je baš oni, ki sprejme ali plača za čast. **P o z v a n** intervenient je naslovljenec za silo, pri plačilu tudi akceptant za čast, vsak drug intervenient je **n e p o z v a n** intervenient.

8) §§ 55 do 57, 58 do 60.

9) Akceptanta, tudi akceptanta za čast, njihove avaliste in vse druge regresne zavezance v ožjem smislu, ne za trasata, ki ni akceptiral, ali za domiciliata. S tem, da sprejme ali plača za čast, postane intervenient **h o n o r a n t.**

10) Ki ni zavezana po menici, zlasti tudi trasat (ki morda ni prejel kritja in hoče dobiti menični regres po § 62 (1), isto domiciliat).

11) V kakršnemkoli svojstvu, tudi kot avalist. Tudi nepozvan intervenient mora imeti pasivno menično sposobnost vsaj v trenutku, ko naj dá akcept za čast. Ni pa po smislu treba, da bi imel pasivno menično sposobnost intervenient pri plačilu, imeti mora le sposobnost razpolaganja s svojo imovino, s plačilom samo dobi menične pravice, ne prevzame pa menične zaveze.

12) Lahko je več intervenientov za razne zavezance ali za istega zavezanca, gl. § 62 (3).

13) Pri sprejemu ali plačilu.

14) Brez neopravičenega odlaganja.

15) O sprejemu ali plačilu za čast.

16) *H o n o r a t a*, tudi če njegov naslov ni razviden iz menice. Opuščena ali zamujena notifikacija ima za posledico odgovornost za škodo, katere pa ni moči uveljavljati v menični pravdi. Tožitelj bi moral dokazati, da se notifikacija ni pravilno izvršila in da ima zbog tega škodo, tožiti bo pa mogel, navzlic § 57 (2), samo honorat, ker je samo njega treba obvestiti. Glede višine odškodnine se bo smel uporabljati § 44 (6).

§ 54 velja za lastno menico, gl. pa § 105 op. 7).

1. Akceptiranje za čast.

§ 55.

(1) Akceptiranje je dopustno vselej,¹⁾ kadar more zahtevati imetnik²⁾ pred dospelostjo regres iz menice, ki se sme predložiti zaradi akceptiranja.³⁾

(2) Imetnik lahko odkloni akcept za čast celo takrat, kadar ga ponudi oseba, ki je označena, da menico akceptira ali plača po potrebi.⁴⁾

(³) Če dopusti tak akcept, izgubi regres, ki mu gre pred dospelostjo zoper njemu odgovorne osebe.⁵)

Razlike od mr.: a) ker je mz. regres za varnost nadomestil z regresom pred dospetkom, je akceptiranje za čast mogoče v onih primerih, v katerih je mogoč regres pred dospetkom; b) akcepta za čast sploh ni treba pripustiti — drugače mr. 57, zato tudi ni prevzet mr. 56 (²); c) treba ni niti pozitivnega niti negativnega intervencijskega protesta, drugače mr. 56, 58, ki zahtevata pozitivni protest v vsakem primeru akcepta za čast — negativnega vsaj v primeru, da adresat odkloni akcept za čast; č) ni izrečno rečeno, da honoratovi nasledniki nimajo regresa pred dospetkom (mr. 61, vendar velja isto a contrario iz § 57).

1) Ne obvezno, gl. odst. (²).

2) § 37 op. ¹).

3) § 42 (³) št. 1 in 2, ne pa št. 3. Pogoji za regres v primeru § 42 (³) št. 1: prezentacija v akcept in protest po § 43 (¹) (³), v primeru § 42 (³) št. 2: prezentacija v plačilo in protest po § 43 (⁵); protest pa je lahko odpuščen, § 45.

4) Odkloni se torej lahko vsaka pozvana in nepozvana intervencija.

5) Zoper vse, v primeru § 42 (³) št. 2 tudi zoper akceptanta. Regresa pred dospetkom nimajo niti honoratovi nasledniki, § 57 (¹), imajo ga pa po § 57 (²) honorat in njegovi predniki.

§ 56.

Akcept za čast se zabeleži ¹) na menici; ²) intervenient ³) ga podpiše. ⁴) V njem ⁵) je treba

označiti, za čigavo čast je dan;⁶⁾ če se to ne stori, se smatra,⁷⁾ da je dan za trasantovo⁸⁾ čast.

Ni razlike od mr. 59, razen da ta ne predpisuje izrečno, kam se postavlja akcept za čast in da ga je treba podpisati, kar se pa razume.

1) Usten sprejem za čast nima menično-pravnega pomena.

2) Ali duplikatu, pač tudi na alonži ali kopiji, dasi zakon o tem molči; pismen sprejem na drugi listini nima meničnopravnega pomena (isto velja za adresu v sili).

3) § 54.

4) Gl. § 1 op.¹¹ b). Torej na menici, kopiji ali alonži.

5) Sam podpis ne zadostuje; zakon pove povsod, kje ima sam podpis meničnopraven pomen (§§ 12, 24, 30), zato tudi ni dovolj, da se pozvan intervenient samo podpiše pri adresi (tako tudi Straž. 279, deloma nasprotno Čim. 59 in Vrb. M. 76, nekoliko dvomljivo). Vsebina znamenka sicer ni predpisana, dovolj bo «v čast g. X», to se dá smatrati za trdilen izraz v smislu § 24, kajti odkloniti v čast se sprejem ne more.

6) Označiti je treba honorata, ne baš z imenom, toda jasno, npr. v čast trasantu, prvemu indosantu, akceptantu. Lahko pa adresat sprejme v čast drugega zavezanca kot baš adresata.

7) Fikcija, ki se ne dá izpodbijati, niti ako bi bilo drugače rečeno v protestu (ki ga pa sploh ni treba).

8) Tudi pri trati na lastni ukaz in pri trasirani lastni menici.

§ 57.

(1) Akceptant za čast¹⁾ je zavezan²⁾ proti imetniku³⁾ in naslednikom⁴⁾ onega zavezanca, za čigar čast je menico akceptiral, prav tako, kakor je ta zavezan.⁵⁾

(2) Najsi je menica akceptirana,⁶⁾ more oni, za čigar čast je akceptirana,⁷⁾ prav tako pa tudi oni, ki odgovarjajo njemu,⁸⁾ če so plačali vsoto, označeno v § 47.,⁹⁾ zahtevati od imetnika,¹⁰⁾ naj preda menico s protestom vred, ako je bil napravljen.¹¹⁾

Odst. (1) je, kar se tiče kroga oseb, katerim je zavezan akceptant za čast, enak mr. 60, značaj zaveze pa je po mr. dvomljiv, dočim je po mz. jasen. — Odst. (2) nadomestuje mr. 61 (2), ne gre pa za regres za varnost, nego za regres pred dospetkom.

1) §§ 55, 56.

2) Menična zaveza, solidarna po § 46 (1).

3) Pojem je tu ožji kot v § 55, kajti akceptant ni zavezan prokurnemu indosatarju, nego indosantu.

4) Meničnim naslednikom, tudi trasantu, ne akceptantovim avalistom, če je akceptant honorat.

5) a) Če je akceptant ali njegov avalist honorat, tako, kakor akceptant, sicer tako, kakor dotični regresni zavezanec (važno zlasti za zastaranje, Vrb. M. 148 za ta del nejasen). Če honorat ni v menični zavezi, ni niti akceptant za čast, one izjeme, ki jo daje zakon za avalista v § 31 (2), tu ne postavlja. Obseg zaveze § 60, če akceptant za čast ne plača tekom roka v § 59, pa §§ 47, 48 (nejasno Straž. 283 glede akceptanta za čast, če je honorat akcep-

tant): b) ker je zaveza taka kakor honoratova, je treba smatrati, da bi bil pogojen akcept za čast akceptanta ali trasanta brez meničnopravnega pomena (prim. §§ 1 št. 2, 25), za čast indosanta pa nepogojno veljaven (prim. § 11, Straž. 280 smatra tudi tega za neveljavnega). — Če je bil trasatov akcept delen, je mogoč delen akcept za čast za nesprejeti del, ne pa sicer, v tem smislu namreč, da bi bil tako preprečen regres pred dospelkom. Akceptant za čast pa bo pač tudi v takem primeru zavezan, kakor je podpisal (analogija iz § 25), toda pogoj za regres o dospelku ne bo, da se mu menica prezentira po § 59. Za obogatitev akceptant za čast ni zavezan § 85⁽³⁾.

6) Za čast.

7) Honorat.

8) Akceptant, drugi regresni zavezanci, avalisti vseh teh oseb.

9) Regresno vsoto, kakor se sme zahtevati v regresu pred dospelkom.

10) Tu isti pojem kakor v § 55, prokurni indosatar sme in mora sprejeti plačilo.

11) § 45. — Če je trasat sprejel samo del menične vsote, akceptant za čast pa ostali del, se ne bo mogla zahtevati menica, nego po analogiji § 50 prepis menice, priznanica in protest. Ako to ne bi veljalo, bi delen reden akcept ne imel pomena v tem smislu, da bi se za sprejeti del plačilo moglo zahtevati šele o dospelku.

Kdor je menico tako izkupil, ima zoper svoje prednike regres pred dospelkom. — Sankeije za odklonitev plačila po odst. (2) zakon ne daje. Mogoča bi bila analogija iz

§ 60 (2); Straž. 285 pripušča polog pri sodišču po § 1425 odz. in nalaga odgovornost za škodo, prvo je brez dvoma pravilno, drugo gotovo glede onih prednikov, ki bi ne bili osvobojeni, pa lahko tudi imajo škodo.

2. Plačilo za čast.

§ 58.

(1) Plačilo za čast je mogoče vselej, kadar dobi imetnik¹⁾ bodisi ob dospelosti, bodisi pred dospelostjo, pravico do regresa.²⁾

(2) Plačilo za čast se mora izvršiti najdlje dan³⁾ po poslednjem dnevu, dopuščenem za vzdig protesta zbog neplačila.⁴⁾

Odst. (1) je, kar se tiče regresa o dospelku, bistveno v skladu z mr. 62 (1); v primerih, kjer je sedaj mogoč regres pred dospelkom, pa je bil, izvzemši primer po § 42 (3) št. 3, po mr. mogoč samo regres za varnost.

V odst. (2) važna razlika od mr. 60, 62.

¹⁾ § 37 op. ¹⁾.

²⁾ O dospelku §§ 37, 42 (1) (2), 43 (2), 45; pred dospelkom § 42 (1) (3), v primeru št. 3 sicer ni mogoč akcept za čast, mogoče pa je plačilo za čast.

³⁾ Delavnik, § 100.

⁴⁾ § 43 (2). Ta rok velja tudi v primeru, da gre za regres pred dospelkom, vendar regresnemu upravičencu ni treba čakati z regresom do tega dne; če plačila za čast ne dobi takoj, sme takoj vzeti regres. Rok ima torej pomen za honoranta, ako bi plačal kot nepozvan intervenient pozneje, ne dobi meničnih pravic

po § 62 (1), plačilo bi se presoјalo po odz, zlasti po §§ 1422, 1423.

§ 58 velja za lastno menico.

§ 59.

(1) Če je bila menica akceptirana za čast¹⁾ ali so bile v njej označene osebe, da jo plačajo po potrebi,²⁾ jo mora predložiti imetnik³⁾ v plačilnem kraju⁴⁾ vsem tem osebam in dati, če je treba, napraviti protest zbog neplačila⁵⁾ najdlje dan⁶⁾ po poslednjem dnevu, dopuščenem za vzdig protesta.⁷⁾

(2) Če se protest ne vzdigne v tem roku, izpadejo iz zaveze:⁸⁾ oni, ki je označil adresu po potrebi⁹⁾ ali za čigar čast je bila menica akceptirana,¹⁰⁾ prav tako pa tudi naslednji indosanti.¹¹⁾

Odst. (1) ustreza mr. 62 (1) z razliko, da je pozitiven intervencijski protest nepotreben, negativen mogoč še tretji delavnik po plačilnem dnevu. Odst. (2) ustreza mr. 62 (2).

1) §§ 55, 56.

2) § 54.

3) § 37, op. 1).

4) §§ 1 št. 5, 2 (3), 4, 16 (2). To se pravi, da ni treba iskati niti akceptanta, ki bi bil modificiral akcept v tem smislu, da hoče plačati za čast drugje kot v plačilnem kraju, niti ne adresata, čigar prebivališče je po menici različno od plačilnega kraja; imetnik to sicer lahko stori, toda če ne dobi plačila, mu ni treba dati napraviti intervencijskega protesta, da si ohrani regres, tudi ni vezan na rok v § 59. — Ako pa v akceptu za čast ali v adresi za silo ni krajevne označbe, se domneva, da je mišljen plačilni kraj, tu je treba iskati adresata (akcep-

tanta za čast) in, če se ne najde, dati napraviti protest ob steno ali v zrak, § 71 (2) do (4).

5) §§ 43 (1), 70 sl., zlasti 73, gl. pa tudi § 45.

6) Delavnik § 100. Pomotno daje Vrb. M. 79 samo redni protestni rok po § 43 (2), pravilno str. 95, 154.

7) § 43 (2), gl. § 58 (2). Tretji delavnik po plačilnem dnevu, § 100 (1), je namenjen samo za intervencijski protest, ki se pa lahko napravi tudi že tekom rednega protestnega roka. Gl. § 58 op. 4), iz katere sledi, da intervenient, čigar akcept za čast se je odklonil, lahko takoj ponudi plačilo za čast, čim bi se začel izvajati regres pred dospelkom. Povsem krivo Bart. 82, ki trdi, da je za en dan podaljšan rok za protest zbog neplačila, določen v § 43 (2), prav Straž. 289.

8) Prejudic, prim. § 52.

9) Adresant, gl. § 54 (1).

10) § 54 (2) op. 9).

11) Preozko; če je bil honorat akceptant, je prost tudi trasant, dasi je indosant redno samo, ako je indosiral menico na lastni ukaz. Prosti so tudi avalisti, ker so zavezani tako, kakor je zavezan oni zavezanec, za katerega so dali menično poroštvo, in akceptant za čast, ki je zavezan kakor honorat, §§ 31 (1), 57 (1). — Predniki osvobojenih oseb ostanejo v zavezi, prejudic torej nima vedno istega obsega.

§ 59 velja za lastno menico, gl. § 105 op. 7).

§ 60.

(1) Plačilo za čast¹⁾ mora obsezati celo ono vsoto, ki bi jo bil moral plačati oni, za čigar čast se plača, izvzemši provizijo, navedeno v točki 4.) § 47.²⁾

(2) Imetnik,³⁾ ki odkloni to plačilo, izgubi regres⁴⁾ zoper one, ki bi bili osvobojeni.⁵⁾

Odst. (1) pojasnjuje napram mr., da honorantu ni treba plačati provizije, s to izjemo pa mora plačati regresno vsoto, tudi če plača v čast akceptantu. Odst. (2) je enak mr. 62 (3).

1) § 59. Vseeno je, ali gre za pozvano ali za nepozvano intervencijo.

2) § 54 (2) op. 9). Provizije ni treba plačati, pač pa na vsak način obresti in stroške (zlasti protesta), če je honorat regresni zavezanec in, glede na § 27 (2), tudi, če je akceptant ali njegov avalist. (Za golo menično vsoto Straž. 283, 291 in Bart. 83, ki pa po pomoti navaja trasata, komur v čast sploh ni moči plačati, ker ni menični zavezanec.)

3) § 37 op. 1), pri prokurnem indosamentu izgubi regres prokurni indosant.

4) Pred dospelkom in o dospelku. Lahko pa se odkloni nepozvan intervenient in naslovljenec za čast, ki bi ponudil plačilo po preteku roka v §§ 58, 59. Akceptant za čast, ki ne plača v navedenem roku, dasi je bil pozvan, ostane v zavezi, če se je napravil intervencijski protest, on bo smel ponuditi plačilo po § 49 (1), vštivši provizijo, § 49 op. 3), nima pa pravice po § 49 (2), če ni bil obenem indosant.

5) To niso vse osebe, navedene v § 59 (2), kakor trdita Čim. 62 in Bart. 83. Z ozirom na § 62 (1) je treba reči načelno, da so osvobojeni samo nasledniki onega, komur v čast je bilo plačilo ponujeno, ne pa ta sam, kajti ta bi bil ostal v zavezi honorantu. Vendar bo to veljalo samo za nepozvano intervencijo, pri pozvani intervenciji se bo treba ozirati na § 59 (2). Ne-

smisel bi bil, da bi bila honorat ali adresat prosta, če se imetnik ne zmeni za njima v čast dani akcept ali za njiju adresno, ne pa, če naravnost odkloni njima v čast ponujeno plačilo. Drugače zopet, če pozvani intervenient plačila ne ponudi v čast honoratu pri akceptu za čast ali adresatu (§§ 56, 61), temveč njegovemu nasledniku: tu velja zopet načelo. Prav v bistvu Straž. 293.

§ 60 velja za lastno menico.

§ 61.

(1) Plačilo za čast¹⁾ se mora²⁾ potrditi s priznanico na menici³⁾ z naznačitvijo onega, za čigar čast je plačana.⁴⁾ Če se ta oseba ne naznači, se smatra, da je plačana za trasanta.⁵⁾

(2) Menico⁶⁾ in protest, če je bil vzdignjen,⁷⁾ je treba predati⁸⁾ plačniku za čast.

Odst. (1) ustreza v bistvu mr. 59, ki pa ni tako jasen in ne govori izrečno o plačilu za čast. Odst. (2) je v skladu z mr. 63 (1), razlika od mr. 62 (1) je v tem, da je plačilo za čast treba potrditi na menici, ne v protestu, pozitivnega intervencijskega protesta mz. sploh ne predpisuje.

1) §§ 58 do 60. Plačilo je treba označiti kot plačilo za čast, kajti intervencijskega protesta ni, torej mora biti iz menice razvidno, da gre za plačilo za čast.

2) Če se ne, pride imetnik v zamudo, polog pri sodišču ali posledice § 60 (2).

3) Prim. § 38 (1).

4) Honorata. Honorat pri plačilu je lahko drug zavezanec kot je bil pri akceptu, tudi

naslovljenec za silo lahko plača v čast drugega zavezanca kot adresanta. V interesu honoranta je, da se pravilno označi honorat, § 62 (1).

5) Gl. § 56 op. 7) 8).

6) Tudi če je akcept za čast ali naslov za silo bil zapisan na kopiji, sicer bi plačnik ne mogel vršiti regresa zoper podpisnike na menici, torej oboje: menico in kopijo.

7) § 45, lahko je to protest zbog neplačila o dospelku, zbog neakceptiranja ali zbog neplačila pred dospelkom, gl. § 43 (1) do (5), eventualno tudi protest po § 59, če, potem ko se je napravil, plača nepozvan intervenient.

8) Gl. op. 2). Iz tega, da se izrôči menica, se dá sklepati, da je treba sprejeti samo plačilo cele še ne plačane menične vsote, §§ 38 (2) (3), 50.

§ 61 velja za lastno menico, gl. § 105 op. 7).

§ 62.

(1) Plačnik za čast¹⁾ stopi v imetnikove²⁾ pravice zoper onega, za čigar čast je plačal,³⁾ in zoper vse one, ki so temu odgovorni.⁴⁾ 5) Vendar pa ne more menice dalje indosirati.⁶⁾

(2) Nasledniki podpisnika, za čigar čast se je plačalo, so osvobojeni zaveze.⁷⁾

(3) Če jih ponudi več plačilo za čast, ima prednost oni, ki osvobajajo največ zavezancev.⁸⁾ Če se ne postopa po tem pravilu, izgubi intervenient, ki je za to vedel,⁹⁾ regres zoper one, ki bi bili osvobojeni.¹⁰⁾

Odst. (1) prvi stavek se sicer ujema z mr. 63 (2), ne omenja pa § 47, ki ustreza mr. 50; drugi stavek se ujema z naukom po mr. Za

odst. (2) in (3) velja isto, prim. mr. 61 (1), 64, razlika je v tem, da po odst. (3) zadostuje kakorkoli pridobljena vednost o «boljšem» intervenientu, po mr. 64 (2) se je treba ozirati samo na menico in protest. Mr. 65 ni prevzet.

1) §§ 58 do 61.

2) §§ 15, 18. Pri prokurnem indosamentu je imetnik v tem smislu prokurni indosant. Pri indosamentu prejudicirane menice je plačilo za čast nemogoče, ker ni protesta zbog neakceptiranja ali neplačila, pri indosamentu protestirane menice in pri anomalnem nasledstvu je mogoče.

3) Imenovanega honorata ali trasanta, § 61 (1).

4) Akceptant, predniki, avalisti, tudi akceptant za čast, če je njegov honorat kdo izmed teh zavezancev in akceptant za čast ni sam plačnik ter se je napravil tudi protest po § 59.

5) Sporno je, ali pridobi pravice, ki jih je imel imetnik, derivativno po zakonskem odstopu (*cessio legis*) tako, da bi imel vsak zavezanec zoper njega prigovore, ki bi jih imel zoper imetnika (v tem smislu Straž. 299, 300, posledica: da mora biti intervenient jako oprezen, razlog: besedilo zakona, dalje da ne gre, da bi nepozvan intervenient zavezancem odvzemal prigovore, ki jih imajo zoper imetnika), ali pa pridobi pravice iz menice originalno po zakonu, na istem mestu, kjer je bil imetnik — tako Čim. 63, posledica: da zavezanci nimajo zoper plačnika za čast onih prigovorov, ki bi jih imeli zoper imetnika na temelju osebnih odnošajev z imetnikom, razen če bi se dali izvajati iz sporazuma, zasnovanega

na lokavstvu, §§ 16 (1), 18 (2). — Treba bo ločiti: a) Če je imetnik imel originarne menične pravice, če je torej bil indosatar po § 15 ali 18 (tudi po § 17: prokurni indosant), je treba smatrati drugo mnenje za pravilno. Plačnik za čast pridobi svoje pravice na osnovi svojega plačila, brez kakršnegakoli imetnikovega sodelovanja, celo zoper voljo imetnika, ki mora sprejeti pravilno ponujeno plačilo za čast. Plačilo za čast se tudi ne dá v prvi vrsti v imetnikovem interesu, temveč da se reši čast menici, da se skrajša in omili regres. Položaj honorata in prednikov se na ta način in concreto res lahko poslabša, toda prav isto se lahko zgodi z vsakim indosamentom, ne da bi se mogli zavezanci braniti, zoper koluzijo pa ščitita §§ 16 (1), 18 (2). Da je pri pozvani intervenciji tako, ne more biti dvoma, saj se noben zavezanec ne more braniti, da se zapiše naslov za silo, ali da se, če so izpolnjeni pogoji, dovoli akcept za čast, razlike pa ni pri nepozvani intervenciji, ker je ne dela zakon. Plačnik za čast torej v tem primeru stopi na imetnikovo mesto in s tem pridobi originarne pravice. Ako bi ne bilo tako, bi pozvan intervenient, in zlasti akceptant za čast, nikoli ne vedela, kakšne pravice bosta na kraju imela, kar bi bilo stvarno še mnogo manj pravično, ker ona ne dobita valute, kakor so jo dobili vsaj trasant in indosanti. b) Drugače, če je imetnik anomalen naslednik (tudi po § 19). Tu je originarno pridobivanje meničnih pravic nemogoče, plačnik za čast dobi sicer tudi tu regresni zahtevek po § 47, toda obremenjen s prigovori, ki bi bili mogoči zoper imetnika. Pravni položaj, ki so ga dobili zavezanci s tem, da je nastopilo

anomalno nasledstvo, se ne sme več spremeniti (saj tudi indosament ni več mogoč), pozvan intervenient je v tem primeru pač v slabšem položaju.

6) Njegov «indosament» nima meničnopravnih učinkov niti po § 19, ali ga je moči smatrati za cesijo, se presoja po odz.

7) Oni, katerim je bil honorat zavezan, in njihovi avalisti, tudi honorant, ki je dal akcept za čast za takega naslednika in ni plačal za čast.

8) Pozvan intervenient, § 59 (1), nima kot tak prednosti pred nepozvanim, nego le, ako bi s svojim plačilom osvobodil več zavezancev. Treba pa je res ponuditi, ne samo obljubiti, plačilo po § 60 (1).

9) Odkod je zvedel, je vseeno, zakon ne nalaga nikakršne skrbnosti (ne: «vedeti moral»), vendar se sme zahtevati, da je pogledal menico in protest, dasi ni verjetno, da bi iz njiju mogel vedno kaj zvedeti glede «dobrote» drugih intervenientov, kajti niti adresati niti akceptant za čast niso dolžni plačati za čast svojih adresantov ali honoratov pri akceptu za čast. Šlo bo torej praktično le za slučajno znanje, to pa zadostuje. Dokaz, da se je intervenient vrnil, zadene zavezanca, ki trdi, da je osvobojen, ker je bil izpodrinjen «boljši» intervenient.

10) Vsekakor osvobojeni so torej zavezanci-nasledniki honorata pri plačilu po odst. (2), drugi pa le, če je bilo več intervenientov in ni plačal «najboljši». Imetnik izbira na vsak način povsem svobodno, on s plačilom itak izgubi interes na menici.

§ 62 velja za lastno menico.

IX. poglavje.

Razmnoževanje in prepisi.

I. Razmnoževanje.

§ 63.

(1) Trasirana menica se lahko ¹⁾ izda v več istovetnih ²⁾ izvodih.

(2) Ti izvodi se morajo označiti v samem besedilu ³⁾ listine z zaporednimi številkami; ⁴⁾ če se to ne stori, se smatra vsak izvod za posebno menico. ⁵⁾

(3) Vsak imetnik ⁶⁾ trasirane menice lahko zahteva, da se mu izdaj ob njegovih stroških ⁷⁾ več izvodov, ⁸⁾ razen če ni v menici naznačeno, da je izdana samo v enem izvodu. ⁹⁾ Zaradi tega se mora obrniti do svojega neposrednjega indosanta, ¹⁰⁾ ki mora to ¹¹⁾ sporočiti svojemu indosantu, in tako dalje do trasanta. ¹²⁾ Indosanti ¹³⁾ morajo na novih izvodih ponoviti svoje indosamente. ¹⁴⁾

Razliki od mr. 63: a) ne more se zahtevati duplikat trate, ki je izrečno označena kot edina, b) način štetja je svoboden, ne baš «prima», «sekunda» itd. Oboji sta samo pojasnili, trdilo se je isto tudi po pravilnem nauku na osnovi mr.

¹⁾ Dogovor, naj se duplikati ne izdajajo, je med strankama veljaven, § 16 (¹⁾).

²⁾ Istovetno mora biti zlasti besedilo temeljne menice, pa tudi razne pripombe, ki jih zakon pripušča v dosego izvestnih pravnih učinkov (privezna klavzula, klavzula «brez zaveze», rok za prezentacijo v akcept itd.), ob izdaji morajo biti istovetne tudi vse menične

izjave, ki se naslanjajo na temeljno menico, npr. akcept, tudi akcept za čast, indosamenti, naslovi za silo; v primerih §§ 64 (2), 65 pa pozneje lahko pride do razlik. Razlike vsled pisnih pogršk ne škodujejo, če se dado spoznati kot take. Če izvodi niso v tem smislu istovetni, velja vsak za samostojno menico.

3) Gl. § 1 op. 2).

4) Način štetja ni predpisan, število se pa mora izraziti z besedami ali s številkami: «prva», «druga», «prima», «sekunda», 1. menica, 2. menica itd.; ne zadostuje «za ta duplikat menice», «za ta primerek». Označba s štetjem je samo trasantova stvar. Istovetnosti štetje seveda ne kviri.

5) Vsak zavezanec mora plačati tolikokrat, kolikorkrat je podpisal, gl. § 64 (1), trasant mora dati večkratno kritje.

6) Remitent in po §§ 15, 17 do 19 legitimirani indosatar, ne anomalni naslednik, razen po § 19, ker nima indosanta.

7) Npr. golica, kolek, poštnina.

8) Število ni omejeno, tudi ne za indosatarja (doslej sporno).

9) Po trasantu in v menici, ne baš v besedilu temeljne menice, npr. «za to edino menico», «sola menico», ne zadostuje «za to prvo menico». V menici ne posvedočen sporazum gl. op. 1). Krivo trdi Bart. 86, da se ne more zahtevati duplikat, če ima menica kasatorno klavzulo, ta se vendar rabi baš v duplikatih, § 64 op. 3).

10) Tudi če prebivališče ni naznačeno v menici, tudi če je indosiral brez zaveze, § 44 tu ne velja.

11) Da se zahteva duplikat.

12) Trata pa se lahko že spočetka izda v več izvodih. — Ni dovoljeno obrniti se neposredno do trasanta (razen remitentu ali prve-mu indosatarju trate na lasten ukaz). — Tra-sant napiše duplikat temeljne menice in po-novi svoj podpis.

13) Vsi, tudi oni, ki so indosirali «brez za-veze», sicer bi bila prekinjena v § 15 (1) za-htevana vez in s tem uničena formalna legiti-macija.

14) Zahteva, da se izdaj duplikat, je me-ničnopraven v širšem smislu, osnovan na me-ničnem pravu, ne more se pa uveljavljati v meničnem postopanju.

§ 64.

(1) Ko se plača en izvod,¹⁾ prestanejo pravice iz vseh drugih izvodov,²⁾ tudi če ni odrejeno, da izgube s plačilom enega izvoda veljavnost ostali.³⁾ Vendar pa ostane trasat zavezan po vsakem ak-ceptiranem izvodu,⁴⁾ ki se mu ne vrne.⁵⁾

(2) Indosant, ki je prenesel izvode na razne osebe,⁶⁾ in vsi naslednji indosanti so odgovorni po vseh nevrnjenih⁷⁾ izvodih, na katerih je njih podpis.⁸⁾ ⁹⁾

Ni bistvene razlike od mr. 67; da kasatorna klavzula ni potrebna, velja tudi po mr.; da mr. govori samo o vrnitvi izvodov pri plačilu, ne izključuje, da bi se ne mogli vrniti prej.

1) Katerikoli izvod po kateremkoli zave-zancu, torej tudi v regresu, toda z regresnim plačilom niso osvobojeni oni zavezanci, ki so odgovorni regresnemu plačniku, nego le oni, katerim je bil on zavezan.

2) Načelo je: vsi duplikati so ena menica, iz vseh izvira ena terjatev, vsi ustanavljajo en dolg. Reden primer je, da so o prezentaciji v akcept in v plačilo vsi izvodi v eni roki. Prezentira se lahko v sprejem in akceptira katerikoli — izjema § 65 (1) — in prav tako v plačilo. Če se sprejme ali plača katerikoli, veljajo za sprejete ali plačane vsi, večkratnega sprejema ali plačila ni moči zahtevati; zadostuje, da se o plačilu vrne plačani (§ 38), biti pa mora akceptirani, če se je akcept dal (drugi stavek), kajti akceptant drugega ni zavezan plačati.

Če se akcept ali plačilo ne dobi, se napravi protest o enem samem izvodu, regres nima posebnosti, tudi v regresu ali pri plačilu za čast se zadosti dolžnosti § 49 ali 61 z izročitvijo enega izmed izvodov, če je bila menica sprejeta, baš tega izvoda. Gl. op. ⁶⁾ in § 65.

3) To se pravi: kasatorna klavzula («plačajte za to prvo menico, za drugo ne» na prvi, «plačajte za to drugo menico, za prvo ne» na sekundi itd.) ni predpisana, učinek je po zakonu isti, kakor da je zapisana: sprejme in plača naj se samo enkrat.

4) Vseeno, ali je več izvodov akceptiral hote ali pomotoma.

5) Ni treba baš pri plačilu, lahko tudi prej. Če mora plačati večkrat, more zahtevati samo enkratno kritje. Branil se bo večkratnemu plačilu s prigovorom zmote ali zvijačnosti po § 16 (1), morda bo tudi imel *condictio*.

6) Tudi tu ne gre za to, ali hote ali pomotoma. Toda zavezan je po menici le, če je dal indosament; ako je dal izvode na temelju indosamenta in blanko, ki je bil na njih, raznim osebam, odgovarja samo po odz. ali po tz.

7) Zlasti pri plačilu, tudi v regresu.

8) Torej oni, ki so po delitvi podpisali več izvodov, po večkrat.

9) Omeniti je treba nekatere podrobnosti: Tudi če so izvodi prišli v roke raznim upravičencem, so zavezanci, ki so podpisali izvode pred «delitvijo», zavezani samo po enkrat, ti vsi so svobodni, če trasat plača katerikoli izvod; če plača po protestu kateregakoli izvoda kateri izmed njih v regresu, so prosti vsi njegovi nasledniki, ki so podpisali nedeljene izvode, plačnik v regresu ima regres zoper svoje prednike. Indosanti, ki so prišli v zavezo po delitvi, pa so prosti le, če se plača oni izvod, ki so ga oni podpisali. Indosant, ki je delil, mora plačati vsak izvod, katerega je podpisal. Trasat lahko plača katerikoli izvod; če je katerega sprejel, mora plačati tega. Iz vsega sledi, da je v interesu imetnika, ki o dospetku nima vseh izvodov, da predloži čimprej svoj izvod v plačilo, sicer ga lahko prehití imetnik drugega izvoda, prav tako, da dá čimprej svoj izvod protestirati, regres ima sicer zoper vse zavezance po svojem izvodu, toda tudi v regresu ga glede zavezancev, ki so podpisali nedeljene izvode, lahko prehití imetnik drugega, tudi protestiranega izvoda.

§ 64 velja za ček, izvzemši drugi stavek odst. (1), § 23 št. 9 čz.

§ 65.

(1) Kdor ¹⁾ pošlje izvod zaradi akceptiranja,²⁾ mora naznačiti na ostalih izvodih ime osebe, v katere rokah je poslani izvod.³⁾ Ta oseba pa ga mora ⁴⁾ predati legitimiranemu imetniku ⁵⁾ drugega izvoda.

(2) Če tega neče⁶⁾ storiti, more vršiti imetnik⁷⁾ regres⁸⁾ šele, ko ugotovi s protestom:⁹⁾

1.) da se mu izvod, poslan zaradi akceptiranja, ni predal na njegovo zahtevo;¹⁰⁾

2.) da na drugi izvod ni bilo mogoče dobiti akcepta ali plačila.¹¹⁾

(3) Če iz menice ni razvidno,¹²⁾ pri kom je izvod, odrejen za akceptiranje, zadošča protest po točki 2.) prednjega odstavka, da se ohranijo regresne pravice.¹³⁾ ¹⁴⁾

Odst. (1) in (3) sta v skladu z mr. 68, razlika je le v tem, da odst. (1) govori samo o legitimiranem imetniku, drugače mr. 68 (2), in da odst. (3) izrečno ureja primer, da v menici ni zaznamka, kje se nahaja v akcept poslani izvod, mr. 68 drugi stavek odst. (1) določa le, da je duplikat tudi brez tega zaznamka veljaven. Odst. (2) je v bistvu enak mr. 69, da ne govori o regresu za varnost, je jasno, ker ga mz. ne pozna.

1) Trasant ali remitent ali indosatar, tudi anomalni naslednik.

2) Drugi izvod (ali njih več) je namenjen(ih) kroženju.

3) Ime in naslov hranitelja, n. pr. «prima v akcept pri g. X v», zadostuje sicer samo ime, toda če ni naslova, je posledica lahko protest po odst. (3) in regres (op. ¹²⁾), vendar bo treba iskati hranitelja vsekakor na trasatovem prebivališču, če ni drugače povedano.

4) «Mora»: imetnik drugega izvoda lahko toži na izročitev (ne v meničnem postopanju), lahko si tudi pomaga po odst. (2). Hranitelj pa se bo napram pošiljatelju ravnal po navodilih,

ki jih prejme, preden se javi imetnik drugega duplikata, in je njemu po občih predpisih odgovoren, če se ne bi ravnal. Ali je v akcept poslani izvod akceptiran ali ne, ko se zahteva izročitev, je vseeno; če je protestiran zbog odklonitve sprejema, je treba izročiti tudi protest.

5) V prvi vrsti legitimiranemu po §§ 15, 17 do 19 (prejudicirana menica), pač tudi anomalnemu nasledniku in pooblaščenцу; «legitimiran» ne pomeni samo legitimiran po indosamentu (preozko Čim. 66).

6) Razlog je napram imetniku brez pravnega pomena, ta ima pot določeno po zakonu.

7) § 37 op. 1).

8) Pred dospelkom ali o dospelku, § 42.

9) Za kraj in čas protesta po št. 2 veljajo določbe, ki veljajo sicer za protest zbog neakceptiranja ali neplačila, protest po št. 1 je treba časovno napraviti pred protestom po št. 2 na prebivališču hranitelja (op. 3) in zoper njega.

10) Predložiti bo moral svoj izvod menice.

11) Predložitev v akcept bo seveda nemogoča, če je že pretekel rok zanjo, imetnik bo sicer lahko takoj dal napraviti protest po št. 1, s predložitvijo v plačilo bo pa moral čakati do dospelka, ako ni že nastopil prejudic po § 52.

12) Zakon ne nalaga nikakršne posebne skrbnosti, pošiljalčeva stvar je, da hranitelja označi točno, če ga ne, je posledica regres, gl. pa op. 3).

13) Pred dospelkom ali o dospelku.

14) Če gre za regres pred dospelkom po § 42 (3) št. 2, je treba ipak poskusiti dobiti v akcept poslani izvod, kajti če je akceptiran, ga je treba predložiti v plačilo po § 43 (5), če

se ne dobi, zadostuje prezentacija kateregakoli izvoda. Če so izvodi deljeni v smislu § 64 (2), se morejo in morajo prezentirati v plačilo vsi, da se ohrani regres zoper vse regresne zavezance, glede teh veljajo načela op. 9) pri § 64, prav tako v primerih § 42 (3) št. 3.

II. Prepisi.

§ 66.

(1) Vsak imetnik 1) menice 2) ima pravico, 3) napraviti od nje prepise. 4)

(2) V prepisu je treba prepisati izvirno menico točno 5) z indosamenti in vsemi drugimi pripombami, 6) ki so na njej. V prepisu je treba naznačiti, kje se končuje. 7)

(3) Prepis se lahko indosira 8) in avalira 9) na isti način in z istimi učinki kakor izvirna menica. 10)

V bistvu enak mr. 70 (1), 71, glede avala odreja isto mr. 81 (1).

1) Tu v najširšem smislu, za detentorja nepraktično.

2) Duplikata.

3) V primeru § 50 dolžnost, gl. tudi § 74 (3).

4) Kopije; število ni omejeno.

5) Prim. «istovetno» v § 63 (1); pismene pogreške in druge razlike, ki ne vzbujajo nikakršnega suma, za katere menice kopijo gre, ne motijo.

6) Tudi takimi, ki se smatrajo po zakonu za nezapisane ali celo napravijo menično izjavo za neveljavno.

7) «Aretacijska», «zaporna» klavzula. Biti mora na takem mestu, da se jasno vidi, doklej se za prepis, kje se začno izvirne izjave. Sam napis «kopija» brez aretacijske klavzule bi napravil vso listino z izvirnimi izjavami vred za kopijo; prepis brez kakršnekoli oznake, da je kopija, bi se smatral za izvirno menico, prepisani podpisi bi kot nepristni (§ 68) ne vezali.

8) §§ 10 do 19.

9) §§ 29 do 31, aval se dá na kopiji lahko tudi za zavezanca, ki je podpisal izvirnik.

10) Glede naslova za silo in akcepta za čast gl. § 56 op. 2).

§ 66 velja za lastno menico, zaradi čeka gl. § 23 op. 13).

§ 67.

(1) V prepisu¹⁾ je treba označiti osebo, v katere rokah je izvirna menica.²⁾ Ta oseba jo mora predati legitimiranemu imetniku prepisa.³⁾

(2) Če tega neče⁴⁾ storiti, more vršiti imetnik⁵⁾ regres⁶⁾ zoper one, ki so indosirali prepis,⁷⁾ šele, ko ugotovi s protestom, da mu izvirna menica ni bila predana na njegovo zahtevo.⁸⁾

(3) Prepis, v katerem ni označena oseba, pri kateri je izvirna menica, nima meničnopravne veljavnosti.⁹⁾

Razlike od mr. 70 (2) so vobče stilistične, § 67 je jasnejši; nov je odst. (3), ki rešuje po mr. jako sporno vprašanje, odst. (2) ne razlikuje med regresom za varnost in za plačilo.

1) § 66.

2) Redno se je izvirnik poslal v akcept, mogoči so tudi drugi primeri. Označiti mora hranitelja oni, ki napravi kopijo, gl. § 65 op. 3).

3) § 65 op. 4) 5).

4) Gl. § 65 op. 6).

5) § 37 op. 1).

6) § 65 op. 8).

7) Ali avalirali, sprejeli za čast za zavezance, ki so podpisali kopijo.

8) a) Rok za ta protest v zakonu ni določen, po smislu bo veljala op. 9) pri § 65, t. j. če imetnik kopije ni tako pravočasno zahteval izvirnika, da bi ga bil, ako je nesprejet, mogel o roku — §§ 20 do 22, 34 — predložiti v akcept, in je predložitev predpisana v zakonu ali menici, bodo zbog prejudica po § 52 prosti tudi podpisniki kopije. Če pa je v tem smislu pravočasno dal napraviti protest po § 67, ima regres pred dospelkom po § 42 (3) št. 1. Če izvirnika ni treba predložiti v akcept, bo zadostoval protest po § 67 tekom roka, ki ga določa § 43 (2), protest po § 59 je nepotreben, ker na kopijo ni mogoče zahtevati plačila od trasata.

b) Protestni kraj je hraniteljevo prebivališče. Gl. pa § 65 op. 3).

c) Notifikacija protesta po § 67 ni naravnost predpisana, vendar bo potrebna po analogiji § 44 do onega zavezanca, ki je kopijo prvi podpisal.

č) Če imetnik kopije dobi izvirnik v roke, mu gredo pravice tudi iz izvirnika, legitimira se z njim i n s kopijo, postopek je reden, kakor bi bil legitimiran po samem izvirniku.

9) Ali ima taka kopija sicer kaj pomena, se presoja po odz., odnosno po tz.

§ 67 velja za lašno menico.

X. poglavje.

Nepristne in predrugačene menice.

§ 68.

Če je podpis ¹⁾ nepristen,²⁾ pa najsi je to podpis trasantov ali akceptantov,³⁾ to prav nič ne vpliva na veljavnost ostalih podpisov.⁴⁾ ⁵⁾

V bistvu isto, kar določata mr. 75, 76.

1) Gl. §§ 1 št. 8, 12, 24, 30, 56.

2) Če ne izvira od one osebe, od katere kaže, da izvira, in ta oseba tudi ni privolila, da se na menico stavi njeno ime (zastopstvo, § 8), ne gre za to, ali se je dal nepristen podpis hote, vedoma, po nemarnosti, pomotoma. Vseeno je, ali je nepristni podpis povsem fingiran ali samo izpremenjen, predrugačen iz pristnega podpisa. Razlika od primera namišljenega zastopstva je ta, da se pri tem nekdo vêde kot zastopnik. Če se to iz njegovega skripturnega akta ne vidi in ni bil zastopnik, pa je podpisal sebe, je jasno, da ne gre za nepristno menico v zmislu § 68. Pač pa je dan primer § 68, če je namišljeni zastopnik podpisal s a m o «zastopano» osebo, ne da bi kakorkoli označil, da naj gre za zastopstvo, razlika pa je še vedno ta, da je pravi podpisnik hotel ravnati kot zastopnik.

3) Zakon naglašá ta dva primera, ker sta pač trasantov in akceptantov podpis za menične upravičence, pa tudi za ostale zavezance redno najvažnejša.

4) Menična zaveza nastane s pristnim in pravilnim podpisom na — po vsebini in obliki — pravilni temeljni menici, vsaka taka zaveza je načelno samostalna, neodvisna od drugih, prim. §§ 7, 31 (2), 83, za legitimacijo zlasti § 15.

5) a) Pri menici ali poedini menični izjavi, katero je kdo izpolnil glede drugih sestavin, razen podpisa, drugače, kot je hotel «pristni» podpisnik, je ta zavezan po oni vsebini, katero je podpisal, prigovora zmote ali prevare ali sile nima zoper dobrovernega pridobitelja menice, to sledi iz §§ 16 (1) (2), 69. Če je nepristen tudi podpis, velja § 68.

b) Da ni v menični zavezi oni, čigar «podpis» ni pristen, je jasno, saj ni podpisal. Če gre za samo predrugačitev pristnega podpisa v nepristnega, pa ostane pravi podpisnik v menični zavezi (analogija iz § 69), vendar se njegova zaveza ne bo dala uveljavljati z meničnim plačilnim nalogom, ker bo menica sumljiva (§ 557 cpr., § 651 nepr.).

c) Oseba, ki je napisala nepristen podpis ali predrugačila pristnega, je lahko odgovorna po kz. (prim. §§ 214 sl. kz. 27. januarja 1929, Sl. Nov. 33/XVI/73, Ur. l. 74/310) in po odz., n i pa v menični zavezi, ker ni podpisala sebe, krivo je torej (Čim. 69, Bart. 92), da odgovarja po § 8, gl. op. pri § 8.

§ 68 velja za lastno menico (§ 105 op. 8) in za ček.

§ 69.

Če se predrugači¹⁾ menično besedilo,²⁾ odgovarjajo podpisniki,³⁾ ki so podpisali menico, ko je bila že predrugačena, po predrugačenem besedilu, prejšnji podpisniki pa odgovarjajo po prvotnem⁴⁾ besedilu.⁵⁾

V mr. ni te določbe, nauk na podstavi mr. je z njo sicer dokaj v skladu, mnogo pa je bilo spornega.

1) Neupravičeno izpremeni. Za objektivno predrugačitev gre brez ozira na namero, nemarnost ali naključje, ni pa predrugačitev v smislu § 69, če se je menica drugače napisala, kot bi se bila morala po meničnem sklepu, t. j. po dogovoru strank, da se izdaj menica z določeno vsebino. Tudi ne gre za način predrugačitve; radiranje, črtanje, dodajanje novih besed itd. je predrugačitev; ne velja pa § 69, če vsled predrugačitve menica izgubi bistveno sestavino, tako da listina sploh ni več menica. Glede izpolnitve blanketne menice gl. § 16 prvi stavek odst. (2); v primeru § 16 drugega stavka odst. (2) sicer gre za predrugačitev, toda zakon ga izenačuje s primerom prvega stavka, § 16 op. 9).

2) Kaj drugega v menici kot podpis; § 69 velja za vse vrste meničnih izjav, ne samo za temeljno menico.

3) V kateremkoli svojstvu, praktično bo seveda trasant malokdaj prišel v poštev, vendar izključeno ni, če se predrugači v blanketni menici že zapisana sestavina, preden je menico podpisal trasant (pa npr. potem, ko jo je podpisal akceptant).

4) To se pravi po onem, ki ga je vsak od njih podpisal; če sta si sledili dve predrugačitvi, odgovarja oni, ki je podpisal po prvi, pa pred drugo, po tem besedilu, ne po onem, ki sploh še ni bilo predrugačeno.

5) Domneve za to, da se je podpis dal pred predrugačitvijo ali po njej, zakon ne daje (drugače Vrb. M. 136: domneva je, da se je menica podpisala pred predrugačitvijo, toda to velja po današnjem hrv.-ogr. mz., ne pa po novem mz.); ako je menica predrugačena tako, da se

predrugačitev z običajno pažnjo v prometu z menicami ne vidi, bo moral imetnikov nasprotnik dokazati, da ni zavezan po videzu, nego po drugem besedilu; ako je predrugačitev vidna, bo moral pač imetnik dokazati, da je nasprotnik podpisal pred predrugačitvijo ali po njej, če ta trdi nasprotno. — Prigovor iz predrugačitve gre zoper vsakega upravičenca ne glede na to, ali je menico pridobil v dobri veri ali ne.

§ 69 velja za lastno menico in za ček.

XI. poglavje.

Protest.

§ 70.

(1) Proteste¹⁾ vzdigujejo javni notarji²⁾ ali sreska sodišča v območju svoje krajevne pristojnosti.³⁾

(2) Sresko sodišče vzdiguje menične proteste v krajih, kjer ni javnega notarja;⁴⁾ če pa je v območju njegove krajevne pristojnosti⁵⁾ javni notar, vzdigne sresko sodišče protest samo takrat, kadar je javni notar po zakonu izključen.⁶⁾ Protest, vzdignjen zoper predpis tega odstavka, ne izgubi veljavnosti.⁷⁾

(3) Pri sreskem sodišču ne vzdiguje protestov samo sodnik, ampak tudi sodni uradnik, ki mu sodni starejšina z letnim razporedom poveri to dolžnost.⁸⁾ Namesto javnega notarja sme vzdigovati proteste tudi njegov pomočnik⁹⁾ ob gmotni odgovornosti¹⁰⁾ javnega notarja.

(4) Po sporazumu z ministrom za pošto in telegraf¹¹⁾ sme odrediti minister pravde z uredbo, da vzdiguje proteste tudi pošta.¹²⁾

Razlike od mr. 87: a) sresko sodišče naj vzdiguje proteste le, če v srezu ni notarja ali je izključen, b) tudi notarjev pomočnik sme dvigati proteste, c) poštni protest je omogočen.

1) Vse vrste protestov prim. §§ 19, 23, 24, 34, 43, 44, 45, 47, 49, 50, 52, 53, 57, 58, 59, 61, 65, 67, 70 do 77, 78, 85, 91, 100, 102, 106, 107, 109, 112, 113 št. 11 in 14.

2) V smislu notarskega reda, zak. 25. julija 1871, drž. zak. 75.

3) Za notarje okrožje okrožnega sodišča, v katerem ima notar sedež, §§ 8, 31 not. r., za sreska sodišča njihov srez.

4) To se pravi v krajih svojega sreza, če v srezu ni notarja, bodisi da ni sistemizirano notarsko mesto, bodisi da je nezasedeno, da je notar odsoten, bolan, sicer zadržan: za določeni protest ga ni.

5) V srezu.

6) Fizično (op. 4) bi bilo mogoče, da napravi notar protest, ni pa pravno po § 33 not. r.

7) Npr. protest, ki bi ga bil lahko napravil notar — op. 4) 6) — napravi sodišče; ne protest, ki ga napravi izključen notar, ta je odgovoren za škodo.

8) Sodnik torej tudi, če ni za to postavljen z letno razdelitvijo poslov, pač tudi sodniški pristavi in pripravniki po §§ 66 do 68 zakona o ureditvi rednih sodišč 18. januarja 1929, (Sl. Nov. 20/X/40, Ur. l. 49) drug sodni u r a d - n i k (uradnica) le, če je za to postavljen z letno razdelitvijo poslov, eventualno pač tudi kot namestnik, če obstoji zakonski razlog za namestovanje; vendar gl. sedaj § 87 (2) cit. zakona, ki določa, da smejo pisarniški urad-

niki menične (čekovne?) proteste «sprejemati na zapisnik» po naredbi sodnika. Zvaničnik ali dnevničar pač ne (negotovo z ozirom na netočno terminologijo §§ 80 do 87 cit. zak.), gotovo ne sluge.

⁹⁾ Pravniki ali ne, tudi ženska, ne sluga.

¹⁰⁾ Disciplinska s tem ni izključena, kakor sploh ne niti za sodne organe niti za notarje same, če se s kršitvijo predpisov o protestu ogreše zoper disciplinske predpise. — Gl. § 72 ⁽¹⁾ št. 5.

¹¹⁾ Po čl. 3 št. 8 zakona o ureditvi vrhovne državne uprave 31. marca 1929 (Sl. Nov. 78/XXXII/166, Ur. l. 140) minister za gradbe.

¹²⁾ Uredba doslej ni izšla. — Gl. § 109.

§ 70 velja za lastno menico in za ček.

§ 71.

(1) Če dá imetnik ¹⁾ menice napraviti protest, predloži protestni uradnik ²⁾ po odredbi § 102.³⁾ menico onemu, zoper katerega se zahteva protest,⁴⁾ ter ga pozove, naj izvrši imetnikovo zahtevo.⁵⁾

(2) Če se iskana oseba ne najde v svoji poslovalnici,⁶⁾ ako jo ima, ali v stanovanju, ako poslovalnice nima,⁷⁾ ali če se tudi najde, pa ji iz kakršnegakoli vzroka ni mogoče priobčiti zahteve,⁸⁾ protestni uradnik ni dolžan, ponoviti protestnega postopanja.⁹⁾

(3) Da poslovalnice ali stanovanja ni bilo mogoče najti, se smatra za dokazano samo, če je v protestu zabeleženo, da je protestni uradnik brezuspešno povpraševal¹⁰⁾ o tem pri krajevnem policijskem oblastvu ali, kjer tega ni, pri občinskem oblastvu.¹¹⁾

(⁴) Če bi protestni uradnik ne bil dovolj skrben¹²⁾ pri povpraševanju za poslovalnico ali stanovanje, ostane protest vendarle veljaven, toda odgovornost za škodo ostane.¹³⁾

Bistvene razlike od mr. 88 št. 3 in 4, 91 ni, samo odst. (⁴) je nov in rešuje sporno, doslej glede veljavnosti protesta redno zanikovano vprašanje trdilno.

1) Kdo je «imetnik», se presoja po raznih vrstah protesta, prim. zlasti §§ 20, 24, 37, 42, 59, 65, 67, 91, gl. tudi § 76 (¹). P r o t e s t a n t.

2) §§ 70 (¹), 109.

3) V poslovalnici ali v stanovanju, gl. op. ⁶)

7) ⁹), na plačilnem mestu, o poslovnem času, gl. za vse to § 102.

4) P r o t e s t a t: trasat, akceptant, akceptant za čast (§ 59), domiciliat, trasant (§ 91), izdatelj lastne menice, hranitelj (§§ 65, 67), naslovljenec za silo (§ 59), tudi če je protestat kridatar; pri pravnih osebah in družbah zakonski ali pogodbeni organ, ki jo zastopa, pri preklicani osebi skrbnik, za umrlo osebo dedič (skrbnik zapuščine), toda vedno v poslovalnici ali stanovanju, op. ⁶).

5) Predložiti je treba menico (duplikat, kopijo); gl. §§ 72 št. 1, 74, 75.

6) Gl. § 102 op. ⁵).

7) Ni domneve, da ima protestat poslovalnico, gl. § 102 (¹).

8) Skrije se, odide, ni sposobna razgovora itd.

9) Če se ne najde niti poslovalnica niti stanovanje, se napravi p r o t e s t v z r a k, če se najde eno ali drugo, ne pa iskana oseba, ali če

ni mogoče priobčiti ji zahteve, protest ob
steno, gl. § 72 št. 3.

¹⁰⁾ Enkratno vprašanje zadostuje; ne zadostuje protestantovo povpraševanje.

¹¹⁾ To je pri onem državnem upravnem oblastvu, ki ima v razvidu poslovalnice in stanovanja; če takega ni v onem kraju, kjer je treba protest napraviti, pri občinskem oblastvu.

¹²⁾ Dovolj skrben ni bil niti oni, ki sploh ni nič povpraševal ali pa na očito nepravem mestu, niti oni, ki ni dovolj jasno in določno vprašal. Za «dovolj jasno in določno» bo merilo lahka nemarnost (culpa levis).

¹³⁾ Odgovornost napram protestantu, pa tudi napram protestatu in meničnim zavezanecem, višina odškodnine ni omejena. Poleg odškodnine velja disciplinska odgovornost. Ni izključeno, da bo soodgovoren za škodo protestant sam, če je protestnega organa zavedel v zмотo glede poslovalnice in stanovanja ter s tem izzval nezadostno skrbnost, vendar zato ne bo prost protestni organ, za katerega je odločilna vsebina menice.

§ 71 velja za lastno menico in za ček.

§ 72.

(1) Protest¹⁾ mora²⁾ obsezati:

1.) prepis protestirane menice,³⁾ odnosno prepis protestiranega meničnega prepisa⁴⁾ kakor tudi vseh izjav in pripomb na njima;⁵⁾ če se zahteva protest po menici, izdani v tujem jeziku, se mora priložiti tudi prevod menice,⁶⁾ svojeročno overovljen od onega, ki dá napraviti protest;⁷⁾

2.) ime ali firmo⁸⁾ osebe, na katere zahtevo⁹⁾ in zoper katero se vzdiguje protest;¹⁰⁾

3.) potrdilo, da iskana oseba ni izvršila storitve, ki se na podstavi menice zahteva od nje,¹¹⁾ ali da je protestni uradnik ni mogel najti v nje poslovalnici ali stanovanju¹²⁾ ali da ji, če jo je tudi našel, iz kakršnegakoli vzroka ni mogel priobčiti zahteve;¹³⁾

4.) kraj, dan, mesec, leto in uro, ko se¹⁴⁾ je, in prostor,¹⁵⁾ kjer je bilo opravljeno ali se je brezuspešno¹⁶⁾ poizkusilo protestno postopanje;

5.) datum protesta,¹⁷⁾ številko, s katero je vpisan v register protestov,¹⁸⁾ službeni podpis protestnega uradnika¹⁹⁾ in uradni pečat. Če vzdigne protest notarski pomočnik, mora v protestu ali poleg svojega podpisa imenovati svojega šefa.²⁰⁾

(²⁾ Oni del menice ali prepisa,²¹⁾ ki se ne dá prečitati, označi protestni uradnik v protestu za nečitnega.

(³⁾ Če iskana oseba²²⁾ obrazloži, zakaj odklanja storitev, ali če postavi trasat zahtevo po § 23., drugem odstavku, je treba tudi to zabeležiti v protestu.²³⁾

Razlike napram mr. 88 so: a) v št. 1 določba o menicah, ki so izdane v tujem jeziku, b) jasnejša določba št. 3 o uspehu protestiranja, c) napoved ure in prostora po št. 4; č) v št. 5 datum in registrska številka protesta in določba drugega stavka; d) določba odst. (²); e) določba odst. (³). Res nove so samo določbe v a) c) in deloma v e). Manjka pa določba mr. 88 o posvedočbi intervencije, vendar gl. §§ 59, 73.

1) Vsak protest, ki ga napravi notar ali sodni uradnik (redni protest), ne nadomestni protest po § 77. Redni protest mora

biti posebna listina, ne more se napisati na menico (kopijo) ali alonžo.

2) Sicer ne bi bil veljaven, nadomestiti se dá redni protest samo po § 77 (toda ne tako, da bi bil deloma redni, deloma nadomestni), popolnjevati se ne more z nikakršnim drugačnim dokazilom. Ni pa izključeno, da se ovrže na videz formalno in vsebinski pravilen protest s tem, da se dokaže, da ne posvedočava istine, prim. § 292 cpr. (§ 388 ncpr.).

3) Duplikata, alonže.

4) § 67.

5) Ni treba, da je dosloven, prim. drugače § 63: «istoveten», § 66: «točno», toda dvoma ne sme biti, da spada izvesten protest k izvestni menici. Ta istovetnost mora obstojati v trenutku, ko se napravi protest. Poznejše izpremembe v besedilu temeljne menice (kopije) ali poedinih izjav na njej same po sebi ne kvarijo istovetnosti, toda če nastane dvom, bo moral dokazati istovetnost tisti, ki jo trdi. Krivo ali vsaj dvoumno trdi Bart. 98, pozivaje se na § 69, da so oni menični zavezanci, ki so bili menico podpisali, preden se je protestirala, zavezani samo po oni vsebini menice, ki se vidi iz prepisa v protestu. Baš § 69 govori zoper to trditev, dalje ona ne velja pri protestu po §§ 65, 67 zoper hranitelja duplikata ali izvirnika, pa tudi pri protestu zbog odbitega sprejema ali zaradi datiranja to ni da bi moralo biti res, saj menica lahko kroži naprej in prejšnji podpisniki pridejo ne samo v zavezo napram novim upravičencem nego prevzamejo lahko nove zaveze kot avalisti ali akceptanti za čast. Prav ima Bart. pač, kolikor gre za protest zbog neplačila o dospelku, po njem ne

morejo nastati n o v e menične pravice in zaveze, za protest zbog neakceptiranja pa velja to le, če se res nastopi regres pred dospelkom. Prav ima tudi Bartoš, da se blanketna menica po protestu ne more popolniti, pogoj protestu je prezentacija, blanketna menica pa za prezentacijo ni pripravna, toda lahko se popolni po dospelku napram onim zavezancem, ki ostanejo v zavezi tudi brez prezentacije in protesta, torej zlasti napram akceptantu.

6) Besede «tuj» ne bo razumeti objektivno, da bi bil tuj vsak jezik, ki ni službeni jezik kraljevine (bivša ustava, čl. 3) ali ki ni manjšinski jezik, čl. 7 zak. 10. maja 1920 (Sl. Nov. 133 a, Ur. l. 301/1921), temveč subjektivno: da mu ni vešč, da ga vsaj ne razume protestni organ, vseeno, ali je manjšinski jezik v naši državi ali ne; samo službeni jezik ni nobenemu protestnemu organu tuj. Za protestata ne bo šlo, zanj mora veljati, da mu je njegova izjava ali nanj naslovljeni poziv razumljiv, tudi ne za protestanta, on mora preskrbeti prevod, če ga ne more prirediti sam, po kom drugem.

7) Zadostuje, da protestant s svojim podpisom potrdi prevod kot točen, najsi ga je napravil kdorkoli, protestira se sploh na njegovo nevarnost. Če pa protestant pribavi prevod, overjen po zapriseženem tolmaču, pač ne bo treba še njegove overitve. — Določba o prevodu in njegovi overitvi velja za protestiranje, nič ni s tem rečeno za sodno postopanje.

8) Rodbinsko ime po zak. o osebnih imenih 19. februarja 1929 (Sl. Nov. 47/XXI/104, Ur. l. 110) ali firmo v smislu tz., zak. o družbah z om. zav., zak. o pridobitnih in gospodarskih zadrugah itd., ime pravne osebe. Zadostuje

tudi poziv na svojstvo osebe v menici, npr. zadnji indosatar, trasant, domiciliat, trasat, vse to se vidi iz prepisa menice v protestu; imenovati bo treba protestanta, ki je menico dobil na osnovi indosamenta in blanko.

9) Gl. § 71 op. 1).

10) Gl. § 71 op. 4). Istovetnosti osebe, ki se javi kot protestat, ni treba preiskavati in potrjevati, če se protest dela v pravilnem prostoru in o pravilnem času, op. 14) 15).

11) Gl. § 71 op. 5).

12) Gl. § 71 op. 6) 7) 9).

13) Gl. § 71 op. 8).

14) Zaradi poslovnega časa, § 102. Beseda «se» je odveč, v izvorniku «...kada je, i lokal, gde je preduzet ili ... pokušan...».

15) Zaradi ugotovitve poslovalnice ali stanovanja; kraj, ulica, hišna številka bodo zadoščali. Če se protest dela izven poslovnega časa in pravilnega prostora, bo treba v protestu izrečno potrditi, da se je zgodilo s protestativnim pritrdilom, § 102.

16) § 71 op. 9).

17) Ni da bi moral biti istoveten z datumom po št. 4, npr. če se dela protest zoper več oseb na osnovi iste menice, vendar se mora protest zaključiti pred potekom protestnega roka, t. j. datirati, podpisati in opremiti s pečatom.

18) § 76.

19) § 71 (1), podpis s pristavkom službenega svojstva (notar, pisarniški oficial, notarski koncipient).

20) § 70 (3).

21) Protestiranega prepisa.

22) Gl. § 71 op.⁴⁾, torej ne oseba, o kateri se ve, da ni niti protestat niti njegov zastopnik. Tudi njena izjava se bo pač zapisala, bistveno pa ni.

23) Drugih izjav protestni uradnik brez posebnega pooblastila ni ovlaščen sprejemati, one tudi ne spadajo v protest. Gl. §§ 74, 75.

§ 72 velja za lastno menico (gl. pa § 105 op.⁹⁾ in za ček (gl. § 24 št. 11 in op.^{15 b)}).

§ 73.

Če se zahteva¹⁾ na podstavi iste menice več storitev²⁾ ali če se zahteva ista storitev od več oseb,³⁾ se lahko vzdigne en protest.⁴⁾ ⁵⁾

Mr. 89 omenja samo drugi primer.

1) Gl. § 71 op.¹⁾.

2) Zlasti po §§ 59, 65.

3) Več akceptantov, več trasatov, več akceptantov za čast.

4) Ena protestna listina; protestiranje, postopek sam, se mora izvršiti pri vsaki osebi, ki pride v poštev, in sicer tekom protestnega roka, ki velja zanjo, prim. § 59 op.⁷⁾, ni pa treba zoper vse isti dan in seveda ne v istem prostoru. Vedno se lahko napravi tudi več posebnih protestnih listin.

5) Če naj se več soglasnih menic ob istem času in v istem kraju protestira zoper isto osebo ali iste osebe, se lahko napravi ena protestna listina, prepisati pa bo treba vse listine (sporno, Straž. 356 zadostuje en prepis in opazka, da ostale menice soglašajo z njim).

§ 73 velja za lastno menico in za ček.

§ 74.

(1) Opuščena storitev, zbog katere se zahteva protest,¹⁾ se lahko²⁾ izvrši tudi v roke protestnega uradnika (§ 70.). Odredba,³⁾ ki bi nasprotovala temu, nima veljavnosti proti osebi, ki naj izvrši storitev.⁴⁾

2) Če se menični dolg plača, potrdi protestni uradnik to plačilo na menici ter jo preda osebi, ki je izvršila plačilo.⁵⁾ To velja tudi, če se izvrši plačilo na prepis menice.⁶⁾

3) Če plača menični dolžnik⁷⁾ del menične vsote,⁸⁾ je treba za ostanek vzdigniti protest,⁹⁾ zabeležiti na izvorni menici in v protestu, koliko se je odplačalo, in izdati o tem priznanico na prepisu protestirane menice.¹⁰⁾ ¹¹⁾

Nova določba.

1) Plačilo, akcept, datiranje, izročitev duplikata ali izvirnika.

2) Po protestatovi volji, ne po volji protestnega organa, za katerega je sprejem dolžnost.

3) Protestantova, in sicer enostranska, bodisi v menici zapisana ali ne. Dogovor med protestantom in protestatom, da se opuščena storitev ne sme izvršiti v roke protestnega organa, je med njima veljaven, vendar bi moral protestni organ storitev navzlic njemu sprejeti.

4) Samo za sprejem zahtevane storitve je protestni organ ovlaščen po zakonu, gl. § 72 op. ²³⁾.

5) §§ 38 (1), 61 (1). Protestni uradnik §§ 70 (1), 109.

6) Dva primera je treba ločiti: a) Imetnik indosirane kopije ali protestni organ je dobil izvornik, § 67 (1), in z menico in s kopijo za-

hteva plačilo. Tu mora protestni organ — prav tako kakor imetnik sam — izročiti izvirnik in kopijo. — b) Imetnik kopije ni dobil izvirnika in zahteva s kopijo in protestom po § 67 (2) regres od podpisnikov. Tudi tu mora za plačilo izročiti kopijo po analogiji § 49 (1), protestni organ pa tu sploh ne pride v poštev, ker se sama kopija ne more protestirati zbog neplačila.

7) Netočno, tudi trasat, domiciliat, naslovljenec za čast.

8) § 38 (2).

9) §§ 71 do 73.

10) § 38 (3), razlika, da se tu zahteva pobotnica na kopiji in da se mora delno plačilo za beležiti v protestu. Poslednje bo pač veljalo tudi v primeru, da trasat ali domiciliat del plača naravnost imetniku in se za ostanek napravi protest.

11) Samo ob protestiranju sme protestni uradnik sprejeti storitev, po protestiranju le, če je v to sicer pooblaščen.

§ 74 velja za lastno menico in za ček.

§ 75.

Če menični zavezanec ¹⁾ plača menično vsoto, toda odkloni plačilo protestnih stroškov, ²⁾ je treba vzdigniti protest ³⁾ in v njem ugotoviti to okolnost, menico samo pa predati plačniku. ⁴⁾ Povračilo protestnih stroškov se lahko zahteva v tem primeru na podstavi samega protesta. ⁵⁾

Nova določba.

1) Gl. § 74 op. 7).

2) Kolek, honorar, potni trošek, § 76 (3).

3) § 72.

4) S potrdilom, da je plačana, §§ 38 (1), 74 (3), razen protestnih stroškov.

5) Od akceptanta in vseh drugih zavezancev. § 75 velja za lastno menico in za ček.

§ 76.

(1) Vzdignjeni protest¹⁾ se²⁾ mora nemudoma³⁾ predati imetniku⁴⁾ menice ali njegovemu pooblaščenцу, za katerega se smatra vsakdo, ki predloži v imetnikovem imenu menico v protest.⁵⁾

(2) Razen tega je protestni uradnik dolžan, vpisati vso vsebino⁶⁾ vzdignjenih protestov po vrsti njih datumov in številčnem redu, list za listom, v poseben register.

(3) Kakšen bodi, kako naj se vodi protestni register in koliko nagrado smejo zahtevati javni notarji, predpiše minister pravde.⁷⁾

(4) Na podstavi teh registrov izdaja protestni uradnik⁸⁾ osebam, prizadetim po dotični menici,⁹⁾ overovljene prepise protesta po plačilu stroškov.¹⁰⁾

Odst. (1) pojasnjuje dve vprašanji, ki sta bili na osnovi mr. dvomljivi; odst. (2) ustreza mr. 90; odst. (4) je v skladu z dosedanjim pravom.

1) Protestna listina, in sicer izvornik.

2) Protestni organ, gl. odst. (2) (4).

3) Torej ne morda šele o preteku protestnega roka, nego kakor hitro mogoče, vsekakor se ne bo mogla izročitev prej zahtevati, nego je protest vpisan v register, § 72 št. 5; iz tega sledi, da se mora tudi vpis v register izvršiti nemudoma.

4) Onemu, v čigar imenu se je napravil protest, §§ 72 št. 2, 71 op. 1).

5) Fikcija; protestnemu uradniku se ne nalaga skrbnost, da se uveri, ali je oni, ki mu je

v imetnikovem imenu izročil menico, da jo protestira, res pooblaščen; smel bi pa opozoriti, da oseba, ki se izdaja za imetnika ali katero «pooblaščenec» navaja kot imetnika, ni upravičena dati napraviti protesta. Vendar zato ne bi smel odkloniti protestiranja, kakor tudi ne, ako se mu menica ali poedina izjava na njej vidi neveljavna ali protest nepotreben. Omenil bo pač svoje pomisleke v protestnem registru.

Ni dvoma, da je s protestom treba predati tudi protestirano menico.

6) Torej ne baš doslovno vso protestno listino, vendar bo glede na odst. (4) najbolje, protest prepisati doslovno, s podpisom in pečatom. Ker vpis v protestni register ni izvornik, se ne more uporabiti za popravljanje protestne listine, vpis v register tudi ni pogoj za veljavnost rednega protesta, gl. pa § 72 št. 5.

7) Ti predpisi so v dodatku.

8) Pri sodišču pač oni, kateremu je po razdelitvi poslov poverjeno protestiranje, sicer tudi notar, ne samo oni pomočnik, ki je napravil protest.

9) Ne samo podpisnikom menice, nego komurkoli, ki je po menici prizadet, npr. komitentu, naslovljencu za silo, osebi, ki je menico pridobila in prenesla na temelju indosamenta in blanko.

10) Stroški se torej smejo zahtevati vnaprej. § 76 velja za lastno menico in za ček.

§ 77.

(1) Protest zbog neakceptiranja¹⁾ ali neplačila²⁾ se sme³⁾ nadomestiti po imetnikovem pristanku³⁾ s trasatovo pismeno izjavo na menici.⁴⁾

Ta izjava mora biti datirana,⁵⁾ od trasata⁶⁾ (odnosno domiciliata,⁷⁾ adresata po potrebi ali akceptanta za čast⁸⁾ podpisana⁹⁾ in v protestnem roku¹⁰⁾ vpisana v protestni register,¹¹⁾ kar mora protestni uradnik¹²⁾ potrditi na protestirani menici ali alonži.¹³⁾

(2) Za menice do všteti 500 dinarjev¹⁴⁾ sme odrediti minister pravde z uredbo,¹⁵⁾ da pošlje protestni uradnik¹²⁾ namesto protesta po predhodnih predpisih (§§ 70. do 77., prvi odstavek) na protestantovo¹⁶⁾ zahtevo prepis menice s priporočenim pismom vsem meničnim zavezancem¹⁷⁾ s pripombo, da je menica zbog neplačila¹⁸⁾ protestirana. O tem izda protestantu potrdilo, ki ga vpiše v protestnem roku¹⁹⁾ v protestni register. V takem primeru odpade notifikacija po § 44.

Nove določbe, ki naj olajšajo in pocenijo protestiranje.

1) §§ 25, 28, 43.

2) §§ 37, 38, 59, 43.

3) Vedno sme imetnik dati napraviti reden protest po §§ 70 sl., prav tako tudi protestat odkloniti nadomestni protest, za nadomestni protest po § 77 (1) je treba soglasja obeh. Imetnik gl. § 71 op. 1), vendar pooblaščenec v smislu § 76 (1), ne, razen ako bi bil naravnost pooblaščen za vse menične čine ali vsaj za protestiranje; brez dvoma prokurni indosatar.

4) Duplikatu, alonži. — Izjava je lahko povsem kratka: «ne sprejemem», «sprejemem za polovico, za drugo ne», «ne plačam», «5000 Din ne plačam» (7000 Din npr. je plačal od menične vsote 12.000 Din); utemeljevanje je dovoljeno, pa ne potrebno. — Ne dado se nadomestiti protesti po §§ 24, 65, 67, 106.

5) Kraj in čas; ni treba, da je poslovalnica in poslovni čas, § 102 (3).

6) Seveda tudi akceptanta, saj je kot oseba istoveten s trasatom, §§ 1 št. 3, 20.

7) §§ 4, 26 (1).

8) §§ 54, 56, 59.

9) § 1 op. ¹¹).

¹⁰) §§ 43 (2) (3), 59.

¹¹) § 76 (2) do (4).

¹²) § 70, gl. § 76 op. ⁸).

¹³) a) Pač s številko in datumom vpisa v register in s podpisom in pečatom, § 72 št. 5. Važen je zlasti datum. Vpis v register je t u b i s t v e n, drugače § 76 op. ⁶).

b) Straž. 363 in zlasti Čim. 74, 75 trdita, da se mora izjava, ki nadomešča protest, dati, torej zapisati pred protestnim uradnikom. To je povsem krivo. Zakon sicer ne razlikuje točno protestiranja od protestne listine (prvo npr. §§ 70, 75, drugo §§ 72, 73, oboje §§ 71, 74), toda stavek «kar mora ... alonži» se tiče samo vpisa v protestni register, namen § 77 (1) pa bi bil popolnoma zgrešen, ako bi se zahtevalo, da mora, vsaj pasivno, sodelovati protestni uradnik. Stroški in zamuda časa bi bili skoro isti, dvojni pot k protestatu prav isti. Ako bi zakon hotel, da se samo protestna listina sme nadomestiti s protestatovo izjavo, bi bilo tudi nepotrebno posebe odrediti, da se ta izjava vpiši v protestni register in baš v protestnem roku; to bi se razumelo samo po sebi iz § 76 (2). Postopek je marveč ta, da si imetnik menice dá že pri (prvi) prezentaciji od protestata zapisati ono izjavo na menico in da on sam izposluje v

protestnem roku vpis v protestni register (dosedanji čekovni zakon ne zahteva niti tega vpisa, pač zato, ker mora biti čekovni trasat posebno kvalificirana oseba, bankir ali sicer denarni zavod). V tem smislu tudi motivi k predlogu meničnega zakona, tako se prihrani ena pot, in sicer baš pot protestnega organa in zmanjšajo se stroški. Prav ima Straž. toliko, da ne bi zadostovala izjava druge osebe nego pravega protestata — pač tudi njegovega pooblaščenca, zlasti npr. prokurista — ki bi se javila v prostoru, kjer se izvrši prezentacija.

c) Nadomestni protest po § 77 (1) je mogoč, kakor že omenjeno v op. 4), tudi pri delnem akceptu ali plačilu. Tu bo treba v primeru § 50 pač dati prepis menice, na kateri je že zaznamovan vpis protesta v protestni register in overitev prepisa bo morala biti sodna ali notarska ali pa je poleg prepisa menice treba dati overjen izpisek protesta iz protestnega registra po § 76 (4). Protest ob delnem plačilu ne bo delal težav, § 74 (3) je treba tolmačiti tako, da zadostuje zabeležiti plačani del menične vsote v protestni izjavi, ki je itak na menici, samo da bo moral izjavo podpisati tudi protestant-imetnik, prim. § 38 (3).

č) Dvoma ne bo, da je nadomestni protest mogoč tudi še, če je protestni uradnik že prišel protestirat, pa se protestat in protestant zadovoljita z njim, narastli stroški zadenejo protestata, kajti protestant dá lahko napraviti reden protest.

Pač pa ni mogoč nadomestni protest v primeru § 91 (1), kajti ne le, da § 77 (1) ne imenuje trasanta, nego tu manjka tudi menice, na katero naj bi se izjava napisala.

14) Pač nevštevši obresti po § 5.

15) Uredba je v dodatku.

16) Za protestata tu ne gre, tudi za veljavnost tega nadomestnega protesta pa je pogoj pravilna prezentacija. Glede pooblaščenca gl. § 76 (1).

17) Torej ne trasatu, ki ni sprejel, ali domiciliatu ali naslovljencu za silo. Baš v primeru § 59 bo ta protest malo praktičen, dasi ne bi bil nemogoč. Seveda ni treba obveščati akceptanta. Obvestilo je izvršeno s predajo pošti.

18) Samo protest zbog neplačila se dá nadomestiti na ta način.

19) a) Tu je nadomeščen protest s potrdilom in z vpisom v protestni register, ni pa s tem prav za prav potrjeno, da se je menica res prezentirala v plačilo. Dvomljivo bo torej, ali bi moral pravilno prezentacijo dokazati protestant-regresant ali regresat, da ni bila pravilna. Dosledno bo treba reči drugo, ker gre za popoln nadomestek rednega protesta. — Pritrditi ne gre Bart. 104, da v primeru § 77 (2) akceptant lahko plača, čimprej, protestnemu uradniku. Temu se po §§ 74, 75 lahko plača, če on pride sam protestirat, ako pride z upravičenim upnikom, se plača upniku. To je vsaj misel zakona. Ako je treba plačilo prinesiti ali poslati, ni ne potrebe ne koristi, da se plača protestnemu organu.

b) Krajevno pristojen — § 70 (1) (2) — je oni protestni uradnik, v čigar okolišu je plačilni kraj, notar torej za vse krajevno področje zbornega sodišča prve stopnje, § 70 op. 3).

§ 77 velja za lastno menico, odst. (2) tudi za ček.

XII. poglavje. Zastaranje.

§ 78.

(1) Vsi meničnopravni zahtevki ¹⁾ zoper akceptanta ²⁾ zastarajo ³⁾ čez tri leta ⁴⁾ od dospelosti. ⁵⁾

(2) Imetnikovi ⁶⁾ meničnopravni zahtevki zoper indosante in zoper trasanta ⁷⁾ zastarajo čez leto dni ⁴⁾ od dne pravočasno vzdignjenega protesta, ⁸⁾ če pa je na menici pripomba: «brez stroškov», od dospelosti. ⁹⁾

(3) Regresni zahtevki indosantov drugih zoper druge in zoper trasanta ¹⁰⁾ zastarajo čez šest mesecev ¹¹⁾ od dne, ko je indosant menico izkupil ¹²⁾ ali ko se je uvedlo zoper njega postopanje pri sodišču. ¹³⁾ ¹⁴⁾ ¹⁵⁾

Razlike: a) mr. 77 govori o meničnopravnem zahtevku, odst. (1) pa o vseh meničnopravnih zahtevkih, stvarnega razločka ni; b) regresno zastaranje je urejeno povsem drugače, opuščena so geografska okrožja mr. 78, 79, ki današnjim prometnim prilikam ne ustrezajo več, zastaralni roki so bistveno poenostavljeni, toda tudi, vsaj za veliko večino primerov, bistveno podaljšani, menična zaveza za ta del jako postrožena; c) v odst. (2) je rešeno vprašanje, ali zastaranje regresnega zahtevka iz menice s klavzulo «brez protesta» teče od dospelka ali od izteka protestnega roka; č) zastaranje regresnih zahtevkov po odst. (3) ne teče od vročitve tožbe ali vabila, nego od početka sodnega postopanja.

1) Kateregakoli meničnega upravičenca.

2) § 27, zoper trasata in domiciliata ni meničnopravnega zahtevka.

3) Gl. § 85.

4) Računa se po koledarju.

5) §§ 1 št. 4, 2 (2), 32 do 36. — a) Tudi če je ta dan praznik in plačilni dan sledeči delavnik, § 100 (1); vseeno, kdaj je akcept dan, če pa je modificiran, § 27 (2), glede časa dospelka, teče zastaranje od dne, ki ga je za dospeltek določil akceptant; za menico povpoglednico § 34 (2); za akceptirano menico vpoglednico, ki se ne prezentira v plačilo pred potekom zakonskega ali v menici odrejenega roka (§ 33), bo treba po analogiji s § 34 (2) reči isto, samo da ni povpoglednega roka.

b) Dan dospelka se ne šteje v rok § 101 (1), § 100 (2) ne velja, dasi je besedilo zakona dvomljivo: tožba itd. ni čin menične opreznosti in skrbnosti, ti čini pa so mišljeni v § 100.

c) Triletni rok velja za akceptantove avaliste in za akceptanta za čast, ki je interveniral za akceptanta.

6) § 42 op. 1), anomalni naslednik, ki ima menico v rokah o dospelku; tudi njegovi zahtevki do plačila so meničnopravni, kolikor so zaveze osnovane na menici, sicer bi prišli do absurda, da bi zavezanci napram anomalnemu nasledniku, zlasti tudi indosatarju po § 19, ostali dalje v zavezi nego napram indosatarju po § 15 ali 18. Enoletni zastaralni rok velja tudi za plačnika za čast, § 62 (1).

7) In «njihove» avaliste in akceptanta za čast.

8) Gl. § 43; za akceptanta za čast bo navzlic § 59 treba reči, da njegova zaveza zastara obenem s honoratovo zavezo, § 57 (1), četrti protestni dan § 59 je dodan, da se omogoči prezentacija, ne pa da se podaljša zaveza.

Glede §§ 100 in 101 gl. op. 5).

9) Tudi če se je navzlic trasantovi klavzuli napravil protest, krivo Bart. 105.

10) Velja tudi za akceptanta za čast, § 57 (1).

11) Glede računanja (§§ 100, 101) gl. op. 4) 5).

12) Plačal brez tožbe, npr. po §§ 49, 57, poračunal (rimesa) itd., sploh poravnal dolg brez sodnega postopanja.

13) Kdaj je postopanje uvedeno, se presoja po zakonih o postopanju, pomniti je, da ni treba baš tožbe, uveljavljanje tekom pravde, prijava v konkurzu zadostuje, gl. § 79.

Ni treba, da je tožba vročena.

14) Za zastaranje meničnopravne zaveze namišljenega zastopnika in zastopnika, ki je prekoračil svojo pravico, bodo veljala splošna načela, v kakršnem svojstvu je menico podpisal (nejasno Straž. 371). Drugo je vprašanje odškodninske zaveze.

15) Tudi menično zastaranje se načelno ne vpoštevata po uradni dolžnosti, § 1501 odz., drugače, če gre za izdajo meničnega plačilnega naloga (§ 557 cpr., § 651 nepr.).

§ 78 velja za lastno menico, gl. § 105 op. 10).

§ 79.

(1) Zastaranje se prekine ¹⁾ z vložitvijo tožbe pri sodišču. ²⁾ Tožbi so enaka: ³⁾ prijava menične terjatve v konkurzu, ⁴⁾ uveljavljanje zahtevka med pravdo, ⁵⁾ pozivanje v zaščito ⁶⁾ in toženčevo ⁷⁾ obvestilo, poslano predhodniku, ⁸⁾ da je vložena zoper njega regresna tožba.

(2) To obvestilo ⁹⁾ se priobči po sodišču ¹⁰⁾ ali pa neposredno ¹¹⁾ s priporočenim pismom; v tem primeru se vzame dan, ko se je oddalo pismo na pošto, za dan priobčitve. ¹²⁾

Bistvena razlika od mr. 80 je v tem, da se zastaranje prekine že z vložitvijo, ne šele z vročitvijo tožbe. Sicer ustreza odst. (1) veljavnemu pravu, popolnjen je le s pozivanjem v zaščito, zlasti glede na procesno pravo bivše kraljevine Srbije; odst. (2) izrečno dovoljuje izvensodno obvestitev o sporu.

1) Prim. § 1479 odz., gl. § 83.

2) Ne šele z vročitvijo. Pri pristojnem sodišču. Zastaranje ni prekinjeno, če se tožba umakne, § 237 cpr. (§ 332 ncpr.), prim. § 80 št. 1.

3) Prekinjajo tek zastaranja.

4) Brez prijave se zastaranje ne prekine, otvoritev konkurza samo ustavi njegov tek, § 81.

5) §§ 232, 236, 259 cpr. (§§ 327, 331, 354 ncpr.).

6) V območju cpr. ne bo lahko praktično, § 22 cpr. (§ 123 ncpr.).

7) Ne tožiteljevo, tožitelj prekine tek zastaranja s tožbo, ki jo lahko vloži proti več ali vsem zavezancem, § 46.

8) Ne samo regresnemu zavezancu v strogem smislu, nego tudi akceptantu ali njegovemu avalistu, krivo Straž. 374, Čim. 78, Vrb. M. 151, ki brez zadostnega razloga izvzemajo akceptanta, tožba zoper njega sicer res ni regresna v terminološkem smislu, § 27 (2), gl. pa tudi §§ 42 (1), 46, in razloga ni, zakaj naj bi imel on nekako prednost pred regresnimi zavezanci v strogem smislu, baš obratno! Obvesti se lahko tudi več prednikov ali vsi.

9) Velja samo za zadnji primer odst. (1).

10) §§ 21, 25 cpr. (§§ 122, 126 ncpr.), ne po nespornem postopku, kakor — za področje cpr. — krivo Bart. 107.

11) Zavezancu; cpr. in ncpr. tega načina ne urejata, krivo Bart. 107.

12) Na drugačen način (§ 1497 odz.) se menično zastaranje ne prekine, krivo Bart. 106, 107, da o pravdi obveščeni prednik lahko obvesti s v o j e g a prednika in s tem prekine zastaranje, ki teče temu v prid zoper prvoobveščene prednika; tako nadaljnje obveščanje je glede na § 78 (3) nepotrebno, pa tudi neučinkovito, kajti toženčev prednik ni še toženec. Prav tako krivo Bart. 107, da se obvestilo more dati po protestnem uradniku.

§ 79 velja za lastno menico in za ček.

§ 80.

Prekinjeno 1) zastaranje začne teči iznova:

1.) če se je vložila tožba 2) in če se je uveljavljajal zahtevak med pravdo, 3) ako se ne nadaljuje pravda ne v enem ne v drugem primeru, kakor je treba, 4) od dne poslednjega pravnega dejanja; 5) novo zastaranje 6) se prekine z nadaljevanjem pravde; 7)

2.) če se je vložila prijava 8) v konkurzu, 9) od dne, ko se konča konkurzno postopanje, 10) če pa se v konkurzu ospori prijavljena terjatev, od dne osporitve; 11)

3.) v primeru pozivanja v zaščito 12) in obvestila o vloženi tožbi 13) od dne, ko se pravda pravno-močno konča. 14)

Mr. ne pozna teh določb; veljalo je za ta del obč. drž. in kr. pravo, prim. § 9 kr.

1) Krivo rečeno, doba zastaranja, ki je pretekla pred prekinitvijo, se ne vpoštevata.

2) § 79 prvi stavek odst. (1).

3) § 79 drugi stavek odst. (1).

4) Po volji strank se ne nadaljuje, npr. mirovanje po § 168 sl. cpr. (§ 232 sl. ncpr.), prim. § 1497 odz. Drugače, če sodišče ustavi delo, § 81.

5) Sodnega ali strankinega, ki je imelo svrhu, nadaljevati pravdo, torej ne vloga, s katero stranki sodišču javita, da sta dogovorili mirovanje.

6) Roki § 78.

7) T. j. z dnem pravnega dejanja, ki naj sproži nadaljevanje pravde, če gre za predlog stranke, z dnem, ko dospe predlog k sodišču.

8) Menične terjatve.

9) Meničnega zavezanca.

10) Prim. § 9 (1) kr.: «od preteka dne, ko je postal sklep, da se konkurz odpravi, pravno-močen».

11) Prekine se zopet s pravočasno vložitvijo tožbe po § 110 kr.

Št. 2 je s § 81 težko spraviti v sklad v nastopnem primeru: Menična terjatev se je prijavila v konkurzu, osporila se je in tožba po § 110 kr. se ni vložila pravočasno. Po št. 2 bi začelo teči novo zastaranje od dne osporitve, po § 81 bi se tek ustavljenega zastaranja nadaljeval, ko se konča konkurzno postopanje. Rešitev bo ta, da § 81 ne velja za posebni primer osporitve, ki je urejen v § 80 št. 2, § 81 ureja predvsem primere, v katerih se terjatev v konkurzu ne prijavi.

12) § 79 (1).

13) § 79 (1) (2).

14) Ni treba, da baš s sodbo. Če se pravda ne nadaljuje, kakor je treba, preide ta primer v primer št. 1, t. j. ako je toženec obvestil pred-

nika, pa preteče od poslednjega pravnega dejanja zastaralni rok, prestané prednikova zaveza.

§ 80 velja za lastno menico in za ček.

§ 81.

Zastaranje ne teče,¹⁾ dokler je bil upnik²⁾ v poslednjih treh mesecih zastaralnega roka³⁾ preprečen, uveljavljati svojo pravico,⁴⁾ bodisi ker je prestalo sodno poslovanje,⁵⁾ bodisi ker je opravljal vojaško službo med vojno,⁶⁾ bodisi ker je nastopila višja sila (§ 53.); prav tako dokler traja konkurzno postopanje.⁷⁾ Ko navedene zapreke prestopanejo,⁸⁾ se zastaranje ne more končati pred tridesetimi dnevi.⁹⁾

Mr. ne pozna teh določb; jako dvomljivo je bilo, ali in koliko veljajo za ta del določbe §§ 1494 do 1496 odz., prim. tudi §§ 155 sl. cpr. (§§ 219 sl. nopr.).

1) Prej pretekli del zastaralne dobe pa velja in se računni v dobo.

2) Torej ne samo imetnik po §§ 15, 18, 19, nego vsak upnik, zoper čigar zahtevek teče menično zastaranje.

3) Ako je kateri izmed tu navedenih vzrokov nastopil prej kot v poslednjih treh mesecih, teče zastaranje dalje do početka poslednjega četrletja. Ni pa treba, da je bil upnik preprečen cele tri mesece, vsaka doba prepreke se odbije, tudi poedini dnevi («dokler»). Meseci se računijo po § 35 (1).

4) Menično pravico, mišljeni so samo oni zahtevki, za katere velja menično zastaranje po § 78, ne npr. odškodninski zahtevek po §§ 44 (6), 70 (3), 71 (4) in dr.; zlasti tudi ne zahtevek po § 85.

5) Pri onem sodišču, kjer bi bilo treba uveljavljati zahtevek. Ker podsodnost §§ 89, 93 jn. (§§ 86, 90 nepr.) ni izključna, bo zastaranje teklo naprej, ako ni prestalo sodno poslovanje tudi pri sodišču, kjer ima zavezanec svojo spločno podsodnost in obratno.

6) Za pojem vojaške službe bodo odločilne določbe zakona o ustroju vojske in mornarnice 6. septembra 1929 (Sl. Nov. 202/LXXXIX/463).

7) Dvomljivo, ali je mišljen upnikov ali zavezančev konkurz, pač drugo, kajti v upnikovem konkurzu bo terjatev uveljavljal konkurzni upravitelj (vendar je stvar dvomljiva, kajti če upravitelj zastaranja ne prekine, bi teklo zastaranje dalje zoper kreditarja), gl. § 80 op.¹¹⁾.

8) Sodišče povzame delo, upnikova vojaška služba ali vojna sama se konča, višja sila prestane, konkurzno postopanje se konča.

9) Ne glede na to, koliko časa tekom zadnjih treh mesecev zastaranje ni teklo in koliko zastaralne dobe je preteklo, preden je nastopila zapreka. Če pa zapreka traja preko rednega konca zastaralnega roka, potem se trajanje zapreke v poslednjih treh mesecih sicer prišteje rednemu zastaralnemu roku, toda zastaralni rok se ne more končati prej, nego je preteklo 30 dni, odkar je zapreka prestala. Npr.: Menica se je protestirala 2. januarja 1930, zastaranje po § 78 (2) bi redno izteklo 2. januarja 1931. Mogoči so sledeči primeri: a) ovira po § 81 je trajala v mesecih oktobru in novembru 20 dni, zastaranje izteče 22. januarja 1931; b) ovira je trajala od 11. do 30. decembra 1930, zastaranje se podaljša za 20 dni — do 22. januarja 1931, toda po zadnjem odstavku § 81 ne more izteči pred 30. januarjem 1931;

c) ovira traja od 11. decembra 1930 do 10. januarja 1931, zastaranje bo izteklo 9. februarja 1931 (prišteti je treba 23 dni od 11. decembra do 2. januarja, preteči pa mora tudi 30 dni po 10. januarju); č) ovira traja od 1. septembra 1930 do 10. februarja 1931. Konec zastaranja se izračuni tako, da se ne vpoštevata trajanje zapreke od 1. septembra do 2. oktobra 1930, od 2. januarja se računijo trije meseci, torej do 2. aprila, dotlej je tudi preteklo onih 30 dni po 10. februarju, ki jih daje § 81, zadnji stavek, torej se zastaranje konča 2. aprila 1931; d) ovira traja od 1. septembra 1930 do 1. junija 1931, zastaranje se konča 1. julija 1931. Krivo bi bilo zastaranje podaljšati za tri mesece po 1. juniju 1931. Gl. § 82 op. 7).

§ 81 velja za lastno menico in za ček.

§ 82.

(1) Če nima oseba, nesposobna za pravdanje,¹⁾ v poslednjih treh mesecih²⁾ v kateremkoli trenutku zakonskega zastopnika,³⁾ se ne more končati zastaranje, ki teče zoper njo, pred pretekom treh mesecev⁴⁾ od trenutka,⁵⁾ ko je postala ta oseba za pravdanje sposobna ali je dobila zakonskega zastopnika. Temu enak je primer, če izgubi zakonski zastopnik sposobnost za pravdanje ali če je glede podane tožbe med zastopnikom in zastopano osebo nasprotje interesov.⁶⁾

(2) Zastaranje terjatve, ki pripada kaki zapuščini ali obremenja kako zapuščino, se ne more končati pred pretekom šestih mesecev po pokojnikovi smrti.⁷⁾

Nove določbe napram mr., primeri pa §§ 1494 do 1496 odz. in §§ 1 sl. cpr. (§§ 102 sl. nepr.).

1) Gl. §§ 1 sl. cpr. (§§ 102 sl. nepr.), § 1494 odz.

2) Zastaralnega roka, § 78.

3) Očeta, varuha, skrbnika; pač tudi, če stranka, ki ni fizična oseba, npr. juristična oseba ali družba, nima zastopnika ali, bolje, zastopstva. Da ima za pravdanje nesposobna oseba morda še (pogodbenega) pooblaščenca, po besedilu zakona ne pride v poštev.

4) Po koledarju, prim. § 35 (1). Vseeno, koliko časa je v teku poslednjih treh mesecev trajala zapreka.

5) Mišljen je dan kot celota.

6) Prim. § 1495 odz. Zakon se izraža preozko, razumeti je treba, da je nasprotje interesov glede meničnega zahtevka samega, ker baš tu se je bati, da zakoniti zastopnik tožbe ne bi niti vložil.

7) Zastaranje v vseh primerih § 82 teče dalje, ali ne izteče pred potekom treh ali šestih mesecev od nastopa zapreke, dasi bi brez zapreke izteklo prej. Ako pa je pred nastopom zapreke preteklo šele toliko zastaralnega roka, da je ostali del daljši kot čas zapreke i n trije meseci (šest mesecev), se na zapreko ni ozirati. V tem je razlika med §§ 81 in 82. Npr.: a) enoletno zastaranje je začelo teči 1. februarja 1930. Upnik je maloleten, varuh umre 25. decembra 1930, novi se zaobljubi 10. januarja 1931, zastaranje izteče 10. aprila 1930, § 82 (1), b) enoletno zastaranje je začelo teči 1. februarja 1930, upnik je umrl 1. novembra 1930, zastaranje izteče 30. aprila 1931 — podaljšalo se je za tri mesece; c) upnik je umrl 1. junija 1930, zastaranje izteče 31. januarja 1930, sploh se ne podaljša, § 82 (2).

Izključeno ni, da se kombinirajo primeri §§ 81 in 82 ali primeri § 82 (1) in (2), zlasti ne, ako so npr. dediči polnoletni in maloletni, ako mora maloletnik v vojake in tam doseže polnoletnost i. sl. (§ 83).

§ 82 velja za lastno menico in za ček.

§ 83.

Prekinitiv¹⁾ in ustavitiv²⁾ zastaranja učinkujeta samo zoper onega, zoper katerega se je izvršilo dotično dejanje.³⁾ ⁴⁾

Dasi mr. nima te določbe, je veljal enak nauk tudi doslej.

1) §§ 79, 80.

2) §§ 81, 82.

3) Izraz «dejanje» ni dober, za dejanja gre pač pri prekinitvi § 79, pri ustavitvi pa gre za gola dejstva.

4) Menične zaveze so samostojne, §§ 7, 68, prav tako pravice, §§ 16 (1), 18 (2), zato: a) teče zastaranje zoper vsakega upnika, ki ga ni sam prekinil (s tožbo itd.) ali v čigar osebi ni nastopilo dejstvo, ki zanj — ali za dediča § 82 (2) — ustavlja tek zastaranja, ne da bi se on mogel pozivati na dejanje drugega upnika ali na dejstvo, ki gre v prilog drugemu upniku; b) se zastaranje prekine samo zoper onega dolžnika, zoper katerega se je izvršilo dejanje po § 79; ustavitveni razlogi §§ 81 (prvi trije primeri) in 82 (1) so pač absolutni in podaljšajo zastaranje za vse dolžnike, ne pa ustavitveni razlog konkurza (§ 81 op. 7) in tudi ne primer § 82 (2), ako je umrl menični dolžnik. Vse to velja tudi za avalista in akceptanta za čast.

§ 83 velja za lastno menico in za ček.

§ 84.

Vzroki za prekinitev ¹⁾ in ustavititev ²⁾ zastaranja po inozemskem pravu se vpoštevajo samo, kolikor ustrezajo vzrokom, navedenim v prednjih paragrafih.³⁾

Mr. nima te določbe.

1) § 79.

2) §§ 81, 82.

3) Ne gre za naziv, nego za bistvo vzroka, niti ne za to, ali je vzrok naveden baš v inozemskem meničnem ali v kakem drugem zakonu.

§ 84 velja za lastno menico in za ček.

XIII. poglavje.

Neopravičena obogatitev. Zastavna in pridržbena pravica.

§ 85.

(1) Trasant¹⁾ in akceptant,²⁾ katerih menična zaveza je prestala zbog zastaranja³⁾ ali zbog tega, ker so se zamudili čini, predpisani za ohranitev meničnih pravic,⁴⁾ ostaneta proti imetniku⁵⁾ zavezana,⁶⁾ če sta se na njegovo škodo⁷⁾ neopravičeno⁸⁾ obogatila.⁹⁾ Zahtevak, ki je osnovan na tej zavezi, se more uveljavljati tudi na podstavi sodnega odloka o amortizaciji prešle menice.¹⁰⁾

(2) Ta zahtevak imetnika menice zastara čez tri leta;¹¹⁾ sicer pa se uporabljajo na to zastaranje predpisi državlanskega, odnosno trgovinskega zakona.¹²⁾

(3) Zoper ostale menične zavezance tega zahtevka ni.¹³⁾

Od mr. 83 se razlikuje odst. (1) v tem, da naglašá neopravičeno obogatitev in možnost uveljavljanja na osnovi amortizacijskega odloka; isto se je učilo tudi doslej. V odst. (2) je nova samo določba o triletnem zastaralnem roku.

1) § 1 št. 8.

2) §§ 20, 25 (2), 27, 28.

3) §§ 78 do 84.

4) Prejudic §§ 24 (2), 52, 59 (2), 60 (2), 62 (3), 91 (1).

5) Imetnik je tu: a) oni, ki je bil v času, ko je nastopilo zastaranje (prejudic), legitimiran kot upnik bodisi po menici sami, bodisi kot anomalni naslednik, b) oni, ki je menico pridobil od takega imetnika, npr. kot dedič, volilobjemnik, cesionar (tudi po § 19), v sodni izvršbi. Legitimacija po a) ali b) mora biti podana, ko se vloží tožba.

Menica mora biti po obliki in vsebini veljavna.

6) Eden ali drugi, kdor je obogačen, tudi oba (npr. če je trasant dal delno kritje ali če je akceptant vrnil del kritja). Ne pa solidarno, tako tudi ne več soakceptantov ali sotrasantov, vsak samo za svojo obogatitev.

7) Škoda je v tem, da se vsled zastaranja ali prejudica ne dá uveljavljati menični zahtev, vseeno je, ali je tožitelj menico pridobil odplatno ali ne (sporno). Ni pa škode, ako in kolikor se dá menica še izterjati od drugega zavezanca, npr. prejudic ali zastaranje v prid trasantu, ne pa še akceptantu, tudi ne, ako in kolikor je še moči poseči na osnovno pravno razmerje, npr. med remitentom in trasantom ali trasantom in akceptantom (§ 2 op. 5).

8) Brez napram tožitelju veljavnega pravnega razloga, torej ne, če je npr. tožitelj odpustil dolg.

9) Npr. akceptant je prejel kritje, pa ga ni vrnil (vsega), dasi mu menice ni bilo treba plačati, trasant ni dal kritja, pa je prejel valuto ali je kritje dobil nazaj. Ne zahteva se pa vzročna zveza med škodo in obogatitvijo.

10) §§ 90 do 93, zlasti 92 (3).

11) Od dne, ko je nastopilo zastaranje ali prejudic.

12) Torej ne §§ 79 do 84.

Obogatitveni zahtevki se ne uveljavlja po meničnem postopku. Podsodnost je splošna, tožitelj mora dokazati svojo škodo in nasprotnikovo obogatitev.

13) Niti ne zoper akceptantovega ali trasantovega avalista (navzlic § 31), niti ne zoper njihovega akceptanta za čast (navzlic § 57), niti ne zoper komitenta (§ 3), celo ne zoper trasata ali domiciliata, ki nista menična zavezanca.

§ 85 velja za lastno menico in za ček, gl. §§ 105 op.¹¹⁾, 23 št. 13 čz.

§ 86.

(1) Če prejme imetnik menice¹⁾ zaradi zavarovanja menične terjatve²⁾ s pismeno izjavo³⁾ v zastavo premično stvar ali terjatev,⁴⁾ dolžnik pa ne izpolni svoje menične zaveze⁵⁾ o pravem času,⁶⁾ je imetnik upravičen,⁷⁾ si zadostiti iz zastave, ne da bi prej tožil zastavitelja.⁸⁾

(2) V ta namen sme imetnik:

1.) zahtevati na podstavi menice in zastavne listine⁹⁾ pri sodišču, ki je pristojno bodisi zanj,

bodisi za zastavitelja,¹⁰⁾ prodajo zastave. Sodišče odredi,¹¹⁾ ne da bi zaslišalo zastavitelja,¹²⁾ javno dražbo na odgovornost imetnika menice;¹³⁾

2.) prodati predmete, ki se notirajo na borzi (vrednostni papirji in blago), na krajevni borzi ali, če borze v kraju ni, na najbližji domači borzi,¹⁴⁾ in sicer tretji delavnik po dospelosti,¹⁵⁾ ali pa jih obdržati zase po borzni ceni omenjenega dne;¹⁶⁾

3.) izterjati menične¹⁷⁾ ali druge terjatve¹⁸⁾ ali jih obdržati zase do zneska svoje terjatve.

(3) Imetniku gredo vse pravice, tudi če je prišel zastavitelj v konkurz.¹⁹⁾

(4) O namerjani in izvršeni prodaji ali obdržbi²⁰⁾ zastave mora imetnik po možnosti²¹⁾ nemudoma²²⁾ obvestiti²³⁾ dolžnika, pa tudi zastavitelja, če je ta tretja oseba.

(5) Če si je imetnik za svojo terjatev popolnoma²⁴⁾ zadostil, mora predati zastavitelju, odnosno njegovemu konkurznemu skladu, izvorno menico in dobljeni presežek.²⁵⁾ Delna zadostitev se mora zabeležiti na menici.²⁶⁾

Mr. ne pozna teh določb; urejene so po dosedanem hrvatsko-ogrskem meničnem zakonu, naslanjajočem se za ta del na tz. Prim. čl. 310 do 312 tz., ki bodo, ako so izpolnjeni tam postavljeni pogoji, veljali poleg § 86, kolikor so za trgovca-zastavnega upnika ugodnejši, prim. čl. 312 tz. Gl. tudi čl. 35 zak. o Narodni banki 27. junija 1921 (Sl. Nov. 162).

1) Imetnik, legitimiran po menici §§ 15, 18, 19 ali kot anomalni naslednik, tudi oni, ki je izposloval amortizacijo, § 90 (1).

2) Ne za terjatve, ki sicer izvirajo iz menice, pa niso menične terjatve v strogem smislu, t. j.

nesposobne za uveljavljanje v posebnem meničnem postopanju, npr. iz §§ 44⁽⁶⁾, 85 mz., 4, 15⁽³⁾, 17⁽⁷⁾, 18⁽³⁾, 25⁽³⁾ čz.

³⁾ Ni treba, da je zastavna pogodba pismena, pismena mora biti zastaviteljeva izjava, da zastavlja predmet zaradi zavarovanja meničnega dolga. (Tako tudi Vrb. M. 139, 140; Čim. 82 zahteva pismeno pogodbo, slično Bart. 113, nejasno Straž. 391, 392.) Ta pismena izjava se po načelu § 5 op.⁴⁾ ne more napisati na menici sami (nasprotno Straž. 391, 392, priznava, da velja samo med strankama in da se zastavna pravica ne prenese s samim prenosom menice).

⁴⁾ Ni pleonazem: telesne premičnine katerakoli vrste, od netelesnih premičnin samo terjatve, ne npr. patentne, avtorske pravice. Tudi take in nepremičnine se lahko zastavijo za menično terjatev, toda tu ne bi veljal § 86.

⁵⁾ Menični dolžnik, ne trasat ali domiciliat, dasi bi bilo prav praktično; izjemnih določb ne gre razumevati ekstenzivno.

⁶⁾ «Pravi čas» je različen: Za akceptanta o dospelku §§ 32 do 36, 100, pa tudi pred dospelkom §§ 42⁽³⁾ št. 2, 43⁽⁵⁾, za regresne zavezance brez dvoma šele, čim se od njih z a h t e v a plačilo regresne vsote, ne čim bi se m o g l o zahtevati ali čim jim je dospelja notifikacija po § 44 ali čim bi oni lahko vršili svojo p r a v i c o po §§ 49 ali 57⁽²⁾, niti tu ne pride v poštev § 91. T r e b a j e z a m u d e, torej prezentacije, ako ni oproščena, za regresne zavezance protesta, če ni odpuščen (§§ 37, 42, 43, 45, 49, 65, 67, 91), in da se je od njih zahteval regres.

⁷⁾ Sme pa tudi ravnati po občih predpisih, tožba, sodba, sodna izvršba.

8) Dolžnik in zastavitelj ni da bi morala biti ista oseba, niti ona dva niti upnik ni da bi morali biti trgovci. Pomniti je treba, da zastava ni mogoča samo v prid onemu, ki je upnik o dospelku, nego vsakemu upravičencu, dokler menica kroži. Ako je npr. trasant dal zastavo za svojo regresno zavezo remitentu, in je menica po indosamentih preko A-ja, B-ja, C-ja, D-ja prešla v roke E-ju, potem ko je dal B zastavo za svojo regresno zavezo C-ju, E-ju pa X za zavezo akceptanta in Y za A-jevo zavezo, bo mogel E o dospelku zadostiti si samo iz zastave, ki mu jo je dal X, iz zastave, ki mu jo je dal Y, le, če ne plača A v regresu, sploh ne iz zastav, ki sta ju dala trasant in B. C si bo mogel zadostiti samo iz zastave, ki mu jo je dal B, in le, če in kolikor je sam dobil regresni zahtevek in B svoje regresne zaveze napram njemu ni izpolnil. Ako je B plačal npr. D-ju, je C prost in mora B-ju vrniti zastavo. Slično glede zastave, ki jo je dal trasant remitentu. — Tožiti ni treba zastavitelja, pa tudi ne dolžnika (op. 5).

9) Gl. op. 3). — Priložiti se mora tudi protest, če je potreben, gl. op. 6).

10) Imetnik izbira, odločilno bo, kje je zastavljeni predmet (simbolična predaja).

11) Nesporni postopek, kakor po čl. 310 tz.

12) Ne sme ga zaslišati, pač pa mora preizkusiti menico, zastavno izjavo in protest.

13) Sodišče ne preizkuša, ali je imetnik materialno upravičen za svojo zahtevo: zastavna izjava je izsiljena, protest v resnici ni napravljen v pravem kraju, dolg je plačan itd.

14) Na krajevni borzi, če se tam notirajo, sicer na najbližji domači borzi, kjer se notirajo,

če se ne notirajo na nobeni domači borzi, prideta v poštev samo načina po št. 1 in 3, kakršen je pač predmet, drugačen dogovor (prodaja na inozemski borzi) je dovoljen. Med vrednostne papirje in blago spadajo tudi tuje valute.

¹⁵⁾ Ne prej (§§ 32 do 36), na § 59 se zakon ne ozira. Če gre za regres pred dospetkom, bo treba reči, da se tretji delavnik računi od dne, ko se je regres zahteval od dolžnika, ki je dal zastavo ali za katerega se je dala. Dva dneva bi ostala zastavitelju, da reši zastavo, odst. ⁽⁴⁾. — Poznejša prodaja bo pravilna, če se tretji delavnik — seveda delavnik, ko borza posluje — ni posrečila. — Ako pa se prodaja ta dan ni izvršila, dasi se je predmet notiral, nego prej ali pozneje, je prodaja za kupca sicer veljavna (§ 367 odz.), upnik pa mora dolžniku (zastavitelju) zaračunati ceno tretjega delavnika in je odgovoren za škodo.

¹⁶⁾ Tudi za obdržanje velja vobče op. ¹⁵⁾ — notirani tečaj —, samo da upnik pač ne postane lastnik, če zaračuni krivo ceno, kajti tu ne gre za zaščito poštenega pridobilca. Ako pa so zastavljeni ordrski papirji, bo potreben za prodajo vsaj zastaven indosament na zastavnega upnika, prim. § 18, za obdržanje zase pa popoln indosament.

¹⁷⁾ Glede menic gl. op. ¹⁶⁾, drugi stavek, lahko se realizirajo tudi po št. 2, če imajo tečaj na domači borzi.

¹⁸⁾ Gl. op. ⁴⁾. Izvensodna realizacija bo mogoča le, če so terjatve odstopljene (§§ 1392 sl. odz.).

¹⁹⁾ §§ 48, 49 kr. Če pride v konkurz upnik, izvršuje pravice po § 86 upravitelj konkurznega sklada (§§ 81, 83 kr.), če pa pride v konkurz

menični dolžnik, zastavitelj ali ne, se terjatev lahko prijavi tudi v konkurzu.

20) Torej dve obvestili.

21) S skrbnostjo po § 1297 odz. ali po čl. 282 tz. Odgovornost za škodo.

22) Brez neopravičenega odlaganja. Odgovornost za škodo. Obvestilo se mora nemudoma dati, ni treba, da je nasprotniku res došlo, ako je bilo pravilno oddano.

23) Oblika ni predpisana, tudi ustno, spojitvev z notifikacijo (§ 44) bo mogoča, vendar ni s tem rečeno, da ne bi izkoriščanje notifikacijskega roka že pomenilo odlaganja, tudi bi se moralo obenem izraziti, da se zahteva regres baš od dolžnika, ki je dal zastavo ali za katerega se je dala, op. 6). (Bart. 115 meni, da je obvestilo, oddano pred potekom notifikacijskega roka, vsekakor pravočasno.)

24) §§ 47, 48 in stroški realizacije.

25) Ali kopijo, če se je po njej vršil regres (§ 67), protest (op. 6), pač tudi obračun, da se more spoznati, ali je presežek pravilno izračunjen. Tudi pobotnica bo potrebna, zlasti če ima zastavitelj sam menični regres, §§ 37, 49, 57, 62.

26) Prim. §§ 38 (2) (3), 50.

§ 86 velja za lastno menico in za ček, gl. § 23 št. 14 čz.

§ 87.

(1) Čim pridobi imetnik menice pravico do tožbe ali do regresa,¹⁾ ima pravico, pridržati denar,²⁾ premičnine in vrednostne papirje³⁾ svojega dolžnika,⁴⁾ ki so mu prišli po zakoniti poti⁵⁾ v roke ali s katerimi more razpolagati.⁶⁾ Ne more pa se vršiti pridržbena pravica,⁷⁾ če je dal dolžnik

ali kdo tretji⁸⁾ omenjene predmete bodisi ob predaji,⁹⁾ bodisi pred predajo upniku s posebnim namenom.¹⁰⁾

(2) Imetnik menice sme uporabiti tudi za nedospelo terjatev¹¹⁾ pridržbeno pravico, če je prišel dolžnik v konkurz¹²⁾ ali če je ostala izvršba za denarni dolg iz njegove imovine brezuspešna¹³⁾ ali če je dolžnik trgovec, ki je ustavil svoja plačila.¹⁴⁾ V teh primerih ne izključuje niti dolžnikova odredba niti odredba koga tretjega⁸⁾ izvrševanja pridržbene pravice, če so prišli dotični predmeti v roke imetnika menice ali v njegovo razpolagalno oblast,⁶⁾ preden so nastopile omenjene okoliščine ali preden je zvedel zanje.¹⁵⁾

Gl. uvodno opazko pri § 86 in prim. čl. 313 do 316 tz.

1) Imetnik je tu označen kot tisti, ki dobi pravico do tožbe po § 27 (2) ali do regresa po §§ 42, 43, 62 — torej tudi pred dospetkom, gl. tudi §§ 49, 50, 53, 57, 91.

2) Domače valute, tuje valute so «premičnine».

3) Ne drugačne terjatve, nego one, ki so utelešene v vrednostnih papirjih, navadna zadolžnica (prim. § 1001 odz.) ne spada med vrednostne papirje; dvomljivo Bart. 117.

4) Meničnega dolžnika, ne npr. poroka za menično terjatev, ki ni avalist, zoper onega le, ako so izpolnjeni pogoji čl. 313, 314 tz.

5) Na osnovi pravnega naslova. Posest ni potrebna, detencija zadostuje.

6) Pravno razpolagati, mišljeni so zlasti tako zvani blagovni ali transportni papirji: nakladnica, skladiščnica in konosament (čl. 302 tz.,

§ 32 zakona o javnih skladiščih 28. aprila 1889, drž. zak. 64.

7) Pridobi se pridržbena pravica na osnovi zakona, čim so izpolnjeni pogoji prvega stavka; dolžnikovega pritrdila ni treba za pridobitev.

8) Za dolžnika.

9) Tudi simbolični, zlasti tudi po transportnih papirjih.

10) Torej z namenom, ki ne sledi že iz pogodbe same. Npr.: če dam prejo v barvarnico, se razume, da se mi vrne, čim bo pobarvana, lahko se pridrži, ne more se pa, če sem jo dal barvati z nalogom, da naj se pobarvana pošlje tkalnici, ki jo je kupila od mene.

Po predaji dani nalog prepereči izvrševanje pridržbene pravice le, če ga je nasprotnik odobril, ob predaji ali pred predajo zadostuje enostranska izjava dolžnika ali tretje osebe.

11) Menično terjatev. Po odst. (1) mora biti terjatev dospela («tožbo», «regres»), ne zahteva pa se zamuda, razlika od § 86, vendar bo vsaj akceptant glede na § 37 vedno že tudi v zamudi.

12) §§ 68 sl. kr., ni bistveno, da je oglašen, §§ 70 sl. kr.; ni treba, da bi bil sklep o otvoritvi pravnomočen, ker gre pri pridržbeni pravici samo za pripravljalni čin, gl. §§ 88, 89, toda če ne postane pravnomočen, prestatne pridržbena pravica sama po sebi.

13) Gl. § 42 op. 9).

14) Gl. § 42 op. 7) 8), po § 87 mora biti dolžnik trgovec, po § 42 akceptant ni da bi moral biti.

15) E n o s t r a n s k a odredba ne izključuje izvrševanja, pač pa dōgovor po predaji (op. 10).

§ 87 velja za lastno menico in za ček, gl. § 23 št. 14 čz.

§ 88.

(1) Imetnik¹⁾ menice je dolžan, kolikor je to mogoče, nemudoma obvestiti²⁾ dolžnika, da izvršuje pridržbeno pravico.³⁾

(2) Če se stranke ne sporazumejo drugače, prestane pridržbena pravica imetnika menice, ako se zavaruje njegova terjatev tako, da se položi pri sodišču⁴⁾ ustrezná vsota v denarju⁵⁾ ali vrednostnih papirjih, pri čemer se računi njih vrednost z dvema tretjinama tečajne vrednosti,⁶⁾ toda nikoli nad njih nominalno vrednostjo.

Gl. uvodni opazki k §§ 86, 87 in čl. 315 tz.

1) § 87 op. 1).

2) Gl. §§ 86 op. 2¹⁾ do 2³⁾. Bart. 118 zastopa tudi tu isto mnenje.

3) § 87.

4) Pač pri sreskem sodišču upnikove splošne podsodnosti, prim. § 89.

5) Domače valute.

6) Gl. § 86 (2) št. 2 in op. 1⁴⁾; v pošte v pridejo za polog vrednostni papirji, ki se notirajo na kaki domači borzi; dvomljivo, ali tudi tuje valute, položaj je tu drugačen kot v § 86.

§ 89.

Pridržbena pravica¹⁾ ima isti učinek kakor zastavna pravica, omenjena v § 86.²⁾ Upnik³⁾ sme z dolžnikovim⁴⁾ pismenim pristankom⁵⁾ ali na podstavi pravnomočne razzodbe sodišča (pristojnega bodisi za pridržalca, bodisi za dolžnika),⁶⁾ s katero se je priznala pridržbena pravica:

1.) pridržani gotovi denar ⁷⁾ uporabiti, da zadosti svoji terjatvi;

2.) s pridržanimi drugimi predmeti ravnati v zmislu § 86.⁸⁾ ⁹⁾

Gl. uvodni opazki k §§ 86, 87, prim. čl. 315 tz.

1) § 87.

2) Postanek je različen, gl. § 87 op. ⁷⁾. Učinek je, kar se tiče realizacije, isti šele, če so izpolnjeni pogoji drugega stavka, pač pa velja tudi brez teh pogojev § 86 (³⁾), tudi § 86 (⁵⁾) je treba uporabljati, namesto § 86 (⁴⁾) pa velja § 88 (¹⁾).

3) § 87 (¹⁾).

4) § 87 op. ⁴⁾).

5) Tu je treba pismenega pristanka za realizacijo, po § 86 pismene izjave za ustanovitev pravice.

6) Izbera gre upniku.

7) Domače valute.

8) § 86 (²⁾) št. 1 do 3.

9) Mogoča je tudi tožba za plačilo menice, toda po splošnih določbah o pristojnosti, in sodna izvršba na pridržane predmete (če so podani procesni pogoji, tudi spojitev obeh tožb in realizacija pridržbene pravice po §§ 89, 86 ali po sodni izvršbi). Vprašanje načina tožbe bo praktično, če ni pričakovati, da bi se z realizacijo pridržanih predmetov pokrila cela menična (regresna) terjatev.

Glede ravnanja z menico gl. § 86 (⁵⁾) in op. ²⁴⁾ do ²⁶⁾).

§ 89 velja za lastno menico in za ček.

XIV. poglavje.

Amortizacija menice.

§ 90.

(1) Oni, ki mu je menica prešla,¹⁾ lahko zahteva pri pristojnem sodišču²⁾ plačilnega kraja³⁾ amortizacijo.⁴⁾

(2) Zato mora navesti prosilec v svoji prošnji⁵⁾ glavno vsebino⁶⁾ prešle menice in verjetno izkazati,⁷⁾ da je imel to menico⁸⁾ ali da je bil na njeni podstavi upravičen, uveljaviti neko pravico.⁹⁾¹⁰⁾

(3) Če spozna sodišče predložene podatke¹¹⁾ za zadostne, izda razglas, v katerem navede glavno vsebino⁶⁾ prešle menice s pozivom, naj oni, v čigar rokah je menica, pokaže¹²⁾ menico sodišču v 60 dneh, ker bi jo sicer po preteku tega roka proglasilo za nično.¹³⁾

(4) Ta razglas se objavi po enkrat v «Službenih Novinah» in v uradnem listu one oblasti, v kateri je pristojno sodišče.¹⁴⁾

(5) Če je plačilni dan¹⁵⁾ že dospel, teče rok od dne razgласa v «Službenih Novinah»,¹⁶⁾ če pa pride plačilni dan šele pozneje, od preteka tega dne.¹⁷⁾ Če je menica na vpogled ali na določen čas po vpogledu in ji rok za predložitev ni pretekel,¹⁸⁾ teče rok, v katerem naj se prešla menica predloži sodišču, od poslednjega dne onega roka, ki je odrejen za predložitev na vpogled.

(6) O tem razglasu obvesti sodišče prosilca in vse osebe, imenovane v menici.¹⁹⁾

Od mr. 73 (1) (2) se razlikuje § 90 v tem, a) da ne govori o lastniku menice; b) da mr. 73 ne vsebuje določb odst. (2); c) da § 90 natančneje določa vsebino razgласa; d) da je

rok 60dneven, ne 45dneven; e) da je v odst. (4) urejen način razglasa; f) da je v odst. (5) izrečno določeno, kaj velja za menice vpoglednice in povpoglednice; g) da je izrečno odrejena obvestitev v menici imenovanih oseb.

Za večino teh točk daje slične predpise ces. nar. 31. avgusta 1915, drž. zak. 257; ta ces. nar. je v okviru svojega § 17 nadalje veljavna tudi za amortizacijo menic, kolikor ji ne nasprotujejo predpisi mz.; § 114 (2) I št. 4 mz. določa, da je treba v § 17 ces. nar. razumeti mz. namesto mr.

1) a) Amortizirajo se lahko nedospele in dospele, akceptirane in neakceptirane, prejudicirane in zastarane, § 85 (1), tudi blanketne menice, § 16 (2); glede teh velja, da se sicer na osnovi amortizacijske odločbe ne morejo izpolniti, toda ne morejo se vsaj uveljavljati po nepoklicani osebi. Glede plačanih menic bo treba razlikovati; brez dvoma je mogoče amortizirati menico, s katero je še mogoč regres, prav takó, če je menico plačal glavni zavezanec ali trasat, domiciliat, ki ni dobil kritja, trasant nesprejete ali nesprejemljive, § 21 (2), menice, trasant komisijske trate, § 3 (3), dvomljivo, če plačnik nima nikakršnih pravic več, odst. (2), in mu menica služi samo kot pobotnica, torej kvečjemu za obrambo, gl. op.⁹). Kopija se amortizira, če ima izviren indosament ali če je potrebna za regres itd., pa ni moči dobiti druge, §§ 67, 50, 74 (3). Pri duplikatu bo redno krajša pot po § 63, razen če je bil akceptiran, sicer velja zanj isto, kar za edino trato.

b) «P r e š l a» gl. § 15 op.⁶), dalje je tu «prešla» tudi menica, ki je uničena bodisi povsem, bodisi tako, da se ne dá več uveljavljati kot

menica; kjer se dá uporabiti § 15 (2), ni amortizacije.

2) Trgovinsko sodišče ali trgovinski senat zbornega sodišča prve stopnje, § 115 (2) jn. in § 114 (2) I št. 3.

3) §§ 1 št. 5, 2 (3), 4, 16 (2). Dvomljivo, ali je v regresu kot plačilni kraj moči smatrati kraj, kjer se lahko zahteva, da se menica izkupi (tako Straž. 406). Pri blanketni menici brez plačilnega kraja bo pač moral glede krajevne pristojnosti veljati § 115 (4) jn.

4) Odločbo z učinki § 92.

5) Nesporni postopek; kolikor ni urejen v mz., veljajo določbe ces. nar. 31. avgusta 1915, drž. zak. 257, in ces. pat. 9. avgusta 1854, drž. zak. 208.

6) Torej ne doslovno, gotovo pa toliko, da se dá menica identificirati in da se vidi, ali je bila izpolnjena povsem ali, pri blanketni, koliko.

7) Prim. § 384 cpr. (§ 480 ncpr.), vendar ni doslovno uporabljiv, ker gre za nesporni postopek; strogega dokaza po cpr. ni treba.

8) Ni treba, da je bil legitimiran baš po §§ 15, 17 do 19, tudi regresni zavezanec, ki je menico izkupil, § 49, plačnik za čast, anomalni naslednik.

9) Meničnopravno ali drugo pravico, npr. zastavni upnik po § 86, pridržalec po §§ 87 sl., če je predmet zastave ali pridržbe menica. Dvomljivo, ali zadostuje pravni interes v smislu § 3 (1) ces. nar.

10) Ne zahteva zakon, da bi se verjetno izkazalo, da je menica prešla, dvomljivo, ali se more za ta del uporabljati § 3 (2) št. 2 ces. nar.; često bi bil tak izkaz vprav nemogoč, npr. zmanjkalo je baš menice, drugega nič.

¹¹⁾ Ne gre samo za predložene («podnete»), nego tudi za one, ki jih je sodišče dobavilo, npr. zaslišanje prič, prim. § 4 (1) ces. nar. V tem smislu bo tudi mogoče zaslišati zavezanca in druge prizadete osebe, dvomljivo pa je po besedilu odst. (3), da bi sodišče moralo zaslišati zavezanca itd.

¹²⁾ § 93.

¹³⁾ Ne bo ovire, da se razglasu dá vsebina povsem po § 5 (2) ces. nar., zlasti tudi poziv, naj se v 60dnevnem roku prijavijo prigovori.

¹⁴⁾ Če v oblasti ni posebnega uradnega lista, zadostuje enkratna objava v «Službenih Novinah» (Bart. 119 meni, da naj se v takem primeru razglas objavi v kakem neuradnem listu); ako je uraden list, se razglas mora tudi v njem objaviti. Nabitek na uradni deski, § 6 (1) ces. nar.

¹⁵⁾ §§ 1 št. 4, 2 (2), 16 (2), 32, 35, 36, 100 (1).

¹⁶⁾ Od dne, ko izide številka «Službenih Novin», v kateri je razglas objavljen; ta dan se ne šteje, § 101 (1). Dan razgласa v uradnem listu se ne vpoštevava.

¹⁷⁾ § 101 (1).

¹⁸⁾ §§ 22, 33, 34, 106, zakoniti ali po trasantu določeni; po indosantih določeni roki se ne vpoštevajo.

¹⁹⁾ Tudi one, ki niso zavezanci. — Glede na § 79 ne bo veljal § 9 (1) ces. nar., prav tako ne naravnost § 9 (3), ker je zavisen od § 9 (2), čigar uporabo izključuje § 17. Vendar pa bi se dalo reči, da npr. trasat ali domiciliat, komur se oglašena menica predloži v plačilo, ravna vsaj z veliko nemarnostjo, če jo plača ne glede na razglas in se tako ogreši zoper § 39 (3). Za akceptanta gl. § 92 op. 4).

§ 90 velja za lastno menico in za ček,
gl. § 23 št. 15.

§ 91.

(1) Da bi ohranil regres¹⁾ zoper trasanta²⁾ neakceptirane menice³⁾ kakor tudi zoper trasanta, ki je prepovedal predložitev menice zaradi akceptiranja,⁴⁾ mora dati prosilec⁵⁾ v roku, odrejenem za vzdig protesta zbog neakceptiranja ali neplačila,⁶⁾ in v kraju,⁷⁾ odrejenem za to, napraviti protest,⁸⁾ pri čemer predloži glavno vsebino prešle menice.⁹⁾ Ta protest nadomešča predložitev menice¹⁰⁾ zaradi akceptiranja ali zaradi plačila in vzdig dotičnih protestov. Povračilo stroškov tega protesta se ne more zahtevati.

(2) Na podstavi sodnega odloka, s katerim se odreja postopanje za amortizacijo,¹¹⁾ more zahtevati prosilec po dospelosti prešle menice,¹²⁾ naj položi akceptant,¹³⁾ v primeru prednjega odstavka pa trasant, menično vsoto¹⁴⁾ v sodne roke po odredbi § 41., če se ne pogode drugače.¹⁵⁾ Takega zahtevka ni, če dokaže oni, od katerega se zahteva položitev menične vsote, da prosilec ni imel pravice, zahtevati amortizacije.¹⁶⁾

Odst. (1) je povsem nov; odst. (2) ustreza v bistvu mr. 73⁽³⁾, razlikuje pa se od njega v tem, a) da ne daje pravice do plačila za varnost, nego samo do sodnega pologa, b) da daje pravico do sodnega pologa tudi zoper trasanta v primeru odst. (1), c) da ima v zadnjem stavku dodatek, ki ga mr. ne izraža.

1) §§ 42 sl., vendar za regres pred dospelikom ne gre, odst. (2) in § 92 v zvezi s § 90⁽⁵⁾.

2) § 1 št. 8.

3) § 20, zakaj se ni akceptirala, za to ne gre, redno pač zato, ker še ni bila prezentirana, gl. pa op. 6).

4) § 21 (2).

5) § 90 (1) (2).

6) Da velja za primer op. 4) rok za prezentacijo zaradi plačila, je jasno, za primer op. 3) je treba ločiti: kjer zakon ali trasant odreja prezentacijo zaradi akceptiranja, se mora protest po § 91 (1) napraviti v roku, ki ga za to prezentacijo predpisuje zakon ali ga je predpisal trasant, §§ 20, 21 (1), 22 (2); tudi § 21 (3) bo veljal, ne pa §§ 21 (4), 22 (3), ker se protest po § 91 (1) indosantov sploh ne tiče. Kjer pa prezentacija zaradi akceptiranja ni predpisana ali odrejena, prosilec lahko dá napraviti protest po § 91 (1) do konca roka za protest zbog neplačila, § 43 (2), pred dospelkom zbog neakceptiranja, potem zbog neplačila. Menico vpoglednico bo treba prezentirati v rokih §§ 33, 22, indosantov rok ne pride v poštev. §§ 100 do 102 veljajo tudi za ta protest. Pri vsem tem je treba pomniti, da je protest po § 91 (1) nepotreben, če je menica že bila protestirana zbog neakceptiranja, kajti s tem je že vzdržana regresna zaveza trasanta in indosantov, § 43 (4).

7) Gl. §§ 20 op. 8), 37 op. 6).

8) Samo reden protest po §§ 70 do 73, nadomesten protest po § 77 je nemogoč.

9) Ta «glavna vsebina» mora pač biti najmanj tako popolna, kakor ona po § 90 (2) in se mora vpisati v protest namesto menice, gl. § 72 (1) št. 1, sicer se ravna postopek povsem po §§ 70 do 73.

10) Menico baš nadomešča «glavna vsebina».

11) § 90 (3).

12) Gl. op. 15). Glede menice vpoglednice je treba reči, da je dospela z dnem protesta po odst. (1), glede povpoglednice bo različno, ali

je že bila akceptirana (in datirana), preden je prešla (redni dospeltek po §§ 34, 24, 106), ali ne, tu se povpogledni rok računi od dne protesta po § 91 (1).

13) §§ 20, 25, 27. Ob delnem akceptu sprejeti del, ostali del trasant, če se je napravil protest po odst. (1).

14) Zakon govori samo o menični vsoti, ne o regresni. Vendar je treba položiti regresno vsoto po § 47, ker protest po § 91 (1) nadomešča protest zbog neakceptiranja ali neplačila. To velja tudi za akceptanta, če se je napravil protest, § 27 (2); če se ni, mora akceptant položiti golo menično vsoto. Akceptant sme menično vsoto položiti pri sodišču po § 41 tudi, ne da bi se to zahtevalo od njega. Protestni stroški ne pridejo v poštev, odst. (1).

15) Kakorkoli, zlasti tudi za plačilo menice proti varnosti, v smislu mr. 73.

16) § 90 (2): prosilec ni imel menice ali ni bil upravičen na njeni osnovi uveljavljati kake pravice ali menica sploh ni prešla, § 90 (1). Ako bi se menica pojavila pred amortizacijo (§ 93), sme položnik imetnika napotiti, naj išče plačilo pri sodišču. Večje stroške bi imetnik smel zahtevati od prosilca amortizacije.

§ 91 velja za ček (gl. § 23 št. 15 čz.), za lastno menico pa samo odst. (2) (§ 105 op. 12).

§ 92.

(1) Če se menica v roku, odrejenem v razglasu,¹⁾ ne predloži,²⁾ proglasi³⁾ sodišče prešlo menico za amortizirano in obvesti o tem osebe, imenovane v drugem odstavku § 91., z dostavkom, da smejo prosilcu plačati menično vsoto.⁴⁾ Poslednji odstavek § 90. se uporablja tudi tukaj.⁵⁾

(2) Po odločbi ⁶⁾ o amortizaciji se ne morejo na podstavi amortizirane menice več uveljavljati nikakršne menične pravice.⁷⁾

(3) Na podstavi te odločbe sme uveljaviti prosilec zoper akceptanta, v primeru prvega odstavka § 91. pa zoper trasanta pravico iz menice prav tako, kakor bi imel izvirno menico, ki ni amortizirana,⁸⁾ razen če dokaže oni, od katerega se plačilo zahteva, da je dobil prosilec odlok o amortizaciji brezpravno.⁹⁾ ¹⁰⁾

Gl. uvodno opazko pri § 90. — Mr. takih določb nima.

1) § 90 (2) (3) (4) (5).

2) Sodišču, § 90 (1) (3).

3) Zakon ne zahteva nadaljnjega predloga, amortizacija se torej lahko izreče na osnovi prvega predloga, § 90 (1), krivo je besedilo Straž. 412 «...onda sud, na osnovu traženja moliočevog, oglašava...». Zato tudi ni naravnost uporaben § 11 ces. nar., t. j. sodišče bo smelo, tudi brez prosilčeve posebne prijave, zavezanca vprašati, ali in kaj se je z listino zgodilo od objave razglasa, ni pa da bi to na vsak način moralo storiti, prim. § 12 ces. nar., ki je po smislu uporaben tudi pri amortizaciji menice, prav tako § 10 (2) ces. nar.

4) Če ni položena, sicer bo prosilčeva stvar, da dvigne položeno vsoto; lahko bi pa sodišče odredilo izplačilo v amortizacijski odločbi. Iz besed «da smejo prosilcu plačati» sledi, da sodišče, z obvestilom po § 90 (6), akceptantu lahko prepove plačilo menične vsote, trasantu je treba pač le, če so izpolnjeni pogoji § 91 (1). Glede trasata in domiciliata zakon molči.

5) Prim. § 90 op. ¹⁹⁾.

6) Razumeti je treba «pravnomočni».

7) Ni izključeno uveljavljanje pravic iz nemeničnih pravnih poslov, ki so bili temelj izdaji, akceptu, prenosu, avalu itd. menice.

8) a) Če je bil formalno legitimiran po menici, mu amortizacijska odločba vrne formalno legitimacijo, če ni bil, § 90 op.⁹⁾, lahko izvršuje na osnovi amortizacijske odločbe pravice kot cesionar, dedič itd. Omejen pa je krog oseb, zoper katere ima pravice iz menice, na akceptanta ali trasanta, § 91 (1), avaliste in akceptante za čast enega ali drugega, v primeru § 65 sme zahtevati v akcept poslani duplikat. — Ako je amortizirana kopija, dobi samo pravico, zahtevati v akcept poslani izvornik (§ 67), dvomljivo, ali tudi pravice zoper trasanta (§ 91), ki je podpisal kopijo — in možnost regresa po § 50.

b) Regresni zavezanci, izvzemši gori navedeni, so svobodni, razen ako se je prej, kakor je menica prešla, napravil protest zbog neakceptiranja ali neplačila (sporno). (Pomotno je Straž. 412 v odst. (3) besedila zakona naveden § 90).

9) § 90 (2), ne, da menica ni prešla. Pač pa so dopuščeni vsi prigovori, ki temelje na nesposobnosti dolžnika, zavezati se z menico, na vsebini menice in na osebnih pravnih odnosjih med dolžnikom in upnikom, §§ 16 (1), 18 (2).

10) Določba § 13 ces. nar., da se na temelju amortizacijske odločbe sme zahtevati duplikat, pač pri menici ne bo uporabna, v nasprotju je z duhom §§ 91, 92.

§ 92 velja za lastno menico (gl. § 105 op.¹²⁾ in za ček (gl. § 23 št. 15 čz.).

§ 93.

Če se pojavi v roku, ki je odrejen z razglasom,¹⁾ oni, v čigar rokah je menica, za katero se je zahtevala amortizacija, ustavi sodišče²⁾ nadaljnje postopanje,³⁾ ko je bila menica pokazana prosilcu in so bile zaslišane prizadete osebe.⁴⁾

Mr. nima takih določb. Gl. uvodno opazko k § 90.

1) § 90 (3) (4) (5).

2) § 90 (1).

3) § 92.

4) Ni treba baš naroka, zasliševanje bi se moglo vršiti tudi poedino. Toda ker oni, v čigar rokah je menica, pač ni zavezan, puščati jo pri sodišču — § 90 (3): pokaže, § 92 (1) pravi sicer «predloži», toda tudi s tem ni da bi moralo biti rečeno več, nego z besedo «pokaže» —, bo vendar praktično odrediti narok, na katerem se menica pokaže, ne samo prosilcu, nego tudi drugim «prizadetim» osebam. «Prizadete» osebe pač niso vse v menici imenovane, nego prosilec amortizacije, oni, ki trdi, da menico ima, in one osebe, ki so pred izdajo amortizacijskega odloka prijavile kake zahteve glede menice, dalje akceptant in v primeru § 91 (1) trasant. § 10 ces. nar. se bo torej dal uporabljati, samo da se ne bo moglo postopanje ustaviti, če je oni, ki trdi, da ima menico v rokah, to sicer dokazal, pa se menica prosilcu ni dejanski pokazala. Tu bo veljal § 10 zadnji stavek odst. (3).

Kaj se zgodi s pokazano menico, je za amortizacijsko postopanje brez pomena. Če se stranke ne zedinijo, se vprašanje, kdo ima

pravico do menice, reši v pravdi, pri čemer bo zlasti važen § 15 (2).

§ 93 velja za lastno menico in za ček.

XV. poglavje.

Nasprotja med zakoni.

§ 94.

(1) Sposobnost, da se kdo zaveže z menico,¹⁾ odreja zakon njegove države.²⁾ Če bi bil proglašen s tem zakonom za odločilnega zakon druge države, se uporablja ta poslednji zakon.³⁾

(2) Kdor bi bil po zakonu, označenem v prednjem odstavku,⁴⁾ nesposoben, je vendarle polnoveljavno zavezan, če je prevzel zavezo v območju države, po katere zakonih bi imel sposobnost, da se zaveže.^{5) 6) 7)}

Prvi stavek odst. (1) je enak mr. 84 prvemu stavku. Drugi stavek odst. (1) je nov; odst. (2) je popolnjen z mislijo drugega stavka odst. (1), poleg tega pa seza daleč preko mr. 84 drugega stavka, gl. op. ⁵⁾.

1) V kateremkoli svojstvu (akceptant, trasant, indosant, avalist, akceptant za čast). Sposobnost, postati menični upnik, se presoja po občem drž. ali trg. pravu.

2) Zakon države, katere državljan je. Če ima več državljanstev in je eno od teh naše domače, se vpošteva pri nas edino to, gl. § 2 zakona o državljanstvu 21. septembra 1928 (Sl. Nov. 254/LXXXIV/401, Ur. l. 365) (§ 2 določa, da državljan naše kraljevine ne more biti istočasno državljan tuje države, več državljanstev pa s tem ni izključenih po zakonih tujih držav). Ako jih ima več, pa ne

domačega, naj po Bart. 123 odloča sodnik «po dejanskem stanju stvari», po Straž. 419 naj odloča pravo njegovega prebivališča, če ga nima, očetovo prebivališče v času rojstva osebe, ki je podpisala menico, če se to ne dá ustanoviti, pa pravo stanovališča (pač v trenutku podpisa menice; kaj naj po tem mnenju velja, če je prebivališče v državi, katere državljan oseba sploh ni?). Moglo bi se glede na odst. (2) tudi reči, da veljaj izmed več državljanstev v poedinem primeru državljanstvo one izmed teh držav, v kateri je oseba prevzela menično zavezo. To načelo bi pa omogočalo zlorabe, zato bi bilo morda najbolj utemeljeno mnenje, da sme domači sodnik zavezo vedno smatrati za veljavno, če je tuji državljan za menično zavezo sposoben po pravu katerekoli izmed držav, katere državljan je. S tem bi bilo ustrezno tudi misli odst. (2), ki hoče vzdržati veljavnost menične zaveze.

3) Npr.: A je državljan države X, prebivališče pa ima v državi Y. Zakon države X določa, da se menična sposobnost presoja po prebivališču; A bi sicer imel menično sposobnost v državi X, ne pa v državi Y, torej mora naš sodnik smatrati, da je nima (seveda tudi obratno). Ako bi tuji državljan imel več prebivališč, bi veljalo v op. 2) izraženo načelo. — Gl. Lapajne str. 316 sl.

4) Op. 2) 3).

5) Npr.: a) A je državljan države X in po svojem nacionalnem zakonu ni sposoben za menično zavezo. Menico podpiše v naši državi, kjer bi imel pasivno menično sposobnost, zaveza je v naši kraljevini veljavna; b) osnova ista. A podpiše menico v državi Y, kjer bi imel pasivno menično sposobnost; zaveza je v naši kraljevini

veljavna; c) osnova ista. A podpiše menico v državi Z, kjer tudi nima pasivne menične sposobnosti; zaveza pri nas ni veljavna.

⁶⁾ «Državljanstvo» pravnih oseb in trgovinskih družb se presoja redno po njihovem sedežu, vendar poznajo zakoni nekaterih držav vsaj v izvestnih primerih tudi drugačna načela, zlasti po državljanstvu (večine) članov uprave (načelništva, upravnega sveta). Gl. Lapajne str. 290 sl.

⁷⁾ Iz §§ 94 (²⁾), 95 (¹⁾) sledi, da je glede državljanstva odločilen trenutek, ko kdo prevzame menično zavezo, t. j. ko podpiše menico, torej ne trenutek, ko se menica dá v promet, ali trenutek dospelka menice ali uveljavljanja regresa.

§ 94 velja za lastno menico in za ček (gl. § 23 št. 16).

§ 95.

(¹⁾ **Obliko** ¹⁾ menične izjave ²⁾ odredjajo zakoni države, v katere območju je izjava podpisana.³⁾

(²⁾ **Izjeme od tega so:**

1.) Če menične izjave,²⁾ dane v inozemstvu, ne ustrezajo tamošnjemu zakonu, toda ustrezajo⁴⁾ predpisom tega zakona, se ne more izpodbijati⁵⁾ veljavnost poznejših meničnih izjav, danih v območju tega zakona, na podstavi inozemskega zakona.⁶⁾

2.) Menične izjave ²⁾ med našimi državljani,⁷⁾ storjene v inozemstvu, imajo menično veljavnost, če ustrezajo predpisom tega zakona, najsi ne ustrezajo zakonu kraja, kjer so nastale.⁸⁾

Ni razlike od mr. 85.

¹⁾ S tem ni rečeno, da tudi učinek; tega vprašanja mz. ne ureja, gl. § 96 op. ⁴⁾).

2) Temeljne menice, indosamenta, avala, akcepta, akcepta za čast. Vsaka izjava se glede oblike presoja samostojno.

3) Dejanski podpisana, toda če se iz menice vidi kraj, bo smel dobroverni pridobitelj smatrati, da se je izjava res na tem kraju podpisala. Samo on bo smel dokazati, da je kraj krivo naveden, ne tudi oni, ki je kraj krivo označil. Ako pa kraj sploh ni označen, je treba ločiti, ali zahteva tuji zakon označbo kraja; če jo, je izjava neveljavna, če je ne, bo veljala domneva, da je podpisana v podpisnikovem prebivališču; nasproten dokaz je dovoljen.

4) Po svoji obliki.

5) Pred našim sodiščem.

6) Primer: Menica je izdana v Parizu brez valutne in ordrske klavzule, tako da je v območju francoskega meničnega prava neveljavna, pri nas pa bi bila veljavna. Nanjo je A zapisal indosament in blanko v Nemčiji, veljaven v Nemčiji in pri nas, B indosament z valutno klavzulo v Nancyju, veljaven na Francoskem in pri nas, C indosament v Zagrebu, D indosament na Dunaju, veljaven tam in pri nas, E indosament v Ljubljani. Zavezana sta pri nas samo C in E, kajti dasi bi bili A-jev, B-jev in D-jev indosament po obliki veljavni pri nas in v državi, kjer so se dali, se vendar niso dali v območju našega mz.

Brez pomena je, ali je menično izjavo v inozemstvu ali v naši državi podpisal inozemec ali naš državljan, gl. pa § 95 (2) št. 2.

7) T. j. trasant in remitent ali indosant in neposrednji indosatar. Če je akceptant, naš državljan, dal akcept trasantu, remitentu, indosatarju, našemu državljanu, je akcept ve-

ljaven, ne, če ga je dal trasantu, remitentu, indosatarju, ki ni naš državljan; slično pri avalu in akceptu za čast, naša državljana morata biti avalist (honorant) in oni menični u p r a v i č e n e c, kateremu se je dal aval, ki je pripustil akcept za čast.

8) T. j. bile podpisane, odst. (1). — S tem ni rešeno vprašanje, ali velja zaveza samo napram našemu državljanu, kateremu se je dala, ali tudi napram njegovim pravnim naslednikom, bodisi, da so naši državljan ali ne. Veljalo bo drugo.

§ 95 velja za lastno menico in za ček.

§ 96.

Obliko in roke protesta¹⁾ kakor tudi obliko²⁾ ostalih činov, potrebnih za izvrševanje ali za ohranitev meničnih pravic,³⁾ odredjajo zakoni države, v katere območju je treba vzdigniti protest ali izvršiti dotično opravilo.⁴⁾

V bistvu isto kar v 86 mr., vendar naglaša § 96 ne le obliko, temveč tudi roke.

1) Oblika protesta §§ 70 do 73, 77; roki §§ 24, 43, 59, 91, 106, gl. tudi § 102.

2) Tu je imenovana samo oblika, toda tudi rok pride v poštev pri prezentaciji (§§ 20 do 22, 33, 37 itd.), pri notifikaciji (§§ 44, 53, 54).

3) Zlasti prezentacija, protest, notifikacija.

4) Ni s tem rešeno vprašanje, ali je čin sploh potreben, prav tako, kakor § 96 ne govori o učinkih meničnih izjav. Ta vprašanja se načelno rešujejo po pravu kraja, kjer se je menična zaveza prevzela, t. j. menična izjava podpisala — prim. §§ 94 op. 7), 95; pravo plačil-

nega kraja bo veljalo le za vprašanje koledarskih razlik § 36, delnega plačila § 38, valute § 40, pologa § 41, plačilnega dne § 100 (1), respektnih dni § 101 (2), preširoko Bart. 124, 126, po katerem naj glede učinkov meničnih izjav in glede potrebe činov menične skrbnosti in opreznosti odloča sploh pravo plačilnega kraja. Glej Lapajne str. 321 sl. V protislovju Vrb. M. 149 in 158 glede zastaranja menične zaveze, na str. 149 naj (za zastaranje regresne zaveze) odloča zakon zavezančevega prebivališča, na str. 158 (pravilno) zakon kraja, kjer se je dala menična izjava. Gl. pa § 84.

XVI. poglavje.

Obče odredbe.

§ 97.

V menično zavezo¹⁾ sme vstopiti vsakdo,²⁾ kolikor se more zavezati s pogodbo³⁾ po predpisih državljanskega ali trgovinskega zakonika.⁴⁾ ⁵⁾ ⁶⁾ ⁷⁾

Pojasnjeno je napram mr. 1, da je za menično zavezo sposoben tudi oni, ki ima le delno poslovno sposobnost, kolikor je pač ima. Razveljavljena je ces. nar. o menični nesposobnosti vojakov 3. julija 1852, drž. zak. 138 (§ 113 št. 3).

1) Gl. § 94 op. 1).

2) Fizična oseba, pravna oseba, trgovinska družba — ne tajna in prigodna — pridobitna in gospodarska zadruga. Razlike ni ne po obiteljskem stanu, ne po poklicu, ne po spolu, ne po pismenosti ali nepismenosti (§ 98).

3) T. j. kdor more pravno učinkovito med živimi razpolagati s svojo imovino. Ne gre za to, ali in koliko more s svojo imovino raz-

polagati za primer smrti, zlasti z oporoko. Kdor je v svoji poslovni sposobnosti delno omejen, se more z menico zavezati glede onega dela svoje imovine, glede katerega ni omejen.

4) Mišljena nista samo odz. in tz., nego tudi drugi zakoni, ki ju dopolnjujejo, npr. zak. o družbah z omejeno zavezo 6. marca 1906, drž. zak. 58 (§ 61), zak. o pridobitnih in gospodarskih zadrugah 9. aprila 1873, drž. zak. 70 (§ 12), preklicni red (ces. nar. 28. junija 1916, drž. zak. 207 [zlasti §§ 3, 4, 8, 9, 67]).

5) V podrobnostih je treba ločiti: a) One, ki niti po zastopniku ne morejo stopiti v menično zavezo; to so nedopuščena društva (§ 26 odz.) in redovniki s slovesnimi obljubami, dokler so v redu (poslednje ni splošno priznано).

b) One, ki se ne morejo zavezati po menici s svojim podpisom, ker jim zakon sploh ne priznava poslovne volje; to so otroci izpod 7 let (§ 865 odz.), popolnoma preklicane osebe, dokler preklic traja (§§ 3, 67 prekl. r.), dalje tudi nepreklicane osebe, ki niso imele — vsaj v trenutku, kô so menico podpisale — pameti (§ 865 odz.), in nepreklicane osebe, nad katerimi se je podaljšala očetovska ali varuška oblast iz razloga, ki bi bil sicer povod za popoln preklic. Vse te osebe pa more menično zavezati njihov zakonski zastopnik tako, da on podpiše menico kot zastopnik.

c) One, ki se morejo zavezati s svojim podpisom, pa samo s pristankom zakonskega zastopnika:

α) maloletniki v starosti nad 7, pa izpod 14 let (§ 865 odz.), oni, nad katerimi se je podaljšala očetovska oblast iz drugega kot gori omenjenega razloga (§§ 172, 251 odz.), gluho-nemi, če se jim je postavil skrbnik (§ 275 odz.);

β) maloletniki v starosti nad 14 let in delno preklicane osebe (§§ 151, 246, 247 odz., §§ 4, 9, 67 prekl. r.). Ti pa smejo brez pristanka zakonskega zastopnika tudi po menici razpolagati z ono imovino, s katero jim zakon dovoljuje svobodno razpolaganje. Kjer je po a) in β) treba pritrčila zakonskega zastopnika, ni bistveno, da je tudi njegov podpis na menici, niti ne, da je pritrčilo sploh razvidno iz menice. Po odz. in ces. pat. 9. avgusta 1854, drž. zak. 208, bo treba presoјati vprašanje, ali je v poedinem primeru potrebna odobritev po varstvenem (skrbstvenem) sodišču in ali mora biti izražena na menici.

Glede zastopništva gl. tudi § 8, glede menične sposobnosti §§ 94, 108, 111. — Kridatar je sposoben za menično zavezo, vendar z njo ne more obremeniti imovine, ki spada v konkurzni sklad.

6) a) Ali je oseba bila sposobna za menično zavezo, se presoja po času, ko je menico podpisala, §§ 94 (2), 95 (1); naknadna odobritev (ratihabicija) po podpisniku samem ali po zastopniku in sodišču (glede te drugega mnenja Straž. 433) ne vzpostavi zaveze (tako tudi Čim. 91, ki pa v nasprotju s Straž. 434 smatra za odločilen trenutek, ko je podpisnik dal menico v cirkulacijo, tako tudi Vrb. M. 46).

b) Za pasivno menično sposobnost ni domneve iz menice, ona se iz menice ne vidi, kdor jo trdi, jo mora dokazati, če jo nasprotnik zanika (tako Čim. 91, nasprotno Straž. 434). Vendar je treba priznati, da bi v primeru, če je menični izjavi pristavljen datum, iz katerega npr. sledi polnoletnost, podpisnik moral napram dobrovernemu imetniku dokazati, da je datum kriv in da podpisnik ni bil polnoleten; gl. tudi § 248 odz.

c) Vprašanje, ali je veljaven posel, na katerem naj bi bila osnovana menična zaveza, se ne presoja po meničnem pravu, prav tako ne vprašanje, ali se dá vzdržati veljavnost v menici izražene zaveze npr. kot asignacija.

7) O sposobnosti, pridobivati menične pravice, mz. ne govori, presoja se po drugih zakonih, vobče je treba reči, da je nimajo društva, navedena v op. 5 a).

§ 97 velja za lastno menico in za ček (gl. § 23 št. 17).

§ 98.

(1) Nepismena oseba ali oseba, ki ne more pisati,¹⁾ daje menične izjave²⁾ z ročnim znakom,³⁾ overovljenim od sodišča⁴⁾ ali javnega notarja⁵⁾ na menici sami ali na alonži.⁶⁾ Štampilja, muhur⁷⁾ in podpis s hebrejskimi pismenkami se smatrajo za ročni znak.

(2) Kdor dá menično izjavo za nepismeno osebo, mora imeti pooblastilo,⁸⁾ overovljeno od sodišča ali javnega notarja. Ta predpis se ne tiče zakonskih odredb o podpisovanju firme trgovcev.⁹⁾

(3) Uradnik,¹⁰⁾ ki vrši overavljanje, mora potrditi,¹¹⁾ da osebno ali po privedenih pričah¹²⁾ pozna osebo, ki hoče prevzeti menično zavezo ali dati pooblastilo, nadalje da se je dotični osebi prečitala menična izjava ali pooblastilo in da je ta oseba izjavila, da to ustreza njeni volji. To potrdilo mora opremiti uradnik z uradno številko, pečatom in svojim podpisom.¹³⁾

V bistvu odreja odst. (1) isto, kar mr. 94; odst. (2) dopolnjuje odst. (1), dočim mr. o overavljanju pooblastila molči; odst. (3) daje za vso kraljevino enake predpise o overavljanju, ki so vobče v skladu s § 285 nesp. pat., § 239 posl., § 79 not. r.

1) Poškodovana je roka, hromost. — Ali zna oseba čitati, za to ne gre.

2) Gl. § 94 op.¹⁾; «daje» = podpis, ta je bistven, §§ 8, 12, 24, 30, 56.

3) Kakršnimkoli, navadno s križem.

4) § 121 jn., § 87 (2) zakona o ureditvi rednih sodišč 18. januarja 1929. (Sl. Nov. 20/X/40, Ur. l. 49).

5) §§ 1, 8, 31, 79 not. r.

6) Tudi na kopiji, če se je ročni znak dal na kopiji. Overovitev na posebni listini, priznanje podpisa, tudi pred pričami, ne zadočuje, izjava prav tako ni menična izjava, kakor če ročni znak sploh ni overovljen; tak indosament utegne uničiti formalno legitimacijo po §§ 15, 17 do 19 (Vrb. M. 48 nejasno).

7) Posebne vrste štamplije v Bosni in Hercegovini.

8) Za pogodbeno pooblastilo gre, ne za zakonsko ali statutarno zastopstvo. Vseeno, ali je pooblastilo splošno, ali pooblastilo za menične zaveze vobče, ali za poedino menično zavezo. — Ne velja odst. (2) za osebo, ki ne more pisati.

9) Tudi ne firme pridobitne in gospodarske zadruga, ki ni trgovec. Prim. čl. 15 sl., 44, 48, 88, 153, 179, 228, 229 tz., § 18 zak. o družbah z o. z. 6. marca 1906, drž. zak. 58, § 17 zak. o pridobitnih in gospodarskih zadrugah 9. aprila 1873, drž. zak. 70; gl. § 110.

10) Tudi notar.

11) Na menici, kopiji, alonži.

12) Torej vsaj dve, prim. § 285 nesp. pat., § 79 not. r., priče je treba imenovati.

13) Kdor dá menično izjavo z neoverjenim ročnim znakom ali — če je nepismen — po pooblaščenju brez overjenega pooblastila, ni podpisnik, torej ne pride v menično zavezo; ali pride v drugačno, se presoja po občem drž. in trg. pravu. Za zastopnika, ki se je podpisal brez overjenega pooblastila, velja § 8, oblika pooblastila je tu bistvena.

§ 98 velja za lastno menico in za ček.

§ 99.

Podpis 1) **slepih** 2) **oseb na menici** 3) **velja samo, če je overovljen od sodišča ali javnega notarja tako, kakor je predpisano v § 98.** 4) 5)

Nova določba, ki razveljavlja za podpis meničnih izjav § 1 lit. e zak. 25. julija 1871, drž. zak. 76, o potrebi notarskega akta za izvestne pravne posle, kolikor se tiče slepcev naravnost, po smislu pa tudi glede glušcev in mutcev (to dvomljivo).

1) Gre tu samo za slepca, ki zna in more pisati, sicer velja § 98; samo za podpis menične izjave v smislu § 98 op. 2), ne npr. za podpis priznanice o plačilu menice (§§ 38, 49, 50, 57, 61).

2) Slep je v smislu § 99 tudi oni, ki tako slabo vidi, da se ne more sam prepričati o vsebini in obliki izjave, katero naj podpiše.

3) Kopiji, alonži.

4) Tudi slepec lahko postavi pooblaščenca za oddajo menične izjave. Zakon za to pooblastilo izrečno ne predpisuje overitve po § 98 (2) (3), mišljeno pa to pač je, v tem obsegu bi bilo treba smatrati za razveljavljen § 1 lit e

v uvodu imenovanega zakona (Straž. 439 ne zahteva za pooblastilo niti overitve).

Če slepec zna in more pisati, ne more dati ročnega znamenja.

5) Glede zaveze prim. § 98 op. 6) 13) (krivo Bart. 132, ki hoče, da bodi slepec, čigar podpis ni overovljen, odgovoren po § 8 kot zastopnik).

§ 99 velja za lastno menico in za ček.

§ 100.

(1) Če dospe¹⁾ menica na zakonski praznik,²⁾ se sme zahtevati³⁾ njeno plačilo⁴⁾ šele prvi naslednji delavnik.⁵⁾ Prav tako se smejo izvršiti vsi drugi čini, ki se tičejo menice,⁶⁾ zlasti predložitev zaradi akceptiranja⁷⁾ in protest,⁸⁾ samo na delavnik.⁹⁾

(2) Če je treba izvršiti katerega izmed teh činov v odrejenem roku, ki mu je poslednji dan zakonski praznik, se podaljša ta rok do prvega delavnika, ki pride takoj po preteku roka.¹⁰⁾ Prazniki med rokom se ob izračunavanju roka všttevajo.¹¹⁾

V bistvu isto, kar določa mr. 92. Odst. (2) daje v drugem stavku pojasnilo, ki se je tudi doslej priznavalo.

1) §§ 1 št. 4, 2 (2), 16 (2), 32 do 36.

2) Gl. § 112.

3) Plačati se sme po sporazumu obeh strank o dospetku, čeprav je ta dan praznik, prim. § 39 (3), samo zahtevati se plačilo ne more in tudi ne vsiliti.

4) Bodisi po § 37 ali 59, bodisi po §§ 49, 50, 57.

5) Velja tudi, če si sledi več zakonskih praznikov, šele prvi delavnik za njimi je plačilni dan.

6) Poleg akceptiranja, datiranja in protestiranja zlasti §§ 63 (3), 65 (1), 67 (1); ne velja to za notifikacijo po §§ 44, 53, 54, če se izvrši p o p o š t i.

7) § 20, pa tudi predložitev zaradi akceptiranja za čast, ki sicer ni obvezna.

8) Protestiranje samo, namreč predložitev menice ali kopije po protestnem organu, § 71 (1); gl. op. 9).

9) Zakon se izraža «se ne s m e j o izvršiti», to pa pomeni vobče le, da se ne more staviti z a h t e v a z učinkom, ki po zakonu nastopi, če se ji ne ugodí. Ni neveljaven akcept, ki se je dal, ne more se zahtevati nazaj duplikat ali izvirnik, ki se je izročil na praznik. Glede protesta je treba ločiti: redno protestiranje se ne sme izvršiti na praznik, protest bi bil neveljaven, ne bo pa neveljaven, če se je protestiranje (op. 8) izvršilo na delavnik, protestna listina pa se je napisala, pred potekom protestnega roka, na praznik. Veljaven je nadomestni protest po § 77 (1), če je protestat po svoji volji dopustil prezentacijo na praznik in takoj na menico zapisal svojo izjavo, dvomljivo pa je, ali se s m e t a izjava na praznik, ki pade v protestni rok, vpisati v protestni register; prav tako je dvomljivo, ali je na praznik mogoč protest po § 77 (2), če bi ga hotel izvršiti protestni organ (nekoliko nejasno glede protesta Čim. 93 in Straž. 440, 441, gl. pa tudi str. 442). Določba § 100 (1) ima namen, preprečiti nadlegovanje osebe, ki naj po menici kaj stori, na praznik; če ona sama pristane, ni razloga, braniti ji, istotako prav za prav ni razloga, da bi se uradni čini, pri katerih ni treba sodelovanja strank, zlasti protestatovega, ne mogli vršiti na praz-

nik. Vedno seveda velja, da mora biti protest izvršen tekom zakonskega protestnega roka.

¹⁰⁾ Gl. §§ 20 op. ⁶⁾, 21 op. ⁴⁾, 22 op. ³⁾, 23 (2), 33, 78 op. ⁵⁾.

¹¹⁾ Izjema §§ 37, 43, 44 (1), 59. Prim. izraz «nemudoma» v §§ 53, 54, 76.

§ 100 velja za lastno menico in za ček (gl. § 23 št. 17).

§ 101.

(1) Niti v zakonske ¹⁾ niti v roke, ki so odrejeni v menici, ²⁾ se ne všteva dan, od katerega izhajajo.

(2) Dopuščeni niso nikakršni prizanesni dnevi, niti zakonski niti sodni.

Odst. (1) je nov, ustreza pa dosedanjemu, na mr. 32 oprtemu nauku; odst. (2) je enak mr. 33. Blagajniških dni po mr. 93 ne pozna mz.

¹⁾ Npr. §§ 22 (1), 33, 44, 78, 85, 90.

²⁾ Npr. §§ 21, 22 (2) (3), 33 do 35.

§ 101 velja za lastno menico in za ček.

§ 102.

(1) Predložitev menice zaradi akceptiranja ¹⁾ ali zaradi plačila ²⁾ in vsi drugi čini, ki jih je treba po tem zakonu, da se izvrše ali ohranijo menične pravice, ³⁾ se morajo podjeti v poslovnem času ⁴⁾ in v poslovalnici, ⁵⁾ če pa te ni mogoče najti, v stanovanju. Če iz menice ni razvidno, da ima iskana oseba poslovalnico, jo je treba iskati v stanovanju. ⁶⁾

(2) V primeru § 26., drugega odstavka, se izvrši predložitev v plačilo v prostoru ali pri osebi, ki ga (jo) je označil trasat. ⁷⁾

(3) Vsi ti čini se smejo storiti po pristanku dotične osebe na drugem kraju (n. pr. na borzi) in v drugem nego v poslovnem času.⁸⁾

Razlike od mr. 91 so: a) čl. 91 ne govori o poslovnem času, priznavala pa se je določba o poslovnem času tudi doslej; b) čl. 91 zahteva splošno, da se najprej išči poslovalnica, potem šele stanovanje, § 102 (1) tega načela ne postavlja splošno; c) nov je odst. (2), učilo pa se je isto že doslej.

1) §§ 20 do 22, 53 (3), 55, 91.

2) §§ 37, 53 (3), 59, 91.

3) Zahteva datiranja, regresa, ponudba regresne vsote, §§ 24, 46 do 50, 57, 63, 65, 67, 71, 77 (1), 106. Razume se, da § 102 ne velja za notifikacijo po §§ 44, 53, 54, če se izvrši po pošti, obvestilo se lahko spiše v stanovanju ali poslovalnici, v poslovnem času ali izven njega; prav tako je vseeno, kje in kdaj se piše protestna listina. §§ 72, 77 (2), samo da mora biti zaključena — po § 77 tudi v protestni register vpisana — pred potekom protestnega roka. Gl. tudi § 100 op. 9). Ustna ali telefonska notifikacija pa se mora izvršiti v poslovnem času in v poslovalnico (stanovanje) onega, komur je treba dati obvestilo, prav tja je treba nasloviti pisмено obvestilo.

4) Odločilne so krajevne prilike, pa tudi prilike v podjetjih določene vrste, v katero spada podjetje one osebe, pri kateri naj se čin izvrši. Uradne ure javnih oblastev ne pridejo v poštev, razen pri sodiščih toliko, da izven uradnih ur ne bo mogoče zahtevati protestnega organa; vendar prim. § 41 posl.; isto bo veljalo za notarje. Kjer so ure za odpiranje in zapiranje

poslovalnic določene z oblastvenim predpisom, bo vobče dnevni čas med temi urami smatrati za poslovni čas, vendar je treba pomniti, da so te ure navadno mišljene kot maksimalne, ni izključeno, da je dejanski poslovni čas v izvestni poslovni grani krajši.

5) V prostoru, kjer protestat (podjetnik) redno vrši pridobitno delo, torej ne uradni prostori javnih oblastev (izjema npr. menica, ki jo je akceptirala občina, se zoper njo lahko protestira v občinskem uradu), zlasti ne za nameščence javnih oblastev, tudi ne zasebne poslovalnice za tam zaposlene zasebne nameščence, pač pa pisarna za menične čine zoper odvetnika ali notarja osebno (Straž. 445 je glede notarja drugega mnenja).

6) Poslovalnico je treba iskati le, če je v menici naravnost naznačena ali je sicer iz menice razvidno, da jo oseba, zoper katero je treba izvršiti čin, utegne imeti, npr. trasat je označen kot trgovec, obrtnik, odvetnik, trasat je banka, imetnik prometnega podjetja (nasprotno: trasat je označen kot uradnik, prokurist, zasebnik). Če to ni razvidno, zadostuje, da se čin poskusi v stanovanju in iskati je treba samo stanovanje. Vedno pa je dovoljeno, čin podjeti v poslovalnici, bodisi tudi, da je onemu, ki naj ga izvrši, znana samo izven menice, toda ne smel bi se, ako se izkaže, da poslovalnice vendar ni, napraviti protest v zrak; če se ne najde, je treba iskati stanovanje. Prim. § 71, zlasti op. 9).

7) Plačilno mesto. Samo za prezentacijo v plačilo gre tu, ne za prezentacijo v akcept (§ 20) ali za prezentacijo po §§ 65, 67. Iskati pa je treba v prostoru ali pri osebi, ki je na-

značena po § 26 (2), trasata samega in protestirati zoper njega.

8) Toda vedno v roku in v kraju v upravnem smislu, ki je po zakonu ali menici odrejen za čin; ne dá se po § 102 (3) rok sporazumno izpremeniti, niti izpremeniti kraj sam, § 102 (3) velja samo za prostor (lokal) v pravilnem kraju in (poslovni) čas v roku.

§ 102 velja za lastno menico (gl. § 105 op. 13) in, izvzemši odst. (2), za ček (gl. § 23 št. 17 čz.).

Drugi del.

Lastna menica.

§ 103.

Lastna menica obseza:

1.) označbo, da je menica, napisano v samem besedilu listine in v jeziku, v katerem je menica sestavljena;¹⁾

2.) nepogojno obljubo, da se bo plačala določena vsota denarja;²⁾

3.) označbo dospelosti;³⁾

4.) kraj, kjer je treba plačati;⁴⁾

5.) ime onega, kateremu ali po čigar naredbi je treba plačati (remitent);⁵⁾

6.) označbo dne in kraja, kjer je lastna menica izdana;⁶⁾

7.) podpis onega, ki izdaja menico (izdatelj).⁷⁾

Razlike od mr. 96 so analogne razlikam med § 1 in mr. 4.

1) Gl. § 1 op. 1) 2) 3).

2) Tu je bistvena razlika med trato in lastno menico; v prvi izdatelj, trasant, pozivlje ali reskoga drugega ali vsaj v obliki poziva drugi

osebi samega sebe, § 3 (2), naj plača menično vsoto — v drugi obljublja plačilo sam: «plačam», «plačal bom». Zato pri lastni menici odpade «ime onega, ki naj plača (trasat)», § 1 št. 3. Gl. § 1 op. 5).

3) Gl. § 1 op. 7).

4) Gl. §§ 1 op. 8), 104 (2), 105 op. 14); mr. 96 ne zahteva označbe plačilnega kraja, gl. pa mr. 97.

5) Gl. § 1 op. 9).

6) Gl. § 1 op. 10).

7) Gl. § 1 op. 11).

Gl. §§ 104, 68, 98, 99.

§ 104.

(1) Listina, v kateri ne bi bilo katerekoli izmed sestavin, naštetih v prednjem paragrafu, se ne smatra za lastno menico. Od tega se izvzemajo primeri, ki so določeni v naslednjih odstavkih.¹⁾

(2) Lastna menica, v kateri ni označena dospelost, se smatra za plačljivo ob vpogledu.²⁾

(3) Če ni posebne označbe, se smatra kraj izdaje listine za plačilni kraj in obenem za izdateljevo prebivališče.³⁾

(4) Lastna menica, v kateri ni naznačen kraj izdaje, se smatra za izdano v kraju, ki je označen poleg izdateljevega imena.^{4) 5)}

Odst. (1) ustreza mr. 7, 98 št. 1; odst. (2) (4) sta nova, po mr. je taka lastna menica neveljavna; odst. (3) ustreza navzlic nekoliko drugačni dikciji čl. 97.

1) Gl. §§ 103, 1 op. 1), 16 (2).

2) Gl. § 2 op. 2).

3) Ločiti je treba: a) v menici je imenovan plačilni kraj, različen od kraja izdaje, poleg tega je naveden še tretji kraj kot kraj izdateljevega prebivališča; b) v menici je imenovan plačilni kraj, različen od kraja izdaje; c) naveden je kraj izdaje in poleg njega poseben kraj kot kraj izdateljevega prebivališča; č) imenovan je samo kraj izdaje. V primerih a) in b) je lastna menica domicilirana; v primerih c) in č) nastopi fikcija, da je kraj izdaje plačilni kraj. V primerih a) in c) se na posebe navedeno izdateljevo prebivališče ni ozirati, kar se tiče dejanj menične skrbnosti in opreznosti; zakon sicer to določa samo za primer c), veljati pa mora tudi za primer a) v tem smislu, da se poleg plačilnega kraja in kraja izdaje ne vpošteva še tretji kraj (drugače pri domicilirani trati, toda tam gre baš za trasata, osebo, različno od trasanta, gl. § 20 op. 8), deloma drugega mnenja Straž. 451).

4) Gl. § 2 op. 4). Potrditi bo vprašanje, ali po odst. (4) določeni kraj izdaje lahko pomeni tudi plačilni kraj po fikciji odst. (3). Nasprotno Straž. 451.

5) Glede valutnega razmerja gl. § 2 op. 5 a); pokritvena klavzula in poročilo pri lastni menici ne prideta v poštev.

§ 105.

(1) Za lastno menico veljajo, kolikor ne nasprotujejo njeni naravi,¹⁾ ti-le predpisi o trasirani menici:

- o indosamentu (§§ 10. do 19.);²⁾
- o avalu (§§ 29. do 31.);³⁾
- o dospelosti (§§ 32. do 36.);⁴⁾
- o plačilu (§§ 37. do 41.);⁵⁾

o regresu zbog neplačila (§§ 42. do 49., 51. do 53.); ⁶⁾

o plačilu za čast (§§ 54., 58. do 62.); ⁷⁾

o prepisih (§§ 66. in 67.);

o nepristnih in predrugačenih menicah (§ 68. in 69.); ⁸⁾

o protestu (§§ 70. do 77.); ⁹⁾

o zastaranju (§§ 78. do 84.); ¹⁰⁾

o neopravičeni obogatitvi, o zastavni in pridržbeni pravici (§§ 85. do 89.); ¹¹⁾

o amortizaciji (§§ 90. do 93.); ¹²⁾

o nasprotjih med zakoni (§§ 94. do 96.);

obče odredbe (§§ 97. do 102.).¹³⁾

(2) Nadalje veljajo tudi za lastno menico predpisi o domiciliranju (§§ 4. in 26.),¹⁴⁾ o odrejanju obresti (§ 5.),¹⁵⁾ o razlikah v označbah vsote, ki naj se plača (§ 6.), o posledicah podpisa nesposobne osebe (§ 7.) ali osebe, ki ravna, ne da bi bila upravičena, ali ki prekorači svojo pravico (§ 8.); o naknadni izpolnitvi (§ 16., drugi odstavek).

Razlike od mr. 98 so razvidne iz uvodnih opazk k določbam o trati, ki po § 105 (1) veljajo za lastno menico.

¹⁾ Najvažnejši razloček med trato in lastno menico je ta, da lastna menica po svojem bistvu — neposrednja plačilna obljuba izdateljeva, ne poziv drugi osebi, naj plača — ne pozna akcepta; iz te osnovne razlike slede prav za prav vsi podrobni razločki, od katerih zakon posebe naglašá samo one, ki se tičejo sestavin temeljne menice (§§ 103, 104) in menice povpoglednice (§ 106). Sem pa spadajo tudi za lastno menico ne veljajoče določbe: a) § 3 (1), lastna menica se ne more glasiti na lastni ukaz, izdatelj in remitent ne moreta biti ista oseba;

ni pa s tem rečeno, da bi se lastna menica ne mogla izdati na račun tretje osebe, tako pravno razmerje se tudi pri lastni menici ne presoja po meničnem pravu. b) §§ 3 (2) in 9, ker lastna menica nima trasanta. c) §§ 20 do 28, 50, 55 do 57, 65, ker lastna menica ne pozna akcepta in tudi ne akcepta za čast. č) §§ 63 in 64 glede na § 64 drugi stavek odst. (1), ker ima izdatelj lastne menice pravni položaj akceptanta, § 106 (1), bi moral podpisati vsak duplikat, da bi bil sploh formalno veljaven in vedno bi lahko prišel v večkratno zavezo.

2) Izdatelj ne more biti prvi indosant, ker ne more biti remitent (preveč trdi Straž. 455, da sploh ne more biti indosant), lahko je indosatar po § 10 (3) in potem, pred dospelkom, tudi indosant. — Indosant lastne menice ni odgovoren za akcept, § 10 (1), v § 16 (1) je treba besedo «trasantom» nadomestiti z «izdateljem», isto velja po smislu za § 22 (2), dasi § 105 ne navaja § 22, gl. pa § 106 (2).

3) V § 30 (3) pride v poštev podpis izdateljev, v § 30 (4) bo treba po analogiji smatrati, da je aval dan za prvega indosanta. Dvomljivo je mnenje (Straž. 455), da imetnik menice lahko smatra avalista za poroka bodisi izdatelja, bodisi katerega izmed regresnih zavezancev, da pa naj na vsak način dá napraviti protest, da ne bi avalist morda dokazal, da se je hotel zavezati za regresnega zavezanca: tako bi prišla v menico izvestna negotovost.

4) Pri § 34 (1) se je treba ozirati na § 106 (2), § 34 (2) je treba razumeti tako, da je v p o g l e d izvršen poslednji dan vpoglednega roka.

5) Lastno menico je treba predložiti v plačilo izdatelju (§ 37), on plača pred dospelkom

na svojo nevarnost, § 39 (2), on ima pravice, ki jih §§ 38, 40 dajeta trasatu in trasantu in § 41 akceptantu.

6) Od 42 (3) velja za lastno menico samo št. 2, izdatelj zamenjuje trasata, od § 43 veljajo za lastno menico odst. (1) (2) (5), akcept, odst. (1), ne pride v poštev, na mesto trasatovo, odst. (5), stopi izdatelj. — Notificirati je treba samo protest zbog neplačila in samo indosantom, ne izdatelju (§ 44) klavzulo «brez protesta» napiše lahko tudi izdatelj (§ 45). — Izdatelj je zavezan kakor akceptant, §§ 46, 106 (1). — Od prejšnjih primerov v § 52 (1) ne velja za menico drugi (zamuda roka za protest zbog neakceptiranja), dalje ne odst. (2) (3), namesto akceptanta na koncu odst. (1) je treba razumeti izdatelja. — V § 53 (3) odpade prezentacija v akcept.

7) Akcept za čast ni mogoč pri lastni menici, ker ga zakon ne dopušča, dasi bi bil teoretski mogoč v primerih § 42 (3) št. 2, kakor po mr. 29, 98 št. 4 (prim. Čim. 96, Vrb. M. 79, 103); sicer velja § 54 s sledečimi omejitvami: Izdatelj ne more dati naslova za silo in ne more biti intervenient pri plačilu, ni pa izključeno, da je honorat pri plačilu za čast po pozvanem ali nepozvanem intervenientu (Straž. 456 je glede adresata drugega mnenja, gl. pa Straž. 272). — § 59 velja, samo da ne more biti akcepta za čast. — V § 61 (1) je treba razumeti, da velja za honorata, če ni imenovan prvi indosant (dvomljivo).

8) V § 68: izdatelj namesto akceptanta in trasanta.

9) § 72 (3) ne pride v poštev, kar se tiče § 23 (2). — Nadomestni protest po § 77 (1) je

mogoč samo zbog neplačila, izjavo dá in podpiše namesto trasata izdatelj, akceptant za čast ne pride v poštev.

¹⁰⁾ § 78 (1) velja za izdatelja, § 106 (1); v odst. (2) (3) odpade trasant. Ni razlike od mr. 100.

¹¹⁾ Obogatitvena tožba gre zoper izdatelja.

¹²⁾ § 91 (1) ne velja za lastno menico, v odst. (2) nadomestuje izdatelj akceptanta (ne trasanta), baš to velja v § 92 (3).

¹³⁾ V § 102 (1) ne pride v poštev prezentacija v akcept.

¹⁴⁾ Gl. § 104 op. ³⁾. Domicilirati more samo izdatelj in samo on more imenovati domiciliata, če ga ne, se smatra, da bo sam plačal v domicilu, § 26 (1). V primeru, da se menica plačaj v kraju izdaje, ne more izdatelj imenovati plačilnega mesta po § 26 (2), ker to more samo trasat v svojem prebivališču, tako «plačilno mesto» bi bil pravi domicil v smislu § 4. (Tako tudi Straž. 455). Razlika od mr. 99 je glede domicilirane lastne menice z imenovanim domiciliatom v tem, da opustitev protesta zbog neplačila pri domiciliatu izdatelja ne oprosti menične zaveze.

¹⁵⁾ Na mesto trasantovo stopi izdatelj.

§ 106.

(1) Izdatelj lastne menice je zavezan na isti način kakor akceptant trasirane menice.¹⁾

(2) Lastne menice, plačljive na določen čas po vpogledu,²⁾ je treba predložiti izdatelju na vpogled³⁾ v rokih, predpisanih v § 22. Rok «po vpogledu» teče od datuma vpogleda, ki ga je podpisal izdatelj na menici sami. Če izdatelj odkloni, da bi

postavil na menico svoj datirani vpogled, je treba to ugotoviti s protestom (§ 24.);⁴⁾ od datuma protesta teče rok «po vpogledu».

Odst. (1) je nov, veljalo je isto tudi na osnovi mr., v odst. (2) ni bistvene razlike od čl. 98 št. 3, razlike § 22 od dotičnih določb mr. gl. pri § 22.

1) Zlasti §§ 27, 46, 78 (1), 85.

2) §§ 32, 34.

3) Ne v akcept, nego samo v svrhu vpogleda in datiranja, da se sproži tek povpoglednega roka; oblika zaznamka o vpogledu ni predpisana, zadostujeta datum in podpis na menici ali alonži, ne na kopiji; § 20 (1).

4) Nadomestni protest po § 77 ni mogoč.

Tretji del.

Prehodne in končne odredbe.

§ 107.

(1) Za menice, izdane, preden stopi ta zakon v veljavo,¹⁾ veljajo predpisi dosedanjih zakonov.²⁾

(2) Po dosedanjih zakonih je treba tudi presoјati obliko in učinek meničnih izjav, ki se dādo na takih menicah potem, ko stopi ta zakon v moč,³⁾ prav tako pa tudi čine, potrebne za ohranitev in uveljavljanje meničnih pravic.⁴⁾

Odst. (2) zastopa nasprotno načelo kot ces. nar. 12. aprila 1850, drž. zak. 141, ki sicer ni izrečno, pač pa po § 113 (2) razveljavljena.

1) § 115. Načelo, da zakoni ne učinkujejo nazaj, prim. § 5 odz.

2) To velja tako za temeljno menico kakor tudi za posebne menične izjave na njej,

akcept, indosament, aval, akcept za čast. Kot čas izdaje temeljne menice velja oni, ki je v njej kot tak naveden, po smislu isto velja za druge menične izjave, če so datirane; kdor trdi, da čas ni pravilno povedan, sme to dokazati, vendar zavezanec ne napram — za ta del — poštenemu upravičencu, gl. § 1 op. ¹⁰⁾. Če druge menične izjave niso datirane, je čas izdaje oni, ko se je izjava podpisala, gl. §§ 94 (2), 95 (1); za ta del bo vobče veljala domneva, da so prišle na menico po njeni izdaji, nasproten dokaz ni izključen, gl. pa tudi 16 (2). — Dosedanji predpisi veljajo zlasti tudi glede pasivne menične sposobnosti, kar se tiče izjav, danih prej, preden stopi novi zakon v veljavo.

³⁾ T. j. na temeljnih menicah, izdanih po odst. (1). Eno pravo naj velja za celo menico, prim. uvodne opazke pri poedinih paragrafih. Odst. (2) se ne tiče menične sposobnosti.

⁴⁾ Zlasti prezentacija, protest, notifikacija, prim. uvodne opazke pri §§ 20 do 22, 37, 43, 44, 59 itd.

§ 107 velja za ček.

§ 108.

Če si nasprotujejo predpisi državljskih ali trgovinskih zakonov poedinih pravnih območij kraljevine¹⁾ glede pravne sposobnosti za menično zavezovanje,²⁾ veljajo te-le odredbe:

1.) Pravna sposobnost za zavezovanje se oceni po prebivališču dotičnega zavezanca v trenutku, ko je prevzel menično zavezo.³⁾ Za prebivališče se smatra oni kraj, kjer se je menični zavezanec nastanil z namenom, da bi tu stalno prebival.⁴⁾ Za prebivališče žene in maloletnih otrok veljajo predpisi sodnih postopnikov v civilnih pravnih;⁵⁾⁶⁾

2.) če biva menični zavezanec stalno izven države, se oceni njegova menična sposobnost po kraju, kjer je naposled prebival v državi.⁷⁾ Če takega prebivališča ni imel,⁸⁾ se oceni njegova sposobnost po zakonu, ki velja v prestolnici kraljevine;⁹⁾

3.) predpis drugega odstavka § 94. se uporablja tudi za različna pravna območja naše države.¹⁰⁾

Mr. nima take določbe.

Pomen ima § 108 z ozirom na § 97 do izenačenja občega drž. in trg. zakonika.

1) Takih nasprotij je malo, odkar velja za vso kraljevino ista doba polnoletnosti in so z mz. odpravljene utesnitve glede pasivne menične sposobnosti vojakov v območju mr. in seljakov v območju srbskega tz., mogoče so pa še zlasti glede žensk, maloletnikov z omejeno sposobnostjo za zavezovanje s pogodbo in glede omejeno preklicanih oseb, gl. § 97 op. 3) 5).

2) Za sposobnost, pridobivati menične pravice, veljajo določbe občega drž. prava ne glede na § 108.

3) Ko je podpisal svojo menično izjavo, prim. § 107 op. 2).

4) Prim. § 66 jn. (§ 62 ncpr.). Če ima kdo več prebivališč v raznih pravnih področjih kraljevine, bo veljala po smislu op. 2) § 94. — Uporabni bodo tudi §§ 68 (1) (2), 73 jn. (§§ 65, 72 ncpr.) za vojake in njih družine, nadalje §§ 74, 75 jn. (§§ 66, 67 ncpr.) za erar, oblasti, občine, trgovinske družbe in druga pridobitna udruženja, javne zaklade, cerkve, zavode, društva in druge pravne subjekte, ki niso fizične osebe.

5) §§ 70 do 72 jn. (§§ 69 do 71 ncpr.). Glede maloletnih gl. 97 op. ³⁾ ⁵⁾.

6) Če se prebivališče ne dá dognati, bo po št. 3 odločevalo pravo kraja, kjer se je v kraljevini prevzela menična zaveza.

7) Tem bolj, če biva izven države, ne da bi bil izven nje ustanovil prebivališče.

8) Ali če se ne dá dognati.

9) Sedaj po srbskem gradjanskem in trg. zakoniku.

10) Odločilno je pravo onega pravnega področja, ki je ugodnejše, da se vzdrži menična zaveza. — S tem je pač tudi ugodno rešeno vprašanje izvršnosti meničnega plačilnega naloga (sodbe), ki je nastal(a) izven onega pravnega področja, kjer ima zavezanec svoje prebivališče in kjer ne bi imel pasivne menične sposobnosti. Primer naj pove več: A ima prebivališče v pravnem področju X, kjer ni sposoben za menično zavezo, menico je podpisal v pravnem področju Y, kjer bi bil sposoben. Po § 108 št. 3 je ta zaveza veljavna v vsej kraljevini, torej jo bo moralo priznati tudi sodišče s sedežem v pravnem področju X. Iz tega pa sledi, da se bo moral v pravnem področju X izvršiti tudi izvršilni naslov, ki je na osnovi te zaveze nastal v kateremkoli drugem pravnem področju kraljevine.

§ 108 velja za ček.

§ 109.

Dokler se ne ustanove sreska sodišča in javni notarji v onih pravnih območjih, kjer jih sedaj ni,¹⁾ se vzdigujejo protesti pri oblastvih, ki so jih vzdigovala doslej.²⁾ ³⁾

Mr. nima take določbe.

¹⁾ Sreskih sodišč dejanski še ni v področju srbskega in črnogorskega prava, tam in v Bosni in Hercegovini tudi ni notarjev.

²⁾ V Bosni in Hercegovini sreska sodišča, v Srbiji prvostopna sodišča in trgovinsko sodišče v Beogradu, kjer teh ni, sreska upravna (policijska) oblastva, če niti teh ni, tudi občinska sodišča, toda le za menice do vštetih 100 Din, v Črni gori sodišča.

³⁾ Mogoči pa so nadomestni protesti po § 77; protestni uradnik po § 77 (²) je oni, ki je po § 109 pozvan, da dela proteste. Tudi določbe §§ 71 do 76 stopijo takoj v moč, ne glede na to, da še ni povsod sreskih sodišč in javnih notarjev; § 109 velja samo za določitev protestnega organa.

§ 109 velja za ček.

§ 110.

Razveljavlja se predpis § 23. pod b) zakonskega člena VII. iz leta 1886., veljavnega za Vojvodino, s katerim se odreja za posebna pooblastila med zakonci in zaročenci za prevzem menične zaveze listina javnega notarja.^{1) 2)}

¹⁾ Pravilno pripominja Čim. 99, da mora ta določba veljati tudi za Medjimurje.

²⁾ Za pooblastila, katera dá mož ženi, zaročenec zaročenki in obratno za prevzem menične zaveze, veljajo torej splošne določbe o pooblastilih, zlasti tudi § 98.

§ 110 velja za ček.

§ 111.

Maloletne ženske osebe ne dobe sposobnosti za menično zavezovanje s tem, da pridobe po § 2. zakonskega člena XXIII. iz leta 1874., veljavnega za Vojvodino, polnoletnost z omožitvijo.¹⁾

¹⁾ Gl. § 100 op.¹⁾.

§ 111 velja za ček.

§ 112.

Minister pravde naj predpiše z uredbo, katere dni je smatrati po tem zakonu za praznike.¹⁾

¹⁾ Uredba je v dodatku.

§ 112 velja za ček.

§ 113.

(¹⁾ Ko dobi ta zakon moč, prestanejo veljati ti-le zakoni in zakonski predpisi o menicah:

1.) Dvorni dekret z dne 13. julija 1789. (zbirka pravosodnih zakonov br. 1033) o zastavljenih menicah.

2.) Obči menični red z uvodnim zakonom z dne 25. januarja 1850. (drž. zak. št. 51) in ministrska naredba z dne 2. novembra 1858. (drž. zak. št. 197), s katero se je dopolnil obči menični red.

3.) Cesarska naredba z dne 3. julija 1852. (drž. zak. št. 138) o menični nesposobnosti vojaških oseb.

4.) Naredba ministrstva za pravosodje z dne 29. oktobra 1852. (drž. zak. št. 218) o obročni menici.

5.) Naredba ministrstva za pravosodje z dne 6. oktobra 1853. (drž. zak. št. 200) o menici in blanko.

6.) Naredba ministrstva za pravosodje z dne 2. novembra 1858. (drž. zak. št. 198) o pravici, zahtevati varnost od akceptanta.

7.) §§ 76. do 170. trgovinskega zakonika za kneževino Srbijo z dne 26. januarja 1860.

8.) Zakon z dne 19. junija 1872. (drž. zak. št. 88) o podpisih na menici, ki niso dani svojeročno.

9.) Zakonski člen XXVII. skupnega hrvatsko-ogrškega zbora iz leta 1876. o meničnem zakonu.

10.) Menični zakon z dne 12. aprila 1883. in uvodna naredba z dne 24. junija 1883. (Zbornik zakona i naredaba br. 120 i 121 za Bosnu i Hercegovinu).

11.) Zakon z dne 9. marca 1903. (drž. zak. št. 60) o odreditvi časa za vzdigovanje protestov.

12.) §§ 68. do 162. trgovinskega zakonika za kraljevino Črno goro z dne 22. januarja 1910.

13.) Zakon z dne 5. decembra 1911., s katerim se izpreminja § 1. meničnega zakona za Bosno in Hercegovino (Glasnik zakona i naredaba br. 146).

14.) Zakon z dne 30. novembra 1912. (drž. zak. št. 215) o vplivu višje sile na podjemanje menično-pravnih opravil.

15.) §§ 1. in 3. zakonskega člena LXIV. iz leta 1912. skupnega ogrsko-hrvatskega državnega zbora o vplivu višje sile na pravice, ki so osnovane na menici.

(2) Predpisi drugih zakonov, uredb in naredb prestatenejo veljati, kolikor nasprotujejo predpisom tega zakona.¹⁾

¹⁾ V št. 1 do 15 navedeni zakoni in zakonski predpisi izgube veljavo v celoti, najsi tudi niso v nasprotju z novim mz., zlasti tudi, če

urejajo snov, ki je mz. sploh ne ureja, npr. mr. 93. Vrzeli bo torej treba popolnjevati po zakonski in pravni analogiji brez ozira na izrečno razveljavljene zakone in zakonske predpise. K odst. (2) velja pripomniti, da se tiče tudi procesnih predpisov, seveda vpoštevaje § 107. Tako ne bo več mogoč menični nalog za zavarovanje po § 558 cpr. za menico, izdano po 18. decembru 1929, pač pa za menico, ki je bila izdana prej, tudi zoper osebo, ki bi tako menico npr. indosirala po 18. decembru 1929.

§ 114.

(1) Kolikor se sklicuje kak zakon, kaka uredba ali naredba na predpise meničnih zakonov (§ 113.), je treba umeti predpise tega zakona.

(2) To velja zlasti: ¹⁾

I. 1.) za člen 182., peti odstavek, ²⁾ in člen 305. ³⁾ občega trgovinskega zakonika z dne 17. decembra 1862. (drž. zak. št. 1 iz leta 1863.); § 5., drugi odstavek, uvodnega zakona ⁴⁾ k temu zakonu pa se ukinja;

2.) za § 26., prvi odstavek; § 31., drugi odstavek; § 39., prvi odstavek, zakona z dne 28. aprila 1889. (drž. zak. št. 64) o ustanavljanju in obratovanju javnih skladišč in o skladiščnicah, ki so jih skladišča izdala; ⁵⁾

3.) za § 115., drugi odstavek, pravilnika sodne oblasti (zakon z dne 1. avgusta 1895. [drž. zak. št. 111]); ⁶⁾

4.) za § 17. cesarske naredbe z dne 31. avgusta 1915. (drž. zak. št. 257) o amortizaciji listin; ⁷⁾

II. za §§ 298., 357., drugi odstavek, 446., drugi odstavek, 448., prvi odstavek, in 452. zakonskega člena XXXVII. skupnega hrvatsko-ogrskega zbora iz leta 1876. o trgovinskem zakonu; ⁸⁾

III. za §§ 316. in 375. trgovinskega zakona za Bosno in Hercegovino z dne 7. junija 1883. (Zbornik zakona i uredaba ⁹⁾ br. 118).¹⁰⁾

1) Samo primeri, ne izčrpno naštevanje.

2) Indosament imenske delnice.

3) Oblika indosamenta, njegova legitimacijska funkcija, preskušanje legitimacije, dolžnost imetnika, da izroči listino, ki jo je pridobil v zli veri ali z veliko nemarnostjo, se ravna pri ordrskih papirjih tz. po določbah novega mz., prav tako amortizacija ordrskih trgovinskih nakaznic in obveznic.

4) Določa, da se razume avstrijski mr., kjer tz. omenja nemški mr.

5) Legitimacija imetnika skladiščnice, čas in oblika protesta zaradi plačila varanta, amortizacija skladiščnice.

6) Kjer se amortizacija listine ravna po predpisih mz., je pristojno trgovinsko sodišče (trgovinski senat) plačilnega kraja, gl. § 90 (1).

7) Gl. uvodno opazko k § 90.

8) Gl. op.³⁾ (trgovinske nakaznice) in op.⁵⁾ (skladiščnice); protest pri trgovinskem fiksnem kupu.

9) Pravilno «naredaba».

10) Gl. op.³⁾; protest pri trgovinskem fiksnem kupu.

§ 115.

(1) Ta zakon stopi v veljavo z dnem, ko ga kralj podpiše,¹⁾ obvezno moč pa dobi po preteku enega leta od dne, ko se razglasi v «Službenih Novinah».²⁾

(2) Našemu ministru pravde priporočamo, naj razglasi ta zakon, vsem Našim ministrom, naj skrbe za njegovo izvrševanje, oblastvom zapovedujemo, naj postopajo po njem, vsem in vsakomur pa, naj se mu pokoravajo.

1) 29. novembra 1928.

2) Zakon je bil razglašen v «Službenih Novinah» 19. decembra 1928., št. 295/XCIV/463 (Ur. l. 135/1929), torej dobi obvezno moč 19. decembra 1929.

II.

Čekovni zakon.

(Razglašen v «Službenih Novinah kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca» 19. decembra 1928., št. 295/XCIV/464, in v «Uradnem listu ljubljanske in mariborske oblasti» 9. aprila 1929., št. 136.)

Čekovni zakon.

Izdaja in oblika čeka.

§ 1.

Ček obseza:

1.) označbo, da je ček, napisano v samem besedilu listine ali, če je ta izdana v tujem jeziku, izraz, ki ustreza v tem jeziku pojmu čeka; ¹⁾

2.) nepogojno nakazilo, ²⁾ da se plačaj odrejena vsota denarja ³⁾ iz trasantovega kritja; ⁴⁾

3.) ime onega, ki naj plača (trasat); ⁵⁾

4.) kraj, kjer je treba plačati; ⁶⁾

5.) označbo kraja, kjer je bil ček izdan, in dan, mesec in leto, ko je bil izdan; ⁷⁾

6.) podpis onega, ki je ček izdal (trasant). ⁸⁾

Ačz. 2 označuje sestavine, navedene v njem, naravnost kot bistvene, dočim sestavine § 1 glede na § 3 ⁽²⁾ ⁽³⁾ niso vse bistvene v tem smislu, da bi morale biti v čeku naravnost izražene, dovolj je, da se dado iz čeka dognati, gl. št. 4 in 5.

¹⁾ Ačz. nima določbe o označbi čeka, ki je napisan v tujem jeziku, veljalo pa je isto, kar določa § 1 št. 1. — Prim. § 1 op. ¹⁾ ²⁾ ³⁾ mz. — Bolj kakor v § 1 št. 1 mz. je tu naglašeno, da se ček lahko izda v kateremkoli jeziku in da mora z besedo tistega jezika, v katerem je napisano ostalo besedilo (temeljnega) čeka, izražen biti tudi pojem čeka (seveda pojem čeka po našem čz.); sama beseda ček ali ustrezajoča beseda

tujega jezika listini za območje našega čz. ne dá svojstva čeka, gl. § 3 (1).

«Tuj jezik.» Smelo se bo pač navzlic temu, da je ustava s kraljevo proklamacijo 6. januarja 1929 (Sl. Nov. 6, Ur. l. 3) odpravljena, trditi, da sta srbsko-hrvatski in slovenski jezik «domača», manjšinske jezike v naši kraljevini pa bo treba v smislu čz. smatrati za tuje, sicer bi prišli do absurda, da bi bilo treba rabiti besedo «ček» v nemški napisanem čeku namesto «Scheck», v madžarski napisanem namesto «csekk», v italijanski napisanem namesto «assegno bancario» ali «check».

2) Namesto besede «nakazilo» rabi ačz. besedo «poziv» (Aufforderung), bistvene razlike iz tega ne gre izvajati. Prim. § 1 op. 4) mz. Tudi tu velja, da se določbe odz. in tz. o nakaznici morejo na ček uporabljati samo subsidiarno, zlasti ne prihajajo naravnost v poštev določbe o sprejemu nakaznice, gl. § 9, in določbe drugega in tretjega stavka § 1403 odz., gl. §§ 4, 14, 15.

3) Ni razlike od ačz. Listina v obliki čeka, ki bi ji bil predmet kaj drugega kot dajatev določene vsote denarja, npr. vrednostnih papirjev ali količine drugačnih nadomestnih stvari, ni ček, § 3 (1). Pač pa besed «da se plačaj» ni razumeti v tem smislu, da bi bilo treba odšteti denar na roko, gl. § 18. — Prim. §§ 3 (4), 23 št. 1, 6, 7; § 1 op. 5) mz.

4) Ni razlike od ačz., gl. §§ 4, 15, 25, 26. Pokritvena klavzula je bistvena, § 3 (1).

5) Ačz. dovoljuje tudi označbo trasata z njegovo firmo izrečno, na osnovi § 2 št. 1 velja isto po našem čz. Mesto, kjer naj se na listini

naznači trasat, ni določeno, brez dvoma na licu, najprimerneje v zvezi z nakazilom. Redno pa je trasatova firma tiskana ali litografirana, ker trasat dá trasantu obrazce za čeke (čekovno knjižico). Prebivališče (sedež) ni da bi moralo biti označeno; gl. § 3 (2). — Kumulativne ali alternativne označbe trasata naš zakon ne omenja (Vrb. Č. 18 zanika možnost), zato je prav dvomljivo, ali bi po našem zakonu bil veljaven «p o t n i š k i» (c i r k u l a r n i) ček; v poštev prihaja pri presoji tudi enotnost čekovne vsote. Gl. op. 6) in §§ 2, 4, 5 (1) (5).

6) V a ž n a r a z l i k a o d a č z. 4, ki sicer ne izključuje, da bi se naravnost imenoval plačilni kraj, obenem pa določa, da se more imenovati le kraj, kjer ima trasat trgovinsko naselbino (filialo, podružnico), ali kraj, kjer je obračunavališče, pri katerem je trasat zastopan; če ima ček drugačen plačilni kraj ali če ni naveden, velja, da se ček plačaj na (glavnem) sedežu trasata. Novi čz. ne pozna nikakršne omejitve glede plačilnega kraja, pa tudi ne fikcije, da bi veljal kot plačilni kraj sedež (glavne) naselbine, če plačilni kraj ni naznačen v čeku ali pa ne pravilno; po čz. m o r a plačilni kraj biti razviden iz čeka samega, če ni naravnost imenovan, velja za plačilni kraj oni kraj, ki je naveden pri trasatovem imenu. § 3 (2). Mogoče je torej tudi, da je plačilni kraj različen od kraja, ki je naveden poleg trasatovega imena, kar bi po menični terminologiji pomenilo domiciliran ček. Vendar določbe o domiciliranju menice (§§ 4, 26 mz.) za ček ne veljajo, § 23 jih ne navaja, zato pri čeku v baš navedenem primeru ni mogoče imenovati domi-

ciliata, navidezna izjema v § 18 (2). Čz. pa niti ne brani izrečno, da bi se kot plačilni kraj navedel kraj, kjer trasat nima sedeža (podružnice), posledica bi bila le, da bi se tak ček ne mogel dejanski prezentirati v plačilo in da bi se pač moral napraviti protest v zrak, da se ohranijo regresne pravice. V praksi te razlike od dosedanjega prava ne bodo igrale skoro nikakršne vloge, ker je na čekovnih obrazcih (op. 5) vedno že označen trasatov sedež kot plačilni kraj.

Ček, v katerem plačilni kraj ni označen na enega od dveh edino mogočih načinov, je neveljaven. V zakonu ni osnovano mnenje Vrb. Č. 19, da v takem primeru kraj izdaje čeka velja kot plačilni kraj, prav tako v čz. ni osnove za Vrbanićevo mnenje, da je od več kumulativno ali alternativno navedenih krajev smatrati za plačilni kraj onega, ki je na prvem mestu imenovan pri trasatovem imenu.

Glede obračunavališča gl. §§ 12 (3), 18 (2), 19 (2) št. 3, 23 št. 6. Prim. tudi § 1 op. 8) mz.

7) Ni razlike od ačz., vendar glej § 3 (3). Po besedilu zakona je treba res označiti dan, mesec in leto izdaje (po koledarju), napoved datuma s (stalnim) dnem cerkvenega koledarja ne bi zadostovala (drugače pri menici, § 1 op. 10) mz., dvomljivo torej Vrb. Č. 20, ki mu zadostuje datiranje s svetniškim godom in letnico). Glede istinitosti kraja in časa izdaje prim. § 1 op. 10) mz., gl. tudi § 24 (1) št. 1, 2.

8) Ni razlike od ačz. Prim. § 1 op. 11) mz.; za ono, kar se tiče več trasantov, gl. § 4 (1); gl. tudi § 23 št. 2, 3, 10.

§ 2.

(1) Ček, plačljiv¹⁾ v državi,²⁾ se sme trasirati samo:³⁾

1.) na firme,⁴⁾ registrirane (protokolirane) pri sodišču,⁵⁾ ki se bavijo obrtoma⁶⁾ z bančnimi posli;⁷⁾

2.) na poštno hranilnico kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev,⁸⁾ banke javnopравnih teles⁹⁾ in druge zavode, ki so po svojih štatutih upravičeni, sprejemati tuj denar.¹⁰⁾

(2) Ček, plačljiv izven države, sme biti trasiran tudi na druge osebe,¹¹⁾ po zakonu plačilnega kraja.¹²⁾ ¹³⁾

Razlika od ačz. 1 je v tem, da ta ne omenja, kdo more biti trasat čeka, ki ni plačljiv v območju zakona.

1) § 1 št. 4.

2) T. j. v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, vseeno, kje je izdan.

3) Sicer listina ne velja kot ček, § 3 (1), kazen § 24 (1) št. 3.

4) Firma pomeni tu dvoje: ime trasata (§ 1 št. 3) in podjetje.

5) Vpis v seznamek trgovske zbornice ali v davčne seznamke ne zadostuje, prav tako ne, da je imetnik podjetja po zakonu upravičen in dolžan, dati firmo registrirati (protokolirati: v Srbiji), če tega ni storil; ne škoduje pa, če je npr. vsled pozneje niže odmerjenega davka imetnik upravičen, dati firmo izbrisati, pa je ne dá.

Vseeno je, ali je firma vpisana v trgovinski ali združni register.

6) Z namenom, imeti reden vir dohodkov.

7) V smislu gospodarskega prometa, za vrsto ne gre, zadostuje tudi ena. Pač pa ne bo zadostovalo, da se podjetje dejanski bavi z bančnimi posli, treba bo, da se ta predmet podjetja vidi iz sodnega registra, dasi tz. od trgovca poedinca pri javni trgovinski in pri komanditni družbi ne zahteva napovedi predmeta podjetja (čl. 19, 86, 151 tz., trg. register je urejen za to napoved).

8) V Beogradu ali na njene filiale v Ljubljani, Zagrebu, Sarajevu in Skoplju, gl. zakon 30. novembra 1921 (Sl. Nov. 77/XI/1922, Ur. l. 130/1922), pravilnik 20. novembra 1922 (Sl. Nov. 268/XXXVII, Ur. l. 409) in pravilnik 9. marca 1925 (Sl. Nov. 61/XII/81, Ur. l. 103).

9) Npr.: Državna hipotekarna banka, banke samoupravnih javnopравnih teles, zlasti oblasti in občin. Za b a n k e gre, za zavode, ki se bavijo z bančnimi posli na tak način, da jih je treba v prometnem gospodarskem smislu smatrati za banke, ne gre pa za «obrtoma» v smislu št. 1; sem spadajo torej zlasti tudi občinske, oblastne, okrajne hranilnice, kolikor se v omenjenem smislu morejo smatrati za banke, ne pa sodni in drugi depozitni uradi, ki se v omenjenem smislu ne smatrajo za banke.

10) Zlasti hranilnice, ki ne spadajo pod op. 9); s pojmom «štaturi» so mišljena kakršnakoli po javnem, zlasti državnem oblastvu določena ali odobrena pravila, sem bi torej spadale — teoretski — npr. delniške družbe, ki bi se v karitativne svrhe, torej ne «obrtoma», bavile z bančnimi posli, tako da bi ne spadale v št. 1. — «Sprejemati tuj denar» npr. na štednjo, v tekočem računu, kot depozit.

11) Ki niso imenovane v št. 1 in 2.

12) Vseeno, kje je izdan, torej tudi v naši državi.

Ni mišljen baš posebni čekovni zakon plačilnega kraja, ampak tam veljavno pravo-sploh.

13) Sposobnosti, biti čekovni trasat, ne gre zamenjavati s pasivno čekovno sposobnostjo, t. j. s sposobnostjo, prevzeti čekovno regresno zavezo, § 23 št. 17. Oba pojma se često zamenjujeta, ker terminologija ni vedno dosledna.

§ 3.

(1) Listina, v kateri ne bi bilo katerekoli izmed sestavin, naštetih v § 1., ali ki ne ustreza § 2., ne velja kot ček; 1) od tega se izvzemajo primeri, ki so odrejani v naslednjih odstavkih.

(2) Če se plačilni kraj 2) ne označi posebe, se smatra 3) za tak kraj oni, ki je označen poleg trasatovega imena. 4)

(3) Ček, v katerem ni naznačen kraj, kjer je izdan, se smatra 3) za izdanega v kraju, ki je označen poleg trasantovega imena. 5)

(4) Odreditev obresti v čeku se smatra za nezapisano. 6)

Odst. (1) ustreza ačz. 2 (2), vendar pomni § 1 št. 4; odst. (2) in (3) sta nova, odst. (4) je različen od avstr. ček. prava, po katerem bi se obrestni ček moral smatrati za neveljavnega.

1) Ali je sicer veljavna, zlasti kot nakaznica, se presoja po določbah obč. drž. in trg. prava; isto velja za indosament in aval na taki listini.

2) § 1 št. 4 in op. 6).

3) Fikcija, ne domneva.

4) Ne velja ta kraj obenem za trasatovo prebivališče, drugače pri menici, § 2 (3) mz. Prim. § 2 zadnji odstavek op. 3) mz.

5) Prim. § 2 zadnji odstavek op. 3) mz.

6) S tem ni rečeno, da čekovna vsota ne sme vsebovati obresti, samo naznačiti se ne sme kot obrestljiva. To se vidi z ozirom na § 11 (1) nedosledno, kajti v menici vpoglednici se smejo naznačiti obresti, § 5 mz.; razlog je pač ta, da bodi ček plačilno, ne pa kreditno sredstvo.

§ 4.

(1) Ček se sme trasirati samo na ono osebo (§ 2.), pri kateri ima trasant¹⁾ kritje,²⁾ s katerim lahko razpolaga po čeku po izrečenem ali tistem sporazumu z isto osebo.³⁾

(2) Trasant, ki izda nepokrit ček, mora dati v vsakem primeru imetniku popolno zadostilo.⁴⁾

Odst. (1) je nov napram besedilu ačz., v stvari pa ni razlike, prim. ačz. 14. Odst. (2) seza dalje kot ačz. zadnji odstavek 23.

1) § 1 št. 6.

2) § 1 št. 2. «K r i t j e» pomeni kakršenkoli v denarju precenljiv imovinski predmet, ki po pojmovanju v prometu more služiti kot osnova za plačilo čeka, torej denar (depozit), vrednostne papirje, hipoteko, zlasti tudi v n a p r e j dogovorjen čisto osebni, «nepokrit» kredit. Kritje mora trasant imeti v trenutku izdaje čeka («ček se sme trasirati . . . , pri kateri i m a t r a s a n t kritje»). Glede časa, dokleaj mora trasant ohraniti kritje pri trasatu, je treba ločiti te-le primere: a) pravilno v plačilo predloženi ček se je protestiral, ker se navzlic zadostnemu kritju ni plačal. Ker imetnik čeka nima pra-

vice do kritja (§ 9), trasant pa je v regresni zavezi, lahko svobodno razpolaga s kritjem (ki ga potrebuje, da ček plača); b) ček se je pravilno (§ 15) opozval, kritje postane s tem svobodno; c) ček, ki ni bil prezentiran tekom prezentacijskega roka (§ 12), se ni (pravilno) opozval; imetniku prejudiciranega čeka preostane sicer samo ali tožba po § 22 (2) ali obogatitvena tožba po § 23 št. 13, toda trasat je napram trasantu vendar še zavezan plačati ček, § 15 (2) (3), in te zaveze ga reši samo pravilen opoziv; ker se določbe § 21 tičejo samo zastaranja regresnih zahtev, je treba reči, da je kritje prosto šele, ko imetnik vloži ali tožbo po § 22 (2) ali obogatitveno tožbo, oziroma ko zastarata te tožbi; za zastaranje tožbe po § 22 (2) je odločilno osnovno pravno razmerje, na čigar temelju je trasant ček izdal, za obogatitveno tožbo velja triletni zastaralni rok v § 85 (2) mz.

³⁾ «Čekovna pogodba», ločiti od pravnega razmerja, ki je povod, da trasant izda določen ček remitentu. Čekovna pogodba je sporazum med trasantom in osebo, ki je sposobna biti čekovni trasat, po katerem naj bo prvi upravičen do denarne vrednosti svojega kritja izdajati čeke na drugo, druga pa zavezana plačevati te čeke. Čekovnih pravic v ožjem smislu se ta pogodba ne tiče, ona je sploh samo naturale, ne essentielle negotii. (Kritveno) razmerje med trasatom in trasantom ni čekovnopravno. Ček, izdan brez čekovne pogodbe, zato ni neveljaven, kakor ni neveljaven ček, izdan brez kritja; če trasat v enem ali drugem primeru plača ček, ne bo mogel zahtevati vračila, razen ako bi šlo za zmoto itd., kolikor to dopušča odz.

⁴⁾ T. j. pravo škodo in odišli dobiček. Za krivdo ne gre, objektivno dejstvo, da ni bilo (popolnega) kritja, zadostuje, torej strožje od §§ 1323, 1324 odz. (krivo Bart. 156, ki daje samo regresno vsoto); oškodovana oseba pa si bo morala dati vračuniti v odškodnino, kar je dobila v regresu. Gl. tudi §§ 15 (³⁾), 25. — Imetnik: gl. §§ 5, 7, pa tudi anomalni naslednik po §§ 5 ali 7 in 23 št. 4 legitimiranega imetnika, gl. § 10 op. ⁴⁾ mz.

§ 5.

(1) Ček se lahko izda na ime,¹⁾ po naredbi ²⁾ ali na prinosnika.³⁾

(2) Ček, ki je izdan na ime z označbo «ali prinosniku» ali z drugim izrazom, ki pomeni isto,⁴⁾ se smatra, da se mora plačati prinosniku.⁵⁾

(3) Ček brez označbe, komu naj se plača, se mora plačati prinosniku.⁶⁾ ⁷⁾

(4) Trasant lahko izda ček na svoje ime ali po svoji naredbi.⁸⁾

(5) Ček na prinosnika, v katerem je trasant obenem trasat, ne velja.⁹⁾

Prvi štirje odstavki ustrezajo ačz. 3; odst. ⁵⁾ je nov.

¹⁾ I m e n s k i ček. Po § 7 pa je tudi na določeno osebo (remitenta) izdan ček prenosen z indosamentom, če nima privezne klavzule; sedanje razlike med menico in čekom, da je prva po zakonu prenosna z indosamentom, če nima privezne klavzule, ček pa le, če je izdan po naredbi (na ordro), poslej ne bo več.

²⁾ O r d r s k i ček.

³⁾ Kot upravičenec je izrečno označen prinosnik (imetnik): prvi način imetniškega čeka.

4) Npr.: «ali imetniku», «komurkoli», «vsakomur».

5) Drugi način imetniškega čeka.

6) Upravičenec ni nikakor označen, tretji način imetniškega čeka.

7) Neveljaven je ček, ki bi se glasil po naredbi in (ali) na prinosnika, npr.: «po naredbi g. X-a in imetniku» ali: «prinosniku ali po njegovi naredbi». Zakon noče mešati ordrskega in imetniškega čeka; krivo Bart. 158, ki smatra tak ček za veljaven imetniški ček.

8) T. j.: trasant označi sebe kot remitenta, npr. da si dá sam izplačati čekovno vsoto. Veljaven je tudi ček, v katerem je kot upravičenec označen trasant s pristavkom «ali prinosniku», npr.: «meni samemu ali prinosniku» (op. 5).

9) Taka listina bi bila v bistvu novčаница. A contrario je veljaven imenski ali ordrski ček, ki ga trasant izda na sebe samega; ker lahko sebe označi tudi kot remitenta, je torej mogoče, da so vse tri pri čeku udeležene osebe istovetne. Pomen bi imel tak ček med različnimi podjetji istega gospodarja; z indosamentom in blanko se praktično — ne pravno — jako približa čeku na prinosnika, v katerem sta trasant in trasat istovetna, vendar ni neveljaven (nasprotnega mnenja Bart. 159).

§ 6.

Trasant odgovarja za plačilo.¹⁾ Vsaka pripomba, s katero bi trasant izključeval to odgovornost,²⁾ se smatra za nezapisano.³⁾

Po ačz. 15 bi bil neveljaven ček, v katerem bi trasant odklonil odgovornost za plačilo.

1) V regresu, §§ 19, 23 št. 7, 8; za obogatitev § 23 št. 13; za škodo vsled plačila nepristnega ali predružačenega čeka § 23 št. 10; za škodo, ker ni imel (zadostnega) kritja §§ 4, 15, 25.

2) Klavzula «brez zaveze».

3) Ček je veljaven.

Indosament.

§ 7.

(1) Vsak ček, izvzemši samo onega na prinosnika,¹⁾ se sme prenesti z indosamentom²⁾ celo takrat, kadar ni izrečno trasiran po naredbi.³⁾

(2) Če je postavil trasant v čeku besede:⁴⁾ «ne po naredbi» ali izraz, ki pomeni isto, je listina prenosna v obliki in z učinki navadnega odstopa.^{5) 6) 7)}

Važna razlika od ačz. 3, po katerem se more z indosamentom prenašati samo ček, ki je izrečno izdan po naredbi (na ordro), tako da je bil predpis, ki ga vsebuje odst. (2), za ačz. nepotreben.

1) § 5 op. 3) 5) 6).

2) §§ 8, 23 št. 4.

3) Gl. § 5 op. 1).

4) Če dogovor, da se ček ne bo indosiral, ni posvedočen v menici, učinkuje le med strankama, § 16 (1) mz., § 23 št. 4.

5) R e k t a - (privezni) ček, prim. § 10 op. 2) mz.

6) Povratni indosament — prim. § 10 op. 3) mz. — je smatrati za dovoljenega, glede indosamenta trasatu gl. § 8 (5).

Indosirati sme remitent in vsak po §§ 15 (1) mz., 23 št. 4 legitimiran imetnik čeka, glede anomalne sukcesije gl. § 10 op. 2) 4) mz.

7) Imetniški ček se prenaša z izročitvijo listine po določbah občega drž. ali trg. prava.

§ 8.

(1) Indosament mora biti nepogojen.¹⁾ Vsak pogoj, od katerega bi bil zavisen, se smatra za nezapisanega.²⁾

(2) Delni indosament je ničen.³⁾ 4)

(3) Prav tako je ničen indosament «na prinosnika»⁵⁾ kakor tudi trasatov indosament.⁶⁾

(4) Kdorkoli, izvzemši trasata,⁷⁾ postavi podpis na hrbet čeka, izdanega na prinosnika, odgovarja kot trasatov avalist.⁸⁾

(5) Indosament na trasata velja za priznanico,⁹⁾ razen če ima trasat več obratov (podjetij) in če je izvršen indosament v korist obrata, ki je v kraju, različnem od onega, na katerega je bil ček trasiran.¹⁰⁾

Ačz. 6, 7 nimata določb odst. (1) (2), niti določbe o indosamentu «na prinosnika», odst. (3), vendar je razlika samo v tem, da je po avstr. ček. pravu pogojen indosament smatrati za ničnega. Odst. (4) je nov in nasprotuje ačz. 6 (2), nova je tudi izjema v odst. (5).

1) Gl. § 1 št. 2.

2) Prim. § 11, op. 2) mz.

3) Ker mora biti čekovna vsota enotna.

4) Ničen indosament se ne vpoštevata pri presoji vrste indosamentov, §§ 15 (1) mz., 23 št. 4.

5) Prim. § 5 op. 7), gl. op. 4).

6) Posledica določbe odst. (5), da indosament na trasata velja za priznanico. Ček, ki je indosiran trasatu, torej ni več sposoben za cirkulacijo. Nični bi bili tudi indosamenti, ki bi sledili trasatovemu, gl. op.¹⁰).

7) Trasat ne more napram imetniku čeka prevzeti nikakršne čekovne zaveze, gl. §§ 9, 10 (2), 23 (5). To velja za vse vrste čeka, privezne, ordrske, imetniške.

8) Sam podpis na licu imetniškega čeka po besedilu zakona nima tega pomena, glej § 23 št. 5. Na hrbtu sam podpis sicer zadostuje, ni pa rečeno, da bi moral biti sam podpis, tudi podpis izpolnjenega indosamenta, ki sicer pri imetniškem čeku nima pomena indosamenta, bi bil aval, to se bo dalo trditi celo takrat, kadar bi se na imetniški ček postavil indosament «na prinosnika», kajti odst. (3) prepoveduje po smislu tak indosament samo pri ordrskem čeku, da se ne meša način prenašanja; pri imetniškem čeku ta ratio legis ne pride v poštev. Vso določbo odst. (4) je treba razumeti iz želje prometa, dati podpisu na imetniškem čeku garancijsko funkcijo, dočim mu indosamenta s transportno funkcijo ni treba. — Če je več podpisnikov, so soavalisti, njihova zaveza napram imetniku čeka je solidarna, napram trasantu veljajo določbe o avalu (§ 23 št. 5), razmerje med njimi samimi se presoja po obč. drž. ali trg. pravu, čekovnega regresa med njimi ni.

9) Fikcija. Vseeno, ali ima trasat kritje ali ne; nevarnosti v tem predpisu ni niti za imetnika, ki čeka trasatu ne bo indosiral, če ni dobil plačila, niti za trasata napram trasantu, kateremu bo z indosiranim čekom dokazal, da je ček plačal.

¹⁰⁾ Primer: Trasat ima (glavni) sedež v A in podružnico v B. Imetnik plača s čekom, izdanim na X-ov glavni sedež, vrednostne papirje, ki jih je kupil pri X-ovi podružnici v B in ji indosira ček. Podružnica v B bo ček indosirala glavnemu zavodu v A, kjer ima trasant kritje, ta indosament velja za priznanico. Ne more pa podružnica v B čeka indosirati komu drugemu (tako tudi Bart. 163).

Gl. § 23 št. 4, 5.

Odgovornost in plačilo.

§ 9.

Izjava o akceptu,¹⁾ ki bi se postavila na ček,²⁾ nima čekovnopravnega učinka.^{3) 4)}

Po ačz. 8 velja sprejem na čeku za nezapisanega, kar je dokaj strožje.

¹⁾ Kakršnakoli izjava, ki bi značila, da hoče trasat napram imetniku prevzeti (glavno) zavezo kot plačnik čeka.

²⁾ Že celo nima čekovnopravnega učinka izjava o prevzemu zaveze, ki bi jo trasat dal izven čeka.

³⁾ Samo čekovnopravnega učinka nima taka izjava; ali in kakšen drugačen materialno- ali procesnopraven učinek ima, se presoja po obč. drž., trg. in procesnem pravu. Zato preveč trdi Vrb. Č. 43, da «akcept» ne bi imel niti pomena kot sprejem nakaznice po odz. ali tz., to je treba presoditi po poedinem primeru. Prav tako ne bo vedno pritrđiti Bart. 164, da sprejemna izjava — on jo kratkomalo istoveti z viziranjem čeka, op. ⁴⁾ — dokazuje, da je ček krit in da je trasat zavezan napram trasantu, da potrebni

del kritja čuva do plačila čeka; to je mogoče, morda bo celo redno tako, ni pa da bi moralo biti.

⁴⁾ Tako zvanega viziranja, markiranja, agnosciranja, certificiranja čeka po trasatu čz. ne ureja. Pravni pomen teh «potrdil» je po raznih pravih različen; kolikor ne gre za akcept v meničnopravnem smislu, čz. ne brani trasatu izjave, s katero bi potrdil, da ima kritje, zapreke bi tudi ne bilo, da se s tako izjavo spoji zaznamek v trasatovih knjigah, da je treba del kritja zadržati za plačilo izvestnega čeka (blokiranje), toda trasat s tem ne more napram čekovnemu upravičencu prevzeti čekovnopravne zaveze za plačilo in s tem ni rešeno vprašanje, ali sme tak «zaprt» del kritja porabiti za plačilo drugega čeka istega trasanta. Kolikor za vse to ni točnega dogovora med prizadetimi, bo pač poleg pravnih norm odz. in tz. prišlo v poštev običajno pravo — če gre za trgovinske posle —, važne bodo tudi uzance.

§ 10.

(1) Plačilo čeka se lahko zavaruje z avalom.¹⁾

(2) Razen trasata²⁾ lahko dá to zavarovanje vsaka tretja oseba,³⁾ pa tudi oseba, ki je ček podpisala.⁴⁾

Ačz. 15 pozna aval, ne ureja ga pa natančneje in zlasti ne določa izrečno, da ga trasat ne more dati.

¹⁾ Za aval veljajo isti predpisi kakor pri menici, gl. § 23 št. 5. Aval je mogoč pri vsaki vrsti čeka, pri imenskem in imetniškem le za trasanta.

²⁾ Trasatov aval nima čekovnopravnega učinka, ni pa ničn, gl. § 23 št. 5.

3) Biti mora pasivno čekovno sposobna, § 23 št. 17.

4) Torej trasant, toda njegov aval ne bo imel praktičnega pomena, ker je trasant itak zavezan vsem regresnim upravičencem, § 6, in indosant, čigar aval ima praktičen pomen, če ga dá za prednika ali če je kot indosant podpisal «brez zaveze».

Gl. § 8 (4).

§ 11.

(1) Ček se plača ob vpogledu.¹⁾

(2) Listina, v kateri bi bila dospelost naznačena drugače,²⁾ ni ček.³⁾

Po ačz. 5 velja tudi ček, ki ima drugače določen dospelost, kot ček, plačljiv ob vpogledu, § 11 (2) je strožji.

1) T. j.: ček dospe, čim se prezentira trasatu zaradi plačila. Ni izključeno, da se ček predloži (najprej) samo zaradi ugotovitve, ali je krit, ali je že prišlo poročilo (avizo), vendar se prezentacijski rok (§ 12) zato ne podaljša.

2) Če dospelost sploh ni naznačen, je ček veljaven, ker po odst. (1) dospe ob vpogledu.

3) Ali ima sicer praven pomen, se presoja po obč. drž. ali trg. pravu; prim. § 3 (1).

Gl. § 12.

§ 12.

(1) Ček je treba predložiti v plačilo¹⁾ v roku, odrejenem po zakonu plačilnega kraja.²⁾ Če v tem kraju³⁾ ni takih predpisov, veljajo predpisi tega zakona.⁴⁾

(2) Ček, ki se mora plačati v naši državi, je treba predložiti trasatu v plačilo⁵⁾ od dne izdaje:⁶⁾

1.) v roku petih dni, če je kraj izdaje⁷⁾ in plačila v naši državi isti,⁸⁾ če pa je različen, v roku petnajstih dni;

2.) v roku dvajsetih dni, če je izdan ček v drugi evropski državi;⁹⁾

3.) v roku štiridesetih dni, če je izdan ček v državi izven Evrope, in sicer na obalah Sredozemskega in Črnega morja ali na otokih v njima;¹⁰⁾

4.) v roku šestdesetih dni, če je izdan ček v drugi izvenevropski državi.¹¹⁾ ¹²⁾

(³) Če se predloži ček zavodu za obračunavanje, pri katerem je trasat član ali ima zastopnika, se smatra za predloženega v plačilo.¹³⁾

Odst. (1) je v skladu z ačz. 9 (⁶), odst. (³) z ačz. 10 (1), prezentacijski roki so urejeni po drugačnem sistemu kakor v ačz. 9, samo petdnevni rok odst. (2) št. 1 je isti.

1) § 11.

2) §§ 1 št. 4, 3 (²).

3) Izven območja novega čz.

4) Kolikor pride pravočasnost predložitve v poštev pred našim sodiščem. Kaj bo veljalo, če je ček izdan v državi A, ki ima drugačne prezentacijske roke kot naš zakon, in je plačljiv v državi B, ki nima predpisov o čekovnih prezentacijskih rokih? Ali bo mogel pri nas toženi regresni zavezanec prigovarjati, da ček ni bil pravočasno prezentiran po našem zakonu, dasi je bil pravočasno prezentiran po zakonu države A, ki vsebuje enak predpis kakor drugi stavek odst. (1)? Po besedilu brez dvoma, tako da je ček lahko pravočasno prezentiran za enega zavezanca, za drugega pa ne. Določba § 23 št. 16 ne pomaga, ker § 96 mz. tega vprašanja ne ureja.

5) § 11 op.¹⁾, posledica zamude je prejudic, izguba regresa in izguba popolnega zahtevka iz temeljnega posla, §§ 19, 22. Trditev Bart. 169, da z zamudo prezentacijskega roka trasant izgubi pravico opoziva, je pač zagrešek v pisanju.

6) § 1 št. 5. Za izračunavanje rokov veljajo po § 23 št. 17 določbe §§ 100 (2) in 101 (1) mz.

7) § 1 št. 5.

8) Krajevni (loko) ček, vsi drugi so distančni. Kraj je treba vzeti v upravnem smislu, ne geografski, kakor hoče Bart. 169, drugo je premalo opredeljeno (koliko Viča, Most, Šiške je geografski, kot aglomeracija prebivalstva, še Ljubljana?), kriva je tudi trditev, da so razni geografski kraji iste občine en kraj v smislu št. 1. Občina sploh ne pride v poštev, kolikor ni obenem en kraj. (Priznati je treba, da v zakonu manjka določbe, ki bi upravnim oblastvom omogočevala, več krajev v upravnem smislu proglasiti za en kraj v čekovno- in meničnopravnem smislu — tržišče. De lege lata pa je edino zanesljivo gori zastopano mnenje.)

9) Mišljeno je «v drugi državi v Evropi». Kolonije evropskih držav v drugih delih sveta se tu ne računijo kot evropske države.

10) «Država» tudi tu ne v političnem smislu; Alžir, Maroko, Tunis itd. so za čekovno pravo države. Zakon ni povsem jasen v tem, da ni točno rečeno, ali mora biti kraj izdaje na sami azijski ali afriški obali (azijskem ali afriškem otoku) Sredozemskega ali Črnega morja, ali je dovolj, da se država v pravkar omenjenem smislu dotika obale teh morij. Drugo mnenje zastopa Bart. 169, pravilnejše pa se zdi prvo: za

možnost brze zveze gre, táko imamo z obale (otoka) kolikor toliko zanesljivo, ne pa npr. iz notranjega Maroka, Tripolitanije, Sirije onkraj Antilibanona. Treba je vpoštevati, da sezajo nekatere kolonije in države silo daleč v notranjost, francoske npr. do Gvinejskega obrežja, Turška do Kurdistana itd. Pač pa obale ne bo razumeti v najožjem smislu: Kairo, Jeruzalém npr. je treba računati k obali.

11) «Država» tudi tu ne v političnem smislu.

12) Višja sila podaljša prezentacijske roke, §§ 53 mz., 23 št. 8. — Uporaba teh rokov v primerih drugega stavka odst. (1) bo pač ta, da se bo npr. za predložitev čeka, ki je izdan in plačljiv v isti tuji državi, bodisi tudi izven Evrope, računil 5- ali 15dneven rok; če je ček izdan in plačljiv v dveh evropskih državah, 20dneven rok; če je izdan npr. v Alžiru in plačljiv v Aleksandriji ali izdan v Trstu in plačljiv v Smirni, 40dneven rok itd.

13) Glede zavodov za obračunavanje gl. §§ 37 (3) mz. in 23 št. 6. Ni treba, da je zavod za obračunavanje na plačilnem kraju (drugače § 18), tak zavod ne pomeni domicila ali plačilnega mesta.

§ 13.

Če je ček trasiran med dvema krajema, v katerih sta razna koledarja,¹⁾ se preračuni dan izdaje na oni dan, ki mu ustreza v plačilnem kraju.²⁾

V ačz. ni take določbe.

1) Kraj izdaje ima drugačen koledar kot plačilni kraj.

2) Npr.: ako bi bil ček izdan 1. junija v kraju na obali (otoku) Črnega ali Sredozemskega

morja v Aziji ali Afriki, kjer velja julijanski koledar, bi se računil 40dnevni prezentacijski rok od 14. junija, če ima plačilni kraj v Evropi gregorijanski koledar.

Predpis § 13 pa ne bo veljal, če se iz čeka samega jasno vidi, da je izdaja datirana po koledarju plačilnega kraja, prim. § 36 (4) mz.

§ 14.

(1) Niti trasantova smrt niti njegova nesposobnost za obvezovanje ¹⁾ nimata nikakršnega vpliva na učinke čeka,²⁾ če nastopita potem, ko je bil ček izdan.³⁾

(2) Trasat mora odkloniti plačilo čeka,⁴⁾ če ve, da je o trasantovi imovini otvorjen konkurz.⁵⁾

Enake so določbe ačz. 12. — Dikcija odst. (1) je ponesrečena, jasno je, da se stavek «če nastopita potem, ko je bil ček izdan» tiče samo nesposobnosti za obvezovanje.

¹⁾ S čekom, § 23 št. 16, 17 in §§ 94, 97, 108, 111 mz. Isto velja, če trasant po izdaji čeka izgubi sposobnost za pisanje ali oslepi, §§ 98 (1), 99 mz., 23 št. 17.

²⁾ «Učinki čeka» pomenijo njegovo polno-veljavnost: trasat ga sme in mora plačati, regres je mogoč, tudi tožba po § 22 in obogatitvena tožba; če ček ni bil krit, so dediči odgovorni za popolno zadostilo po § 4 (2), oni smejo ček opozvati le po § 15. Redovne denarne kazni po §§ 24 in 25, pravnomočno izrečene zoper trasanta pred smrtjo, se izvrše zoper dediče, ne morejo se pa dediči obsoditi po §§ 24 ali 25. Prav tako se bodo iz trasantove imovine te kazni izvršile, če je bil pravnomočno obsojen

pred izgubo pasivne čekovne sposobnosti, pa tudi obsodba bo mogoča, če je sicer izgubil pasivno čekovno sposobnost, ne pa splošne poslovne sposobnosti. Učinkovitost čeka nikakor ni, kakor hoče Bart. 172, odvisna od tega, ali se trasantovo podjetje («radnja») nadaljuje ali ne; prav dvomljiva je tudi njegova trditev, da mora v sporu imetnik dokazati, da je smrt ali nesposobnost nastopila pred potekom prezentacijskega roka, saj ček s samim potekom tega roka ne izgubi vse učinkovitosti, za imetnika pa je važno le to, ali je o pravem času prezentiral.

3) «Izdan» bi lahko pomenilo dvoje: a) ali da je prišel (formalno pravilen) ček iz trasantovih rok z njegovo voljo, dokler je volja bila pravno vpoštevana, da je torej bil napisan in izročen, b) ali da je prišel iz njegovih rok brez njegove volje, bodisi da je bil trasant takrat še živ (njegova volja pravno vpoštevna), bodisi po njegovi smrti (izgubi sposobnosti za obvezovanje), pa je v rokah poštenega pridobilca. Navzlic temu, da motivi k zakonu nekako govore za prvo mnenje, je drugo pravilnejše, ne samo zaradi boljše zaščite prometa s čeki, nego tudi zato, ker zakon sam besede «izdati» ne rabi jasno v smislu «napisati in izročiti» — prim. §§ 1 št. 5 in 6, 4 (2), 5, 20 —, nego jo često zamenjuje z besedo «trasirati» — prim. §§ 2, 4 (1), 13, 20, 24 —, ki gotovo ne pomeni «izročiti». Prim. tudi §§ 15 (1) mz., 23 št. 4.

4) Sicer bi ne plačal na račun kritja, nego na svoj račun.

5) Vseeno, ali se je konkurz otvoril pred izdajo čeka ali pozneje, ker imetnik čeka nima

pravice do izročitve kritja. Ne zadostuje pa ustavitelj plačil ali brezuspešna izvršba iz trasatove imovine. «Vedeti morati» po besedilu zakona ne zadostuje, zahteva se vednost. Vendar bo treba tu ločiti: a) Kdor bi zoper trasata v območju našega kr. osporaval veljavnost plačila čeka, bi moral dokazati, da je trasat vedel za otvoritev konkurza, ki ni bila v tem območju objavljena (§§ 74, 75 kr.). Ne more se v brzem čekovnem prometu zahtevati, da bi trasat zasledoval otvoritve konkurzov, ki niso izrečene v območju konkurznega zakona, veljavnega za njegovo stanovališče (sedež) ali ne v tem območju vsaj objavljene. — b) Če pa je bila otvoritev konkurza objavljena (tudi) v območju našega kr., bo moral trasat dokazati, da navzlic temu ni vedel za otvoritev; ker je ta negativni dokaz dokaj težek, bo v drugem primeru «vedeti» praktično precej enako «vedeti morati». § 14 (2) se ne tiče samo trasata, s tem, da je on veljavno plačal, ni rečeno, da je imetnik čeka veljavno prejel. Za konkurz nad imovino trasata ali imetnika čeka čz. ne daje določb.

§ 15.

(1) Opoziv čeka ima učinek: ¹⁾

1.) ko preteče rok, ki je odrejen za predložitev v plačilo; ²⁾

2.) če pošlje trasant ček, ki se glasi na ime ³⁾ ali «po naredbi», ³⁾ neposredno trasatu ⁴⁾ z naročilom, naj ga poravna osebi, označeni v čeku, ⁵⁾ opoziv pa prispe k trasatu, ⁶⁾ preden je to naročilo izvršeno. ⁷⁾ ⁸⁾

(2) Če opoziva ⁹⁾ ni, ima trasat proti trasantu ¹⁰⁾ dolžnost, ¹¹⁾ plačati ček tudi potem, ko rok preteče, razen če ni drugačnega sporazuma. ¹²⁾

(³) Trasant, ki bi po preteku roka za predložitev razpolagal s kritjem,¹³⁾ dasi ni čeka pravno-veljavno opozval, odgovarja za povračilo škode.¹⁴⁾

Odst. (1) je v skladu z ačz. 13 (1), ačz. 13 (2) ni prevzet, razume se samo po sebi, da trasat zoper pravilen opoziv čeka ne sme plačati. — Odst. (2) ustreza ačz. 9 (7), vendar ta ne naglašča trasatove dolžnosti proti trasantu, prim. pa tudi ačz. 14. Odst. (3) v ačz. ni jasno izražen, besedilo ačz. 23 (1) je za ta del prav dvomljivo.

1) Opoziv je prepoved, s katero trasant — samo trasant, odst. (3) — trasatu zabrani plačilo čeka. Vprašanja, ali more trasant čekovnemu upravičencu učinkovito prepovedati vnovčitev čeka, čz. ne rešuje, za ta del velja § 1403, tretji stavek odst. (1) odz., napram § 1403 prvemu stavku odst. (1) odz. pomeni § 15 (1) utesnitev. — Učinek veljavnega opoziva je, da trasat ne bi plačal na trasantov račun. — Ne sme se zamenjati opoziv po § 15 s prestankom čekovne pogodbe v smislu § 4. Iz pravilno opozvanega čeka trasant ne odgovarja v čekovnem regresu, prestanek čekovne pogodbe ga te zaveze sam po sebi ne reši, gl. § 4 op. 3).

2) § 12. — S tem ni rečeno, da bi se ček ne mogel opozvati že prej, že ob izdaji, da celo splošno, npr. v čekovni pogodbi bi se določilo, da trasat po preteku prezentacijskega roka ne sme plačati nobenega čeka (arg. odst. (2) «če ni drugačnega sporazuma»). Opoziv je torej lahko splošen ali poseben, časovno ni vezan nikakor, lahko je pogodben («sporazum») ali enostranski: vedno pa — izjema odst. (1) št. 2 — postane učinkovit najprej šele s pretekom prezentacijskega roka, če je dogovorjeno drugače

ali če opoziv prispe trasatu šele po preteku prezentacijskega roka, po dogovoru (npr. en teden po preteku prezentacijskega roka) ali s prispetkom. Pred pretekom prezentacijskega roka se trasat niti napram samemu trasantu ne bi mogel sklicevati na opoziv, nego bi mu bil odgovoren za škodo (seveda vprašanje deljene krivde). Izključeno ni, da se trasant odreče opozivu, povsem ali za določen čas, veže ga tak dogovor le napram onemu, s komur ga je sklenil, gl. § 25 op. ⁹⁾ in ¹⁰⁾. — Oblika opoziva ni določena, mogoč je torej usten, telefonski, brzjaven, pismen opoziv. Vprašanje dokazljivosti je treba ločiti.

³⁾ §§ 5, 7.

⁴⁾ Ček se torej remitentu ne izroči.

⁵⁾ Način poravnanja ne igra vloge, upravičenec lahko pride k trasatu po plačilo, trasat mu ga lahko pošlje s selom, po pošti itd.

⁶⁾ Ni treba, da ga je trasat vzel na znanje, prečital, dovolj, da je prišel k njemu tako, da bi bil to mogel storiti, zadosti je torej, da se je pri telefonu javil trasatov uslužbenec, da je brzjavo ali pismo prevzel pisarniški sluga itd. Če trasat plača navzlic temu, ne plača na trasantov račun.

⁷⁾ Ta opoziv je potemtakem veljaven tudi pred pretekom prezentacijskega roka, saj ne gre za zaščito zanesljivosti čekovnega prometa; regres zoper trasanta je dejanski nemogoč, ker upravičenec čeka niti nima v rokah, njemu ostanejo poleg tožbe iz temeljnega posla samo odškodninski zahtevki.

⁸⁾ Pojma izvršitve naročila zakon ne opredeljuje: npr. trasat je denarno pismo že dal na

pošto, denar izročil selu, sel je še v banki ali pa je že odšel. Ali je trasat dolžan preprečiti predajo denarja, če je to tehnično sploh še mogoče, ali je naročilo v imenovanih primerih že izvršeno? Za prvi primer bi se pač reklo, da je, za drugi da ni, tretji je dvomljiv.

9) Veljavnega.

10) Nikoli proti imetniku čeka, prim. §§ 4 (1), 8 op. 7).

11) Odgovornost za škodo; plačilo gre na trasantov račun, odst. (3).

12) Op. 2). Da je sporazum, bo moral dokazati oni, ki se nanj sklicuje; če trasant toži za odškodnino, ker je moral plačati regresno vsoto, bi on moral dokazati čekovno pogodbo, kritje in regresno plačilo, trasat pa, da vsled sporazuma ni smel plačati, če pa trasat toži za (kreditirano) kritje, bo moral trasant dokazati, da je trasat plačal navzlic nasprotnemu sporazumu. Krivo torej Bart. 175, ki nalaga dokaz sporazuma vedno trasatu, češ, da daje zakon domnevo, da ni sporazuma, take domneve zakon ne vsebuje.

13) Tako, da onemogoči (popolno) plačilo, glede kritja gl. § 4.

14) Po določbah odz. in tz., ne vedno za popolno zadostilo kakor po §§ 4 in 25 (3); ratio legis: po preteku prezentacijskega roka mora imetnik čeka računati z opozivom, zakon ne favorizira dolgega obtoka čekov. Zaradi kaznivosti onemogočitve plačila gl. § 25 (2).

§ 16.

(1) Ko trasat plača ček, sme zahtevati, da se mu predaj ček s potrdilom na njem, da je plačan.¹⁾

(2) Imetnik sme odkloniti delno plačilo.²⁾

(3) Če plača trasat samo del vsote, sme zahtevati, da se zabeleži to odplačilo na čeku in da se mu izdaj priznanica o plačani vsoti.³⁾

Odst. (1) se razlikuje od ačz. 11 (1) v tem: a) da ta trasatu nalaga dolžnost plačati samo, če se mu izroči ček, b) da sme trasat pobotnico na čeku zahtevati le pri imenskem in ordrskem čeku. — Odst. (2) in (3) ustrezata ačz. 11 (2).

1) Gl. § 38 op. 2) 3) 4) mz.

2) Razlika od § 38 (2) mz.

3) Gl. § 38 op. 7) 8) mz., za neplačani del protest (23 št. 11, zlasti §§ 74, 75 mz.).

§ 17.

(1) Ček, ki je na sprednji strani prečrtan z dvema vzporednima črtama,¹⁾ se sme plačati samo kakšni banki (§ 2.).²⁾ Ta prečrtaj sme izvršiti ali trasant ali imetnik čeka.³⁾

(2) Prečrtaj je lahko obči ali poseben.

(3) Prečrtaj je obči, če ni med njegovima dvema črtama ničesar naznačenega ali če je napisano: «banka», odnosno drug izraz, ki pomeni isto, ali samo: «in družba»;⁴⁾ poseben pa je, če je med njegovima črtama napisano ime kakšne banke.²⁾

(4) Obči prečrtaj se sme izpremeniti v posebnega. Poseben pa se ne sme izpremeniti v občega.⁵⁾

(5) Ček s posebnim prečrtajem se sme plačati samo odrejeni banki.⁶⁾ Vendar pa sme ta, če sama ne vrši izterjave, odrediti namesto sebe drugo banko.⁷⁾

(6) Prepovedano je, izbrisati prečrtaj kakor tudi ime označene banke.⁸⁾

(7) Če trasat prečrtanega čeka ne plača banki, nego drugi osebi, ako je prečrtaj obči, ali ga plača drugi osebi, ne pa označeni banki, ako je na čeku poseben prečrtaj, je v obeh primerih odgovoren za provzročeno škodo. Odškodnina ne more biti večja od čekovne vsote.⁹⁾

Ačz. ne pozna prečrtanega (prekrižanega) čeka.

1) Črte so lahko potegnjene mehanično (tiskane, litografirane) ali z roko, navadno iz vogla v vogel; «vzporedne», ne smejo se križati, to bi lahko pomenilo uničitev čeka.

2) Banki v smislu § 2, t. j. podjetniku ali podjetju, ki more biti čekovni trasat. «Se sme plačati»: gl. odst. (7).

3) Na ordrskem čeku imetnik, ki je legitimiran po §§ 15 (1) mr., 23 št. 4, in anomalni naslednik; na imetniškem, kdor ima ček v rokah; na priveznem remitent in anomalni naslednik. Prečrtaj veže vse naslednike, tudi anomalne.

4) Dasi sta besedi «in družba» med ušesci, ni dvoma, da tudi tu, kakor pri besedi «banka», zadostuje drug izraz, ki pomeni isto, npr. «et Comp.», «et Cie.», «dd.».

5) Kazen § 24 (1) št. 4. Izpremema zoper odst. (4) je nična.

6) Ček z občim prečrtajem se lahko plača vsaki banki v smislu § 2, t. j. imetnik, ki sam ni banka v smislu § 2, ga mora predati katerikoli taki banki v inkaso. Sama predaja zadostuje tako pri občem kakor pri posebnem prečrtaju le za imetniški ček, za ordrski ček je treba še (prokurnega) indosamenta, za pri-

veznega, pri anomalnem nasledstvu tudi za ordrskega, bo trasat smel zahtevati izkaz, da je ček pravilno prišel v roko banke, ki ga vnovčuje.

7) V smislu § 2. — Pri imetniškem čeku ni treba, da bi se odredba videla iz čeka, tudi za ordrskega in priveznega velja op. 6).

Prečrtaj ne izključuje nadaljnje cirkulacije čeka, samo za vnovčitev mora ček priti v roke (imenovane) banke. Nejasno Bart. 178, 179.

8) Kazen § 24 (1) št. 4. Izprememba zoper odst. (6) je nična.

9) Trasat je odgovoren za škodo zlasti trasantu, pa tudi vsakemu drugemu; dokazati mora škodo in vzročno zvezo s trasatovo pogreško oni, ki zahteva odškodnino. Zahtevke se ne uveljavlja v čekovnem postopanju. Ali in kakšne pravice ima trasat zoper onega, komur je ček pogrešno izplačal, se presoja po občem drž. ali trg. pravu.

Glede obsega odškodninskega zahtevka velja obče drž. ali trg. pravo, objektivna omejitev na čekovno vsoto pa ne bo veljala za primer namerne kršitve zakona. «Čekovna vsota» je pač regresna vsota (§ 23 št. 7), v njo se ne vračunavajo, nego poleg nje se lahko zahtevajo pravdni stroški in zamudne obresti.

§ 18.

(1) Trasant, prav tako pa tudi vsak imetnik¹⁾ čeka, sme prepovedati, da bi se plačal ček z gotovim denarjem; 2) zaradi tega mora postaviti na sprednjo stran čeka, in sicer preko njegovega besedila, označbo: «samo za obračun»³⁾ ali drug izraz, ki pomeni isto.

(2) V tem primeru se sme poravnati ček samo po obračunu s trasatom ali z osebo, ki ima pri trasatu račun (konto), ali s članom zavoda za obračunavanje, ki je v plačilnem kraju. Če trasat ni član takega zavoda, sme označiti ob predložitvi čeka na njem člana tega zavoda zaradi obračunavanja.⁴⁾ Tak obračun velja za plačilo.⁵⁾ Označba: «samo za obračun» se ne more opozvati.⁶⁾

(3) Če trasat ne ravna po tej označbi,⁷⁾ odgovarja za provzročeno škodo. Odškodnina ne more biti večja od čekovne vsote.⁸⁾

Razlike od ačz. 22: a) po ačz. sme pristavek «samo za obračun» dati le trasant ali indosant, po § 18 vsak imetnik; b) po ačz. je pristavek «samo za obračun» formalizirana klavzula, ki se z drugim izrazom ne dá nadomestiti; c) ačz. ne pozna omejitve odškodnine po odst. (3).

1) Gl. § 17 op. 3).

2) Razlika od § 17: varnost v čekovnem prometu naj se po § 17 doseže s tem, da je prejemnik plačila banka, torej nekdo, o komur je verjetno, da je trasatu znan, plača se pa lahko z gotovino, po § 18 naj se v istem cilju ne plača z gotovino. Sredstvo je nepopolno, gl. op. 5). — Prezentacijski rok § 12, gl. pa tudi § 15 (2).

3) Mehanično (tisk, štipiljka) ali z roko.

4) Npr.: a) imetnik sam je trasatov dolžnik ali ima pri njem račun, trasat mu bo priznal čekovno vsoto in bo z njo obremenil trasantovo kritje; b) imetnik je dolžnik koga, ki ima pri trasatu račun, trasat bo imetniku priznal čekovno vsoto na tem računu in obremenil trasantovo kritje; c) imetnik naroči trasatu, naj čekovno vsoto porabi za obračun s članom zavoda za obračunavanje. Tu je mogoče dvoje:

trasat je sam član tega zavoda, potem izvrši transakcijo on, ali pa trasat sam ni član tega zavoda, potem lahko označi na čeku člana tega zavoda, ki izvrši obračun. Pomniti je treba, da § 18 (2) govori le o zavodu za obračunavanje v plačilnem kraju, § 12 (3) pa te omejitve ne postavlja. V prvem primeru gre za ček s klavzulo «samo za obračun», v drugem ne, v prvem ni treba, da je trasat član zavoda ali zastopan pri njem, v drugem je to potrebno.

5) Kaj je obračun, zakon ne določa, za pojem sta prav tako odločilna praksa in nauk, kakor za presojo, v katerem trenutku je obračun izvršen (in z njim plačilo); nikakor ne gre samo za pobotanje, zadostovala bo celo otvoritev novega računa za imetnika in priznanje imetnika čeka na njem s čekovno vsoto. Po tem ovinku imetnik torej lahko doseže plačilo z gotovino. Trasant je z izvršitvijo obračuna svoboden, gl. § 19.

6) Opoziv, bodisi tudi razviden iz čeka, je neveljaven, kazni pa zakon ne določa (nedosledno).

7) Plača z gotovino.

8) Gl. § 17 op. 9).

Regres zbog neplačila.

§ 19.

(1) Imetnik ¹⁾ sme vršiti regres zoper indosante, ²⁾ trasanta ³⁾ in avaliste, ⁴⁾ če se ček, predložen o pravem času, ⁵⁾ ne plača. ⁶⁾

(2) Predložitev v plačilo in neplačilo ⁷⁾ je treba ugotoviti:

1.) ali z javno listino. («protest zbog neplačila»); ⁸⁾

2.) ali s podpisano trasatovo izjavo na čeku, v kateri mora biti naznačen dan, ko je bil ček predložen; ta izjava se mora vpisati v protestnem roku v protestni register, kar mora protestni uradnik potrditi na čeku ali alonži;

3.) ali z datiranim izpričevalom zavoda za obračunavanje, s katerim se ugotavlja, da je bil ček predložen o pravem času in da ni poravnan z obračunom.⁹⁾

(3) Protest zbog neplačila se mora vzdigniti,¹⁰⁾ preden je pretekel rok za predložitev.¹¹⁾

Razlike od ačz. 16: a) ačz. ne zahteva, da bi se morala trasatova izjava vpisati v protestni register; b) ačz. govori o poravnanju sploh, § 19 (2) št. 3 o poravnanju z obračunom; c) protest je treba po ačz. napraviti najkasneje prvi delavnik po prezentaciji.

1) Pri imetniškem čeku oni, ki ima ček v roki, pri ordrskem zadnji indosatar, pri priveznem remitent, pri teh dveh vrstah anomalni naslednik, ki pa nima originarnih regresnih pravic, nego samo pravice onega, od kogar je ček dobil.

2) Samo pri ordrskem čeku, §§ 5, 7 (1).

3) Pri vsakem čeku.

4) Pri vsakem čeku, §§ 8 (3), 10.

5) § 12, sicer prejudic, gl. pa §§ 22 (2), 23 št. 13.

6) Bodisi z gotovino, bodisi z obračunom, § 18. — Če se je ček v smislu § 15 (1) št. 2 poslal trasatu, bo pravočasno plačan, ako trasat čekovno vsoto tekom prezentacijskega roka pošlje upravičencu, § 905 (2) odz., čl. 325 tz.; ne bo se dalo reči, da je morala vsota tekom roka

dospeti v upravičenčeve roke. Čekovnega regresa upravičenec v tem primeru sploh ne more izvrševati, ker nima čeka in ne more dati napraviti protesta.

7) «Neobračun», § 18.

8) § 23 št. 11.

9) Tega izpričevala ni treba dati vpisati v protestni register.

10) Dovršiti, ne samo naročiti pri protestnem organu, prim. odst. (2) št. 2, isto velja za izpričevalo zavoda za obračunavanje.

11) Protestni rok je — teoretski — enak prezentacijskemu roku. Če se ta po §§ 100 (2) mz. in 23 št. 17 podaljša do prvega delavnika po prazniku, s katerim se končuje rok, se podaljša tudi protestni rok.

Imetnik ni dolžan čeka protestirati, če pri prvi prezentaciji ne dobi plačila, nego lahko ponavlja prezentacijo in odloži protest do kraja prezentacijskega roka. — Ako bi se nadomestni protest po odst. (2) št. 2 ali 3 ne datiral, je treba datum ugotoviti s protestom po št. 1.

Glede protesta gl. § 23 št. 11, glede regresa §§ 22 in 23 št. 7, dalje § 23 št. 8.

Razmnoževanje.

§ 20.

(1) Ček,¹⁾ izdan v državi,²⁾ plačljiv pa izven nje,³⁾ se lahko trasira v več enakih izvodih.⁴⁾ V vsakem izvodu je treba naznačiti v samem besedilu⁵⁾ njegovo zaporedno številko; ⁶⁾ če se to ne stori, se smatra vsak izvod za poseben ček.⁷⁾ ⁸⁾

(2) Ta odredba ne velja za čeke na prinosnika.⁹⁾ ¹⁰⁾

Ačz. ne pozna čekovnih duplikatov.

1) Imenski in ordrski, gl. odst. (2).

2) T. j. v območju čz.

3) Kjerkoli, torej npr. tudi ček, izdan na Sušaku in plačljiv na Reki.

4) Prim. § 63 op. 2) mz. seveda brez opomb, ki se tičejo akcepta.

5) Prim. § 1 op. 2) mz.

6) Prim. § 63 op. 4) mz.

7) Trasant mora imeti večkratno kritje, §§ 4, 15, 25: vsak izvod je treba posebej opozvati, § 15; indosanti in avalisti so po večkrat zavezani.

8) Ker § 63 (3) mz. ni citiran v § 23, nima nihče pravice do razmnožitve, odvisna je samo od trasantove volje, če ni drugačnega sporazuma. Ni pa naravnost izključeno, da bi se ček razmnožil tudi še po izdaji (Vrb. Č. 41, 65 daje pravico do duplikatov).

9) Gl. § 23 št. 9. — Za razmnoževanje čekov, ki so izdani izven naše države, plačljivi pa v njej, zakon ne določa ničesar, veljalo bo, kar se tiče izdaje same, pravo v kraju izdaje, naše pravo pa, kar se tiče kritja in plačila sploh.

10) Kopij čz. ne ureja, torej (izviren) indosament kopije nima čekovnopravnega pomena (prim. ačz. 7 na koncu); vendar je mogoča kopija v primeru §§ 74 mz., 23 št. 11.

Zastaranje.

§ 21.

(1) Regresni zahtevki¹⁾ imetnika čeka²⁾ zoper indosante³⁾ in zoper trasanta⁴⁾ zastarajo čez šest

mesecev,⁵⁾ odkar je pretekel rok za predložitev zaradi plačila.⁶⁾

(²) Regresni zahtevki indosantov drugih zoper druge ⁷⁾ in zoper trasanta ⁸⁾ zastarajo čez šest mesecev od dne, ko je indosant izkupil ček, ali od dne, ko se je zoper njega uvedlo postopanje pri sodišču.⁹⁾

Po ačz. 18: a) je zastaralni rok trimesečen, če je ček plačljiv v Evropi, sicer šestmesečen, po čz. enoten; b) zoper imetnika čeka začne teči z dnem (nadomestnega) protesta; c) zoper indosanta ne od uvedbe sodnega postopanja, nego od vročitve tožbe.

1) § 19.

2) § 19 op. 1).

3) Samo pri ordrskem čeku, §§ 5 (1), 7 (1).

4) Pri vsakem čeku, prav tako zoper avaliste, §§ 31 (1) mz., 23 št. 5.

5) Računi se po koledarju.

6) § 12. — Zadnji dan prezentacijskega roka se ne šteje v šestmesečni rok; če se ta konča s praznikom, se ne podaljša, tožba itd. ni čin čekovne opreznosti in skrbnosti, samo ti pa so mišljeni v §§ 100 mz., 23 št. 17.

7) Velja tudi za avaliste §§ 31 (3) mz., 23 št. 5.

8) Kakorkoli poravnal čekovni dolg (plačilo z gotovino, pobotanje, datio in solutum itd.).

9) Gl. § 78 op. 13) 14) mz. — Računanje šestmesečnega roka prim. op. 5) 6).

Gl. § 23 št. 12.

Tožba iz osnovnega posla.

§ 22.

(1) Namesto tega, da bi imetnik ¹⁾ čeka vzdignil regresno tožbo (§ 19.),²⁾ sme, vračaje ček,³⁾ uveljaviti, če ni dogovorjeno drugače,⁴⁾ zoper trasanta, odnosno svojega neposrednjega indosanta, terjatev, ki izhaja iz pravnega razmerja, katero je bilo osnova za izdajo, odnosno za prenos čeka.⁵⁾

(2) Tožba v zmislu prvega odstavka ⁶⁾ gre imetniku čeka tudi takrat, kadar ni izpolnil pogojev za regres ali je ta zastaral; ⁷⁾ toda v tem primeru se mu odbije od njegove terjatve ⁸⁾ znesek škode, ki jo je pretrpel toženec, ker se je predložitev čeka prekasno izvršila ali opustila.⁹⁾

Ožji nego ačz. 19, ki ne govori o indosantu, § 22 (1), nego o predniku.

1) Gl. § 19 op. 1).

2) Torej je moral izpolniti pogoje za regresno tožbo: pravilna prezentacija in pravilen (nadomesten) protest, sicer velja odst. (2).

3) Katerekoli vrste (§ 5).

4) Zlasti npr., če se je ček dal in vzel namesto plačila.

5) Osnovno pravno razmerje je lahko kakršnokoli, ne samo pogodbeno (kup, pogodba o službi, delovršna, rabokupna, posojilna, zavarovalna itd.), nego tudi npr. odškodninsko. Vedno pa je mogoče regresno tožbo nadomestiti s tožbo iz osnovnega pravnega razmerja samo zoper onega prednika, s katerim je tožitelj v takem razmerju. Pri priveznem čeku gre torej ta tožba samo med remitentom in trasantom, pri imetniškem med prvim pridobiteljem in

trasantom, pri ordrskem čeku med vsakim indosatarjem in n j e g o v i m indosantom in med remitentom in trasantom. Priznati pa bo to tožbo vendar tudi imetniku imetniškega čeka, ki je izpolnil regresne pogoje, zoper onega prejšnjega imetnika, od katerega je ček pridobil zaradi plačila, dasi ta primer ne spada naravnost pod besedilo § 22 (1), kajti če se je ček vzel zaradi plačila, se razume, da se pridobilec ni hotel na vsak način odreči svojemu zahtevku iz osnovnega pravnega razmerja. Imetnik, ki izbere namesto regresne tožbo po § 22 (1), se s tem odreče regresu tudi zoper druge regresne zavezance, toženec pa lahko vrši regres zoper svoje prednike, če si dá s čekom izročiti tudi protest (izpričevalo zavoda za obračunavanje); tožitelj bo protest moral izročiti in dati tudi (povratni) račun, čim prejme plačilo.

Zoper avalista tožba po § 22 ni mogoča, pa tudi on je nimá kot regresant, osnovno pravno razmerje med njim in regresatom ali med regresantom in njim ni (pravna) osnova za izdajo ali prenos čeka.

6) Iz osnovnega pravnega razmerja, med istimi osebami, ček je treba vrniti.

7) § 19.

8) Iz osnovnega pravnega razmerja.

9) Npr.: trasant je imel pri trasatu kritje, trasant pride po preteku prezentacijskega roka v konkurz in trasant izgubi celo kritje ali del, trasant ali indosant ima škodo, ker se je izpremenil tečaj tuje valute, v kateri sta se glasila terjatev iz temeljnega posla in ček. Škodo mora dokazati toženec, prav tako tudi vzročno zvezo z opustitvijo ali zakesnitvijo prezentacije. Opo-

ziv ni trasantova dolžnost, nego pravica, tožitelj se torej ne bo mogel braniti s tem, da bi se bil toženec z opozivom lahko očeval škode. Za primer zastaranja že pridobljene regresne pravice zakon ne govori o odračunavanju škode, vendar zato ni izključeno: v primeru prejudica ne gre za tožiteljevo krivdo, objektivna zamuda zadostuje — gl. pa tudi § 23 št. 8, višja sila —, v primeru zastaranja bo treba tožiteljeve krivde.

Predpisi meničnega zakona, ki veljajo za ček.

§ 23.

Na ček se uporabljajo, skladno z njegovo naravo,¹⁾ ti-le predpisi meničnega zakona:

- 1.) o razlikah v vsoti (§ 6.);²⁾
- 2.) o učinku menične nesposobnosti (§ 7.);³⁾
- 3.) o odgovornosti neistinitega zastopnika (§ 8.);⁴⁾
- 4.) o indosamentu (§§ 12. do 17.), izvzemši predpise o akceptiranju in one iz drugega odstavka § 16.;⁵⁾
- 5.) o avalu (§§ 30. in 31.) s pridržkom, da trasatov aval nima čekovnopravnega učinka;⁶⁾
- 6.) o plačilu (§ 37., tretji odstavek, in § 40.);^{7) 8)}
- 7.) o obveščanju (§ 44.);⁹⁾ o pripombi: «brez stroškov» (§ 45.); o solidarni odgovornosti (§ 46.); o regresni vsoti (§ 47., prvi in tretji odstavek, in § 48.); o predaji listin in črtanju indosamentov (§ 49.); izvzemajo se v tukaj navedenih paragrafi predpisi o akceptu in o obrestih, odrejenih v listini;¹⁰⁾
- 8.) o višji sili (§ 53.), izvzemši predpis o akceptiranju;^{11) 12)}

9.) o razmnoževanju (§ 64.), izvzemši drugi stavek prvega odstavka; ¹³⁾

10.) o nepristnih in predrugačenih menicah (§§ 68. in 69.), izvzemši predpise o akceptiranju, toda z dodatkom: Škodo, ki izvira iz izkupa nepristnega ali predrugačenega čeka, trpi neistiniti trasant nepristnega ali trasant predrugačenega čeka, če sta bili bodisi te osebi, bodisi njiju nameščenci, ki jim je poverjeno poslovanje s čeki, krivi v tem pogledu, da se je izdal nepristen ček ali predrugačil ček. V vsakem drugem primeru trpi škodo trasat. Nasprotna pogodba nima pravnega učinka; ¹⁴⁾

11.) o protestu (§§ 70. do 76. in § 77., drugi odstavek), izvzemši predpise o akceptu in o protestiranju na podstavi prepisa čeka (§ 72., št. 1.); ¹⁵⁾

12.) o zastaranju (§§ 79. do 84.);

13.) o neopravičeni obogatitvi (§ 85.), izvzemši predpis o akceptantu; toda samo, če ni tožbe po § 22., drugem odstavku; ¹⁶⁾

14.) o zastavni in pridržbeni pravici (§§ 86. do 89.); ¹⁷⁾

15.) o amortizaciji (§§ 90. do 93.), izvzemši predpise o akceptantu; ¹⁸⁾

16.) o nasprotjih med zakoni (§§ 94. do 96.); ¹⁹⁾

17.) obče odredbe (§§ 97. do 101. in § 102., prvi in tretji odstavek), izvzemši predpis o akceptiranju. ²⁰⁾

Prim. ačz. 7, 17, 20, ki citirajo čl. 3, 5, 11 do 13, 15, 17, 36, 45 do 52, 54, 55, 74 do 76, 81 (2) (3), 82, 85 do 87, 88 št. 1 do 4 in 6, 89 do 92, 94, 95 mr.

1) Kolikor se predpisi mz. glede na posebnosti menice in čeka dado uporabiti pri čeku; glavne razlike so v št. 4, 5, 7 do 11, 13, 15 in 17

izrečno naglašene. Številke, navedene v oklepajih, značijo paragrafe mz.

2) Velja za ček brez omejitev.

3) Gl. op. 2); pomniti je treba, da gre tu le za sposobnost za čekovno regresno zavezo; sposobnost, biti čekovni trasat § 2.

4) Gl. op. 2); ne tiče se pa § 8 mz. trasatovega zastopnika, za tega veljajo določbe odz. ali tz.

5) a) Ček in blanko. Z določbo, da pri čeku ni uporaben § 16 (2) mz., ni rešeno vprašanje, ali je mogoča in kakšen pomen ima listina v obliki čeka, ki pa ne vsebuje vseh sestavin, kakor jih § 1 zahteva za ček. § 16 (2) mz. sam namreč menice in blanko ne ureja, nego rešuje le vprašanje prigovorov. Iz tega, da § 16 (2) mz. ne veljaj za ček, sledi naravnost le to, da je prigovor, ki ga ima v mislih § 16 (2) mz., dopusten tudi zoper poštenega imetnika, to se pravi, da bi niti pošten imetnik čeka ne mogel uspešno uveljavljati pravic iz čeka, ako bi mu nasprotnik dokazal, da je čeku v času, ko ga je on podpisal, manjkalo katere izmed sestavin iz § 1. Praktična posledica dopustnosti tega prigovora pa bo vendar ta, da se bo vsakdo čuval vzeti ček in blanko, razen ako bi se izrečno dogovoril z vsakim podpisnikom, da in kako naj se ček izpolni. S tem ni rečeno, da ne bi toženec, ki bi uspešno prigovarjal pomanjkljivost listine kot ček, morda odgovarjal bodisi po vsebini listine, če je sicer veljavna, bodisi za škodo, ki jo je tožitelju povzročil s tem, da je na — kot ček — nepopolno listino postavil svoj podpis. Vsekakor nima omenjenega prigovora oni, ki je na listino, prišlo v promet kot neizpolnjen ček, postavil svoj pod-

pis potem, ko je že bila izpolnjena: ko je on podpisal, je listina že bila ček.

b) Prokurni indosament je mogoč pri ordrskem, pač tudi pri priveznem čeku, §§ 5 (1), 7 (1).

c) Indosament za zastavo pri čeku ni mogoč, ni pa izključeno, da se ček sicer dá v zastavo po odz. in tz.

č) § 19 mz. za ček ni citiran, vendar indosament po protestu ali po prejudicu tudi pri čeku ni izključen, legitimacijska funkcija mu vsekakor ostane, transportna pač le, kolikor pri menici, garancijske v smislu indosamenta pred protestom ali prejudicem nima. Indosatar bo torej smel na osnovi samega takega indosamenta (po prejudicu) iskati plačilo pri trasatu § 15 (1) — to je najvažneje —, drugih pravic pri prejudiciranem čeku nima, zoper svojega indosanta le, kolikor gre za osnovni posel prenosa. Pri protestiranem čeku pa je učinek enak učinku pri menici, pri trasatu plačila ni moči iskati. Odstop čekovnih pravic v obliki in z učinki občega drž. prava — primer anomalnega nasledstva — tudi z zapisom na samem čeku ni izključen.

6) Med § 8 (4), ki smatra podpis na h r b t u i m e t n i š k e g a č e k a za aval in § 30 (3) mz., ki smatra sam podpis n a l i c u kakršnegakoli čeka za aval, razen če gre za trasantov podpis (trasatov pri čeku ne pride v poštev), je videti nekako nasprotje, kar se tiče imetniškega čeka. Rešiti se dá to nasprotje tako, da je bil za imetniški ček potreben poseben predpis, kajti mz. ne pozna imetniške menice, njegove določbe so prikrojene za ordrsko menico, pri kateri sam podpis na hrbtu redno pomeni indosa-

ment in blanko. Pri imetniškem čeku bi torej pomenil sam podpis, ki ni ne trasatov ne trasantov, aval za trasanta, najsi je dan na licu ali na hrbtu. Izključeno pa tudi ne bi bilo mnenje, da za aval s samim podpisom pri imetniškem čeku velja samo § 8 ⁽⁴⁾ in da je treba za ta del utesniti predpis § 30 ⁽³⁾ mz. na privezni in ordrski ček.

Glede trasatovega avala gl. §§ 8 ⁽⁴⁾, 10 ⁽²⁾.

7) a) § 39 mz. sicer ne velja za ček, toda dvoma ni, da se niti imetnik čeka ne more prisiliti, da bi plačilo sprejel pred dospelkom, t. j. pred prezentacijo zaradi plačila, in da bi trasat, ki bi ček plačal brez prezentacije, plačal na svojo nevarnost (§ 1413 odz.); tudi § 39 ⁽³⁾ mz. se bo dal po smislu uporabljati pri čeku.

b) § 40 tretji stavek odst. ⁽¹⁾ mz. bo mogel, kolikor omenja indosanta, veljati samo za ordrski ček.

c) § 41 mz. ne velja, čekovni trasat kot tak ni dolžnik imetnika čeka.

8) Regresa pred dospelkom, § 42 ⁽³⁾ št. 1 do 3 mz., pri čeku ni.

9) Pri priveznem in imetniškem čeku je treba obvestiti samo trasanta, avalistov ni treba obveščati. Če se protest nadomesti z izpričevalom zavoda za obračunavanje, § 19 ⁽²⁾ št. 3, teče rok za obvestitev od dne izdaje izpričevala, če je protest odpuščen, od konca prezentacijskega roka.

10) a) Regresa s povratnim čekom, § 51 mz., čz. ne pozna.

b) Primerov prejudica (§ 52 mz.) čz. ne našteva, mogoči so ti-le: zamuda prezentacijskega roka (§ 12, gl. pa § 23 št. 8), opustitev ali za-

muda protesta ali njegovega nadomestila (§ 19); za zamudo protesta bo treba smatrati tudi primer, da se nadomestni protest ni datiral in se datum ni ugotovil z rednim protestom.

¹¹⁾ Pri priveznem in imetniškem čeku je treba po § 53 (2) mz. obvestiti samo trasanta. — 30dnevni rok, odst. (4) in (5), teče od obvestitve indosanta (trasanta), preteči bo pa mogel pred koncem zakonskega prezentacijskega roka le, če je ček izdan izven Evrope (§ 12).

¹²⁾ Intervencije (§§ 54 do 62 mz.) pri čeku ni.

¹³⁾ Predpisi §§ 66 in 67 mz. za ček niso prevzeti; vendar pa bo treba § 66 (2) po smislu uporabljati v primeru §§ 74 (3) mz., 23 št. 11 čz.

¹⁴⁾ Načelo je torej, da škodo trpi trasat brez ozira na to, ali je kriv ali ne. Te odgovornosti se reši, če dokaže, da so trasant ali njegovi nameščenci, ki jim je poverjeno poslovanje s čeki, kaj zakrivili, da se je izdal nepristen ali da se je — brez pritrdila prizadetih oseb — predrugačil pristen ček. Trasant bo trpel škodo zlasti, če je njegov nameščenec, kateremu je poverjeno poslovanje s čeki, ček ponaredil ali predrugačil; odgovoren bo tudi, če je on ali njegov nameščenec nezadostno čuval čekovno knjižico, da jo je mogel zlorabiti kdo drugi, dalje, če je sam ali njegov nameščenec čekovni obrazec izpolnil, zlasti glede vsote, tako, da je bila predrugačitev (povečanje vsote) mogoča. Navzlic besedilu zakona, ki govori samo o krivdi v tem pogledu, da se je izdal nepristen ali predrugačil pristen ček, bo trasant odgovoren tudi takrat, kadar ne bi trasata obvestil o ponareditvi ali predrugačitvi, dasi sicer ni kriv v tem pogledu ne on ne njegov nameščenec, pa bi bil

trasata mogel pravočasno obvestiti; to je treba zahtevati po načelih vere in poštenja. Ne bo pa odgovoren npr., če mu je bil čekovni obrazec navzlic previdnosti, ki se zahteva za čuvanje obrazcev, ukraden in on tega navzlic primerni paznosti ni moral pravočasno opaziti, dalje, če se je predrugačitev izvršila npr. na kemičen način, z radiranjem, obrazec, ki ga je dal trasat, pa ni imel kontrolnih števil, ali če se je ponaredil ves obrazec i. sl. — Deljena krivda ni izključena, zakon je treba razumeti tako, a) da trpi trasant vso škodo, če je kriv on ali njegov nameščenec, trasat pa ni kriv (ponareditev, predrugačitev je tako spretno izvršena, da se z običajno pažnjo v prometu s čeki ne dá opaziti), b) da trasat, tudi če ni kriv, trpi vso škodo, ako trasant ni kriv, c) da pa veljajo obča načela o odgovornosti za škodo, če sta kriva oba (npr. trasant ni skrbno čuval obrazca, trasat ni opazil očite predrugačitve). Nejasno Vrb. Č. 75, 76.

«Nasprotna pogodba», ki bi trasantu nalagala težjo odgovornost. Zakon daje izvestnim osebam (§ 2) monopol, da morejo samo one biti čekovni trasati, te osebe bi z dogovorom napram trasantom lahko odklonile vso odgovornost, ako bi zakon ne branil.

Napram ačz. 20 št. 4 je čz. strožji, kolikor prvi trasantu glede nameščenca nalaga odgovornost le, če je ta sam izvršil ponareditev ali predrugačitev, ne pa splošno za vsako krivdo.

¹⁵⁾ a) K § 71 mz.: pri čeku bo pač skoro vedno prišla v poštev samo poslovalnica.

b) § 72 (³) za ček ne pride v poštev, kar se tiče § 23 (²) mz.

c) § 73 bo pri čeku težko prišel v poštev.

č) § 74 (3) pozna prepis čeka, ki ga čz. sicer ne omenja, gl. op. ¹³).

d) § 77 (1) je nadomeščen s § 19 (2) št. 2.

¹⁶) S pristavkom v št. 13, da je obogatitvena tožba mogoča samo, če ni (več) mogoča tožba po § 22 (2), je izrečno določeno isto, kar velja tudi za menično obogatitveno tožbo, § 85 op. ⁷) na koncu. Tožbi po § 22 (2) in po § 23 št. 13 se torej izključujeta, prednost ima prva. Tožbe po § 22 (2) npr. ne bo, ker velja zanjo krajši zastaralni ali prekluzivni rok kot za obogatitveno tožbo ali ker je tožba po § 22 (2) izključena vsled dogovora (§ 22 op. ⁴). — Obogatitvena tožba gre samo zoper trasanta, ne zoper indosanta ali avalista, niti ne zoper trasantovega.

¹⁷) a) K § 86 m z. Čekovni trasat ni dolžnik (§§ 8 do 10), torej ne more dati zastave za svoj dolg. Treba bo celo reči, da ne more dati zastave za čekovni regresni dolg trasanta ali drugega čekovnega dolžnika, ker bi se na ta način lahko izigrale določbe §§ 8 do 10, določbe m z. pa naj se pri čeku uporabljajo samo «skladno z njegovo naravo». (Kriva bi bila argumentacija, da § 9 samo na čeku zapisa ni izjavi o sprejemu ne daje čekovno pravnega učinka, da torej zastava, ki bi se ne poočitala v čeku, ni brez učinka, ampak je veljavna po odz. ali tz., izključena pa je samo realizacija zastavne pravice po § 86 m z. Tudi to bi bilo zoper smisel zakona — vendar dvomljivo.)

b) K §§ 87 do 89 m z. Trasatovih stvari ni moči pridrževati, ker trasat ni dolžnik.

c) K § 87 (2) m z. Retencijska pravica se more za nedospelo terjatev začeti izvrševati

samo, dokler teče prezentacijski rok, če nastopi prejudic, prestane pridržbena pravica.

¹⁸⁾ Važne razlike od ačz. 21, ki se naslanja na mr. 73 in določa 30dneven ediktalni rok.

a) K § 90 m z. Ediktalni rok teče od konca prezentacijskega roka (§ 12), če ta še ni minil. — Obvestilo po § 90 ⁽⁶⁾ samo po sebi ne pomeni prepovedi, da trasat ne plačaj čeka, ne dá se niti iz § 92 ⁽¹⁾ mz. naravnost sklepati, da obvestilo trasatu pomeni prepoved plačila, kajti § 92 ⁽¹⁾ mz. ima v mislih akceptanta, t. j. zavezanca, kar trasat ni. (Dvomljivo, praktično bi res bilo, da bi sodišča § 92 ⁽¹⁾ analogno uporabljala tudi pri čeku, ampak po besedilu zakona je ono obvestilo samo opozorilo k posebni previdnosti; Bart 194 vidi v tem obvestilu uradni poziv z učinkom § 15, kar pač ni pravilno, Vrb. Č. 71 daje sodišču — brez dvoma pod vplivom § 20 hrvatsko-ogrskega čekovnega zakona — pravico, da trasatu prepove plačilo.)

b) K § 91 m z. Trasanta je treba pri čeku staviti v isto vrsto s trasantom neakceptirane trate ali trasantom menice, ki je prepovedal predložitev menice zaradi akceptiranja, trasat ne pride v poštev. — Sodna položitev čekovne vsote se pred potekom prezentacijskega roka (§ 12) ne bo mogla zahtevati, bodisi tudi, da se je napravil protest po § 91 ⁽¹⁾ mz. Do preteka prezentacijskega roka bo predlagatelja amortizacije ščitilo obvestilo po § 90 ⁽⁶⁾ mz., po preteku tudi opoziv, ki ga bo treba izposlovati pri trasantu, katerega pa ta ni zavezan dati (dal ga bo pa v lastnem interesu, če se od njega zahteva položitev čekovne vsote pri sodišču). Ako bi trasat ček plačal, preden je trasant ček veljavno opozval ali vsoto položil pri sodišču in

o tem obvestil trasata, trasanta ne bo mogoče siliti, da čekovno vsoto položi pri sodišču. (Bart. 195 sploh preroka pravico, zahtevati položitev pri sodišču do konca amortizacijskega postopanja — toda pozneje itak ni potrebna.)

c) K § 92 (1) m z. Namesto akceptanta se obvesti trasat, da sme plačati ček brez posebnih previdnosti, ki mu jih je naložilo obvestilo po § 90 (6) m z., ni pa mogoče, odst. (3), trasata tožiti za plačilo, trasanta le, če trasat ni že plačal, op. 18 b) na kraju, in če se je napravil protest po § 91 (1) m z.

19) § 94 m z. se tiče samo sposobnosti, postati čekovni regresni zavezanec, § 19 (1), za čekovnega trasata gl. § 2 (2).

20) a) § 97 m z.: gl. op. 19).

b) § 100 prvi stavek odst. (1) m z. za ček ne pride v poštev.

§ 100 (2) m z.: važna izprememba proti ačz. 9 (5), po katerem se nedelje in prazniki v teku prezentacijskega roka ne štejejo v rok. Gl. § 21 op. 6).

c) § 102 m z. Stanovanje bo pri čeku redko prišlo v poštev. Odst. (2) ne velja za ček, določitev plačilnega mesta torej ni mogoča, gl. pa tudi § 12 (3) in § 18 (2).

Kazenski predpisi in predpisi o sodnem postopanju.

§ 24.

(1) Kaznuje se ¹⁾ v denarju z 2 % čekovne vsote, ²⁾ najmanj pa z dve sto dinarji:

1.) kdor trasira ček brez datuma ali z neresničnim datumom izdaje; ³⁾

2.) kdor tak ček,⁴⁾ trasiran od drugega, najsi ve⁵⁾ za njegove hibe, prevzame,⁶⁾ prenese⁷⁾ ali plača;^{8) 9)}

3.) kdor trasira ček zoper predpise § 2.;¹⁰⁾

4.) kdor pretvori poseben prečrtaj v občega ali izbriše bodisi prečrtaj, bodisi ime označene banke (§ 17.).¹¹⁾

(2) Kdor namerno¹²⁾ prekrši predpise prednjega odstavka, se kaznuje dvakratno.

Ačz. nima takih določb.

1) § 26.

2) § 1 št. 2.

3) § 1 št. 5. «Datum» obseza kraj in čas izdaje (vendar glede kraja dvomljivo). — Ček brez napovedi časa izdaje je na vsak način neveljaven § 3 (1), brez napovedi kraja le, če ta ni razviden po § 3 (3), neveljavnost ne izključuje kazni. Po drugi strani neresnična napoved kraja ali časa izdaje ne odvzema veljavnosti. — Glede časa je ček lahko datiran nazaj, t. j. naveden je datum, ki je že minil, ko se ček spravi v promet, ali naprej (obratno). V prvem primeru se dejanski skrajša prezentacijski rok, ki se računi po dnevu izdaje, kakor je zapisan, § 12 (2), mogoče je celo, da je ček ob izročitvi že prejudiciran; v drugem primeru gre za dejansko podaljšanje časa obtoka, torej za izigravanje zakona, lahko pa tudi za gospodarski sumljive, s naravo čeka kot plačilnega papirja nespojiljive namene.

Krivda se v št. 1 ne zahteva, niti ne nemarnost; pomanjkanje napovedi ali objektivno neresnična napoved sta kazniva. Kaznuje se trasant.

4) T. j. brez datuma ali z neresničnim datumom.

5) «Najsi ve», «vedeti morati» ne zadostuje; meja napram odst. (2) («namerno») bo v praksi težko določljiva.

6) Remitent, indosatar, pridobilec imetniškega čeka, tudi anomalni naslednik, ne avalist kot tak, ki samo podpiše; kdor prevzame in prenese, krši zakon dvakrat.

7) Gl. op. 6), tudi indosant «brez zaveze», anomalni naslednik.

8) Trasat, regresni zavezanec.

9) Kazniv je vsakdo, kogar zadene št. 2, torej pri istem čeku lahko več oseb. Ker zakon ne oglašča čeka z neistinitim datumom za neveljavnega niti v rokah osebe, ki ga je prevzela, vedoč za neistinitost datuma, pride trasat ali regresni zavezanec, ki tudi ve za neistinitost datuma, lahko v mučen položaj, da mora plačati, dasi ve, da se s tem ogreši zoper zakon; če ne plača, je trasat vseeno odgovoren trasantu, regresni zavezanec mora računati z regresno tožbo. Zakon ne daje izhoda.

Izprememba datuma po izdaji znači predrugačitev (§ 23 št. 10), po § 24 ni kazniva za nikogar, kar ni prav dosledno.

10) Listina sama ne velja kot ček, § 3 (1); krivde ni treba.

11) Krivde ni treba. Izprememba občega prečrtaja v posebni ni zabranjena.

12) Ni treba, da bi sicer hotel s tem doseči kakršenkoli, zlasti po kazenskih zakonih, zabranjeni cilj, § 26 (6). Bart. 198 zahteva naklep («umišljaj») tudi za vse primere odst. (1), za odst. (2) pa poleg tega, da se je storilec hotel z nezakonitim dejanjem «poslužiti».

§ 25.

(1) Trasant, ki nima zadosti¹⁾ kritja, se kaznuje²⁾ z 10 % nepokrite čekovne vsote,³⁾ najmanj pa s pet sto dinarji, razen če ni mogel ob času izdaje osnovano misliti,⁴⁾ da bo imel kritje v dobi, v kateri se ček predloži zaradi plačila.⁵⁾

(2) Z isto kaznijo se kaznuje trasant, ki ukrene⁶⁾ tako razpolaganje s kritjem,⁷⁾ da onemogoči⁸⁾ plačilo čeka, najsi ve, da ga ne more pravno-veljavno opozvati (§ 15.),⁹⁾ razen če ne dokaže, da tega ni storil hote.¹⁰⁾

(3) Vrhu tega je trasant v obeh primerih¹¹⁾ dolžan, dati imetniku čeka popolno zadostilo (§ 4.).¹²⁾

Ačz. 23 je znatno postrožen.

1) Nič ali ne zadosti. V času izdaje čeka, § 4.

2) § 26.

3) Torej eventualno cele. Ček je veljaven, regresna zaveza.

4) T. j. v času, ko napiše popoln ček; če ček dá pozneje v promet, bo moralo njegovo mnenje, da bo imel kritje, biti osnovano tudi še v trenutku, ko ček dá v promet, praktično odločilen je torej ta trenutek.

5) Mogoče bi bilo zlasti: a) pri vsakem čeku bi se mogel trasant s prvim upravičencem dogovoriti, da ne bo — tekom prezentacijskega roka — predložil čeka pred določenim dnevom v plačilo, katerega dne sme trasant zanesljivo misliti, da bo imel kritje; b) pri distančnem čeku bo smel trasant računati z najkrajšo dobo, ki je potrebna, da ček iz kraja izdaje pride v kraj plačila; c) privezni ali ordrski ček se pošlje

trasatu z nalogom, da ga izplača imenovanemu upravičencu — prim. § 15 (1) št. 2 —, tu je na razpolago ves prezentacijski rok. Jasno je, da je primer a) malo zanesljiv, če ček nima privezne klavzule, in ni poleg tega še dogovora, ki prepoveduje odstop.

Kdaj je mišljenje bilo osnovano, je dejansko vprašanje, pri čigar presoji bo odločevala tudi prometna šega.

6) Potem, ko je napisal ček.

7) Bodisi da izda drug ček, ki se prezentira in izplača prej kot prvi, tako da se drugi ne more izplačati, bodisi da si dá vrniti kritje ali da sicer kaj ukrene z njim.

8) Popolno.

9) Pravnoveljavno bi ga pa tudi ne mogel opozvati, ako bi se bil zavezal, da ga (do izvestnega časa) ne opozove, toda le napram onemu, s komur se je dogovoril. Vprašanje razlage dogovora bo, ali je nasprotni stranki odgovoren za škodo, ki bi ji nastala, ako je ček dala naprej in se ček nasledniku ni izplačal.

Iz besede «ve» sledi, da «vedeti morati» ne zadostuje in da se trasant kazenske odgovornosti reši tudi z dokazom, da ni vedel, da čeka ne more veljavno opozvati, seveda pa le, ako bi šlo za opravičljivo dejansko zmoto, neznanje zakona ne bi opravičevalo.

10) «Hote» se pač ne bo smelo tolmačiti doslovno, kot namerna onemogočitev plačila, nego v zvezi z mislijo odst. (1) («osnovano misliti»). Kazniv bo torej trasant, ki ve, da čeka ne more opozvati (op. 9) i n ne more osnovano misliti, da njegov ukrep ne bo onemogočil plačila; če more osnovano misliti, da se bo ček

navzlic ukrepu redno plačal, ni kazniv (npr. zanesljivo je smel pričakovati, da se bo prvi ček prezentiral pozneje kot drugi in da se bo dotlej kritje dopolnilo).

Sploh ni kazniv trasant, ki potem, ko že more ček opozvati, pa ga ni opozval, s svojim ukrepom onemogoči plačilo čeka, § 15 (3).

¹¹⁾ Odst. (1) in (2).

¹²⁾ To sledi že iz § 4 in tu je samo zato naglašeno, da se ve, da kazen po § 25 ne reši odgovornosti za škodo. — Prim. § 15 (3).

§ 26.

(1) Kazni, določene v §§ 24. in 25., izreka civilno sodišče v nespornem postopanju.¹⁾ Sodišče postopa po službeni dolžnosti, če zve v pravdi iz čekovnega razmerja²⁾ za dejanja iz omenjenih paragrafov, drugače pa na zahtevo imetnika³⁾ čeka.⁴⁾

(2) Po službeni dolžnosti se ne more postopati, če je preteklo, odkar se je predložil ček zaradi plačila,⁵⁾ šest mesecev,⁶⁾ na imetnikovo zahtevo pa, če so pretekli trije meseci.⁶⁾

(3) Kazni se izrekajo v korist državni blagajni.

(4) Za dejanja, navedena v § 25., se nadomesti denarna kazen ob neizterljivosti z zaporom največ do treh mesecev.⁷⁾

(5) Za postopanje, ki se pokrene po službeni dolžnosti, je pristojno sodišče, pred katerim teče pravda,⁸⁾ postopanje na zahtevo imetnika čeka pa vrši sodišče, ki je krajevno pristojno za čekovne pravde zoper trasanta.⁹⁾

(6) Predpisi §§ 24. in 25. ne izključujejo uporabe kazenskega zakonika.¹⁰⁾

Razlike od ačz. 23 (2) do (6) in 24 (3): a) v odst. (2) «3 meseci» se po ačz. izrečno računijo od prezentacije zaradi plačila; b) ačz. naglašša, da kazen ne odvzema pravic po ačz. 19 (§ 22); c) po ačz. 24 redovna kazen ne izključuje kazni zaradi goljufije; č) ačz. 24 (3) določa, da je za izrek kazni pristojno sodišče, ki je splošno pristojno za pravde zoper toženca.

1) Torej redovne kazni, gl. odst. (6). — Ces. pat. 9. avgusta 1854, drž. zak. 208.

2) Zlasti čekovna regresna pravda (§ 19), obogatitvena pravda (§ 23 št. 13), pač tudi lahko pravda iz osnovnega pravnega razmerja (§ 22), pravda med trasatom in trasantom iz kritvenega razmerja, pravde po §§ 17 (7) in 18 (3), odškodninske pravde po §§ 4 (2), 15 (3), 25 (3).

3) Tudi anomalnega naslednika po čekovnem pravu legitimiranega imetnika čeka.

4) Pogoj za kaznivost je, da se je ček predložil v plačilo; zakon sicer tega ne zahteva izrečno, sledi pa iz odst. (2), ker je na predložitev vezan početek prekluzivnega roka. Ako bi se ta pogoj ne zahteval, bi prišli do neskladnosti, da kaznivost sploh ne bi ugasnila, ako bi se ček ne predložil v plačilo, sodišče bi pa v pravdi iz čekovnega razmerja zvedelo za kršitev zakona. Izhod bi sicer mogel biti ta, da bi se računil šestmesečni rok v takem primeru od dne izdaje ali od konca prezentacijskega roka, toda ko zakon postavlja početek roka na prezentacijo, pač zahteva prezentacijo (dvomljivo).

5) Ni treba, da baš v prezentacijskem roku, § 15 (2) (3).

6) Štetje po koledarju; rok se ne podaljša, če se konča s praznikom, prim. § 21 op. 6).

7) Ne za dejanja po § 24; po uvidevnosti sodišča, določeno razmerje ni ustanovljeno.

8) Gl. op. 2).

9) § 27 (ne «za pravde iz čekovnega razmerja», nego «za čekovne pravde»); tudi zoper krivca po § 24 št. 2 in 4.

10) Tudi ne odškodninskih ali čekovnih regresnih zahtevkov, za primere § 25 je to izrečno rečeno, razume se pa sploh.

§ 27.

Za sodno uveljavljanje čekovnopravnih regresnih zahtevkov veljajo isti predpisi o pristojnosti in postopanju kakor za menične regresne zahtevke.

Enako ačz. 24 (1).

1) §§ 51, 65 sl., 89, 93 jr., 555 do 557, 559 cpr. (§§ 47, 61 sl., 86?, 90?, 649 do 654 ncpr.). — § 19 čz.

Za tožbe zaradi odškodnine (§§ 4, 15, 17, 18, 24, 25), iz osnovnega pravnega razmerja (§ 22), zaradi obogatitve (§ 23 št. 13) veljajo glede pod sodnosti in postopanja obči predpisi jn. in cpr.

Prehodne in končne odredbe.

§ 28.

Za ček veljajo predpisi §§ 107. do 112. meničnega zakona.¹⁾

1) a) K § 107 mr. gl. § 29. — Po dosedanjem pravu se bo pri čekih, izdanih preden stopi čz.

v moč, presojala zlasti tudi sposobnost, biti čekovni trasat.

b) K §§ 108, 110, 111: za sposobnost (poblastilo) gre, prevzeti regresno čekovno zavezo.

§ 29.

(1) Ko dobi ta zakon moč, prestanejo veljati spodaj naštetih zakoni in zakonski predpisi o čeku:

1.) zakon z dne 3. aprila 1906., drž. zak. št. 84, o čeku;

2.) zakonski člen LVIII. iz leta 1908. skupnega ogrsko-hrvatskega državnega zbora o čeku;

3.) § 2. zakonskega člena LXIV. iz leta 1912. skupnega ogrsko-hrvatskega zbora o vplivu višje sile na pravice, ki so osnovane na čeku.

(2) Predpisi drugih zakonov, uredb in naredb prestanejo veljati, kolikor nasprotujejo predpisom tega zakona.¹⁾

¹⁾ Gl. § 113 op. ¹⁾ mz. — Razveljavljena je tudi min. nar. 26. oktobra 1918, drž. zak. 382, o potrjanju čekov po Avstro-ogrski banki.

§ 30.

Kolikor se sklicuje kak zakon, kaka uredba ali naredba na predpise čekovnih zakonov (§ 29.), je treba umeti predpise tega zakona.

§ 31.

(1) Ta zakon stopi v veljavo z dnem, ko ga kralj podpiše,¹⁾ obvezno moč pa dobi čez leto dni od dne, ko se razglasi v «Službenih Novinah».²⁾

(2) Našemu ministru pravde priporočamo, naj razglasi ta zakon, vsem Našim ministrom, naj skrbe

za njegovo izvrševanje, oblastvom zapovedujemo, naj postopajo po njem, vsem in vsakomur pa, naj se mu pokoravajo.

1) 29. novembra 1928.

2) Zakon je bil razglašen v «Službenih Novinah» 19. decembra 1928, št. 295/XCIV/464 (Ur. l. 136/1929), torej dobi obvezno moč 19. decembra 1929.

III.

Primerjalni razpredelnici.

A.

Novi menični zakon	Dosedanji menični red in drugi menični predpisi	Novi menični zakon	Dosedanji menični red in drugi menični predpisi
1	4	28	21 ⁽⁴⁾
2	7, 4 št. 8	29	81 ⁽¹⁾
3	6	30	—
4	24 ⁽¹⁾ , 43	31	—
5	7	32	4 št. 4, 7, nar. min. pr. 29. X. 1852, drž. zak. 218
6	5		31
7	3		20 ⁽²⁾ ⁽³⁾ , 32
8	95	33	30 ⁽²⁾ , 32
9	8	34	34
10	9, 10	35	41
11	—	36	38, 39
12	11, 12	37	36 ⁽³⁾
13	10, 13	38	37
14	14, 15	39	40
15	36 ⁽¹⁾ ⁽²⁾ , 74	40	40
16	82, min. nar. 6. X. 1853, drž. zak. 200	41	41, 20 [25 do 29], nar. min. pr.
17	17	42	2. XI. 1858, drž. zak. 198
18	Dvor. dekr. 13. VII. 1789, zb. pravos. zak. 1033	43	41 [25 do 29]
19	16	44	45 do 47
20	18	45	42
21	18 ⁽¹⁾ , 19 ⁽¹⁾ , 24 ⁽²⁾	46	81, 49
22	19	47	50
23	—	48	51
24	20 ⁽¹⁾ , 21 ⁽¹⁾ ⁽²⁾ ⁽³⁾	49	48, 54, 55
25	22	50	—
26	24 ⁽¹⁾ , 43 ⁽¹⁾	51	53
27	23, 44, 81	52	20 ⁽¹⁾ , 31 ⁽²⁾ ⁽³⁾ , 41 ⁽²⁾ , 42

Novi menični zakon	Dosedanji menični red in drugi menični predpisi	Novi menični zakon	Dosedanji menični red in drugi menični predpisi
53	zak. 30. XI. 1912, drž. zak. 215	84	—
54	56 ⁽¹⁾ , 58 ⁽²⁾ ⁽³⁾ , 62	85	83
55	57, 61 ⁽¹⁾ , [56 ⁽¹⁾ , 29 ⁽²⁾]	86	—
56	59	87	—
57	60, 61 ⁽²⁾	88	—
58	41 [25 do 29], 60, 62 ⁽¹⁾	89	—
59	62 ⁽¹⁾ ⁽²⁾	90	73 ⁽¹⁾ ⁽²⁾
60	62 ⁽³⁾	91	73 ⁽³⁾
61	59, 63 ⁽¹⁾	92	—
62	63 ⁽²⁾ , 64	93	—
63	66	94	84
64	67	95	85
65	68, 69	96	86
66	70, 71, 81 ⁽¹⁾	97	1, ces. nar. 3. VII. 1852, drž. zak. 138
67	70 ⁽²⁾ , 72	98	94
68	75, 76	99	§ 1 lit. e zak. 25. VII. 1871, drž. zak. 76
69	—	100	92
70	87 ⁽¹⁾	101	33
71	87 ⁽²⁾ , 91 ⁽³⁾	102	91 ⁽¹⁾
72	88	103	96
73	89	104	97, 98 št. 1
74	—	105	98, 99, 100
75	—	106	98, št. 3, 100
76	90	107	—
77	—	108	1
78	77, 78, 79	109	—
79	80, čl. XLV uv. zak. k cpr., § 9 kr.	110	95
80	—	111	1
81	—	112	—
82	—	113	§§ 5 do 7 uv. pat. k mr.
83	—	114	—
		115	—

Novi čekovni zakon	Dosedanji čekovni zakon	Novi čekovni zakon	Dosedanji čekovni zakon
1	2 ⁽¹⁾ , 4	17	—
2	1	18	22
3	2 ⁽²⁾ , 4	19	15, 16
4	14, 23 ⁽⁶⁾	20	—
5	3	21	18
6	15 ⁽¹⁾	22	19, 24 ⁽²⁾
7	3 ⁽¹⁾	23	6 ⁽³⁾ , 7, 9 ⁽⁵⁾ , 15,
8	6, 15 ⁽²⁾		17, 20, 21
9	8	24	—
10	15 ⁽²⁾	25	23 ⁽¹⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾
11	5	26	23 ⁽²⁾ ⁽⁴⁾ , 24 ⁽³⁾
12	9 ⁽¹⁾ do ⁽⁶⁾ , 10	27	24 ⁽¹⁾
13	—	28	—
14	12	29	—
15	9 ⁽⁷⁾ , 13	30	—
16	11, 16 ⁽³⁾	31	26 ⁽¹⁾ , 27

B.

Dosedanji menični red in drugi menični predpisi	Novi menični zakon	Dosedanji menični red in drugi menični predpisi	Novi menični zakon
1	97, 108, 111	17	17
2	—	18	20
3	7	19	21 ⁽²⁾ , 22
4	1, 2 ⁽²⁾ do ⁽⁴⁾	20	24 ⁽²⁾ , 34 ⁽²⁾ , 42 ⁽³⁾ št. 1,
5	6		52
6	3	21	24 ⁽¹⁾ , 28
7	2 ⁽¹⁾ , 5, 32	22	25
8	9	23	27
9	10	24	4, 26
10	10, 13 ⁽¹⁾	25	
11	12 ⁽¹⁾	26	
12	12 ⁽²⁾	27	42 ⁽¹⁾ ⁽³⁾
13	13 ⁽²⁾	28	št. 1, 2
14	14 ⁽¹⁾	29	
15	14 ⁽²⁾	30	35 ⁽⁴⁾ , 37
16	19	31	33, 52

Dosedanji menični red in drugi menični predpisi	Novi menični zakon	Dosedanji menični red in drugi menični predpisi	Novi menični zakon
32	35 ⁽¹⁾ do ⁽³⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾	69	65 ⁽²⁾
33	101 ⁽²⁾	70	66 ⁽¹⁾ ⁽²⁾ , 67 ⁽¹⁾ ⁽³⁾
34	36	71	66 ⁽³⁾
35	—	72	67 ⁽¹⁾ ⁽²⁾
36	15 ⁽¹⁾ , 39 ⁽³⁾	73	90 ⁽¹⁾ ⁽³⁾ ,
37	40		91 ⁽²⁾
38	38 ⁽²⁾	74	15 ⁽²⁾
39	38 ⁽¹⁾ ⁽³⁾	75	68
40	41	76	68
41	42 ⁽¹⁾ ⁽²⁾ , 43 ⁽¹⁾ ⁽²⁾ ⁽⁴⁾ , 52	77	78 ⁽¹⁾
42	45, 52	78	78 ⁽²⁾
43	4, 26	79	78 ⁽³⁾
44	27	80	79
45	44 ⁽¹⁾ ⁽²⁾ ⁽⁶⁾	81	27 ⁽²⁾ , 46, 66 ⁽³⁾
46	44 ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾	82	16 ⁽¹⁾
47	44 ⁽³⁾	83	85 ⁽¹⁾ ⁽³⁾
48	49 ⁽¹⁾	84	94
49	46	85	95
50	47 ⁽¹⁾ ⁽³⁾	86	96
51	48	87	70 ⁽¹⁾ , 71 ⁽¹⁾
52	[47 ⁽³⁾ , 48 ⁽²⁾]	88	72
53	51	89	73
54	49 ⁽¹⁾	90	76
55	49 ⁽²⁾	91	71, 102
56	54 ⁽¹⁾ , 55 ⁽¹⁾	92	100
57	55 ⁽²⁾	93	—
58	54 ⁽²⁾ ⁽⁴⁾	94	98
59	56	95	8
60	57, ⁽¹⁾ , 58 ⁽²⁾	96	103, 104 ⁽²⁾ ⁽⁴⁾
61	57 ⁽²⁾	97	104 ⁽³⁾
62	58, 59, 60	98	104 ⁽¹⁾ , 105 106 ⁽²⁾
63	61, 62 ⁽¹⁾ ⁽²⁾	99	105
64	62 ⁽²⁾	100	105, 106 ⁽¹⁾
65	—	Dvor. dekr.	
66	63	13. VII. 1789,	
67	64	zb. pravos. zak.	
68	65 ⁽¹⁾ ⁽³⁾	1033	18

Dosedanji menični red in drugi menični predpisi	Novi menični zakon	Dosedanji menični red in drugi menični predpisi	Novi menični zakon
Ces. nar. 12. IV. 1850, drž. zak. 141	107 ⁽²⁾	Nar. min. pr. 2. XI. 1858, drž. zak. 198	[42 ⁽²⁾ št. 2]
Ces. nar. 3. VII. 1852, drž. zak. 138	97	Zak. 19. VI. 1872, drž. zak. 88	§ 652 nepr.
Nar. min. pr. 29. X. 1852, drž. zak. 218	32 ⁽²⁾	Zak. 9. III. 1903, drž. zak. 60	—
Nar. min. pr. 6. X. 1853, drž. zak. 200	16 ⁽²⁾	Zak. 30. XI. 1912, drž. zak. 215	53

Dosedanji čekovni zakon	Novi čekovni zakon	Dosedanji čekovni zakon	Novi čekovni zakon
1	2	16	19, 16 ⁽³⁾
2	1, 3 ⁽¹⁾	17	23 ⁽⁷⁾
3	5, 7	18	21
4	1, 3 ⁽²⁾	19	22
5	11	20	23 ⁽¹⁾ ⁽²⁾ ⁽³⁾
6	8		⁽⁴⁾ ⁽¹⁰⁾ ⁽¹¹⁾
7	23 ⁽⁴⁾		⁽¹²⁾ ⁽¹⁶⁾ ⁽¹⁷⁾
8	9	21	23 ⁽¹⁵⁾
9	12, 15 ⁽²⁾ , 23 ⁽¹⁷⁾	22	18
10	12 ⁽³⁾ , 23 ⁽⁶⁾	23	4, 15 ⁽³⁾ , 25, 26
11	16	24	26, 27
12	14	25	—
13	15 ⁽¹⁾	26	31
14	4	27	31
15	6, 8 ⁽³⁾ , 10, 19, 23 ⁽⁵⁾		

IV.

Stvarno kazalo.

Številke pomenijo paragrafe (§§); če je pred njimi kratica «č.», je treba izraz iskati v čekovnem zakonu, sicer pa v meničnem. Številke «¹»), «²») itd. opozarjajo na opazke, v katerih se najde izraz; kjer ni take-številk, se najde izraz ali v besedilu zakona ali v več opazkah. Na kraju opazk k poedinim paragrafom meničnega zakona je rečeno, ali veljajo določbe zakona in opazke tudi za lastno menico in za ček; zato so v stvarnem kazalu redno izpuščeni §§ 105 mz., 23, 28 čz.

Adresa 54, 55, 59, 105 ⁷).

Adresant 54, 59.

Adresat 10 ³), 54, 55, 59, 74 ⁷), 77.

Advokat 102 ⁵).

Agnosciranje č. 9 ⁴).

Akcept 20 do 28, č. 9, 23.

— na alonži 24 ¹).

— in blanko 16, 41 ⁶).

—, čas 20 do 24, 34, 43.

— na čeku č. 9.

—, črtan 28.

—, datiranje 24, 34.

—, delen 25, 38 ⁶), 42 ⁵), 50, 77 ⁴), 91 ¹³).

— na duplikatu 64, 65.

— na kopiji 24 ¹).

—, limitiran gl. delen.

—, modificiran 25.

—, oblika 24.

—, odgovornost zanj 9, 14, 52.

—, odklonitev 19 ²), 25, 28, 42 sl.

—, odložitev 23, 43, 72.

—, omejen 25, gl. delen.

Akcept, pogojen 25.

- , prepovedan 21.
- , prompten 23, 43, 72.
- , vsota 6³⁾.

Akcept za čast 54 do 57, 40⁶⁾, 105⁷⁾.

- —, delen 57⁵⁾ 11).
- —, na kopiji 67⁷⁾.
- —, modificiran 59⁴⁾.
- —, oblika 56.
- —, odklonitev 55.
- —, pogojen 57⁵⁾.

Akceptant 3²⁾, 24³⁾, gl. tudi trasat.

- honorant, honorat 54.
- , indosament 10.
- , neopravičena obogatitev 85.
- , notifikacija 77¹⁷⁾.
- , plačilo 38, 39, 92.
- , položitev pri sodišču 41, 91, gl. položitev.
- , prejudic 52, 59.
- , tožba zoper njega 27, 53¹⁶⁾.
- , zaveza 22⁷⁾, 24¹⁰⁾, 25 do 28, 46.
- —, zastaranje 78, 79, 83⁴⁾.

Akceptant za čast 10³⁾, 42²⁾, 45²⁾, 52⁸⁾, 54 do 57, 59, 92⁸⁾.

- —, neopravičena obogatitev 85.
- —, zaveza 51¹⁰⁾, 57.
- — —, zastaranje 78, 83.

Alonža 12, 30, 38, 53, 56, 72, 77, 98, 99, 106; č. 19.

Amortizacija 85, 86¹⁾, 90 do 93, 105, 114; č. 23 št. 15.

Analfabet 98.

Anomalna sukcesija gl. anomalno nasledstvo.

Anomalni naslednik 15¹⁾, 27⁸⁾, 37¹⁾, 42¹⁾, 44³⁾, 62²⁾ 5), 65¹⁾ 5), 78⁶⁾, 81, 85⁵⁾, 86¹⁾, 90⁸⁾, 92⁸⁾; č. 4⁴⁾, 17³⁾, 24, 26³⁾.

Anomalno nasledstvo 10⁴⁾, 16³⁾; č. 7⁶⁾, 17⁶⁾, 19¹⁾, 23⁵⁾.

Aretacijska klavzula 66.

Aval 24³⁾, 29 do 31, 105; č. 8, 10, 23 št. 5.

- na kopiji 66, 67⁷⁾.
- , oblika 30.
- , vsota 6³⁾.

Avalist 10³⁾, 29 do 31, 34, 42²⁾, 45²⁾, 52⁸⁾ 9), 54²⁾ 9),
57, 59¹¹⁾, 87⁴⁾, 92⁸⁾; č. 8, 22⁵⁾.

—, kazen č. 24.

—, neopravičena obogatitev 85¹³⁾.

—, regres 31, 51¹⁰⁾.

—, zaveza 27¹¹⁾, 29, 31, 46; č. 20⁷⁾.

— —, zastaranje 78, 79, 83⁴⁾; č. 21⁴⁾.

Avizo 2⁵⁾, 104⁵⁾; č. 11¹⁾.

Bančni posli č. 2.

Banka č. 2, 17.

Besedilo 1, 63, 69, 103; č. 1, 18, 20.

Blagovni papirji 87⁶⁾ 9).

Blanko gl. akcept, ček, indosament, menica.

Blokiranje č. 9⁴⁾.

Borza 86, 102.

«Brez oblige» gl. «brez zaveze».

«Brez protesta», «brez stroškov» 13⁴⁾, 19³⁾, 44, 45, 52,
78, 86⁶⁾ 9), 105⁶⁾; č. 23 št. 7.

«Brez zaveze» 9, 13⁴⁾, 14, 21¹¹⁾, 44⁴⁾, 45²⁾, 52, 54²⁾,
63¹³⁾; č. 6²⁾, 10⁴⁾, 24⁷⁾.

Cerkven datum 1⁷⁾ 10), gl. prazniki.

Certificiranje č. 9⁴⁾, 29¹⁾.

Cesija 10, 13⁶⁾, 15¹⁾, 19, 62⁶⁾; č. 7, 23⁵⁾; gl. anomalni
naslednik, anomalno nasledstvo.

Cessio legis 62⁵⁾.

Cirkularni ček č. 1⁴⁾.

Confusio 10³⁾; č. 8.

Čas izdaje 1, 103, 107; č. 1; gl. dan, datum.

—, računanje, gl. koledar, rok.

Ček in blanko č. 23⁵⁾.

—, distančni č. 12⁷⁾, 25⁵⁾.

— na ime č. 5, 15, gl. rekta-ček.

— na imetnika, gl. ček na prinosnika.

—, izročitev č. 16, 23 št. 7.

—, krajevni č. 12⁷⁾.

— po naredbi č. 5, 15.

—, nekrit č. 4, 15, 25.

—, oblika č. 1, 3.

—, obračunski č. 18, 26²⁾.

Ček, ordrski č. 5; gl. ordrski ček.

—, prečrtan gl. prečrtaj.

— na prinosnika č. 5, 7, 8, 17, 19¹⁾, 20, 22⁵⁾, 25⁵⁾.

—, sestavine č. 1, 3.

—, vrnitev č. 22.

Čekovna klavzula č. 1.

— pogodba č. 4, 15, 26.

— pravda č. 26, 27.

— sposobnost gl. sposobnost.

— vsota 1, 17, 18, 23 št. 1, 24, 25.

— zaveza gl. zaveza, avalist, indosant, trasant.

Čini čekovne — menične skrbnosti in opreznosti 8⁴⁾, 20⁸⁾, 31¹⁾, 32⁸⁾, 78⁵⁾, 96, 100, 102, 104³⁾, 107, č. 21⁶⁾; gl. notifikacija, prezentacija, protest.

Dan akcepta 24, 34.

— izdaje 1, 5, 22, 36, 103, 107; č. 1, 12, 13.

— protesta 34, 106.

— gl. čas, datum, izdaja, plačilni dan, prezentacija.

Datio in solutum 38²⁾; č. 21⁸⁾.

Datiranje 12⁶⁾, 53¹²⁾, 107²⁾.

Datum 24, 53, 72, 106; č. 24; gl. čas, datiranje, plačilo, prezentacija.

Dedič gl. anomalni naslednik, anomalno nasledstvo.

Dediči, zadostilo č. 14²⁾.

Delen gl. akcept, akcept za čast, indosament, plačilo.

Denar 1, 40, 87 do 89, 103; č. 1, 2.

Denarni zavodi č. 2.

Detentor 15, 20, 24, 28⁷⁾, 37, 66¹⁾, 87⁵⁾.

Diskont gl. eskont.

Dnevnica 32, 36, 53¹⁵⁾.

Dobra vera 1⁸⁾ 10), 8³⁾, 28⁴⁾, 97⁶⁾, 107²⁾; gl. imetnik (pošteni), lokavstvo, nemarnost, poštenost, zla namera, zlomiselnost.

Dolžnik 41, 86.

Domicil 4, 16⁸⁾ 9), 26, 105; č. 1⁶⁾, 12¹³⁾.

Domiciliat 4, 10³⁾, 26, 54²⁾ 9), 74⁷⁾ 10), 77, 85¹³⁾, 86⁵⁾, 90¹⁾, 105.

—, plačilo 39, 92⁴⁾.

—, položitev pri sodišču 41³⁾.

Domicilirana menica 4, 20⁸⁾, 21, 26, 51, 104³⁾, 105.

- Dospelost 1, 2, 27, 87¹¹⁾, 91, 103, 104.
 Dospetek 1, 2, 16, 20, 22³⁾ 4), 32 do 36, 47, 53, 78, 100,
 103 do 106; č. 11 do 13.
 Društvo 97⁵⁾ 7), 108⁴⁾.
 Družba 10⁴⁾, 94⁶⁾, 97²⁾, 108⁴⁾.
 Država č. 12.
 Državlanski zakonik 85, 97, 108.
 Državljanstvo 94, 95.
 Državni prazniki 112.
 Duplikat 12, 30, 37, 53¹⁰⁾, 56²⁾ 4), 63 do 65, 66²⁾, 72³⁾,
 77⁴⁾, 90¹⁾, 92⁸⁾ 10), 100⁶⁾ 9), 105¹⁾; č. 20, 23⁹⁾.
 Ediktalni rok 90; č. 23¹⁸⁾.
 Efektivna klavzula 40.
 Erar 108.
 Eskont 39³⁾, 47, 48.
 Excessus mandati 8, 105; č. 23 št. 3; gl. pooblastilo,
 zastopnik, zastopstvo.
 Falsus procurator 8, 105; č. 23 št. 3; gl. pooblastilo, za-
 stopnik, zastopstvo.
 Fiduciarni indosament gl. indosament.
 Firma 1⁶⁾ 9) 11), 4¹⁾, 72, 98; č. 1, 2.
 Garancijska funkcija 14, 17 do 19, 46; č. 19, 23⁵⁾.
 Glavnica, menična 47, 48.
 Gluhonemi 97⁵⁾.
 Glušci 99.
 Hebrejske pismenke 1³⁾, 98.
 Honorant 54, gl. akceptant za čast, plačnik za čast.
 Honorat 10³⁾, 54, 55⁵⁾, 56, 57, 59, 61.
 Hranilnice č. 2⁹⁾ 10).
 Hranitelj 65, 67.
 Ime 1, 4¹⁾, 15³⁾, 72⁸⁾, 103; č. 1.
 Imenski ček gl. ček na ime, rekta-ček.
 Imetnik 13, 15 do 18, 20, 23, 24, 27, 28, 37 do 39, 41
 do 47, 50 do 53, 55, 57, 60, 62, 63, 65 do 67, 71,
 76 do 78, 85 do 87; č. 4, 14⁵⁾, 16 do 19, 21 do 23,
 25, 26.
 —, pošteni 1⁸⁾ 10), 3²⁾, 15, 16, gl. dobra vera.

Imetniški ček gl. ček na prinosnika.

Indosament 3¹⁾, 10 do 19, 105; č. 3¹⁾, 7, 8, 23 št. 4.

— in blanko 11⁴⁾, 12, 13, 15, 19²⁾, 39¹⁾ 2), 44⁴⁾ 21), 46⁷⁾, 49¹¹⁾, 64⁶⁾.

—, črtanje 15, 49; č. 23 št. 7.

—, datum 12⁶⁾, 107.

—, delen 11; č. 8.

— po dospelosti 19; č. 23⁵⁾.

— na duplikatu 63, 64.

—, fiduciaren 15⁸⁾, 17⁶⁾, 18¹⁾, 44²³⁾.

—, funkcija, gl. garancijska, legitimacijska, transportna.

— za inkaso gl. fiduciaren.

—, izpolnjen 12⁶⁾; gl. — in blanko.

— na kopiji 66, 67; č. 20¹⁰⁾.

—, nepopoln gl. — popoln.

—, ničn, gl. ničnost.

—, oblika 12.

— plačnika za čast 62.

—, popoln 13¹⁾, 16³⁾, 17³⁾, 18¹⁾, 19; č. 23⁵⁾.

—, povraten 10; č. 7⁶⁾.

—, po prejudicu 19; č. 23⁵⁾.

— na prinosnika 11; č. 8.

— za prokuro 17, 18, 37, 44⁴⁾ 23), 57³⁾ 10), 60³⁾, 62²⁾, 77³⁾; č. 23⁵⁾.

— po protestu 19; č. 23⁵⁾.

— trasata in na trasata č. 8.

—, učinek 11, 13 do 19; č. 7, 8.

— za zastavo 18; č. 23⁵⁾.

— brez zaveze gl. «brez zaveze».

Indosamenti, vrsta 10⁴⁾, 11³⁾, 13⁴⁾, 15, 39; č. 8⁴⁾.

Indosant 2⁵⁾; č. 22.

—, črtanje indosamentov 49.

—, kazen č. 24.

—, naslov za silo 54.

—, notifikacija 44.

—, «brez stroškov» 45.

—, odredbe o akceptiranju 21, 22, 34, 52, 90¹⁸⁾, 91⁶⁾.

—, odredbe o prezentaciji v plačilo 33, 52, 90¹⁸⁾, 91⁶⁾.

Indosant, povratna menica 51.

—, prejudic 19, 52, 54²⁾, 59.

—, rekta-klavzula gl. rekta-

—, zaveza 14, 19, 24, 46, 64; č. 20⁷⁾.

— —, zastaranje 78; č. 21.

Indosatar 2⁵⁾; č. 22.

—, kazni č. 24.

— gl. indosament, indosant.

Inozemstvo 47, 48, 53, 84, 94 do 96, 108; č. 2, 20.

Intervencija 54 do 62, 105⁷⁾ 9); č. 23¹²⁾.

—, nepozvana, pozvana 54⁷⁾, 55⁴⁾, 58⁴⁾, 60⁵⁾, 61⁷⁾,
62⁵⁾.

Intervencijski protest 55, 59, 60.

Intervenient 27⁸⁾, 39⁴⁾, 62, gl. akceptant za čast, inter-
vencija, plačnik za čast.

Ius offerendi 49.

Izdaja čeka č. 1, 14³⁾, 20⁹⁾, 24³⁾.

— menice 1, 103.

— gl. čas, dan, datum, kraj.

Izdatelj 103 do 106.

Izkupitev čeka — menice 46, 48, 49, 57, 78, 90³⁾ 8); č. 21.

Izpisek iz protestnega registra 76, 77¹³⁾.

Izročitev gl. ček, menica, protest.

Izvirnik gl. original.

Izvršba 42, 43, 87; č. 14⁵⁾.

Izvršnost sodne odločbe 108¹⁰⁾.

Javnopravna telesa č. 2.

Jezik 1, 72, 103; č. 1.

Juristična oseba 94⁶⁾, 97²⁾, 108.

Kasatorna klavzula 63⁹⁾, 94.

Kazenski predpisi č. 14²⁾, 24 do 26.

Koledar 1¹⁰⁾, 32²⁾, 36, 78⁴⁾, 82⁴⁾, 96⁴⁾; č. 13, 21⁵⁾,
26⁶⁾.

Kolizijske norme 84, 94 do 96, 105, 107, 108; č. 20⁹⁾,
23 št. 16, 28.

Koluzija 16, 18.

Komisijska menica 3, 27⁶⁾, 85¹³⁾, 90¹⁾, 105²⁾.

Kompenzacija 38²⁾; č. 21⁸⁾.

Konkurz 42, 43, 78 do 81, 83⁴⁾, 86, 87; č. 14, 22⁹⁾.

Konto č. 18.

Kopija 12, 24¹⁾, 30, 50, 53¹⁰⁾, 56²⁾ 4), 61⁶⁾, 66, 67, 72, 74, 76, 77, 86²⁵⁾, 90¹⁾, 92⁸⁾, 98⁶⁾ 11), 99³⁾, 100⁶⁾ 9), 105, 106¹⁾; č. 20¹⁰⁾, 23¹³⁾ 15).

Kraj izdaje 1, 2, 16, 36, 40, 47, 48, 103, 104; č. 1, 3, 13, 20⁹⁾.

— menične izjave 96⁴⁾.

— podpisa 95³⁾.

— gl. plačilni kraj, prezentacija.

Kridatar 97⁵⁾.

Kritje 1⁴⁾, 2⁵⁾, 22⁷⁾, 27⁶⁾, 39⁵⁾, 64⁵⁾, 85⁹⁾, 90¹⁾, 104⁵⁾; č. 1, 4, 8⁹⁾, 9⁴⁾, 11¹⁾, 15, 20⁷⁾ 9), 22⁹⁾, 25.

Krivda č. 23 št. 10, 24.

Kurz 27¹¹⁾, 40, 47²²⁾, 51, 88.

Lastna menica 103 do 106; gl. menica.

Lastninska pravica do menice 13¹⁾.

Legitimacija za duplikat 63, 65.

— za original 67.

—, formalna 15, 17 do 19, 39, 63¹³⁾, 92⁸⁾, 98⁶⁾; č. 23⁵⁾.

—, materialna 15, 39, 86¹³⁾.

Lokavstvo 16, 18.

Maloletniki 97⁵⁾, 108.

Markiranje č. 9⁴⁾.

Menica in blanko 16 op. II, 69³⁾, 72⁵⁾, 90, 113.

— na imetnika 1⁹⁾.

—, izročitev 38, 57, 61, 74, 75, 86.

— po lastni naredbi 3, 41⁶⁾, 56⁸⁾, 63¹²⁾, 105¹⁾.

—, nerazumljiva 1¹²⁾.

— običajnica 32.

—, oblika 1, 2, 103, 104.

—, obročna 32, 113.

— na odpoved 32.

—, perpleksna 1¹²⁾.

—, prolongacijska, prolongirana 32⁸⁾.

—, sejemska 1⁷⁾, 32.

—, sestavine 1, 2, 16, 103, 104.

—, solo 63.

Menica, trasirana lastna 3, 56⁸⁾.

- gl. amortizacija, dnevnic, duplikat, kopija, lastna, nepristna, oddnevnic, povpoglednica, povratna, predružačitev, prešla, vpoglednica, zastavitev.

Menična klavzula 1, 103.

- sposobnost gl. sposobnost.
- tožba 16, 26, 27, gl. regres.
- vsota 1, 6, 8, 18²⁾, 27⁴⁾, 41, 44, 47, 48, 51, 75, 77, 91, 103, 105.
- zaveza gl. zaveza, akceptant, akceptant za čast, avalist, indosant, izdatelj, trasant.

Menične pravice 10²⁾, 13, 17, 18, 44, 81⁴⁾, 92, gl. anomalni naslednik, anomalno nasledstvo.

Mešetarina 51.

Mirovanje pravde 80⁴⁾ 5).

Moratorij 53²⁴⁾.

Muhur 98.

Mutec 99.

Nadomestni protest 44, 77, 91⁸⁾, 100⁹⁾, 105⁹⁾, 106⁴⁾, 109³⁾; č. 19, 23 št. 11⁹⁾.

Nakazilo 1; č. 1.

Nakaznica 1⁴⁾; č. 1²⁾, 3¹⁾, 9³⁾.

Nameščenci č. 23 št. 10.

Naredba 1, 3, 10, 12⁶⁾, 103; č. 5, 7.

Narodna banka 47.

Naslednik gl. anomalni.

- , pojem 10.

- , univerzalni 13³⁾.

Naslov gl. adresa.

Nasprotje med zakoni gl. kolizijske norme.

Naznanitev spora 79, 80.

«Ne po naredbi» gl. rekta-

Neakceptabilna trata 21, 42, 90¹⁾, 91.

Nečitljivost 44, 72.

Nemarnost 15, 16⁷⁾, 39, 90¹⁹⁾.

Neopravičena obogatitev 31¹⁾, 85, 105; č. 4²⁾, 23 št. 13, 26²⁾, 27¹⁾.

Nepismena oseba 98.

Nepristen ček č. 23 št. 10.

Nezanesljivost za plačilo 42, 43.

Nepristna menica 68, 105.

Ničnost 11, 15³⁾, 31, 32, 90; č. 8, 17⁵⁾.

Notar 70, 98, 99, 102⁴⁾ 5), 109, 110; gl. protest.

Notifikacija 44, 77, 86⁶⁾ 23), 96²⁾, 100⁶⁾, 102³⁾, 105⁶⁾;
č. 23 št. 7, 8.

— pri avalu 31¹⁾.

— intervencije 54.

—, protest opuščen 45.

—, — — kopije 67⁸⁾.

—, stroški 47, 48.

—, višja sila 53.

Obči prečrtaj č. 17.

Občinsko oblastvo 71.

Običajnica 32.

Oblika meničnih izjav 95, 107; gl. akcept, akcept za čast,
aval, cesija, ček, indosament, menica.

Obljuba, plačilna 103, 105¹⁾.

Obogatitev gl. neopravičena.

Obračun 86²⁵⁾; č. 19.

Obračunski ček č. 18, 26²⁾.

Obrati, trasatovi č. 8.

Obresti v čeku č. 3.

— v menici 1⁵⁾, 5, 27⁴⁾, 47, 77¹⁴⁾, 105.

— v regresu 5⁵⁾, 27¹¹⁾, 47, 48, 60²⁾; č. 23 št. 7.

—, zamudne č. 17⁹⁾.

Obročna menica 32, 113.

Obvestilo o akceptu 28.

— v amortizacijskem postopanju 90, 92; č. 23 št. 15.

— o izvrševanju zastavne pravice 86.

— — pridržbene pravice 87.

— o položitvi pri sodišču 41⁶⁾.

— gl. naznanitev spora, notifikacija.

Očetovska oblast 97⁵⁾.

Oddnevnic 32, 35, 36, 53¹⁵⁾.

Odgovornost gl. notar, protestni uradnik, zastopnik, za-
veza.

Odobritev 97⁶⁾.

Odplačilo č. 16, gl. plačilo, delno.

Odstop gl. cesija.

Opoziv č. 4²⁾, 12⁵⁾, 15, 20⁷⁾, 22⁹⁾, 23¹⁸⁾, 25.

— «samo za obračun» 18.

Ordrska klavzula gl. naredba.

Ordrski ček č. 5, 15, 17, 19¹⁾, 22⁵⁾, 25⁵⁾.

— papirji 114.

Original 50, 66, 67; gl. kopija.

Osnovno pravno razmerje č. 22, 26²⁾, 27¹⁾; gl. temeljni posel.

Otroci 97⁵⁾, 108.

Overitev 50, 72, 77¹³⁾, 98, 99; č. 23 št. 17.

Pamet, brez nje 97⁵⁾.

Pečat 72, 98.

Plačila, ustavitev 42, 43, 87; č. 14⁵⁾.

Plačilni dan 37, 40, 43, 96¹⁰⁾, 100.

— kraj 1, 2, 4, 16, 20⁸⁾, 26, 37⁶⁾, 41, 47, 48, 59, 103, 104; č. 1 do 3, 12, 13.

— —, amortizacija 90.

— —, koledar 36; č. 13, 18.

— —, povratna menica 51.

— —, pravo 96⁴⁾.

— —, valuta 40.

Plačilno mesto 4¹⁾, 26, 102, 105¹⁴⁾; č. 12¹³⁾.

Plačilo 37 do 41, 75; č. 11, 12, 14 do 18, 20⁹⁾.

— amortizirane menice 91, 92.

— za čast 54, 55, 58 do 62.

—, delno 38, 74, 75, 77⁴⁾, 96⁴⁾; č. 16.

— pred dospelkom 39; č. 23⁷⁾.

— duplikati 64, 65.

— po obračunu č. 18.

—, odgoditev 32⁸⁾.

—, onemogočitev č. 25.

—, potrdilo 38, 49, 50, 61, 74, 77; č. 16, 23 št. 7, 11.

—, prepoved 92⁴⁾; č. 23¹⁸⁾.

— protestnemu uradniku 74, 75, 77¹⁹⁾.

— v regresu 42 sl.; č. 19.

—, učinek 39.

—, zabeležba gl. — potrdilo, priznanica.

Plačnik za čast 6²⁾, 78⁶⁾, 90⁸⁾.

- Pobotnica gl. plačilo, priznanica.
- Podjetja, trasatova č. 8.
- Podpis 7, 8, 12, 24, 30, 38⁴⁾, 50⁴⁾, 53, 56, 72, 94⁷⁾, 95³⁾,
96⁴⁾, 97⁶⁾, 98, 99, 103, 105, 106, 113; č. 1, 8.
—, pristnost 39, 68.
- Podpisniki 4¹⁾, 7, 28, 29, 45, 46, 62, 69; č. 10.
- Podsodnost 81⁵⁾, 85¹²⁾; č. 26, 27; gl. pravda, sodišče,
tožba.
- Pogoj 1, 11, 25, 31¹⁾, 57⁵⁾, 103; č. 1, 8.
- Policijsko oblastvo 71.
- Polnoletnost 97, 108, 111.
- Položitev pri sodišču 37⁷⁾, 38³⁾ 6), 39²⁾, 40⁶⁾, 41, 49⁷⁾,
57¹¹⁾, 61²⁾, 88, 91, 92⁴⁾, 96⁴⁾; č. 23⁷⁾ 18).
- Pomočnik, notarjev 70, 72.
- Pooblastilo 8, 17, 98, 99⁴⁾, 110; gl. zastopnik, zastopstvo.
- Pooblaščenec pri protestiranju 76, 77³⁾ 13) 16).
- Poseben prečrtaj č. 17.
- Poslovalnica 71, 72, 77⁵⁾, 102.
- Poslovni čas 52¹⁾, 77⁵⁾, 102.
- Postopanje gl. podsodnost, pravda, zastaranje.
- Postranske dajatve 5⁴⁾.
- Poštenost 16 op. II; gl. dobra vera, imetnik, lokavstvo,
nemarnost, zla vera, zlomiselnost.
- Poštna hranilnica č. 2.
- Poštni protest 70.
- Potniški ček č. 1⁵⁾.
- Povpoglednica 5, 21, 22, 24, 32, 34, 35, 52, 53, 78, 90,
91¹²⁾, 105⁴⁾, 106.
- Povratna menica 47²²⁾, 51.
- Povratni ček č. 23¹⁰⁾.
— indosament gl. indosament.
— račun 46⁸⁾, 47²²⁾, 49, 51¹¹⁾; č. 23 št. 7.
- Pozivanje v zaščito 79, 80.
- Pravda 78¹³⁾, 79, 80; gl. uveljavljanje.
— iz čekovnega razmerja č. 26.
- Pravdna nesposobnost 82.
- Pravdni stroški 47¹²⁾; č. 17⁹⁾.
- Pravna območja 108, 109.
— oseba gl. juristična. "
- Prazniki 32²⁾, 36, 78⁵⁾, 100, 112.

Prebivališče 47, 51, 59⁴⁾, 63¹⁰⁾, 65³⁾, 67⁸⁾, 95³⁾.

— izdatelja 104.

— trasata 1⁶⁾, 2, 4, 20, 26, 36⁹⁾, 65³⁾; č. 1⁴⁾.

— zavezanca 108.

Prečrtaj č. 17, 24, 26²⁾.

Prednik 10.

Pre drugačitev 4¹⁾, 13⁶⁾, 16⁹⁾, 69; č. 23 št. 10, 24⁹⁾.

Prejudic 19, 21¹³⁾, 24, 37⁷⁾, 44, 45, 52, 59, 60, 61²⁾, 62²⁾,
67⁸⁾, 85, 105⁶⁾; č. 4²⁾, 12⁵⁾, 19⁵⁾, 22, 23¹⁰⁾ 17), 24³⁾.

Prekinitev zastaranja 79 sl., 83.

Preklic 97⁵⁾.

Preodkaz gl. anomalni naslednik, anomalno nasledstvo.

Prepis gl. kopija.

Prešla menica 15, 85; gl. amortizacija.

Prevod 72.

Prezentacija v akcept 19, 20⁴⁾, 21, 22³⁾, 23⁶⁾, 43, 47¹⁰⁾,
77, 91⁶⁾.

— pri avalu 31¹⁾.

—, čas 100, 102, gl. akcept, dan, datum, plačilni dan.

—, mesto 102, gl. — v akcept, — v plačilo, plačilni kraj.

— duplikatov 64²⁾, 65¹⁴⁾.

— kopije 67.

—, odpustitev 41¹⁾, 45⁶⁾.

— v plačilo 19, 25⁷⁾, 27¹¹⁾ 33, 37, 41, 43, 57⁵⁾, 59,
77, 96²⁾, 105; č. 11, 12, 15, 19, 21, 22, 23¹⁰⁾ 17),
24³⁾, 25, 26.

—, prešla menica 91.

—, protest odpuščen 45.

— pri protestiranju 71.

—, višja sila 53.

— na vpogled 106.

— gl. prejudic.

Pridobitna udruženja 108.

Pridržbena pravica 87 do 89, 90⁹⁾, 105; č. 23 št. 14.

Prigovori 10²⁾, 16 do 18, 19³⁾, 27⁹⁾, 31⁴⁾ 5), 62⁵⁾, 64⁵⁾,
69⁵⁾, 90¹³⁾, 92⁹⁾.

Priimek gl. ime.

Prinosnik 1⁹⁾, 11; č. 5, 8, 17³⁾, 24⁶⁾.

Privezana menica gl. rekta-

Privezna klavzula gl. rekta-

Prizanesni dnevi 96⁴⁾, 101.

Priznanica 38, 50, 61, 74, 86²⁵⁾, 99¹⁾; č. 8, 16; gl. plačilo.

Prokurni indosament gl. indosament.

Prolongacija 32⁸⁾.

Protest 70 do 77, 86⁶⁾ ⁹⁾, 105; č. 19, 23 št. 11.

— pri avalu 31¹⁾.

—, čas 20 do 22, 23⁶⁾, 24, 25⁷⁾, 43, 59, 100, 106, 113;
č. 19; gl. prezentacija.

—, dan 24, 34, 106.

— pri delnem plačilu 74, 75.

— pri duplikatih 64, 65.

— v inozemstvu 96.

—, intervencijski 55, 59, 60.

—, izročitev 49, 50, 57, 61, 76; č. 23 št. 7.

— pri kopiji 67.

—, kraj gl. prezentacija.

—, kumulirani 73.

—, nadomestni gl. nadomestni.

—, nagrada 76.

— zbog neakceptiranja 43.

— zbog nedatiranja 24, 106.

— zbog neplačila 43; č. 19.

—, odpuščen gl. «brez stroškov».

—, prejudic gl. prejudic.

—, prepis 76.

—, pristojnost 70, 77¹⁹⁾.

—, redni 70 do 76; č. 19, 23 št. 11.

— ob steno 59⁴⁾, 71⁹⁾.

—, stroški 45, 47, 48, 75, 91.

—, več soglasnih menic 73⁵⁾.

—, vsebina 23, 72, 74, 75, 77; č. 19.

—, višja sila 53.

—, zastaranje 78.

— v zrak 26⁴⁾, 59⁴⁾, 71⁹⁾, 102⁶⁾.

Protestant, protestat 71, 72, 77, 102.

Protestiranje 71, 72, 73⁴⁾, 77.

Protestna listina 72, 77, 100⁹⁾, 102³⁾.

Protestni organ gl. protestni uradnik.

— register 44, 72, 76, 77, 100⁶⁾, 102³⁾; č. 19, 23 št. 11.

— uradnik 70 do 77, 109; č. 19, 23 št. 11.

Protokolacija č. 2.

Provizija 5⁴⁾, 27¹¹⁾, 47, 48, 51, 60.

Pseudonim 1⁶⁾; gl. ime.

Račun č. 18.

Redovniki 97⁵⁾.

Regres o dospetku 42 sl., 53, 91, 105; č. 19, 22, 23 št. 7.

— pred dospetkom 21¹²⁾, 25⁵⁾, 28⁹⁾, 40⁶⁾ 42 sl.,
53¹⁵⁾, 55, 86¹⁵⁾, 91¹⁾, 105; č. 23⁸⁾.

— pri duplikatih 65.

— pri kopiji 67.

—, obresti 5⁵⁾, 47, 48.

—, preskočni 46.

—, prešla menica 91, 92.

—, pridržbena pravica 87.

—, protest odpuščen 45.

—, višja sila 53.

—, variacijski 46.

Regresant, regresat 77¹⁰⁾; gl. regres.

Regresna vsota 27, 47 do 49, 51, 57, 60, 91¹⁴⁾.

Regresni zahtevki, zastaranje 78; č. 21.

Rekta-ček č. 5, 17, 19¹⁾, 22⁵⁾, 25⁵⁾.

— -klavzula 10, 14; č. 5¹⁾, 27.

— -menica 10, 17, 41⁶⁾.

Remitent 1, 2⁵⁾, 3¹⁾, 4¹⁾, 103; č. 5, 17³⁾, 24.

Respektni dnevi 96⁴⁾, 101.

Retrasant, retrasat 51.

Rimesa 48¹⁾, 78¹²⁾.

Ročni znak 98, 99.

Rok gl. akcept, datiranje, notifikacija, plačilo, povpoglednica, prejudic, prezentacija, protest, vpoglednica, višja sila, zastaranje.

—, računanje 20⁶⁾, 21⁴⁾, 22³⁾, 44¹⁴⁾, 52¹⁾, 53, 100, 101; č. 12⁶⁾.

«Samo za obračun» č. 18.

Sejemska menica 1⁷⁾, 32.

Seljaki 108¹⁾.

Slepec 99; č. 14¹⁾.

Smrt 82, 83⁴⁾; č. 14.

Sodišče 41 do 43, 46, 70, 78, 79, 81, 86, 89, 90, 98, 99, 109; č. 21, 26, 27; gl. podsodnost, položitev, pravda, tožba.

Sodni uradnik, sodnik 70.

Sodno poslovanje, prestanek 81, 83 ⁴⁾.

Solidarna zaveza 46; gl. zaveza.

Sporazum 16, 18.

Sposobnost čekovna č. 2 ¹³⁾, 10 ³⁾, 14, 17 ¹⁹⁾, 23 št. 2, 28 ¹⁾.

—, menična 1 ¹¹⁾, 3 ⁴⁾, 4 ¹⁾, 7, 8 ¹⁾, 31 ²⁾, 54 ¹¹⁾, 92 ⁹⁾, 97 sl., 105, 107 ²⁾ ³⁾, 108, 113.

—, — tujcev 94.

— za trasata pri čeku 2.

— pisati 98; č. 14 ¹⁾.

Stanovanje 71, 72, 77 ⁵⁾, 102.

Stroški 60 ²⁾.

— duplikata 63.

— gl. pravdni stroški, protest.

Škoda 23 ⁶⁾, 44, 71, 85; č. 15, 17, 18, 22, 23 št. 10.

Štampilija 1 ¹¹⁾, 98; č. 18 ³⁾.

Taksa 51.

Tečaj gl. kurz.

Temeljna menica 1, 7 ²⁾, 11, 12, 63, 72 ⁵⁾, 103, 107 ²⁾ ³⁾.

Temeljni posel 1 ⁴⁾, 2 ⁵⁾, 6 ²⁾, 92 ⁷⁾, 97 ⁶⁾; č. 4 ²⁾ ³⁾, 12 ⁵⁾; gl. osnovno pravno razmerje.

Tožba 27, 53 ¹⁶⁾, 78 do 80; č. 22, 23 ¹⁶⁾; gl. neopravičena obogatitev, podsodnost, pravda, sodišče.

Transportna funkcija 13, 14, 17 do 19; č. 7, 23 ⁵⁾.

Trasant 1 do 5, 10, 14 ³⁾, 21, 22, 27, 30, 40, 42 do 52, 54, 56, 61, 63, 78, 90 ¹⁸⁾, 91; č. 1, 5 do 8, 14, 17, 18, 21, 24, 25.

—, zaveza 9, 24, 46, 91, 92; č. 4, 6, 15, 19, 22, 23 št. 10, 25.

Trasat 1, 2 ⁵⁾, 3, 4 ¹⁾, 10, 20 do 28, 30, 42, 43, 54 ²⁾ ⁹⁾, 74 ⁷⁾, 77, 86 ⁵⁾; č. 1 do 5, 8, 10, 12, 19, 23 št. 10 ¹⁷⁾, 24.

—, plačilo 37 do 39, 41, 43, 92, gl. — zaveza.

—, prebivališče gl. prebivališče.

Trasat, sposobnost pri čeku 2, 4, 28¹⁾).

—, zaveza 85¹³⁾; č. 4, 8 do 10, 15, 17, 18, 23 št. 10⁶⁾.
Trgovinski register č. 2.

— zakonik 85, 97, 108, 114.

Tujci 94.

Učinek menične izjave 96⁴⁾, 107.

— akcepta č. 9.

— cesije 10, 19; č. 7; gl. anomalni naslednik, anomalno nasledstvo.

Umik tožbe 79²⁾).

Uradni list 90.

Uso-menica 32.

Ustavitev plačil gl. plačila.

— zastaranja 81 sl.

Uveljavljanje med pravdo 79, 80.

Uzance 40; č. 9⁴⁾).

Valuta 1⁵⁾), 40, 85⁹⁾), 96⁴⁾); č. 22⁹⁾), 23 št. 6.

Valute 87²⁾), 88⁵⁾ 6), 89⁷⁾).

Valutna klavzula 2⁵⁾), 12⁶⁾).

Valutno razmerje 2⁵⁾), 104⁵⁾), gl. temeljni posel.

Variacijski regres 46.

Varuška oblast 97⁵⁾).

«Vedeti morati» 16⁴⁾), 39¹⁰⁾); č. 14⁵⁾), 24⁵⁾), 25⁹⁾).

Verjeten izkaz 90.

Višja sila 53, 81, 83⁴⁾), 105⁶⁾), 113; č. 12¹²⁾), 22⁹⁾), 23 št. 8, 29.

Viziranje čeka č. 9³⁾ 4).

Vojaki 108¹⁾), 113.

Vojaška služba 81, 83⁴⁾).

Volilojemnik 10⁴⁾), gl. anomalni naslednik, anomalno nasledstvo.

Vpoglednica 2, 5, 21, 32, 33, 51 do 53, 78⁵⁾), 90, 91⁶⁾ 12), 104.

Vrednost 40, 88.

Vrednostni papirji 86, 88.

Vrsta indosamentov gl. indosamenti.

Zabeležba delne zadostitve 86.

— višje sile 53.

—, gl. plačilo, priznanica.

- Zadostilo č. 4, 14²⁾, 15¹⁴⁾, 25.
 Zadruga 97²⁾, 98⁹⁾.
 Zadružni register č. 2⁵⁾.
 Zakoni, nasprotje, gl. kolizijske norme.
 Zamuda 86⁶⁾, 87¹¹⁾; gl. prejudic.
 Zapreka, nepremagljiva 53.
 Zapuščina 82.
 Zastaranje 31^{1) 2)}, 37⁸⁾, 46¹⁰⁾, 53²¹⁾, 78 do 85, 96⁴⁾,
 105; č. 21, 22, 23 št. 12.
 Zastavitev čeka, menice 18, 113; č. 23⁵⁾.
 Zastavna pravica 86, 105; č. 23 št. 14.
 Zastavni indosatar 18, 44⁴⁾.
 — upnik 90⁹⁾.
 Zastopnik, zakoniti 82.
 —, zastaranje 78¹⁴⁾.
 — pri zavodu za obračunavanje č. 12, 18.
 Zastopstvo 8, 68²⁾, 97⁵⁾, 98^{8) 13)}, 105; č. 23 št. 3; gl. po-
 oblastilo, pooblaščenec.
 Zaveza iz predrugačene menice 69.
 —, samostalnost 7, 16, 31, 68, 69, 83.
 —, solidarnost 31¹⁾, 46, 57²⁾, 85⁶⁾, 105; č. 23 št. 7.
 — gl. akceptant, akceptant za čast, avalist, indosant,
 trasant, trasat.
 Zavezanec, glavni 27, 106.
 —, izkupitev menice gl. izkupitev.
 —, prebivališče 108.
 Zavod za obračunavanje 37; č. 12, 18, 19.
 —, denarni č. 2.
 Zla namera 39.
 Zlomiselnost 15.
 Žena 108.
 Ženske 108¹⁾, 111.
-

V.

Dodatek:

**Izvršilne uredbe k meničnemu zakonu
in k čekovnemu zakonu.**

- A. K §§ 76 (3) mz., 23 št. 11 čz.: Uredba ministra pravde z dne 23. oktobra 1929 o protestnih registrih in o nagradah za izvršitev protesta (Sl. Nov. 254/CIII/520, Ur. l. 441).**

*

Na podstavi odstavka 3. § 76. meničnega zakona z dne 29. novembra 1928. in § 23. čekovnega zakona z istega dne predpisujem to-le

Uredbo

o protestnih registrih in o nagradah za izvršitev protesta.

I. Protestni registri.

§ 1.

Protestni register se vodi v treh posebnih knjigah, in sicer:

1.) protestni register, knjiga I., za proteste, izvršene po § 71. m. z. in §§ 19., odstavku 2., št. 1., 23., št. 11., č. z., po priloženem obrazcu I.;

2.) protestni register, knjiga II., za potrdila o nadomestilu protesta po § 77., odstavku 1., m. z. in § 19., odstavku 2., št. 2., č. z., po priloženem obrazcu II.;

3.) protestni register, knjiga III., za potrdila o nadomestilu protesta po § 77., odstavku 2., m. z. in § 23., št. 11., č. z., po priloženem obrazcu III.

§ 2.

Sreska sodišča in javni notarji kakor tudi oblastva, ki bodo dvigala proteste po § 109. m. z. in po § 28. č. z. v zvezi s § 149. trgovinskega zakona za Srbijo in s § 141. trgovinskega zakona za Črno goro v območju beograjskega in skopljanskega

apelacijskega sodišča in velikega sodišča v Podgorici, morajo pripraviti omenjene tri knjige vnaprej za eno ali več let.

Na vsakem listu je treba navesti naslov sodišča, odnosno drugega oblastva, odnosno priimek, ime in sedež javnega notarja, celotni naziv dotične knjige in zaporedno številko lista.

Vsaka knjiga je trdo vezana in prešita z nitjo, ki gre skozi vse liste (tako zvanim jamstvenikom), katere konca sta na notranji strani platnic pritrjena s pečatom nadrejenega sodišča (oblastva), v notarjevih knjigah pa s pečatom sreskega sodišča, v čigar območju ima notar sedež.

Ko pritisne svoj pečat, mora sodišče (oblastvo) še potrditi, koliko listov je v knjigi. Potrdilo nosi datum, kdaj se je izvršilo in številko zapisnika, pod katero se je izvršilo.

Listi v knjigi morajo biti označeni z zaporednimi številkami.

K § 2 (4). «številka zapisnika» v območju apelacijskih sodišč v Ljubljani in Splitu pač poslovna številka predsedništva.

§ 3.

Dvignjeni protesti in nadomestila protesta, in sicer ne glede na to, ali je sodeloval pri nadomestilu protesta po § 77., odstavku 1., m. z. in § 19., odstavku 2., št. 2., č. z. protestni organ, se vpisujejo v protestni register nemudoma, nadomestila protestov pa vsekako pred iztekom protestnega roka. Pri tem je treba paziti na vrsto, kakor so protesti in nadomestila protestov dvignjeni, odnosno kakor so stranke zaprosile za vpis nadomestila protesta v protestni register.

V protestni register se vpisuje, po priloženih obrazcih, po vrsti vsa vsebina protesta, odnosno vsa vsebina menice (čekā) in na njej zapisane

izjave (§ 77., odstavek 1., m. z. in § 19., odstavek 2., št. 2., č. z.), odnosno vsa vsebina menice (čeka) in potrdila o nadomestilu protesta (§ 77., odstavek 2., m. z. in § 23., št. 11., č. z.).

Imetniku menice ali njegovemu pooblaščenцу (§ 76. m. z.) je treba takoj predati original protesta s predloženo menico (čekom), odnosno predloženo menico (ček), na kateri je napisano potrdilo o vpisu izjave v protestni register, odnosno original potrdila o nadomestilu protesta s predloženo menico.

K § 3 ⁽¹⁾. Sodelovanje protestnega organa pri protestatovi izjavi po §§ 77 ⁽¹⁾ mz., 19 ⁽²⁾ št. 2 čz. ni bistveno, gl. op. ¹³⁾ a) in č) pri § 77 mz. — Za veljavnost rednega protesta ni bistveno, da se vpiše v protestni register pred potekom protestnega roka, gl. § 76 mz., toda protestni organ, ki bi vpisa ne izvršil nemudoma, utegne biti odgovoren za škodo, prim. § 3 ⁽³⁾ uredbe in § 76 op. ³⁾ mz. — «Protestni organ» gl. § 2 ⁽¹⁾ uredbe.

K § 3 ⁽²⁾. Ako bi se v protestni register ne vpisala vsa vsebina protestirane listine, ne bi bili, zlasti pri nadomestnih protestih, mogoči prepisi po § 76 ⁽⁴⁾ mz., gl. tudi op. ⁶⁾ pri § 76 mz.

K § 3 ⁽³⁾. «Takoj» = takoj po vpisu v register. Glede pooblaščenca gl. § 76 op. ⁵⁾ mz.

§ 4.

Protestni organ mora potrditi v protestnem registru, da se vsebina, vpisana v le-tem, ujema z originalom protesta, odnosno s predloženo menico (čekom, prepisom menice) in s trasatovo izjavo, napisano na njej (§ 77., odstavek 1., m. z.), odnosno s predloženo menico (čekom, prepisom menice) in z izdanim potrdilom o nadomestilu protesta (§ 77., odstavek 2., m. z.).

Poleg § 77 ⁽¹⁾ mz. gl. tudi § 19 ⁽²⁾ št. 2 čz.

§ 5.

Protestni register se ne sme nositi iz poslopja protestnega oblastva, odnosno iz pisarne javnega notarja.

§ 6.

Protestni organi vrše protestiranje na pismeno ali ustno prošnjo imetnika menice, odnosno njegovega pooblaščenca. Ustna prošnja se ne vpiše v poseben sodni zapisnik (protokol). Pismena prošnja se vpiše v register «varia», v območjih, kjer se še ne vodijo registri, pa v delovodni protokol (vložni zapisnik).

Prosilec plača takso za prošnjo, najsi je ustna ali pismena.

Takse za prošnjo kakor tudi takse za protest in za nadomestila protesta se nalepljajo in uničujejo po predpisih taksnega in pristojbinskega pravilnika.

Prošnja za protestiranje, odnosno za vpis izvršenega nadomestila protesta (§ 77., odstavek 1., m. z.), odnosno za izvršitev nadomestila protesta (§ 77., odstavek 2., m. z.) se ne rešuje posebe, ampak rešitev je ta, da protestni organ takoj izvrši protestiranje, odnosno vpis nadomestila protesta v protestni register, odnosno da izvrši nadomestilo protesta in vpiše potrdilo o tem v protestni register. Pri tem se ne sme spuščati v preiskovanje, ali sta protestiranje ali vpis v poedinem primeru potrebna ali sposobna, da se ohranijo ali vrše menične (čekovne) pravice, če prosilec zahteva, da se izvrši protestiranje ali vpis.

K § 6. Ves § 6 velja tudi za ček.

K § 6 (1). «Imetnik» pri protestu zbog neakceptiranja ali nedatiranja ni da bi moral biti legitimiran po menici kot remitent ali indosatar ali izven menice, dosti je, da menico drži v rokah, prim. §§ 20, 24, 106 mz.

K § 6 (4). Ne bo zabranjeno, da se na pismeni prošnji zaradi razvidnosti zaznamuje številka protesta v protestnem registru; če se pa protest ne napravi, bo kazalo to zaznamenovati na prošnji. — V primerih zadnjega stavka bo previdno v protestnem registru, toda ne v protestu samem, posvedočiti, da je bila stranka opozorjena, da je protest nepotreben ali nesmotren.

§ 7.

Overovljeni prepisi protesta (§ 76., odstavek 4., m. z.) kakor tudi overovljeni prepisi potrdila o nadomestilu protesta se izdajajo samo prizadetim osebam in samo na podstavi pismenih prošenj potem, ko so se plačali taksa in stroški. V protestnem registru se zaznamujejo številke rešitev, na katerih podstavi so ti prepisi izdani, komu so izdani in koliko prepisov je bilo izdanih.

§ 8.

Kadar izvrši protestat v zmislu § 74. m. z. opuščeno storitev v roke protestnega organa, mora ta to potrditi na menici. Vsebina potrdila se zabeleži celotno v poseben spis, ki se vpiše v delovodni protokol (vložni zapisnik), odnosno v register «varia». Na samem potrdilu na menici postavi protestni organ svoj podpis, datum in številko spisa, pod katero je potrdilo vpisano, in sodni, odnosno pečat javnega notarja, menico pa izroči protestatu.

K § 8. Dasi govori uredba o posebnem spisu, vendar ne bo zapreke, da se ta posvedočba zapiše na pismeno prošnjo za protestiranje (§ 6). Pri delnem plačilu § 8 ne prihaja v poštev, nego veljata §§ 74 (3) in 75 m. z., tu se vidi storitev v roke protestnega organa iz protesta; posvedočba po § 8 ima pomen tam, kjer se protest ni napravil, ona bi npr. nadomestovala pobotano menico (ček) kot dokaz za plačilo.

§ 9.

Protesti in nadomestila protesta se lahko citirajo s temi kraticami: «Pro. I. zap. št. . . .», odnosno: «Pro. II. zap. št. . . .», odnosno: «Pro. III. zap. št. . . .», pri čemer se dodaja naslov sodišča (oblastva), odnosno ime in sedež javnega notarja, ki je dvignil protest, odnosno nadomestilo protesta.

§ 10.

Protestni registri se čuvajo deset let.

K § 10. Deset let po dnevu poslednjega vpisa v register. Gl. § 296 št. 13 poslovnika, ki je, kar se tiče protestnih registrov, pač derogiran.

II. Nagrade.

§ 11.

Vsi protestni organi imajo pravico do povračila stroškov za dviganje protestov in nadomestil protesta. Semkaj se računijo zlasti potni stroški in stroški za iskanje protestatove poslovalnice in njega stanovanja.

Do nagrad za te posle imajo pravico samo javni notarji in njih pomočniki.

§ 12.

Za potne stroške protestnih organov, ki so državni uslužbenci, velja uredba o povračilu potnih stroškov za ona službena potovanja sodnih uslužbencev, ki se izvrše v korist in ob stroških privatne stranke in na njeno zahtevo, z dne 29. marca 1929. (Sl. Nov. 84/XXXV/185, Ur. l. 171).

§ 13.

Za protest menic in čekov pripadajo javnemu notarju te-le postopne nagrade:

do Din	500.—	Din	15.—,
od „	500.—	do Din	1000.—	. . . „ 20.—,
„ „	1000.—	„ „	2000.—	. . . „ 30.—,
„ „	2000.—	„ „	3000.—	. . . „ 40.—,
„ „	3000.—	„ „	5000.—	. . . „ 50.—.

Preko vrednosti Din 5000.— do vrednosti Din 100.000.— se zviša ta taksa za vsakih začetih Din 1000.— za Din 2.—, preko vrednosti Din 100.000.— pa za vsakih začetih Din 1000.— za Din 1.50.

Kadar se mora izvršiti prezentacija na več mestih ali kadar je treba pri oblastvu ugotoviti mesto za prezentacijo, gre javnemu notarju za vsak nadaljnji postopek še petina takse iz tega para-grafa.

Kadar sodeluje javni notar, odnosno njegov pomočnik, pri nadomestilu protesta po § 77., odstavku 1., m. z., mu gredo cele spredaj navedene nagrade, če pa to nadomestilo protesta samo vpiše v protestni register, mu gre tretjina teh nagrad, nikoli pa ne manj od Din 15.—. Polovica spredaj navedenih nagrad, odnosno samo spredaj navedeni minimum Din 15.—, gre javnemu notarju za nadomestilo protesta, ki ga izvrši po § 77., odstavku 2., m. z., toda v tem primeru mu gresta po Din 2.— za vsak prepis menice (čeka). če ga protestant ne prinese sam.

K § 13 (1). Zneski «do 500, 1000 itd. Din» se razumejo do všteti h 500, 1000 itd. Din («preko vrednosti Din 5000 . . . Din 100.000»). Obresti po § 5 mz. se ne računijo.

K § 13 (2). Višja nagrada gre le, če se mora prezentacija izvršiti na več mestih, ne, če je treba na istem mestu prezentirati več osebam (npr. možu in ženi). «Mesto» pa je treba razumeti v ozkem smislu: ista poslovalnica, isto stanovanje, dve stanovanji v isti hiši sta dve mesti. Prav to velja za povpraševanje pri oblastvu; če je treba npr. pri istem oblastvu vprašati za stano-

vanje dveh trasatov, gre le ena petina nagrade več, ne dve, tudi če ne stanujeta v isti hiši.

K § 13 (3). Tretjina nagrade gre pri nadomestnem protestu po §§ 77 (1) mz., 19 (2) št. 2 čz. takrat, kadar je stranka sama izposlovala izjavo na menici (čeku), bodisi da je dalo izjavo več trasatov. — Pri prepisih po zadnjem stavku poleg 2 Din ni mogoče še posebe računati pristojbine za prepisovanje in primerjanje.

Prav tolike nagrade gredo notarju za delo njegovega pomočnika, § 70 (3) mz.

§ 14.

Če se vrši protestiranje na sedežu javnega notarja, pa je mesto protestiranja najmanj en kilometer daleč od pisarne javnega notarja, ima javni notar pravico do povračila voznine po krajevni taksi. Če naj se izvrši protestiranje izven sedeža javnega notarja, mu gre kot voznina po Din 6.— za vsak kilometer pota od njegove pisarne in nazaj, kolikor ne dobi od stranke primernega vozila.

K § 14. Če ni krajevne takse za voznino, bo notar — tudi za pomočnika, § 70 (3) mz. — vsekakor lahko zahteval kilometrino, prim. pa tudi člen 10. uredbe, navedene v § 12; prav tako pa ne bo mogel na svojem sedežu zahtevati voznine, če mu dá stranka na razpolago primerno vozilo.

§ 15.

Javnemu notarju gre za vsak dan, ki ga prebije zaradi dviganja protesta ali nadomestila protesta izven svojega sedeža, dnevnic Din 100.—. Pri tem se računi za dan čas 24 ur, ki ga je treba računati točno od odhoda do povratka. Čas, daljši od 12 ur, se računi za cel dan. Čas do največ 12 ur se računi za pol dne in zanj gre javnemu notarju polovica dnevnice. Za prenočišče mu gre Din 50.—.

Dnevnica, odnosno taksa za prenočišče, ne gre javnemu notarju, če prejme od stranke hrano, odnosno prenočišče.

K § 15. Vse velja tudi za notarjevega pomočnika, § 70 (3) mz. V smislu § 14 bo smel notar (pomočnik) odkloniti hrano ali prenočišče, ki njemu ni primerno.

§ 16.

Če opravi javni notar v istem kraju in času več poslov, se smejo računati dnevnic, voznina in taksa za prenočišče samo enkrat in se morajo sorazmerno razdeliti na stranke.

K § 16. Pri presoji vprašanja, kaj je «sorazmerno», bo treba predvsem ločiti stroške potovanja samega od dnevnice in prenočnine. Prve velja deliti po enakih delih med stranke, za katere je notar v istem kraju opravil posle. Pri dnevnic in prenočnini bo razlika, ali je notar na istem potovanju opravil samo protestiranja ali poleg njih še druga, redno zamudnejša opravila, npr. inventuro, sprejem oporoke, zapuščinsko razpravo. V prvem primeru bo delitev po enakih delih «sorazmerna», če gre za isti kraj in če je treba za vsako stranko protestirati enako število menic zoper enako število protestatov, sicer bo treba vpoštevati večjo oddaljenost kraja, več menic, več protestatov, povpraševanje pri oblastvu. V drugem primeru bo prišla v poštev predvsem zamuda časa, izključeno bi morda niti ne bilo, da zamuda časa za eno protestiranje poleg obširne zapuščinske razprave sploh ne pride v poštev. Gotovo ne gre za delitev po meničnih vsotah in gotovo ni smeti zaradi več opravil zaračunati več dnevnic in prenočnin, pač pa, v drugem primeru, višjo dnevnic in prenočnino, če je taka dovoljena za drugo opravilo kakor za protestiranje.

§ 16 je treba po smislu uporabljati tudi za delitev potnih stroškov onih protestnih organov, ki niso notarji (pomočniki), ker uredba, navedena v § 12, za ta del ne določa ničesar.

§ 17.

Vse nagrade in stroške je treba zaznamenovati v vseh izvodih listin, ki se vpišejo v protestni register.

K § 17. Velja za vse protestne organe. Med stroške je treba šteti tudi takso za prošnjo po § 6. — Nagrade in stroške je treba zaznamenovati tudi v protestnem registru samem in v prepisih iz protestnega registra.

§ 18.

Ta uredba stopi v veljavo dne 19. decembra 1929. in od tega dne izgube veljavo vsi prejšnji predpisi o predmetu te uredbe.

Sresko sodišče¹⁾ v

Javni notar v

Protestni register, knjiga I.,
zaporedna številka

Protest.

Na prošnjo²⁾ je podpisani danes, dne
. 1930., ob . . uri pokazal — poskusil
pokazati³⁾ v njegovi — njih poslovalnici — stano-
vanju v menico — ček —
prepis menice te-le vsebine⁴⁾:

in ga pozval — ga poskusil pozvati, naj to menico
— ček — prepis menice plača — akceptira —
datira, naj preda original — duplikat te menice.

³⁾ ni izvršil — niso izvršili sprednje činitve, ki
jo je zahteval podpisani od njega — njih.

Podpisani ni mogel³⁾ najti v omenjeni njegovi
— njih poslovalnici — stanovanju — je brez-
uspešno povpraševal pri krajevem policijskem —
občinskem oblastvu za poslovalnico — stanovanje³⁾.

³⁾ je plačal imetniku menice — čeka — prepisa
menice podpisanemu vsoto, kar je
podpisani zabeležil na menici — čeku — prepisu
menice.

Podpisani ni mogel³⁾ priobčiti prednje zahteve,
ker⁵⁾

Stroški protesta⁶⁾

V, dne

. ,
protestni sodni uradnik,

javni notar.

pomočnik javnega notarja,

gospoda

¹⁾ odnosno naziv drugega oblastva;

²⁾ pusti naj se ena vrsta prazna za ime imetnika me-
nice, odnosno njegovega pooblaščenca;

³⁾ pusti naj se poldruga vrsta prazna za imena za-
vezancev;

⁴⁾ pusti naj se deset vrst praznih za vsebino menice
(čeka);

⁵⁾ pusti naj se poldruga vrsta prazna za navedbo
vzroka;

⁶⁾ stroški in nagrade protestnega činovnika in stroški
imetnika menice (takse i. dr.).

Obrazec II.

Sresko sodišče¹⁾ v

Javni notar v

Protestni register, knjiga II.,
zaporedna številka**Potrdilo o nadomestilu protesta**po § 77., odstavku 1., m. z. in § 19., odstavku 2.,
št. 2., č. z.

Na prošnjo²⁾, da se vpiši v protestnem roku v protestni register nastopna izjava, ki jo je trasat — domiciliat — adresat za silo — akceptant za čast — izdatelj³⁾ datiral in podpisal na menici — čeku — prepisu menice nastopne vsebine⁴⁾:

je podpisani tej prošnji ugodil tako, da je vpisal vso vsebino menice — čeka in prednje izjave na njej v protestni register, na omenjeni menici — čeku — prepisu menice pa potrdil, da se je vpisala omenjena izjava danes v protestni register, naznačil stroške tega postopanja in jo potem vrnil²⁾

Stroški prednjega postopanja⁵⁾

V, dne

.
protestni sodni uradnik.

javni notar.

pomočnik javnega notarja,

gospoda

1) odnosno naziv drugega oblastva;

2) pusti naj se ena vrsta prazna za ime imetnika menice, odnosno njegovega pooblaščenca;

3) kar je nepotrebno, naj se prečrta in pusti naj se poldruga vrsta prazna za imena zavezancev;

4) pusti naj se deset vrst praznih za vso vsebino z izjavo na menici (čeku);

5) protestantove takse in njega stroški, potem nagrada in stroški protestnega organa.

Obrazec III.

Sresko sodišče¹⁾ v

Javni notar v

Protestni register, knjiga III.,
zaporedna številka

Potrdilo o nadomestilu protesta

po § 77., odstavku 2., m. z., odnosno § 23., št. 11., č. z.

Na prošnjo²⁾ je poslal podpisani danes s priporočenim pismom nastopnim osebam³⁾:

po en prepis menice — čeka — prepisa menice, ki se glasi⁴⁾: in je pripomnil obenem vsakemu izmed njih, da je prednja menica — ček — prepis menice protestiran-a zbog neplačila.

Podpisani je vpisal danes to potrdilo v protestni register, to izvirno potrdilo pa predal²⁾

Stroški prednjega postopanja⁵⁾

V, dne

. ,
protestni sodni uradnik.
javni notar.
pomočnik javnega notarja,
gospoda

¹⁾ odnosno naziv drugega oblastva;

²⁾ pusti naj se ena vrsta prazna za ime imetnika menice, odnosno njegovega pooblaščenca;

³⁾ pusti naj se pet vrst praznih za imena zavezancev;

⁴⁾ pusti naj se deset vrst praznih za vsebino menice (čeka);

⁵⁾ takse in stroški imetnika menice, potem nagrade in stroški protestnega organa.

K obrazcem. Obrazec I. bo služil tudi za izvirnik rednega protesta, obrazec III. za izvirnik potrdila o nadomestnem protestu po §§ 77 (2) mz., 23 št. 11 čz.

- B. K §§ 77 (2) mz., 23 št. 11 čz.: Uredba ministra pravde z dne 23. oktobra 1929 o nadomestitvi protesta z vročitvijo prepisa menice (čeka) (Sl. Nov. 254/CIII/519, Ur. l. 440).**

*

Na podstavi odstavka 2. § 77. meničnega zakona in št. 11. § 23. čekovnega zakona predpisujem to-le

Uredbo

o nadomestitvi protesta z vročitvijo prepisa menice (čeka).

§ 1.

Za menice, odnosno čeke do všteti 500 (pet sto) dinarjev mora protestni uradnik namesto protesta, napravljenega po predpisih §§ 70. do 77., odstavka 1., meničnega zakona in § 23., št. 11., čekovnega zakona, na protestantovo zahtevo vročiti s priporočenim pismom vsakemu meničnemu (čekovnemu) zavezancu prepis menice, odnosno čeka, s pripombo, da je menica protestirana (ček protestiran) zbog neplačila.

O tem mora izdati protestni uradnik protestantu potrdilo, ki ga vpiše v protestnem roku v protestni register. V takem primeru izostane notifikacija po § 44. meničnega zakona, odnosno po § 23., št. 7., čekovnega zakona.

§ 2.

Ta uredba stopi v veljavo dne 19. decembra 1929.

K § 1 (1). «Protestni uradnik» gl. §§ 70, 109 mz.; pojem je isti, kakor «protestni organ» v uredbah V A in V C.

C. K §§ 112 mz., 28 čz.: Uredba ministra pravde z dne 23. oktobra 1929 o praznikih v zmislu meničnega zakona in čekovnega zakona (Sl. Nov. 254/CIII/518, Ur. l. 439).

*

Na podstavi § 112. meničnega zakona z dne 29. novembra 1928., § 28. čekovnega zakona z istega dne in § 6. zakona o praznikih z dne 27. septembra 1929. predpisujem to-le

Uredbo

o praznikih v zmislu meničnega zakona in čekovnega zakona.

§ 1.

V zmislu meničnega zakona in čekovnega zakona se smatrajo za zakonske praznike v območju vse kraljevine:

- a) državna praznika: rojstni dan Njegovega Veličanstva kralja in dan ujedinenja;
- b) vse nedelje;
- c) vsi verski prazniki, navedeni v § 3. pod 1.) do 3.) zakona o praznikih.

K § 1. Gl. § 100 mz. in opazke pri njem.

Zakon o praznikih 27. septembra 1929 (Sl. Nov. 233/XCVI/488, Ur. l. 401), § 3 št. 1 do 3, se glasi: «Verski prazniki državnih uslužbencev so po § 1. ti-le:

1.) za pravoslavne: badnji dan, božič (dva dni), bogojavljenje, sv. Sava, veliki petek, uskrs (drugi dan), Đurđev dan, Spasov dan, sv. Ćirilo i Metodije, Duhovi (drugi dan), uspenje presvete Bogorodice (velika Gospojna) in sv. Nikola;

2.) za rimske katoličane: božič (dva dni), novo leto, sv. Trije kralji, sv. Jožef, vnebohod, velika noč (drugi dan), Telovo, sv. Peter in Pavel, sv. Ćiril in Metod, veliki Šmaren, Vsi sveti in Brezmadežno spočetje blažene Device Marije;

3.) za grške katoličane: badnji dan, božič (dva dni), sv. Trije kralji, veliki petek, velika noč (drugi dan), vnebohod, sv. Ciril in Metod, binkošti (drugi dan) in Brezmadežno spočetje blažene Device Marije.»

§ 2.

V območju okrožnih (prvostopnih) sodišč, v katerem je, po vsakem poslednjem občem popisu prebivalstva v vsej kraljevini, tretjina prebivalcev islamske vere, se smatrajo za zakonske praznike v zmislu meničnega zakona in čekovnega zakona poleg praznikov, navedenih v prednjem paragrafu, tudi še verski prazniki, navedeni v točki 5.) § 3. zakona o praznikih.

K § 2. Okrožna sodišča v smislu zakona o ureditvi rednih sodišč 18. januarja 1929 (Sl. Nov. 20/X/40, Ur. l. 49); prvostopna sodišča tam, kjer, in dotlej, dokler obstojajo kot taka in s tem nazivom.

§ 3 št. 5 zakona o praznikih (gl. tudi pri § 1) se glasi: «5.) za muslimane: ramazanski bajram (tri dni), kurbanski bajram (tri dni), mevlud in 1. muharema (novo leto — en dan)».

§ 3.

V krajih, kjer je 10 % prebivalcev židovske vere, se smatrajo za zakonske praznike v zmislu meničnega zakona in čekovnega zakona poleg praznikov, navedenih v prednjih paragrafih, tudi še prazniki, navedeni v točki 6.) § 3. zakona o praznikih.

K § 3. § 3 št. 6 zakona o praznikih (gl. tudi pri § 1) se glasi: «6.) za žide: pasha (prva dva in poslednja dva dni), roš-ašana (dva dni), jon-kipur (poldrugi dan) in ševuot (dva dni)».

§ 4.

Predsedniki apelacijskih sodišč naj ugotove in objavijo najkasneje do dne 15. decembra t. l.,

potem pa v roku enega meseca po vsakem prihodnjem občem popisu prebivalstva v vsej kraljevini, v katerih območjih okrožnih (prvostopnih) sodišč njih območja je tretjina prebivalcev islamske vere in v katerih krajih njih območja je 10 % prebivalcev židovske vere, pri čemer naj se drže poslednjega občega popisa prebivalstva v vsej kraljevini.

Te ugotovitve se objavljajo v «Službenih Novinah» in v uradnih listih vseh banovin.

K § 4. Apelacijska sodišča v smislu zakona o ureditvi rednih sodišč (naveden pri § 2).

Ugotovitve praznikov po §§ 2 in 3 mora vsako apelacijsko sodišče objaviti v uradnem listu vsake banovine, seveda pa ne posebe, če so «Službene Novine» obenem tudi uradni list poedine banovine.

§ 5.

Ob praznikih v zmislu meničnega zakona in čekovnega zakona, navedenih v prednjih paragrafih te uredbe, ne morejo protestni organi zoper osebe, ki stanujejo ali bivajo v kraljevini, odnosno v navedenih območjih okrožnih (prvostopnih) sodišč, odnosno v navedenih krajih kraljevine, podjetni nikakršnih činov, ki se tičejo menice ali čeka, ne glede na to, kateremu veroizpovedanju pripada oseba.

K § 5. Torej velja teritorialno, ne personalno načelo: ne gre za veroizpovedanje poedinca, napram kateremu je naperjen čin menične (čekovne) skrbnosti in opreznosti, nego za to, kje ta oseba stanuje ali biva. Posledice tega načela so: a) da ne morejo protestni organi (§§ 70, 109 mz.) nikjer v vsej državi vršiti omenjenih činov na praznike, navedene v § 1, zoper nikogar, najsi pripada kateremukoli veroizpovedanju, najsi je priznано v kraljevini ali ne, pa tudi ne zoper osebe, ki ne pripadajo nobenemu veroizpovedanju; — b) da pro-

testni organi omenjenih činov v območjih in krajih, ki jih imata v mislih §§ 2 in 3, ne morejo vršiti niti zoper nemuslimane, odnosno zoper nežide, bodisi tudi da v poedinem kraju območja okrožnega sodišča (§ 2) ne stanuje ali ne biva noben musliman; — c) da ne more nihče takega zoper njega naperjenega čina odkloniti s pozivom na svoj verski praznik, če ta dan ni priznan kot praznik po §§ 1 do 4. — Stvar protestnih organov (pa tudi vsakogar, ki ima posla z menicami in čeki) bo torej, da točno pazijo na vse praznike, navedene v § 3 št. 1, 2, 3, 5 in 6 zakona o praznikih, ki jih je po uredbi vpoštevati za njih območje (§ 70 mz.).

K zakonu o praznikih — gl. opazko k § 1 — je treba glede činov menične (čekovne) skrbnosti in opreznosti pripomniti še to-le: 1.) Z uredbo ni rečeno, da za državne uslužbence ne bi nadalje veljal § 1 zakona o praznikih. Izključeno torej ni, teoretski, da praktično ne bi bil mogoč protest, ker npr. vsi uslužbenci sodišča ali oblasti (§§ 70 in 109 mz.) slave isti dan svojo slavo ali ker so v okrožju, ki nima tretjine prebivalcev muslimanov, pri sodišču ali oblasti vsi uslužbenci muslimani in je tisti dan njih verski praznik, priznan po § 3 št. 5 zakona o praznikih. Vendar bo tu pomagala določba § 4 (⁴) zakona o praznikih in § 1 tega zakona («razen v primerih, ki so izvzeti z zakonom»). — 2.) Z ozirom na § 100 (¹) mz. pa se ne dá trditi, da bi sicer za omenjene čine prišel v poštev § 4 (¹) in (⁴) zakona o praznikih — gl. pa št. 4. — 3.) Navzlic § 6 (²) zakona o praznikih ne more protestni organ na praznike, priznane po uredbi, vršiti omenjenih činov, najsi on sam ne pripada veropovedanju, za čigar verski praznik gre. — 4.) Dvomljivo je, ali se omenjeni čini lahko vrše na one zgolj krajevne praznike, ki jih ima v mislih § 7 zakona o praznikih, kajti uredba ne navaja te določbe niti ne vsega zakona o praznikih, določba sama pa je nejasna, kar se tiče teh činov. Dalo bi se sicer morda reči, da smejo protestni organi te čine vršiti vsaj med uradnimi urami po § 4 (¹) zakona o praznikih, toda ker je po § 7 zakona o praznikih za tak praznik baš značilno, da «na ta dan počiva obče gospodarsko delo», bi bili protesti in sploh prezentacije v poslovalnicah dejanski nemogoči.

Vsekakor je treba strogo ločiti praznik po uredbi od praznika za državne uslužbence po zakonu o praznikih. Ničesar ne omenja uredba glede veljavnosti omenjenih činov, če jih opravi stranka sama na praznik; za ta del gl. opazke pri § 100 mz., zlasti op. ⁹).

«Protestni organ» gl. §§ 70, 109 mz.

§ 6.

Ta uredba stopi v veljavo dne 19. decembra 1929. Ta dan prestanejo veljati vsi prejšnji predpisi, ki se nanašajo na predmet te uredbe.

* * *

K § 108 op. ¹) mz. je treba pripomniti, da so po členu 73. zakona o Privilegirani agrarni banki 6. aprila 1929 (Sl. Nov. 94/XXXIX/207, Ur. l. 201) z 22. aprilom 1929 dobili «sposobnost meničnega zadolževanja vsi poljedelci v naši državi vkljub predpisu, ki velja o tem po trgovinskih zakonih kraljevine Srbije in Črne gore».

Založila Tiskovna zadruga, r. z. z o. z. v Ljubljani.

Natisnila Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani

(predstavnik Miroslav Ambrožič).

